

CABINET

CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD	Dydd Mawrth, 28ain Mawrth, 2023
AMSER	1.00 y.h.
LLEOLIAD	Cyfarfod Aml-Leoliad - Siambr Hywel Dda, Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon LL55 1SH ac ar Zoom Bydd y cyfarfod yn cael ei we-ddarlledu https://gwynedd.public-i.tv/core//cy_GB/portal/home
PWYNT CYSWLLT	Sioned Mai Jones 01286 679665 / cabinet@gwynedd.llyw.cymru

AELODAU CABINET CYNGOR GWYNEDD

Aelodau	
Dyfrig Siencyn	Arweinydd y Cyngor
Nia Wyn Jeffreys	Dirprwy Arweinydd
Craig ab Iago	Aelod Cabinet Tai
Beca Brown	Aelod Cabinet Addysg
Berwyn Parry Jones	Aelod Cabinet Prifffyrdd, Peirianeg a YGC
Dafydd Meurig	Aelod Cabinet Amgylchedd
Dilwyn Morgan	Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant
Elin Walker Jones	Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc
Ioan Thomas	Aelod Cabinet Cyllid
Menna Jones	Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol

RHAGLEN

	Eitem	Cyflwynir gan	Swyddog	Tud.
1	YMDDIHEURIADAU			
2	DATGAN BUDDIANT PERSONOL			
3	MATERION BRYD			
4	MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU			
5	COFNODION CYAFARFOD A GYNHALIWDYD AR 7 MAWRTH			4 - 10
6	<p>ACHOS BUSNES CARTREF GOFAL PENYBERTH, PENRHOS</p> <p>Mae Atodiad B a C ar wahân ar gyfer Aelodau'r Cabinet yn unig.</p> <p>Mae'r ddau atodiad yn eithriedig o dan Baragraff 14 o Atodiad 12A o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 - Gwybodaeth ynglŷn â thrafodion ariannol neu fusnes unrhyw berson penodol (yn cynnwys yr awdurdod sydd yn dal y wybodaeth hynny)</p> <p>Mae cynnwys yr eitem yn cynnwys gwybodaeth masnachol sensitif am elfennau ariannol y prosiect. Mae hyn yn berthnasol i nifer o gartrefi preswyl a nyrsio y sector annibynnol yn benodol Atodiad B a C.</p>	Cyng. Dilwyn Morgan	Aled Davies, Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	11 - 118
7	BIDIAU UN-TRO 2023-24	Cyng. Dyfrig Siencyn	Dafydd Gibbard, Prif Weithredwr	119 - 125

8	YSGOL FELINWENDA	Cyng. Beca Brown	Garem P. Jackson, Pennaeth Addysg a Gwern ap Rhisiart, Pennaeth Cynorthwyol: Cynradd	126 - 186
9	STRATEGAETH IAITH GWYNEDD 2023	Cyng. Menna Jones	Ian Jones, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, Llywela Haf Owain, Uwch Ymgynghorydd Iaith a Chraffu a Gwenllian Williams, Ymgynghorydd Iaith	187 - 218
10	ECONOMI CYLCHOL GWYNEDD	Cyng. Dyfrig Siencyn	Sioned E. Williams, Pennaeth Economi a Chymuned ac Anwen Davies, Rheolwr Rhanbarthol ARFOR	219 - 224
11	YMATEB CYNGOR GWYNEDD I YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU I SEFYDLU CYNLLUN TRWYDDEDU STATUDOL YNG NGHYMRU AR GYFER LLETY GWYLIAU	Cyng. Dyfrig Siencyn	Sioned E. Williams, Pennaeth Economi a Chymuned, Sian Pennant Jones, Rheolwr Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau a Gareth Jones, Pennaeth Cynorthwyol Amgylchedd	225 - 239

Y CABINET DYDD MAWRTH, 7 MAWRTH 2023

Yn bresennol-

Y Cynghorwyr: Dyfrig Siencyn, Nia Jeffreys, Beca Brown, Berwyn Parry Jones, Elin Walker Jones, Menna Jones, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan a Ioan Thomas.

Hefyd yn bresennol-

Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Geraint Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Huw Dylan Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Iwan Evans (Pennaeth Cyfreithiol), Dewi Morgan (Pennaeth Adran Gyllid) a Sioned Mai Jones (Arweinydd Tîm Democratiaeth).

Eitem 7: Garem Jackson (Pennaeth Addysg) a Debbie Jones (Pennaeth Cynorthwyol: Gwasanaethau Corfforaethol).

Eitem 8 a 9: Sioned E. Williams (Pennaeth Economi a Chymuned).

Eitem 10: Catrin Thomas (Pennaeth Cynorthwyol Cefnogi Teuluoedd).

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriad gan y Cynghorydd Craig ab Iago.

Croesawyd yr Aelodau Cabinet a Swyddogion i'r cyfarfod.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Derbyniwyd datganiad o fuddiant personol ar gyfer Eitem 8 gan y Pennaeth Cyllid am fod ei wraig yn brif lyfrgellydd mewn awdurdod lleol arall. Nid oedd y buddiant hwn yn un oedd yn rhagfarnu felly ni adawodd y cyfarfod.

3. MATERION BRYD

Nid oedd unrhyw fater bryd.

4. MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU

Nid oedd unrhyw fater yn codi o drosolwg a chraffu.

5. COFNODION

Derbyniwyd cofnodion y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 14 Chwefror 2023 fel rhai cywir.

6. CYNLLUN FFORDD GWYNEDD 2023-28

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Dyfrig Siencyn.

PENDERFYNIAD

Cymeradwywyd mabwysiadu'r Cynllun am y pum mlynedd nesaf (Atodiad 1) sydd yn adeiladu ar ddatblygiad y diwylliant gwaith o fewn y Cyngor.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan egluro mai “Ffordd Gwynedd” yw cyfeiriad at y ffordd o weithio sydd wedi ei fabwysiadu oddi fewn i'r Cyngor er mwyn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth. Nodwyd ei fod yn weithredol bellach ers 2015 pan mabwysiadwyd y Cynllun yn wreiddiol a bod y Prif Weithredwr blaenorol wedi bod yn bencampwr Ffordd Gwynedd. Ychwanegwyd bod y Prif Weithredwr presennol hefyd yn dymuno datblygu Ffordd Gwynedd ymhellach.

Nodwyd ei bod yn daith i geisio gwireddu'r diwylliant hwn a cydnabuwyd bod y cyfnod Cofid wedi arafu'r cynnydd a wnaed. Diolchwyd i'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwr Corfforaethol, Geraint Owen, am eu harweiniad a'u brwdfrydedd.

Eglurodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol bod yr adolygiad diweddaraf o Gynllun Ffordd Gwynedd wedi ei gynnal yn 2019 ble cymeradwywyd y Cynllun presennol. Credwyd ei bod yn amserol i ddiweddarau, addasu a gwella'r Cynllun.

Adroddwyd bod Adrannau'r Cyngor wedi cynnal hunanasesiad o'u cynnydd fel sail i'r adolygiad diweddaraf a bod yr hunanasesiadau yma wedi cael eu herio gan weithgor o aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Nodwyd bod y casgliadau a'r argymhellion wedi eu cyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ym mis Hydref 2022.

I gloi, cyflwynwyd Cynllun arfaethedig ar gyfer y pum mlynedd nesaf sydd yn crynhoi'r hyn sydd wedi ei gyflawni hyd yma ac yn adnabod y prif faterion ar gyfer y cyfnod 2023-28. Mynegwyd bod 9 is-ffrwd gwaith wedi eu cyflwyno yn y Cynllun sydd i'w gweld yn atodiad 1 o'r Adroddiad.

Cyfleodd y Prif Weithredwr ei ddiolchiadau i'r Cyfarwyddwr Corfforaethol am arwain ar y gwaith yma yn ogystal â'r gweithgor. Ychwanegwyd bod y Cynllun yn adlewyrchu ar wersi a rhwystrau'r gorffennol gan barhau efo'r egwyddor sylfaenol o geisio dod o hyd i ffyrdd gwell o ddarparu'r hyn mae pobl Gwynedd ei angen.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Gofynnwyd sut mae'r Cynllun hwn yn cyd-fynd â chydaddoldeb ac yn sicrhau tegwch i bobl Gwynedd sydd yn ganolog i ddiwylliant y Cyngor.
- Mewn ymateb nodwyd bod popeth sydd wedi ei gynnwys yng Nghynllun Ffordd Gwynedd wedi ei ystyried yng nghyd-destun cydraddoldeb. Nodwyd mai un o flaenoriaethau gwella penodol y Cyngor yw Merched Mewn Arweinyddiaeth sydd yn rhan bwysig o'r Cynllun hwn. Nodwyd bod cydraddoldeb ac iaith yn prif ffrydio trwy holl weithgaredd y Cynllun ac yn rhan o ddiwylliant y Cyngor sydd wedi datblygu dros nifer o flynyddoedd. Mynegwyd balchder o allu cefnogi a hyrwyddo hyn.
- Mynegodd un o'r Aelodau Cabinet ei fod wedi bod yn rhan o weithgor nifer o flynyddoedd yn ôl oedd yn edrych ar Ffordd Gwynedd a'i fod yn credu'n gryf yn y ffordd yma o weithio. Ategwyd bod angen edrych ar bopeth drwy lygaid pobl Gwynedd.
- Croesawyd edrych ar brosesau byr a gwneud gwelliannau iddynt.
- Holwyd am weithio'n drawsadrannol neu gyda phartneriaid allanol gan wneud sylw y gall hyn fod yn drwsgl o ystyried systemau rhai o bartneriaid allweddol y

Cyngor. Gofynnwyd sut y byddai'r drafodaeth yn cael ei gynnal efo partneriaid allanol pe baent yn gofyn i'r Cyngor ddarparu rhywbeth sy'n groes i ddiwylliant Ffordd Gwynedd.

- Mewn ymateb nodwyd bod cydweithio yn hanfodol yn enwedig yn y maes Gofal. Byddai angen sicrhau bod systemau yn gweithio ddigon da ac yn rhoi ffocws ar y cwsmer. Ychwanegwyd bod rhai o bartneriaid allanol y Cyngor wedi buddsoddi yn y system "Systems Thinking" a byddai'r Cyngor yn parhau i geisio dylanwadu ar ei bartneriaid.
- Credwyd bod yr ymrwymiad i edrych ar wasanaethau'r Cyngor drwy lygaid y defnyddwyr yn haeddu canmoliaeth. Cydnabuwyd bod y newid hwn ddim am ddigwydd dros nos ond mynegwyd balchder bod y Cyngor yn cymryd y cyfle i adolygu a dysgu er mwyn sicrhau gwelliant parhaus.
- Nodwyd ei bod yn dasg i geisio gwyrdroi trefniadau biwrocraidd a dod yn ôl at egwyddorion Ffordd Gwynedd.

7. PROSIECT ADDYSG ÔL-16 ARFON

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Beca Brown

PENDERFYNIAD

Caniatawyd i waith pellach gyda rhanddeiliaid sy'n ffurfio Consortiwm Addysg ôl-16 Gwynedd ac Ynys Môn gael ei wneud er mwyn datblygu modelau posib ar gyfer addysg ôl-16 yn Arfon sy'n deillio o'r ymgysylltu anffurfiol a gynhaliwyd ar addysg ôl-16 yn Arfon yn nhymer yr Hydref 2020.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad oedd yn gofyn am ganiatâd y Cabinet i wneud gwaith pellach gyda rhanddeiliaid sy'n ffurfio Consortiwm Addysg ôl-16 Gwynedd ac Ynys Môn er mwyn datblygu modelau posib ar gyfer addysg ôl-16 yn Arfon.

Gofynnwyd i ail afael yn y trafodaethau a gynhaliwyd yn nhymer yr Hydref, 2020 a'u cwmpasu i themâu. Nodwyd y byddai profiadau'r pandemig yn debygol o lywio rhai ymgynghoriadau a bellach bod ystyriaethau newydd i'w cysidro o ystyried bod cyfnod wedi bod ers y trafodaethau gwreiddiol. Cynigiwyd i ail afael yn y gwaith er mwyn dod i gasgliad i fedru cynnig yr addysg a'r profiadau gorau i bobl ifanc y Sir.

Ychwanegodd bod y mater hwn wedi bod dan ystyriaeth ers tro. Adroddwyd bod ymgynghori da wedi digwydd efo'r Ysgolion cyn y pandemig ond bod cyfnod y pandemig wedi newid pethau e.e. drwy ddarganfod ffyrdd gwahanol o addysgu. Credwyd ei bod yn amserol ail afael yn y trafodaethau a rhoi cyfeiriad i Ysgolion y Sir.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Cyfeiriwyd at y sylwadau a dderbyniwyd o'r ymgynghori oedd yn nodi bod teithio'n bell yn cael effaith negyddol ar addysg dysgwyr ôl-16 yn ogystal â'r amgylchedd. Gofynnwyd a yw pethau wedi newid ers y cyfnod Cofid ac os yw pob opsiwn yn parhau i gael eu hystyried.
- Mewn ymateb nodwyd bod y darlun wedi newid ers y pandemig e.e. bod y dysgu o bell a ddigwyddodd yn ystod y cyfnod hwn wedi ehangu ar bosibiliadau.

Cadarnhawyd y bydd pob opsiwn yn cael ystyriaeth ond tybiwyd mai rhywbeth yn y canol o ran cryfhau'r gyfundrefn fyddai pobl yn dymuno ei weld.

- Mynegwyd bod y Cabinet wedi unioni un peth trwy ddiddymu'r tocyn teithio ôl-16. Bellach credwyd bod y dewis wedi ei ehangu i'r plant a'r bobl ifanc drwy eu galluogi i roi ystyriaeth i ddarpariaethau sydd fwy priodol i'w hanghenion yn hytrach na'u cyfyngu i leoliad penodol.
- Gofynnwyd a oedd cynlluniau i edrych ar y ddarpariaeth Addysg ôl-16 yn Nwyfor a Meirionnydd. Adroddwyd nad oes darpariaeth chweched dosbarth yn bodoli yn y rhannau hyn o'r Sir a bod llawer o ganlyniad yn teithio o Ddwyfor i ardal Arfon. Credwyd bod angen edrych ar y ddarpariaeth ar draws y Sir.
- Mewn ymateb nodwyd mai'r cam cyntaf yw edrych ar ardal Arfon gan mai yno mae'r chweched dosbarth yn bodoli. Adroddwyd bod bwriad yn y dyfodol i edrych yn ehangach ar draws y Sir er mwyn cyrraedd y nod o unioni'r gyfundrefn ar draws Gwynedd.
- Croesawyd ail edrych ar y ddarpariaeth a credwyd bod edrych ar y syniadau i gyd yn berthnasol. Holwyd os bydd ystyriaethau i ddemograffeg gan fod llai o gyllid i'r Ysgolion cynradd. Credwyd ei bod yn bwysig edrych ar yr effaith yn y dyfodol.
- Mewn ymateb nodwyd ei bod yn gallu cymryd blynyddoedd i ddisgyblion setlo mewn Addysg uwchradd a bod sefydliadau Addysg cynradd bychain dan anfantais o ran Cyllid. Cadarnhawyd bod yr Adran Addysg yn edrych ar hyn yn ofalus ac yn ceisio gwneud defnydd mwy effeithlon wrth ariannu.

8. CYNGOR GWYNEDD YN AWDURDOD ARWEINIOL AR GYFER LMS CYMRU (SYSTEM RHEOLI LLYFRGELL)

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Nia Jeffreys

PENDERFYNIAD

Caniatawyd i Gyngor Gwynedd weithredu fel yr Awdurdod Arweiniol ar gyfer LMS Cymru sy'n golygu:

- Bod Uned Caffael Cyngor Gwynedd yn ymgymryd â'r broses gaffael ar gyfer LMS newydd sy'n golygu caffael system ar fframwaith nid yn unig i Gonsortiw Llyfrgelloedd gogledd Cymru ond i Awdurdodau Llyfrgell Cymru sy'n awyddus i fod yn aelodau o Gonsortiw LMS Cymru am gyfnod y cytundeb a fydd yn para am 7 mlynedd o 2023/2024.
- Bod y trefniant LMS Cymru yn seiliedig ar Gytundeb Consortiw a fydd yn ymrwymo pob aelod i dalu eu cyfran lawn o'r costau, ac unrhyw gostau potensial megis costau diswyddo, am hyd y cytundeb consortiw newydd.
- Fel rhan o'r Cytundeb Consortiw, i gyflogi Uned Cefnogaeth LMS wedi ei staffio gan 3 swyddog llawn amser (lleoliad niwtral) am hyd y cytundeb.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan ategu bod y Cyngor yn gofyn i gael gweithredu mewn rôl arweiniol unwaith eto ond y tro hwn ar draws Gymru. Mynegwyd balchder yng ngwaith y Pennaeth Economi a Chymuned a'r Rheolwr Gwasanaeth Llyfrgelloedd a'u bod yn barod i arwain ar y gwaith LMS Cymru.

Nododd y Pennaeth Economi a Chymuned bod cydweithio agos wedi bod yn digwydd efo Llyfrgelloedd ar draws Gogledd Cymru yn ogystal â gwaith o gynllunio system newydd. Cadarnhawyd y byddai yn fwy effeithiol i bob un Sir weithio oddi ar un system.

Ategwyd bod yr Adran yn gofyn am yr hawl i roi eu hunain ymlaen yn ffurfiol i fod yn gorff arweiniol ar gyfer LMS Cymru ac o ganlyniad yn gofyn am drefn ffurfiol.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Mynegwyd ei bod yn braf gweld Cyngor Gwynedd yn arwain unwaith eto gan gadarnhau y bydd y system newydd yn cael ei gweithredu ar draws Cymru gyfan.
- Tybiwyd o ran adnoddau bod gweddill yr Awdurdodau Lleol ar draws Cymru yn cyfrannu.
- Cadarnhawyd bod hyn yn gywir; er na fydd yn golygu arian ychwanegol i Gyngor Gwynedd ni fydd costau ychwanegol i'r Cyngor ychwaith. Ychwanegwyd y bydd y drefn newydd yn fwy effeithiol yn y pen draw i Awdurdodau Lleol.
- Diolchwyd am yr adroddiad gan nodi ei bod yn dda i weld Cyngor Gwynedd yn flaengar ar draws Cymru.
- Anfonwyd dymuniadau gorau'r Cabinet tuag at y Rheolwr Gwasanaeth Llyfrgelloedd.

9. LLYFRGELLOEDD LLAWN BYWYD – CYNLLUN LLYFRGELLOEDD GWYNEDD 2023-28

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Nia Jeffreys

PENDERFYNIAD

Cymeradwywyd Cynllun Gwasanaeth Llyfrgell Gwynedd – Llyfrgelloedd Llawn Bywyd 2023-2028.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi ei bod yn bleser ei gyflwyno ac argymhellwyd i bawb ddarllen y strategaeth glir sydd yn dangos gwaith a rolau'r Llyfrgelloedd. Ategwyd bod y Llyfrgelloedd yn chwarae rhan bwysig ym mywydau plant y Sir ac adlewyrchwyd ar y ddarpariaeth i blant. Ychwanegwyd, yn dilyn ymweliad diweddar i Lyfrgell Porthmadog, bod darpariaethau ehangach yn bodoli oddi fewn i'r Llyfrgelloedd fel gemau a darpariaethau Technolegol a'i bod yn braf gweld y Cynllun yn ei wirionedd.

Cyfeiriwyd at yr ystadegau yn y Cynllun Llyfrgell 2023-28 gan adrodd bod bron i 30,000 o bobl yn aelodau o Lyfrgelloedd Gwynedd. Dosbarthwyd dros 1,500 o becynnau nwyddau mislif ail-ddefnyddiadwy am ddim drwy'r llyfrgelloedd; credwyd bod hyn yn dangos y gwahaniaeth o ran llesiant i fywydau pobl Gwynedd sy'n cael ei gyflawni gan y Llyfrgelloedd.

Adroddwyd ar y sylwadau gafodd eu derbyn gan ddefnyddwyr gwasanaeth sydd wedi eu cynnwys ar dudalennau 5 a 6 o'r Cynllun Llyfrgell 2023-28, sydd yn dangos pwysigrwydd y gwasanaeth i bobl Gwynedd. Nodwyd bod y Llyfrgelloedd yn esblygu ac yn newid drwy fenthyl nwyddau ac yn darparu cyngor i drigolion y Sir. Mynegwyd

balchder yn y strategaeth sydd yn sicrhau bod y gwasanaeth yn datblygu ac yn darparu er lles pobl Gwynedd.

Ychwanegodd y Pennaeth Economi a Chymuned ei bod yn ofynnol ar y Cyngor o dan Safonau Llyfrgell Gyhoeddus Cymru i fod yn cyhoeddi Cynllun ar gyfer Llyfrgelloedd. Adroddwyd bod strategaeth Mwy na Llyfrau yn arfer bodoli ond bod y Cynllun hwn yn mynd gam ymhellach ac yn torri'r myth o Lyfrgelloedd fel llefydd distaw. Nodwyd bod y Cynllun yn dangos bod Llyfrgelloedd yn lefydd llawn bywyd ac yn amlygu'r datblygiadau diweddar a'r amrywiaeth o fewn y Llyfrgelloedd. Pwysleisiwyd bod darllen yn parhau i fod yn bwysig yn y Cynllun yn ogystal â materion iechyd a lles, yr Iaith Gymraeg, derbyn gwybodaeth a'r elfen ddigidol.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Credwyd bod llawer yn gweld y Llyfrgelloedd fel man cysurus a chynnes i fynd yn ystod y cyfnodau o dywydd oer yn ogystal â lle i gymdeithasu a darllen.
- Croesawyd yr adroddiad. Gwnaethpwyd sylw bod y gair "Llyfrgell" bellach ddim yn cyfleu'r ddarpariaeth, y bwrlwm na'r brwdfrydedd sy'n bodoli o'u cwmpas.
- Holiwyd os yw'r Llyfrgelloedd yng Ngwynedd yn darparu adnoddau PECS, adnodd gweledol ar gyfer plant awtistig neu sydd efo anghenion dysgu ychwanegol.
- Cadarnhawyd bod gwasanaeth argraffu ar gael yn y Llyfrgelloedd ond byddai'n rhaid gwirio ynghylch yr adnoddau PECS ac y byddai'r Adran yn adrodd yn ôl i'r Aelod Cabinet.
- Broliwyd gwaith y Pennaeth Economi a Chymuned a'r Rheolwr Gwasanaeth Llyfrgelloedd gan nodi eu bod yn esiampl o weithredu egwyddorion Ffordd Gwynedd ac wedi gwthio'r gwasanaeth Llyfrgelloedd yn ei flaen. Dymunwyd eu llongyfarch ar y gwaith.

10. RHAGLEN CEFNOGI LLESIANT POBL

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Nia Jeffreys

PENDERFYNIAD

1.1. Cymeradwywyd i orffen sefydlu Hybiau Cefnogi Pobl yn yr 13 ardal adfywio.

1.2. Caniatwyd comisiynu Gwasanaeth Cefnogi Llesiant Pobl i roi help llaw i drigolion gyda'u hanghenion llesiant yn yr hwb a'r ardal.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi bod y Pennaeth Cynorthwyol Cefnogi Teulu yn allweddol i'r gwaith yma ac y byddai yn egluro mwy am yr hybiau a'r gwaith sy'n digwydd. Nodwyd bod y Rhaglen Cefnogi Llesiant Pobl yn esiampl o waith traws adrannol ar draws y Cyngor am ei fod wedi deillio o waith sawl gwasanaeth yn ogystal ag asiantaethau neu fudiadau allanol fel Cyngor ar Bopeth.

Darparwyd crynodeb o waith a siwrne'r Rhaglen Cefnogi Llesiant Pobl gan y Pennaeth Cynorthwyol Cefnogi Teulu. Adroddwyd bod yr adroddiad hwn yn cyfeirio yn benodol at y rhwydwaith o hybiau sydd wedi eu lleoli mewn Cymunedau. Eglurwyd bod yr hybiau

yn ceisio dod a gwasanaethau'r Cyngor a'i bartneriaid yn agosach at drigolion Gwynedd. Nodwyd erbyn hyn bod 11 o'r hybiau yn weithredol ar draws y Sir a bod nifer fawr o'r anghenion sy'n dod drwy ddrysau'r hybiau yn ymwneud â'r argyfwng costau byw yn ogystal â materion budd-daliadau, treth cyngor, mynediad i dalebau tanwydd a chyngor ar ddigartrefedd.

Ategwyd nad yw pawb yn ymwneud â'r hybiau a bod gwaith i'w wneud gyda rhai o'r trigolion er mwyn eu cynorthwyo i ail gysylltu efo'r rhwydweithiau yn lleol. Ychwanegwyd bod awydd i symud ymlaen i gomisiynu'r gwasanaeth newydd a gorffen y gwaith o sefydlu'r Hybiau Cefnogi Pobl yn yr 13 ardal adfywio er mwy cyd-fynd â'r fframwaith adfywio.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Credwyd bod yr hybiau yn hynod boblogaidd, rhoddwyd enghraifft o bobl yn ciwio yn Nolgellau i weld y Swyddog Ynni. Teimlwyd ei bod yn rhwydd cael mynediad at y gwasanaeth a canmolwyd y gwaith sydd wedi digwydd ar sefydlu'r hybiau cymunedol.
- Credwyd bod yr hybiau yn gwneud mynediad at wasanaethau'r Cyngor yn rhwyddach gan sicrhau bod pobl yn y gymuned yn cael y wybodaeth a'r gefnogaeth maent ei angen.
- Diolchwyd am yr adroddiad gan groesawu'r Rhaglen, yn enwedig o ystyried yr heriau sydd yn wynebu trigolion yn y gymuned yn sgil yr argyfwng costau byw.
- Broliwyd y cyfeiriad at gefnogi grwpiau cymunedol i sefydlu Hybiau Cefnogi Pobl a'r ymwybyddiaeth leol sydd ynghlwm a hyn, croesawyd ymestyn y math yma o ddarpariaeth.
- Gwnaethpwyd sylw ei bod yn bwysig cofio am y plant a'r bobl ifanc yn y cymunedau a cheisio eu denu a'u cynnwys gan gofio am eu hanghenion. Credwyd y gallai'r Hybiau helpu efo darparu rhywle i'r plant a'r bobl ifanc gyfarfod ar ôl Ysgol.
- Mynegwyd balchder yn y cyd-weithio gyda rhanddeiliaid eraill a bod hyn yn gam ymlaen. Tynnwyd sylw at frolio diweddar gan asiantaeth allanol ar waith yr Adran Gyllid yn benodol yn ymwneud â'r gwaith Treth Cyngor a'n cydweithio efo trigolion y Sir. Diolchwyd i'r Pennaeth Cyllid a'r Swyddogion am eu gwaith. Ategwyd bod y ganmoliaeth i'r Adran Gyllid yn uchel iawn a bod sylwadau wedi eu derbyn gan Gyngor ar Bopeth bod y gwaith hwn yn esiampl i weddill Cymru.
- Diolchwyd am y gwaith ac edrychwyd ymlaen at weld yr Hybiau yn datblygu a'r Cynllun yn mynd yn ei flaen.

Dechreuodd y cyfarfod am 1:00pm a daeth i ben am 2:00pm

CADEIRYDD

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod: 28 Mawrth 2023
Aelod Cabinet: Cynghorydd Dilwyn Morgan
Swyddog Cyswilt: Aled Davies
Cyfeiriad e-bost: aled@gwynedd.llyw.cymru
Teitl yr Eitem: Achos Busnes Strategol Cartref Gofal Penyberth, Penrhos

1 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1 Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo'r Achos Busnes Strategol yn Atodiad A, yn ddarostyngedig i hynny, i
- 1.2 Awdurdodi y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant gyflwyno'r Achos Busnes Amlinellol Strategol i Lywodraeth Cymru i geisio am £14.6miliwn o arian Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) i greu datblygiad partneriaeth sector gyhoeddus ar safle Penyberth, Penrhos, mewn partneriaeth gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) a symud ymlaen i ddatblygu Achos Busnes Amlinellol.

2 CEFNDIR A CHYD-DESTUN

- 2.1 Bydd aelodau'n ymwybodol bod Cyngor Gwynedd eisoes yn ddarparwr gofal preswyl ar gyfer ein trigolion. Rydym wedi gweld ei fod yn rhan bwysig o'n cyfrifoldeb fel Cyngor tuag at ein trigolion mwyaf bregus. O ran y ddarpariaeth breswyl i bobl hŷn, ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn darparu 50% o'r ddarpariaeth gyfan, gyda'r sector annibynnol yn darparu'r gweddill.
- 2.2 Serch hynny, fel bydd aelodau'n ymwybodol, mae'r holl ddarpariaeth cartrefi nyrsio ar gyfer ein trigolion yn cael ei ddarparu'n llwyr gan y sector annibynnol. Y prif reswm am hyn yw nad yw wedi bod yn gyfreithiol bosib i Awdurdodau Lleol fynd ati i ddarparu gofal nyrsio. Rydym felly'n llwyr ddibynnol ar y sector annibynnol i ddarparu'r gofal nyrsio angenrheidiol hwn i'r boblogaeth.
- 2.3 Mae barn y Llywodraeth o ran yr angen i allanoli darpariaethau yn genedlaethol wedi newid yn sylweddol yn ddiweddar. Bydd aelodau'n gyfarwydd â'r [Papur Gwyn ar Ail-gydbwyso Gofal a Chymorth](#) sydd yn nodi'r budd o gael marchnad gofal mwy cytbwys.
- 2.4 Fe gaeodd cartref gofal Penrhos yn 2020, ac mae'r safle wedi trosglwyddo i Gymdeithas Dai Clwyd Alyn ac mae cytundeb i drosglwyddo 2 acer o dir i Gyngor Gwynedd ar gyfer adeiladu cartref gofal newydd ar y safle.

- 2.5 Fel sydd wedi'i dystiolaethu yng ngwaith yr Aseiad Anghenion Poblogaeth mae cyfanswm o 130 o welyau preswyl yn Ardal Llŷn ac Eifionydd, ond ar ôl i Gartref Nyrsio Penrhos gau ddechrau Rhagfyr 2020 does dim darpariaeth o welyau nyrsio yn ardal Llŷn. Ymddengys y data mwyaf diweddar fod nifer cynyddol o'n trigolion mewn lleoliadau nyrsio y tu allan i Wynedd, a bydd nifer o'r rhain oherwydd bod prinder gwelyau yn eu cymuned.
- 2.6 Cyflwynwyd adroddiad i chi ar 19 Gorffennaf 2022 i gymeradwyo'r achos dros newid i greu datblygiad partneriaeth sector gyhoeddus ar safle Penyberth, Penrhos, mewn partneriaeth gyda BIPBC.
- 2.7 Yn yr adroddiad hwnnw fe amlinellwyd y farn gyfreithiol, 'ni all y Cyngor fynd ati ar ben ei hun i ddarparu gofal nyrsio. Mae'n rhaid cael caniatâd y Bwrdd Iechyd neu fod y Cyngor yn gweithredu mewn partneriaeth gyda'r Bwrdd Iechyd'.
- 2.8 Mae trafodaethau parhaus gyda'r Bwrdd Iechyd yn nodi eu cefnogaeth mewn egwyddor i'r newid ac yn ddibynnol wrth gwrs ar achos busnes hyfyw. Bydd y Bwrdd Iechyd yn trafod yr achos busnes yn ystod mis Mawrth.

3. YR ANGEN AM NEWID

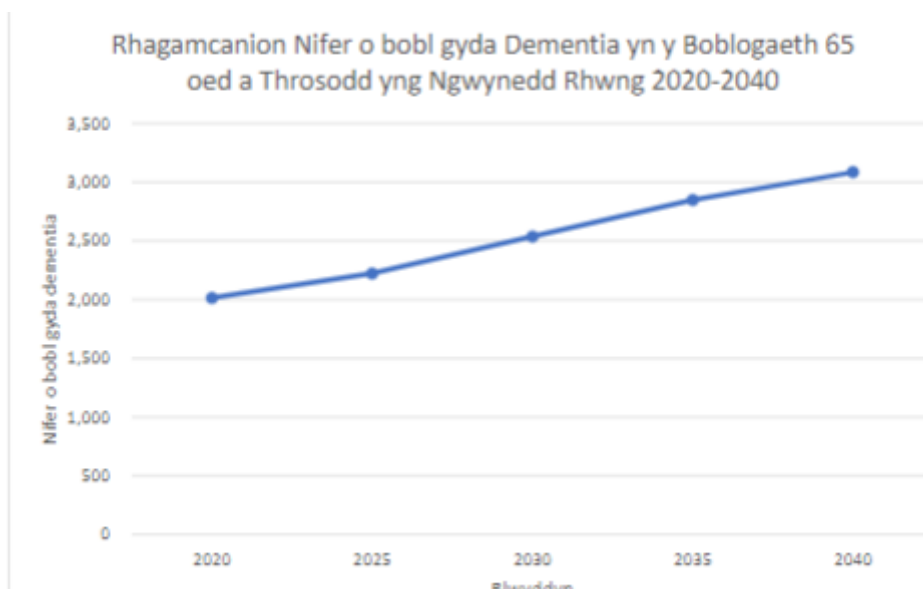
Crynodeb Gweithredol

- 3.1 Ar hyn o bryd mae 'na dan-ddarpariaeth o lefydd mewn cartrefi nyrsio yng Ngwynedd, sy'n waeth yn ardal Llŷn, sydd heb ddarpariaeth nyrsio. Fel comisiynwyr, mae'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd felly'n awyddus i ymchwilio i sut y gallan nhw wella'r sefyllfa bresennol drwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio eu hunain.
- 3.2 Bydd y model partneriaeth newydd rhwng Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Besti Cadwalader (BIPBC) yn cefnogi'r gwaith o ail-gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (ar gyfer ardal Gwynedd) drwy gynyddu darpariaeth o'r sector cyhoeddus / nid er elw sy'n rhoi ffocws ar ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.
- 3.3 Bydd y Bartneriaeth yn anelu i gynnig cartref gofal gyda nyrsio newydd, i'w adeiladu ar safle Penyberth, Penrhos i ddarparu 32 o welyau preswyl, y byddai 24 ohonynt yn cael eu blaenoriaethu ar gyfer gofal preswyl dementia, ynghyd â 25 gwely nyrsio y byddai 15 ohonynt yn cael eu blaenoriaethu ar gyfer gofal nyrsio dementia.
- 3.4 Mae'r Achos Amlinellol Strategol hwn yn edrych i ymgeisio am £14.6miliwn o gyllid Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) gan Lywodraeth Cymru i adeiladu'r cartref gofal newydd, a fyddai wedyn yn cael ei redeg gan Gyngor Gwynedd a BIPBC drwy ffrydiau ariannu refeniw cyfredol.
- 3.5 Byddai'r cartref gofal yn cael ei adeiladu ar safle Penyberth sy'n gartref i dai newydd gyda datblygiadau gofal a wneir gan Gymdeithas Tai Clwyd Alyn. Bydd y ddau brosiect yn gyd-dibynnol.
- 3.6 Mae Cartref Gofal gyda Nyrsio Penyberth, Penrhos yn fath newydd o bartneriaeth sy'n cydnabod pwysigrwydd cydweithio ar draws y sector i sicrhau'r canlyniadau gorau i breswylwyr a chymunedau lleol. Gweithredir y prosiect fel partneriaeth rhwng Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwalader.

- 3.7 Mae darpariaeth leol, gynaliadwy ac o ansawdd mewn cartrefi gofal yn rhan hanfodol o unrhyw system iechyd a gofal. Heb ddarpariaeth o'r fath, ni fydd unigolion yn gallu sicrhau'r iechyd a'r lles gorau posib; a bydd y system iechyd a gofal yn ei chyfanrwydd yn aneffeithlon ac aneffeithiol wrth gyflawni canlyniadau iechyd y boblogaeth ehangach.
- 3.8 Fel comisiynwyr darpariaeth gofal, mae angen felly i awdurdodau a byrddau iechyd lleol i sicrhau bod ganddynt y nifer priodol o gartrefi yn y lleoliad cywir a darparu'r lefel ac ansawdd y gofal cywir.
- 3.9 Ar gyfer gwasanaethau i bobl hŷn yng Ngwynedd, yn fewnol, mae'r ddarpariaeth yn y sector cyhoeddus wedi bod yn gonglfaen i wasanaethau preswyl a phreswyl dementia o fewn cartrefi gofal. Ond ar gyfer darpariaeth nyrsio mewn cartrefi gofal, mae'r holl ddarpariaeth yn cael ei ddarparu o fewn y sector annibynnol ar hyn o bryd.
- 3.10 Ar hyn o bryd mae 'na dan-ddarpariaeth o leoliadau cartrefi nyrsio yng Ngwynedd, sy'n waeth mewn rhai rhannau o Wunedd, sef Llŷn a Meirionnydd. Fel comisiynwyr, mae'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd felly'n awyddus i ymchwilio sut y gallan nhw wella'r sefyllfa bresennol drwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio eu hunain.
- 3.11 Mae gweledigaeth, amcanion a chwmpas y prosiect yn cyd-fynd yn agos ag amcanion strategol Llywodraeth Cymru:
- **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (2015)** - mae'r prosiect partneriaeth gydweithredol a ddisgrifir yn yr Achos Busnes Strategol (ABS) hwn yn cyd-fynd yn arbennig o dda â'r pum ffordd o weithio, ac mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn Amcanion Buddsoddi'r prosiect sy'n cael eu disgrifio yn yr ABS hwn
 - **Cymru Iachach: Ein Cynllun ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol** – bydd y bartneriaeth yn mynd i'r afael â nodau allweddol gweithio ar y cyd a gwneud y defnydd gorau o adnoddau i ddarparu'r gofal yn nes at adref
 - **Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)** - mae'r ddeddf yn nodi'r angen i hybu cydweithio a gweithio mewn partneriaeth i hybu integreiddio gofal a chymorth. Mae'r Ddeddf hefyd yn rhoi'r pwerau i awdurdodau lleol, gyda chaniatâd neu weithio mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd, i ddarparu gofal preswyl a nyrsio
 - **Ail-gydbwyso Gofal a Chefnogaeth** – mae'r prosiect hwn yn mynd i'r afael â'r materion a godwyd ym Mhapur Gwyn y Llywodraeth i ail-gydbwyso'r farchnad gofal a chymorth i ffwrdd o'r gost i ansawdd ac o allbynnau i ganlyniadau.
- 3.12 Maent hefyd yn cyd-fynd â nifer o ddogfennau strategol a pholisi y cyfeirir atynt isod, sydd yn cael effaith a dylanwad sylweddol ar gyfeiriad a dyluniad gwasanaethau yng Nghymru ar hyn o bryd ac yn y dyfodol ac ar gyfer y datblygiad hwn, gan gynnwys:
- Fframwaith Cynllunio GIG Cymru 2022 – 2025
 - Datgarboneiddio Gofal Cymdeithasol yng Nghymru
 - Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) – Blaenoriaeth 2
 - Byw'n Iach, Aros yn Iach: Gweithio mewn partneriaeth i wella iechyd a darparu gofal rhagorol ar draws Gogledd Cymru.

Asesiad o anghenion poblogaeth Gwynedd

- 3.13 Mae cyfanswm o 130 o welyau preswyl yn Ardal Llŷn ac Eifionydd, ond ar ôl i Gartref Nyrsio Penrhos gau ddechrau Rhagfyr 2020 does dim darpariaeth o welyau nyrsio yn ardal Llŷn.
- 3.14 Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar gartrefi yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Gwyddom hefyd fod rhai unigolion yn gorfod chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd ac mae'n gallu bod yn anoddach i dderbyn gwasanaeth yn y Gymraeg.
- 3.15 Mae modd darparu 75% o ddarpariaeth breswyl Llŷn yn ardal Dwyfor, ffigwr sy'n disgyn i 45.5% ar gyfer darpariaeth nyrsio. Yn y Sir, gellir derbyn 58.7% o'r ddarpariaeth nyrsio yn yr ardal, felly mae nifer mwy o drigolion Llŷn yn gorfod teithio o'u cartref i gael gofal nyrsio. Mae'n debyg hefyd eu bod yn gorfod teithio ymhellach er mwyn cael mynediad. Mae ardal Llŷn yn gallu diwllau 75% o'r ddarpariaeth breswyl o fewn ardal, sy'n gymharol â chyfartaledd y Sir o 75%.

- 3.16 Mae'r Cyngor hwn yn adolygu'r ddarpariaeth cartrefi gofal ar draws Gwynedd yn barhaus a bydd effaith y datblygiad hwn ym Mhenyberth yn cael ei fonitro yn yr ardal gyfagos.

4. MATERION GWEITHLU

- 4.1 Cydnabyddir yn genedlaethol fod y sector gofal yn wynebu heriau enfawr o ran recriwtio a chadw staff. Bydd y prosiect hwn yn edrych ar arferion gorau'r gweithlu er mwyn sicrhau staff o ansawdd uchel yn ardal Llŷn.
- 4.2 Mae Cyngor Gwynedd yn cynnal ymgyrchoedd recriwtio yn rheolaidd ac yn defnyddio amrywiol ddulliau i wneud hynny. Mae'r ymgyrchoedd yn cael eu cynnal yn lleol trwy dargedu ardaloedd a threfi penodol.
- 4.3 Ochr yn ochr â'n partneriaid mae Cyngor Gwynedd yn gyson yn ceisio newid y canfyddiad sy'n bodoli o ran swyddi yn y sector gofal. Mae Cyngor Gwynedd yn cymryd cyfleoedd i

geisio amlygu'r ystod eang o gyfleoedd sydd yn bodoli, hyblygrwydd y contractau sydd ar gael a hefyd y manteision i staff.

- 4.4 Un agwedd yn arbennig y dylid ei amlygu yw'r cydweithio sy'n mynd rhagddo gyda phartneriaid i geisio datblygu llwybrau gyrfa ymhellach o fewn y maes. Penodwyd swyddog gan Gyngor Gwynedd ym mis Rhagfyr 2021 i arwain ar yr agwedd hon a hefyd i gefnogi'r rhaglen waith o ran cynnal digwyddiadau, gwahanol ddulliau marchnata, creu deunydd pwrpasol, a nodi cyfleoedd i wella prosesau gwaith.

5. Y WELEDIGAETH

- 5.1 Mae Cymuned Llŷn yn adnabyddus am ei gwytnwch a'i hannibyniaeth a ddeillia allan o'r ddaearyddiaeth a'r wledig gyfagos. Yn draddodiadol, mae plant, sydd bellach yn oedolion wedi ymgartrefu gerllaw yn agos at aelodau'r teulu sydd wedi golygu bod teuluoedd wedi gallu camu i'r adwy i ddarparu gofal i berthnasau hŷn pan fo angen. Fodd bynnag, mae'r duedd hon yn dod yn llai cyffredin ac yn debygol o barhau. Mae'n rhaid ystyried yr elfen hon o angen heb ei diwallu o fewn y model gwasanaeth cyffredinol.
- 5.2 Mae cydnabyddiaeth eang hefyd fod hen fodel gofal Cartref Pwylaidd Penrhos wedi bod yn arloesol iawn o ran cadw ei breswylwyr yn dda, yn annibynnol, ac allan o ofal. Bydd yn bwysig cynnal ac adeiladu ar yr ethos hwn o ran y cynlluniau ar gyfer y safle i'r dyfodol.
- 5.3 Dylai'r model gwasanaeth:
- Gynnal yr ethos cyffredinol presennol - hyrwyddo ansawdd bywyd, cynnal annibyniaeth, sicrhau lles a lleihau'r ddibyniaeth ar ofal dibynnol am gyn hired â phosib;
 - Ddarparu sbectrwm o ofal â chymorth - o ddibyniaeth fach iawn (fflatiau byw annibynnol) i gynorthwyo byw, gyda mynediad at ofal camu i fyny/i lawr, i ofal preswyl ac i nyrsio a gofal diwedd oes, fel y penderfynir gan anghenion unigolyn;
 - Hyrwyddo dull hyblyg o fynd i'r gwelyau cartref gofal gan ganiatáu hyblygrwydd yn nefnydd gwelyau lle bo modd cwrdd ag anghenion lleol yn hytrach na darpariaeth gwely sefydlog / dynodedig, a thrwy hynny wella effeithlonrwydd;
 - Gydabod pwysigrwydd perthnasoedd (contractio) â'r Trydydd Sector er mwyn sicrhau gwytnwch gwasanaethau (er enghraifft Iechyd Meddwl);
 - Sicrhau bod y ddarpariaeth gyffredinol yn ateb galw'r dyfodol, sy'n ystyried rhagamcanion poblogaeth pobl hŷn a'r angen nas diwallwyd ar hyn o bryd.
- 5.4 Gweledigaeth y prosiect yw math newydd o bartneriaeth, sy'n meddwl yn wahanol am y berthynas rhwng gwasanaethau a'r gymuned ar gyfer y dyfodol.
- 5.5 Amcanion Buddsoddi'r prosiect yw:

Amcanion Buddsoddi	
Un	I gefnogi ail-gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (ar gyfer ardal Gwynedd) drwy gynyddu darpariaeth o'r sector gyhoeddus / nid er elw sy'n canolbwyntio ar ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.
Dau	I gefnogi'r ddarpariaeth o ofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau bod darpariaeth o wasanaethau yn y Gymraeg.

Tri	I gefnogi cynaliadwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol trwy ddull cydweithredol, partneriaeth a fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penyberth, Penrhos.
Pedwar	I ddatblygu model gweithlu arloesol a fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol hirdymor sydd â'r potensial i wneud gwahaniaeth mewn rhannau eraill o Ogledd Cymru a chreu cyfleon ar gyfer hyfforddiant drwy'r Gymraeg.
Pump	I sicrhau llety wedi ei ddylunio'n bwrpasol a fydd yn cwrdd ag anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.
Chwech	I sicrhau gwerth am arian drwy ddefnyddio adnoddau yn effeithlon a darparu llety amgylcheddol sensitif sy'n garbon niwtral.

5.6 Gofynion allweddol y gwasanaeth yw'r newidiadau i'r gwasanaeth sydd eu hangen i gyflawni'r amcanion buddsoddi a ddisgrifir uchod. Crynhoir gofynion allweddol y gwasanaeth ar gyfer yr achos busnes hwn yn y tabl isod.

5.7 Dylid dylunio'r safle gyda hyblygrwydd ar gyfer y dyfodol mewn golwg.

	Anghenion	Dymunol
Gofynion preswyl	<ul style="list-style-type: none"> Byddai 32 gwely ar gyfer gofal dementia 2 wely ar gyfer gofal seibiant 	<ul style="list-style-type: none"> Lle ar y safle i ddarparu ar gyfer anghenion y dyfodol. Ystyried rheolaeth Covid, sy'n hawdd ynysu trigolion, cylchrediad aer, rheoli haint. Ystyried gofynion RNIB. Cyfleusterau toiledau yn agos i ardaloedd cymunedol ond hefyd yn breifat. Agosrwydd at orsaf nyrsio a staffio. Ystyried dyluniad ar gyfer trigolion dementia, cyferbynnedd lliw ayyb. Gofod diogel y tu allan sydd a diddordeb gweledol.
Gofynion gofal nyrsio	<ul style="list-style-type: none"> 25 gwely y byddai 15 ohonynt yn cael eu blaenoriaethu ar gyfer gofal nyrsio dementia 2 wely ar gyfer gofal nyrsio seibiant 	<ul style="list-style-type: none"> Dull dylunio modiwlwr o ganiatáu i Ystafelloedd Sengl a bod yn ddementia gyfeillgar. Gardd bwrpasol ar gyfer cerdded ac ymarfer corff / cadw'n heini. Dylunio cadarn ar gyfer ymddygiad heriol. Dylunio generig i fodloni'r gofynion ar gyfer Dementia a Nyrsio Cyffredinol er mwyn sicrhau hyblygrwydd o ran defnydd, ac addasu mewn newidiadau i'r galw a'r anghenion.

Nid yw'r prosiect hwn yn mynd i'r afael â'r angen am dai gofal ychwanegol, fflat gofal camu i lawr, tai gwarchod, gwelyau Rhyddhau i Adfer yna Asesu (D2RA) gan y byddent yn ffurfio rhan o Brosiect Ailddatblygu Penrhos. Byddai gwelyau diwedd oes yn cael eu cynnig yn ysbyty Bryn Beryl.

5.8 Mae'r Meini Prawf Buddion yn cyd-fynd â'r Amcanion Buddsoddi ac fe'u dangosir isod. Bydd y rhain yn cael eu datblygu ymhellach yng nghanam nesaf yr achos busnes.

Amcanion Buddsoddi	Prif feini prawf buddion
1 I gefnogi ail-gydbwysu'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (ar gyfer ardal Gwynedd) drwy gynyddu darpariaeth o'r sector gyhoeddus / nid er elw sy'n canolbwyntio ar ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sicrhau darpariaeth nyrsio yn yr ardal leol o fewn ffioedd ALI a CHC ▪ Darpariaeth iechyd a gofal hyblyg ("gofal di-dor" fel y'i disgrifir yn Cymru Iachach) ▪ Gall ymagwedd bartneriaeth rhwng iechyd ac awdurdod lleol ddarparu cyfleoedd pellach ar gyfer dulliau integredig
2 I gefnogi'r ddarpariaeth o ofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau bod darpariaeth o wasanaethau yn y Gymraeg.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Does neb yn aros yn hirach nag sydd ei angen arnynt mewn gofal cleifion mewnol aciwt. Does dim "oedi wrth drosglwyddo gofal" oherwydd diffyg darparu gwelyau preswyl a nyrsio
3 I gefnogi cynaliadwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol trwy ddull cydweithredol, partneriaeth a fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penyberth, Penrhos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Trwy gael darpariaeth yn y sector cyhoeddus ym maes nyrsio – y gallu i ddeall yn fwy dwys bwysau'r sector a'r gallu i gefnogi darparwyr llai
4 I ddatblygu model gweithlu arloesol a fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol hirdymor sydd â'r potensial i wneud gwahaniaeth mewn rhannau eraill o Ogledd Cymru a chreu cyfleon ar gyfer hyfforddiant drwy'r Gymraeg.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cyfleoedd cyflogaeth i drigolion lleol ▪ Darparu'r sgiliau cywir i drigolion lleol ar gyfer cyflogaeth hirdymor ▪ Rhoi dyheadau gyrfa i'r rhai sy'n gadael yr ysgol yn ystyrion a chyflogaeth hirdymor ▪ Cefnogir a thyfu cadwyn gyflenwi leol ▪ Y gallu i hyfforddi a datblygu staff meddygol, nyrsio a gofal drwy secondiad a chyfleoedd cysgodi o fewn y ddarpariaeth ▪ Bydd sgiliau Cymraeg yr holl staff yn rhan o bolisi recriwtio Cyngor.
5 I sicrhau llety wedi ei ddylunio'n bwrpasol a fydd yn cwrdd ag anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adeiladau ac isadeiledd gwydn a mwy priodol ▪ Bydd y datblygiad newydd wedi'i integreiddio'n dda i gymeriad yr ardal gyfagos ▪ Darparu amgylchedd gweithio modern, hygyrch sy'n ysgogi gwahanol grwpiau proffesiynol i weithredu ar y cyd ▪ Yn darparu gweledigaeth ar gyfer integreiddio gwasanaethau ▪ Cyfraniad cadarnhaol tuag at ddatgarboneiddio / agenda di-garbon; Llety sy'n bodloni argymhellion presennol yr adeilad (e.e. HBN / DDA / awyru / atal heintiau) ▪ Yn cwrdd â dyheadau BREEAM.

6. FFORDD YMLAEN FFAFRIEDIG

- 6.1 Mae'r Achos Economaidd yn nodi manylion y broses o ddatblygu opsiynnau ac arfarnu opsiynnau a gwblhawyd gan bartneriaid y prosiect. Mae'r ffordd ymlaen ffafriedig wedi'i adnabod.
- 6.2 Rydym wedi ymgysylltu â Lovelock Mitchell a Wakemans i wneud y dyluniad, cynllunio ac amcangyfrifon cychwynnol. Mae'r Tabl isod yn darparu ein hamcangyfrifon gorau ar gyfer datblygiad cyffredinol y prosiect, ac eithrio TAW.

Disgrifiad o'r Gost	£'000
Adeilad newydd - Cartref gofal gyda nyrsio	9,655
Costau Eraill (Rhagadeiladu, Rhagarweiniau – 15% o'r gost adeiladu)	1,284
Ffitio allan	250
15% wrth gefn a gogwydd optimistaidd	1,708
15% Cynnydd Chwyddiant a Lwfans Risg	1,498
Costau cam datblygu ABA (Rheolwr Prosiect, Dylunio, Cynllunio, datblygu ABA)	200
CYFANSWM Y GOST	14,595

Noder:

- A. Gan gynnwys Lwfans Cynnydd Chwyddiant a Lwfans Risg, lwfans ar gyfer cam datblygu ABA mae cyfanswm yr amcangyfrif cost yn cyfateb i **£14.6 miliwn**
- B. Ceisio cyllid grant o **£200,000** yn 2023-24 (amlygwyd mewn ffont coch yn y tabl uchod) i ddatblygu cynllun manwl, amcangyfrif ac Achos Busnes Amlinellol cynhwysfawr.
- 6.3 Y cam nesaf yw i'r Achos Amlinellol Strategol hwn gael ei brosesu a'i gyflwyno i'w gymeradwyo ac i'r Achos Busnes Amlinellol gael ei ddatblygu a fydd yn asesu'r costau economaidd a'r buddion yn fanylach. Ar y cyd â hyn, bydd prosesau dylunio a chynllunio manwl yn cael eu sefydlu. Mae Achos Busnes Llawn yn dilyn o hyn.
- 6.4 Dyma gerrig milltir y prosiect:

#	Cerrig Milltir y Prosiect	Dyddiadau mynegol
A	Cymeradwyaeth Partneriaeth yr ABS	Mawrth 2023
B	Adolygiad LIC o'r ABS a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Mai 2023
C	Cychwyn y broses cynllunio	Awst 2023
D	Caniatâd Cynllunio Amlinellol	Mai 2024
E	Cwblhau'r ABA a derbyn cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Gorffennaf 2024
F	Adolygiad LIC o'r ABA a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Medi 2024
G	Cais cynllunio ffurfiol	Medi 2024
H	Cwblhau ABLI a chymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Mawrth 2025
I	Adolygiad LIC o'r ABLI a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Ebrill 2025

J	Adeiladu, cwblhau a throsglwyddo'r adeilad	Medi 2025 – Mawrth 2027
K	Meddianaeth	Ebrill 2027

Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Mae'r Cyngor yn ddarostyngedig i ddyletswyddau sector gyhoeddus dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (gan gynnwys dyletswyddau sector gyhoeddus Gymreig). Yn unol â'r dyletswyddau cyfreithiol yma wrth wneud penderfyniadau mae rhaid i'r Cynghorau dalu sylw dyledus i'r angen (1) i ddiddymu gwahaniaethu anghyfreithiol (2) hyrwyddo cyfle cyfartal a (3) meithrin perthnasau da ar sail y nodweddion gwarchoddedig a dal sylw dyledus at y ddyletswydd gymdeithasol economaidd dan Adran 1 o'r Ddeddf. Paratowyd asesiad ardrawiad cydraddoldeb sydd wedi ei atodi yn Atodiad E. Mae gofyn i'r Cabinet ddal sylw at ei ganfyddiadau wrth ddod i benderfyniad. Nid yw'r asesiad yn adnabod unrhyw ardrawiad negyddol penodol yn deillio o'r penderfyniad.

7. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 7.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi clustnodi Grantiau Cyfalaf er mwyn hybu integreiddio Iechyd a Gofal Cymdeithasol, ac i gefnogi gwaith ar ail fodelu'r sector gofal. Bydd y Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) yn rhoi cyfle i ni wneud cais am £14.6miliwn o arian i ariannu'r datblygiad. Mae trafodaethau eisoes wedi cychwyn gyda Llywodraeth Cymru ynglŷn â chael mynediad at yr arian yn amserol.
- 7.2 Symud ymlaen i ddatblygu achos busnes amlinellol tra hefyd yn datblygu dyluniad ar gyfer y cartref a chychwyn y broses cynllunio.

8. SYLWADAU'R SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro

"Mae'r argymhellion yn adlewyrchu gwaith sydd wedi digwydd gyda chyngor arbenigol ynglŷn a dichonoldeb cyfreithiol y model sydd yn cael ei argymhell. Cyfeiriaf yn benodol at baragraff 2.3.2 o'r Achos Busnes Strategol sydd yn amlygu natur y model fydd angen sefydlu trefn bartneriaeth agos a ffurfiol gyda'r Bwrdd Iechyd. Bydd y gwaith yma yn parhau wrth i'r Achos Busnes ddatblygu ynghyd a chefnogaeth ar agweddau tir ac eiddo. Rwy'n fodlon ar briodoldeb yr argymhelliad."

Pennaeth Cyllid

"Mae'r dull a ddefnyddiwyd wrth ddatblygu'r dogfennau hyn yn dilyn trefn gydnabyddedig y Model Pum Achos. Fel sy'n cael ei amlygu yn y dogfennau, y cyntaf o dri cam allweddol yw datblygu'r Achos Busnes Strategol. Os bydd y Cabinet yn cymeradwyo'r ddogfen yma, bydd gwaith yn mynd yn ei flaen i ddatblygu'r Achos Busnes Amlinellol. Wrth ddatblygu'r cam hwnnw bydd angen mewnbwn pellach o safbwynt Cyllid gan fod angen rhoi sylw manwl iawn bryd hynny i'r Achos Ariannol.

Yn y cyfamser, rwyf yn fodlon fod cynnwys yr Achos Busnes Strategol yn dangos fod gwaith dadansoddi manwl wedi ei gynnal i gyrraedd y pwynt presennol. Nid oes gennyf wrthwynebiad i'r penderfyniad a geisir, a credaf ei fod yn amserol i gyflwyno achos i Lywodraeth Cymru ar ffurf cais grant."

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

Achos Busnes Amlinellol Strategol

Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio ym Mhenyberth, Penrhos

Partneriaeth Sector Cyhoeddus yng Ngwynedd

Dyddiad: 17/03/2023

Fersiwn: 0.10

Rheoli Fersiynau

Fersiwn	Dyddiad cyhoeddi	Nodiadau	Cyhoeddwyd i
0.1	12/08/2022	Sylwadau gan Hawis Jones ac Alun Gwilym Williams, Cyngor Gwynedd	Dafydd Gibbard, Aled Davies, Hawis Jones, Alun G Williams, Rhion Glyn
0.2		Diweddarwyd i adlewyrchu sylwadau gan Maria Bell, CLILC	Maria Bell, CLILC
0.3		Diweddarwyd i adlewyrchu sylwadau BIPBC	Chris Rudgley, Viv Vandenblink, Jane Trowman
0.4		Diweddarwyd i adlewyrchu sylwadau BIPBC	Chris Rudgley, Jane Trowman, Ian Howard, Darren Smith
0.5		Diweddarwyd i adlewyrchu sylwadau Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru	Siobhan a Joseph, Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru
0.6	28/02/2023	Cyhoeddi drafft terfynol - wedi'i ddiweddarau i adlewyrchu dadansoddiad ariannol	
0.7	01/03/2023	Cyhoeddi fersiwn derfynol	Sylwadau gan Huw Dylan Owen, Cyngor Gwynedd
0.8	08/03/2023		Sylwadau gan Huw Dylan Owen, Cyngor Gwynedd a Cyfarwyddwr Cyllid, BIPBC
0.9	10/03/2023		

1. Crynodeb Gweithredol.....	1
Strwythur a Chynnwys y Ddogfen.....	9
2. Achos Strategol.....	10
2.1 Trosolwg o'r Sefydliad.....	10
2.2 Cyd-destun Strategol a Sefydliadol.....	10
2.3 Polisiau a strategaethau Cenedlaethol.....	12
2.4 Polisi a strategaethau Lleol.....	18
2.5 Yr Achos dros Newid.....	22
2.8 Cwmpas a gofynion gwasanaeth allweddol.....	31
2.9 Buddion.....	32
2.10 Risgiau, Cyfyngiadau a Dibyniaethau.....	33
3. Achos Economaidd.....	36
3.1 Ffactorau llwyddiant critigol.....	36
3.2 Opsiynau.....	36
4. Masnachol.....	40
4.1 Cyflwyniad.....	40
4.2 Gwasanaethau angenrheidiol.....	40
4.3 Potential ar gyfer trosglwyddo risg.....	40
4.4 Goblygiadau personél (gan gynnwys TUPE).....	40
4.5 Strategaeth gaffael ac amserlen weithredu.....	41
5. Ariannol.....	42
5.1 Cyflwyniad.....	42
5.2 Costau cyfalaf.....	42
5.3 Ariannu.....	43
5.4 Fforddiadwyedd: Effaith ar Gynaliadwyedd Ariannol y Prosiect ac ar sefyllfa Refeniw y Partneriaid.....	43
6. Achos Rheoli.....	45
6.1 Cyflwyniad.....	45
6.2 Trefniadau Rheoli a Llywodraethu Prosiect.....	45
6.3 Ymgynghorwyr Proffesiynol.....	46
6.5 Rheoli Risg.....	46

Tablau

Ffigurau

Atodiadau

Atodiad A - Cofrestr Risg

Atodiad B - Amcangyfrifon cyfalaf

Atodiad C - Amcangyfrifon refeniw

Atodiad D – Asesiad Effaith Cydraddoldeb

Atodiad E – Asesiad Effaith Iechyd

DRAFT

Crynodeb

Ar hyn o bryd mae 'na dan-ddarpariaeth o lefydd mewn cartrefi nyrsio yng Ngwynedd, sy'n waeth yn ardal Llŷn, sydd heb ddarpariaeth nyrsio. Fel comisiynwyr, mae'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd felly'n awyddus i ymchwilio i sut y gallan nhw wella'r sefyllfa bresennol drwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio eu hunain.

Bydd y model partneriaeth newydd rhwng Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Besti Cadwalader (BIPBC) yn cefnogi'r gwaith o ail-gydbwysu'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (ar gyfer ardal Gwynedd) drwy gynyddu darpariaeth o'r sector cyhoeddus / nid er elw sy'n rhoi ffocws ar ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.

Bydd y Bartneriaeth yn anelu i gynnig cartref gofal gyda nyrsio newydd, i'w adeiladu ar safle Penyberth, Penrhos i ddarparu 32 o welyau preswyl dementia, ynghyd â 25 gwely nyrsio y byddai 15 ohonynt yn cael eu blaenoriaethu ar gyfer gofal nyrsio dementia.

Mae'r Achos Amlinellol Strategol hwn yn edrych i ymgeisio am £14.6miliwn o gyllid Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwysu Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) gan Lywodraeth Cymru i adeiladu'r cartref gofal newydd, a fyddai wedyn yn cael ei redeg gan Gyngor Gwynedd a BIPBC drwy ffrydiau ariannu refeniw cyfredol.

Byddai'r cartref gofal yn cael ei adeiladu ar safle Penyberth sy'n gartref i dai newydd gyda datblygiadau gofal a wneir gan Gymdeithas Tai Clwyd Alyn. Bydd y ddau brosiect yn gyd-ddibynnol.

Mae Cartref Gofal gyda Nyrsio Penyberth, Penrhos yn fath newydd o bartneriaeth sy'n cydnabod pwysigrwydd cydweithio ar draws y sector i sicrhau'r canlyniadau gorau i breswylwyr a chymunedau lleol. Gweithredir y prosiect fel partneriaeth rhwng Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwalader.

Mae darpariaeth leol, gynaliadwy ac o ansawdd mewn cartrefi gofal yn rhan hanfodol o unrhyw system iechyd a gofal. Heb ddarpariaeth o'r fath, ni fydd unigolion yn gallu sicrhau'r iechyd a'r lles gorau posib; a bydd y system iechyd a gofal yn ei chyfanrwydd yn aneffeithlon ac aneffeithiol wrth gyflawni canlyniadau iechyd y boblogaeth ehangach.

Fel comisiynwyr darpariaeth gofal, mae angen felly i awdurdodau a byrddau iechyd lleol i sicrhau bod ganddynt y nifer priodol o gartrefi yn y lleoliad cywir a darparu'r lefel ac ansawdd y gofal cywir.

Ar gyfer gwasanaethau i bobl hŷn yng Ngwynedd, yn fewnol, mae'r ddarpariaeth yn y sector cyhoeddus wedi bod yn gonglfaen i wasanaethau preswyl a phreswyl dementia o fewn cartrefi gofal. Ond ar gyfer darpariaeth nyrsio mewn cartrefi gofal, mae'r holl ddarpariaeth yn cael ei ddarparu o fewn y sector annibynnol ar hyn o bryd.

Ar hyn o bryd mae 'na dan-ddarpariaeth o leoliadau cartrefi nyrsio yng Ngwynedd, sy'n waeth mewn rhai rhannau o Wynedd, sef Llŷn a Meirionnydd. Fel comisiynwyr, mae'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd felly'n awyddus i ymchwilio sut y gallan nhw wella'r sefyllfa bresennol drwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio eu hunain.

Mae gweledigaeth, amcanion a chwmpas y prosiect yn cyd-fynd yn agos ag amcanion strategol Llywodraeth Cymru:

- **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (2015)** - mae'r prosiect partneriaeth gydweithredol a ddisgrifir yn yr Achos Busnes Strategol (ABS) hwn yn cyd-fynd yn arbennig o dda â'r pum ffordd o weithio, ac mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn Amcanion Buddsoddi'r prosiect sy'n cael eu disgrifio yn yr ABS hwn
- **Cymru Iachach: Ein Cynllun ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol** – bydd y bartneriaeth yn mynd i'r afael â nodau allweddol gweithio ar y cyd a gwneud y defnydd gorau o adnoddau i ddarparu'r gofal yn nes at adref
- **Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)** - mae'r ddeddf yn nodi'r angen i hybu cydweithio a gweithio mewn partneriaeth i hybu integreiddio gofal a chymorth. Mae'r Ddeddf hefyd yn rhoi'r pwerau i awdurdodau lleol, gyda chaniatâd neu weithio mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd, i ddarparu gofal preswyl a nyrsio
- **Ail-gydbwyso Gofal a Chefnogaeth** – mae'r prosiect hwn yn mynd i'r afael â'r materion a godwyd ym Mhapur Gwyn y Llywodraeth i ail-gydbwyso'r farchnad gofal a chymorth i ffwrdd o'r gost i ansawdd ac o allbynnau i ganlyniadau.

Maent hefyd yn cyd-fynd â nifer o ddogfennau strategol a pholisi y cyfeirir atynt isod, sydd yn cael effaith a dylanwad sylweddol ar gyfeiriad a dyluniad gwasanaethau yng Nghymru ar hyn o bryd ac yn y dyfodol ac ar gyfer y datblygiad hwn, gan gynnwys:

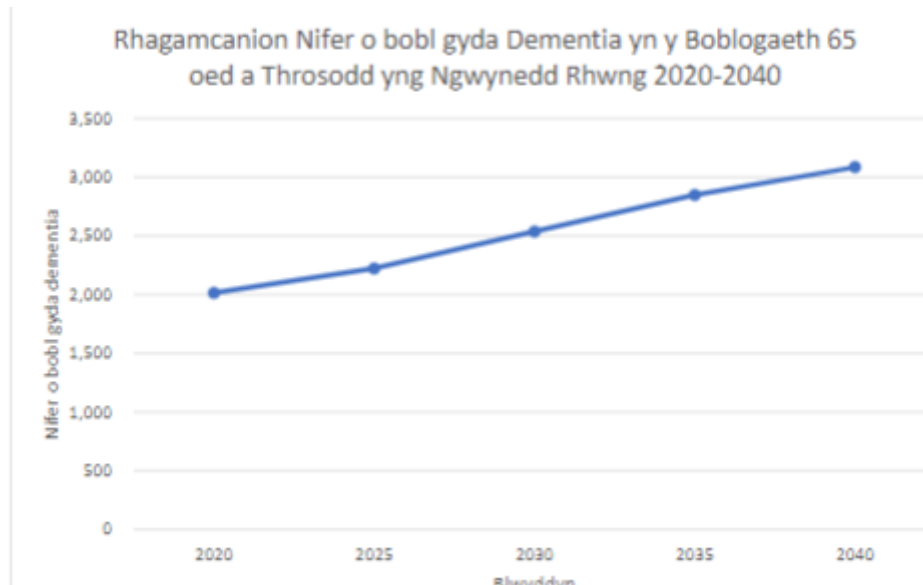
- Fframwaith Cynllunio GIG Cymru 2022 – 2025
- Datgarboneiddio Gofal Cymdeithasol yng Nghymru
- Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF) – Blaenoriaeth 2
- Byw'n Iach, Aros yn Iach: Gweithio mewn partneriaeth i wella iechyd a darparu gofal rhagorol ar draws Gogledd Cymru.

Asesiad o anghenion poblogaeth Gwynedd

Mae cyfanswm o 130 o welyau preswyl yn Ardal Llŷn ac Eifionydd, ond ar ôl i Gartref Nyrsio Penrhos gau ddechrau Rhagfyr 2020 does dim darpariaeth o welyau nyrsio yn ardal Llŷn.

Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar gartrefi yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Gwyddom hefyd fod rhai unigolion yn gorfod chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd ac mae'n gallu bod yn anoddach i dderbyn gwasanaeth yn y Gymraeg.

Mae modd darparu 75% o ddarpariaeth breswyl Llŷn yn ardal Dwyfor, ffigwr sy'n disgyn i 45.5% ar gyfer darpariaeth nyrsio. Yn y Sir, gellir derbyn 58.7% o'r ddarpariaeth nyrsio yn yr ardal, felly mae nifer mwy o drigolion Llŷn yn gorfod teithio o'u cartref i gael gofal nyrsio. Mae'n debyg hefyd eu bod yn gorfod teithio ymhellach er mwyn cael mynediad. Mae ardal Llŷn yn gallu diwllau 75% o'r ddarpariaeth breswyl o fewn ardal, sy'n gymharol â chyfartaledd y Sir o 75%.

Mae'r Cyngor hwn yn adolygu'r ddarpariaeth cartrefi gofal ar draws Gwynedd yn barhaus a bydd effaith y datblygiad hwn ym Mhenyberth yn cael ei fonitro yn yr ardal gyfagos.

Materion gweithlu

Cydnabyddir yn genedlaethol fod y sector gofal yn wynebu heriau enfawr o ran recriwtio a chadw staff. Bydd y prosiect hwn yn edrych ar arferion gorau'r gweithlu er mwyn sicrhau staff o ansawdd uchel yn ardal Llŷn.

Mae Cyngor Gwynedd yn cynnal ymgyrchoedd recriwtio yn rheolaidd ac yn defnyddio amrywiol ddulliau i wneud hynny. Mae'r ymgyrchoedd yn cael eu cynnal yn lleol trwy dargedu ardaloedd a threfi penodol.

Ochr yn ochr â'n partneriaid mae Cyngor Gwynedd yn gyson yn ceisio newid y canfyddiad sy'n bodoli o ran swyddi yn y sector gofal. Mae Cyngor Gwynedd yn cymryd cyfleoedd i geisio amlygu'r ystod eang o gyfleoedd sydd yn bodoli, hyblygrwydd y contractau sydd ar gael a hefyd y manteision i staff.

Un agwedd yn arbennig y dylid ei amlygu yw'r cydweithio sy'n mynd rhagddo gyda phartneriaid i geisio datblygu llwybrau gyrfa ymhellach o fewn y maes. Penodwyd swyddog gan Gyngor Gwynedd ym mis Rhagfyr 2021 i arwain ar yr agwedd hon a hefyd i gefnogi'r rhaglen waith o ran cynnal digwyddiadau, gwahanol ddulliau marchnata, creu deunydd pwrpasol, a nodi cyfleoedd i wella prosesau gwaith.

Y Weledigaeth

Mae Cymuned Llŷn yn adnabyddus am ei gwytnwch a'i hannibyniaeth a ddeillia allan o'r ddaearyddiaeth a'r wledig gyfagos. Yn draddodiadol, mae plant sydd bellach yn oedolion wedi ymgartrefu gerllaw yn agos at aelodau'r teulu sydd wedi golygu bod teuluoedd wedi gallu camu i'r adwy i ddarparu gofal i berthnasau hŷn pan fo angen. Fodd bynnag, mae'r duedd hon yn dod yn llai cyffredin ac yn debygol o barhau. Mae'n rhaid ystyried yr elfen hon o angen heb ei diwallu o fewn y model gwasanaeth cyffredinol.

Mae cydnabyddiaeth eang hefyd fod hen fodel gofal Cartref Pwylaidd Penrhos wedi bod yn arloesol iawn o ran cadw ei breswylwyr yn dda, yn annibynnol, ac allan o ofal. Bydd yn bwysig cynnal ac adeiladu ar yr ethos hwn o ran y cynlluniau ar gyfer y safle i'r dyfodol.

Dylai'r model gwasanaeth:

- Cynnal yr ethos cyffredinol presennol - hyrwyddo ansawdd bywyd, cynnal annibyniaeth, sicrhau lles a lleihau'r ddibyniaeth ar ofal dibynnol am gyn hired â phosib;
- Darparu sbectwm o ofal â chymorth - o ddibyniaeth fach iawn (fflatiau byw annibynnol) i gynorthwyo byw, gyda mynediad at ofal camu i fyny/i lawr, i ofal preswyl ac i nyrsio a gofal diwedd oes, fel y penderfynir gan anghenion unigolyn;
- Hyrwyddo dull hyblyg o fynd i'r gwelyau cartref gofal gan ganiatáu hyblygrwydd yn nefnydd gwelyau lle bo modd cwrdd ag anghenion lleol yn hytrach na darpariaeth gwely sefydlog / dynodedig, a thrwy hynny wella effeithlonrwydd;
- Cydnabod pwysigrwydd perthnasoedd (contractio) â'r Trydydd Sector er mwyn sicrhau gwytnwch gwasanaethau (er enghraifft lechyd Meddwl);
- Sicrhau bod y ddarpariaeth gyffredinol yn ateb galw'r dyfodol, sy'n ystyried rhagamcanion poblogaeth pobl hŷn a'r angen nas diwallwyd ar hyn o bryd.

Gweledigaeth y prosiect yw math newydd o bartneriaeth, sy'n meddwl yn wahanol am y berthynas rhwng gwasanaethau a'r gymuned ar gyfer y dyfodol.

Amcanion Buddsoddi

Amcanion Buddsoddi'r prosiect yw:

Amcanion Buddsoddi	
Un	I gefnogi ail-gydbwysu'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (ar gyfer ardal Gwynedd) drwy gynyddu darpariaeth o'r sector gyhoeddus / nid er elw sy'n canolbwyntio ar ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.
Dau	I gefnogi'r ddarpariaeth o ofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau bod darpariaeth o wasanaethau yn y Gymraeg.
Tri	I gefnogi cynaliadwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol trwy ddull cydweithredol, partneriaeth a fydd yn integreiddio â'r sbectwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penyberth, Penrhos.

Pedwar	I ddatblygu model gweithlu arloesol a fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol hirdymor sydd â'r potensial i wneud gwahaniaeth mewn rhannau eraill o Ogledd Cymru a chreu cyfleon ar gyfer hyfforddiant drwy'r Gymraeg.
Pump	I sicrhau llety wedi ei ddylunio'n bwrpasol a fydd yn cwrdd ag anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.
Chwech	I sicrhau gwerth am arian drwy ddefnyddio adnoddau yn effeithlon a darparu llety amgylcheddol sensitif sy'n garbon niwtral.

Gofynion allweddol y gwasanaeth

Gofynion allweddol y gwasanaeth yw'r newidiadau i'r gwasanaeth sydd eu hangen i gyflawni'r amcanion buddsoddi a ddisgrifir uchod. Crynhoir gofynion allweddol y gwasanaeth ar gyfer yr achos busnes hwn yn y tabl isod.

Dylid dylunio'r safle gyda hyblygrwydd ar gyfer y dyfodol mewn golwg.

	Anghenion	Dymunol
Gofynion preswyl	<ul style="list-style-type: none"> Byddai 32 gwely ar gyfer gofal dementia 2 wely ar gyfer gofal seibiant 	<ul style="list-style-type: none"> Lle ar y safle i ddarparu ar gyfer anghenion y dyfodol. Ystyried rheolaeth Covid, sy'n hawdd ynysu trigolion, cylchrediad aer, rheoli haint. Ystyried gofynion RNIB. Cyfleusterau toiledau yn agos i ardaloedd cymunedol ond hefyd yn breifat. Agosrwydd at orsaf nyrsio a staffio. Ystyried dyluniad ar gyfer trigolion dementia, cyferbynnedd lliw ayyb. Gofod diogel y tu allan sydd a diddordeb gweledol.
Gofynion gofal nyrsio	<ul style="list-style-type: none"> 25 gwely y byddai 15 ohonynt yn cael eu blaenoriaethu ar gyfer gofal nyrsio dementia 2 wely ar gyfer gofal nyrsio seibiant 	<ul style="list-style-type: none"> Dull dylunio modiwlwr o ganiatáu i Ystafelloedd Sengl a bod yn ddementia gyfeillgar. Gardd bwrpasol ar gyfer cerdded ac ymarfer corff / cadw'n heini. Dylunio cadarn ar gyfer ymddygiad heriol. Dylunio generig i fodloni'r gofynion ar gyfer Dementia a Nyrsio Cyffredinol er mwyn sicrhau hyblygrwydd o ran defnydd, ac addasu mewn newidiadau i'r galw a'r anghenion.

Nid yw'r prosiect hwn yn mynd i'r afael â'r angen am dai gofal ychwanegol, fflat gofal camu i lawr, tai gwarchod, gwelyau Rhyddhau i Adfer yna Asesu (D2RA) gan y byddent yn ffurfio rhan o Brosiect Ailddatblygu Penrhos. Byddai gwelyau diwedd oes yn cael eu cynnig yn ysbty Bryn Beryl.

Meini prawf buddion

Mae'r Meini Prawf Buddion yn cyd-fynd â'r Amcanion Buddsoddi ac fe'u dangosir isod. Bydd y rhain yn cael eu datblygu ymhellach yng ngham nesaf yr achos busnes.

Amcanion Buddsoddi	Prif feini prawf buddion
<p>1 I gefnogi ail-gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (ar gyfer ardal Gwynedd) drwy gynyddu darpariaeth o'r sector gyhoeddus / nid er elw sy'n canolbwyntio ar ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sicrhau darpariaeth nyrsio yn yr ardal leol o fewn ffioedd ALI a CHC ▪ Darpariaeth iechyd a gofal hyblyg ("gofal di-dor" fel y'i disgrifir yn Cymru Iachach) ▪ Gall ymagwedd bartneriaeth rhwng iechyd ac awdurdod lleol ddarparu cyfleoedd pellach ar gyfer dulliau integredig
<p>2 I gefnogi'r ddarpariaeth o ofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau bod darpariaeth o wasanaethau yn y Gymraeg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Does neb yn aros yn hirach nag sydd ei angen arnynt mewn gofal cleifion mewnol aciwt. Does dim "oedi wrth drosglwyddo gofal" oherwydd diffyg darparu gwelyau preswyl a nyrsio
<p>3 I gefnogi cynaliadwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol trwy ddull cydweithredol, partneriaeth a fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penyberth, Penrhos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Trwy gael darpariaeth yn y sector cyhoeddus ym maes nyrsio – y gallu i ddeall yn fwy dwys bwysau'r sector a'r gallu i gefnogi darparwyr llai
<p>4 I ddatblygu model gweithlu arloesol a fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol hirdymor sydd â'r potensial i wneud gwahaniaeth mewn rhannau eraill o Ogledd Cymru a chreu cyfleon ar gyfer hyfforddiant drwy'r Gymraeg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cyfleoedd cyflogaeth i drigolion lleol ▪ Darparu'r sgiliau cywir i drigolion lleol ar gyfer cyflogaeth hirdymor ▪ Rhoi dyheadau gyrfa i'r rhai sy'n gadael yr ysgol yn ystyrlon a chyflogaeth hirdymor ▪ Cefnogir a thyfu cadwyn gyflenwi leol ▪ Y gallu i hyfforddi a datblygu staff meddygol, nyrsio a gofal drwy secondiad a chyfleoedd cysgodi o fewn y ddarpariaeth ▪ Bydd sgiliau Cymraeg yr holl staff yn rhan o bolisi recriwtio Cyngor.
<p>5 I sicrhau llety wedi ei ddylunio'n bwrpasol a fydd yn cwrdd ag anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adeiladau ac isadeiledd gwydn a mwy priodol ▪ Bydd y datblygiad newydd wedi'i integreiddio'n dda i gymeriad yr ardal gyfagos ▪ Darparu amgylchedd gweithio modern, hygyrch sy'n ysgogi gwahanol grwpiau proffesiynol i weithredu ar y cyd

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yn darparu gweledigaeth ar gyfer integreiddio gwasanaethau ▪ Cyfraniad cadarnhaol tuag at ddatgarboneiddio / agenda di-garbon; Llety sy'n bodloni argymhellion presennol yr adeilad (e.e. HBN / DDA / awyru / atal heintiau) ▪ Yn cwrdd â dyheadau BREEAM.
--	--

Ffordd ymlaen ffafriedig

Mae'r Achos Economaidd yn nodi manylion y broses o ddatblygu opsiynnau ac arfarnu opsiynnau a gwblhawyd gan bartneriaid y prosiect. Mae'r ffordd ymlaen ffafriedig wedi'i adnabod.

Rydym wedi ymgysylltu â Lovelock Mitchell a Wakemans i wneud y dyluniad, cynllunio ac amcangyfrifon cychwynnol. Mae'r Tabl isod yn darparu ein hamcangyfrifon gorau ar gyfer datblygiad cyffredinol y prosiect, ac eithrio TAW.

Disgrifiad o'r Gost	£'000
Adeilad newydd - Cartref gofal gyda nyrsio	9,655
Costau Eraill (Rhagadeiladu, Rhagarweiniau – 15% o'r gost adeiladu)	1,284
Ffitio allan	250
15% wrth gefn a gogwydd optimistaidd	1,708
15% Cynnydd Chwyddiant a Lwfans Risg	1,498
Costau cam datblygu ABA (Rheolwr Prosiect, Dylunio, Cynllunio, datblygu ABA)	200
CYFANSWM Y GOST	14,595

Noder:

- Gan gynnwys Lwfans Cynnydd Chwyddiant a Lwfans Risg, lwfans ar gyfer cam datblygu ABA mae cyfanswm yr amcangyfrif cost yn cyfateb i **£14.6 miliwn**
- Ceisio cyllid grant o **£200,000** yn 2023-24 (amlygwyd mewn ffont coch yn y tabl uchod) i ddatblygu cynllun manwl, amcangyfrif ac Achos Busnes Amlinellol cynhwysfawr.

Y camau nesaf a'r cerrig milltir allweddol

Y cam nesaf yw i'r Achos Amlinellol Strategol hwn gael ei brosesu a'i gyflwyno i'w gymeradwyo ac i'r Achos Busnes Amlinellol gael ei ddatblygu a fydd yn asesu'r costau economaidd a'r buddion yn fanylach. Ar y cyd â hyn, bydd prosesau dylunio a chynllunio manwl yn cael eu sefydlu. Mae Achos Busnes Llawn yn dilyn o hyn.

Dyma gerrig milltir y prosiect:

#	Cerrig Milltir y Prosiect	Dyddiadau mynegol
A	Cymeradwyaeth Partneriaeth yr ABS	Mawrth 2023
B	Adolygiad LIC o'r ABS a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Mai 2023
C	Cychwyn y broses cynllunio	Awst 2023
D	Caniatâd Cynllunio Amlinellol	Mai 2024
E	Cwblhau'r ABA a derbyn cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Gorffennaf 2024
F	Adolygiad LIC o'r ABA a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Medi 2024
G	Cais cynllunio ffurfiol	Medi 2024
H	Cwblhau ABLI a chymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Mawrth 2025
Fi	Adolygiad LIC o'r ABLI a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Ebrill 2025
J	Adeiladu, cwblhau a throsglwyddo'r adeilad	Medi 2025 – Mawrth 2027
K	Meddianaeth	Ebrill 2027

Llywodraethu

Mae'r partneriaid wedi sefydlu Bwrdd Prosiect i oruchwylio prosiect y Cartref Gofal, a darparu adroddiadau cynnydd i Fwrdd Rhaglen yn ogystal â Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru yn ôl y galw.

Mae Byrddau sefydliadol y partneriaid presennol yn cadw'r pŵer i gymeradwyo'r achos busnes, ar bob cam o'r datblygiad trwy eu trefniadau llywodraethu sefydliadol.

Mae tri chyfnod allweddol yn natblygiad yr achos busnes ar gyfer Cartref Gofal gyda Nyrsio Penyberth, Penrhos yn ardal Llŷn.

Gyda'r uchod mewn golwg, yr Achos Busnes Strategol hwn (ABS):

- Sefydlu'r cyd-destun strategol;
- Cyflwyno achos cadarn dros newid; a
- Darparu ffordd awgrymedig ymlaen, yn hytrach nag opsiwn dewisol diffiniol.

Bydd yr Achos Busnes Amlinellol (ABA): yn nodi'r opsiwn sy'n optimeiddio gwerth am arian; paratoi'r cynllun ar gyfer caffael; ac yn rhoi'r trefniadau ariannu a rheoli angenrheidiol ar waith ar gyfer cyflawni'r cynllun yn llwyddiannus.

Bydd Achos Busnes Llawn (ABLI): yn nodi'r trefniadau masnachol a chytundebol a gytunwyd ar gyfer cyflawni'r prosiect, gan gynnwys ymgysylltu a rheoli'r cyflenwr(wyr) adeiladu; yn dangos ei fod yn fforddiadwy 'diamwys' mewn termau cyfalaf ar sail pris uchafswm contract gwarantedig gan y cyflenwr(wyr) ac o ran costau refeniw; ac yn rhoi'r trefniadau rheoli manwl ar waith ar gyfer cyflawni'r cynllun yn llwyddiannus.

Paratowyd yr ABS hwn gan ddefnyddio'r safonau a'r fformat a gytunwyd arno ar gyfer achosion busnes, fel y nodir yng Nghanllawiau Buddsoddi mewn Seilwaith GIG Cymru. Y fformat cymeradwy hwn yw'r **Model Pum Achos**, ac mae'n cynnwys y canlynol:

- Yr **Achos Strategol** - mae hyn yn nodi ffit strategol a'r achos dros newid, ynghyd â'r amcanion buddsoddi ar gyfer y cynllun;
- Yr **Achos Economaidd** - mae hyn yn asesu'r ffordd ymlaen ffafriedig – neu'r ffordd orau o gyflawni amcanion y cynllun;
- Yr **Achos Masnachol** - mae hyn yn asesu gallu'r farchnad i ddarparu'r nwyddau a'r gwasanaethau gofynnol, ac yn crynhoi strategaeth fasnachol y sefydliad;
- Yr **Achos Ariannol** - mae hyn yn rhoi amcangyfrifon amlinellol o oblygiadau cyfalaf a refeniw y cynllun, a golwg ar fforddiadwyedd
- Yr **Achos Rheoli** - mae hyn yn dangos bod modd cyflawni'r cynllun ac mae modd ei gyflawni'n llwyddiannus yn unol â'r arfer gorau derbyniol.

Yng ngham ABS mae'r ffocws ar yr Achosion Strategol ac Economaidd.

2. ACHOS STRATEGOL

2.1 TROSOLWG O'R SEFYDLIAD

Mae Cartref Gofal gyda Nyrsio Penyberth, Penrhos yn fath newydd o bartneriaeth sy'n cydnabod pwysigrwydd cydweithio ar draws y sector i sicrhau'r canlyniadau gorau i breswylwyr a chymunedau lleol.

Mae gan y prosiect ddau bartner allweddol ac maent yn cael eu cyflwyno'n fyr isod.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr [BIPBC] yw'r sefydliad iechyd mwyaf yng Nghymru, gyda chyllideb o £1.8biliwn a gweithlu o dros 19,000 o staff. Mae'n darparu gwasanaethau sylfaenol, cymunedol, iechyd meddwl ac aciwt ysbyty i boblogaeth Gogledd Cymru.

Yn ogystal â thri prif safle ysbyty yn Ysbyty Gwynedd ym Mangor, Ysbyty Glan Clwyd ym Modelwyddan ac Ysbyty Maelor Wrecsam, mae'n gyfrifol am ysbytai cymunedol, canolfannau iechyd, clinigau, unedau iechyd meddwl, timau cymunedol, meddygfeydd a gwasanaethau GIG eraill sy'n cael eu darparu gan ddeintyddion, optegwyr a fferyllwyr.

Cyngor Gwynedd

Cyngor Gwynedd (CG) yw corff llywodraethol prif ardal Gwynedd, sy'n cynnwys siroedd hynafol Sir Gaernarfon a Sir Feirionnydd. Ar wahân i'w rôl wleidyddol a llywodraeth leol, mae'r Cyngor yn gweithredu ystod eang o wasanaethau trwy fwy na 10 Adran. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Oedolion, Iechyd a Llesiant
- Plant a chefnogi teuluoedd
- Economi a Chymuned
- Addysg
- Amgylchedd
- Tai ac Eiddo.

2.2 CYD-DESTUN STRATEGOL A SEFYDLIADOL

Mae darpariaeth leol, gynaliadwy ac o ansawdd mewn cartrefi gofal yn rhan hanfodol o unrhyw system iechyd a gofal. Heb ddarpariaeth o'r fath, ni fydd unigolion yn gallu sicrhau'r iechyd a'r lles gorau posib; a bydd y system iechyd a gofal yn ei chyfanrwydd yn aneffeithlon ac aneffeithiol wrth gyflawni canlyniadau iechyd y boblogaeth ehangach.

Fel comisiynwyr darpariaeth gofal, mae angen felly i Awdurdodau Lleol a Byrddau Iechyd Lleol i sicrhau bod ganddynt y nifer priodol o gartrefi yn y lleoliad cywir sy'n darparu'r lefel cywir ac ansawdd y gofal.

Gall darparwyr gofal o'r fath fod yn amrywiol, ac yn wir mae manteision mawr i gael economi gymysg o ddarparwyr gofal. Fodd bynnag, gall dibynnu'n llwyr ar ddarparwyr annibynnol ar gyfer rhannau penodol o'r ddarpariaeth osod comisiynwyr mewn sefyllfa anodd os nad yw darparwyr hynny yn gallu neu'n amharod i ddarparu mewn ardal.

Ar gyfer gwasanaethau i bobl hŷn yng Ngwynedd, yn fewnol, mae'r ddarpariaeth yn y sector cyhoeddus wedi bod yn gonglfaen i wasanaethau preswyl a phreswyl dementia o fewn cartrefi gofal. Ond ar gyfer darpariaeth nyrsio mewn cartrefi gofal, mae'r holl ddarpariaeth yn cael ei ddarparu o fewn y sector annibynnol ar hyn o bryd.

Ar hyn o bryd mae 'na dan-ddarpariaeth o lefydd mewn cartrefi nyrsio yng Ngwynedd, sy'n waeth mewn rhai rhannau o Wynedd, sef Llŷn a Meirionnydd. Fel comisiynwyr, mae'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd felly'n awyddus i ymchwilio sut y gallan nhw wella'r sefyllfa bresennol drwy ddod yn ddarparwyr cartref gofal gyda nyrsio eu hunain.

Mae'r Achos Busnes Strategol hwn yn ystyried yr achos dros newid a pha mor ymarferol yw hi i'r Cyngor mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd i ddarparu cartref gofal gyda nyrsio ar gyfer y dyfodol. O ystyried y cyfle presennol ar Safle Penyberth, Penrhos yng Ngwynedd, mae'r ABS yma yn edrych ar y safle penodol yma, ond bydd llawer o'r rhagdybiaethau a'r cyd-destun polisi yn berthnasol i fwy na'r safle penodol yma.

Adroddiad Sefydlogrwydd Marchnad Gogledd Cymru (drafft 2022)

Negeseuon Lleol Allweddol - Preswyl a nyrsio

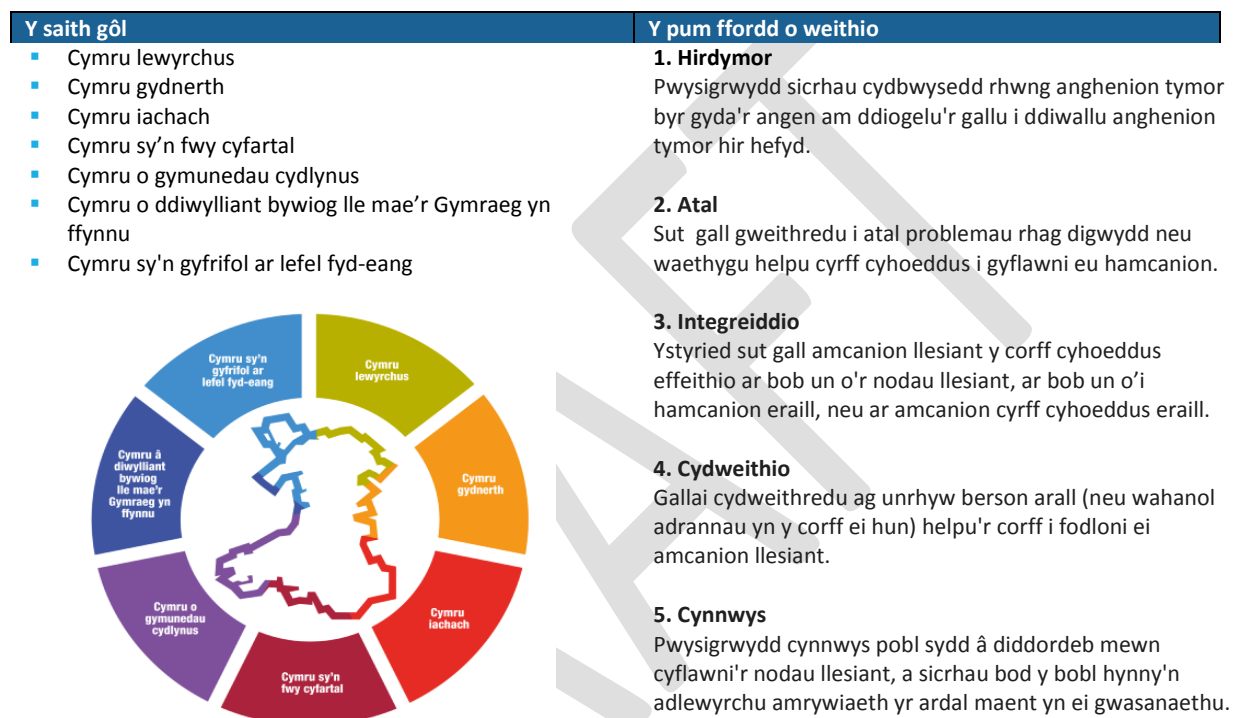
- Mae'n debygol y bydd y galw am leoliadau mewn cartrefi gofal a chartrefi gofal gyda nyrsio yn cynyddu gyda phoblogaeth hŷn sy'n tyfu
- Rydym yn parhau i ddatblygu unedau dementia yng nghartrefi gofal preswyl y Cyngor
- Mae angen gofal dementia arbenigol; does dim darpariaeth nyrsio / dementia ym Meirionnydd na Llŷn
- Mae diffyg lleoliadau preswyl a nyrsio arbenigol ar gyfer pobl hŷn sydd ag anabledd dysgu sydd hefyd ag anghenion iechyd corfforol a dementia
- Mae angen ffioedd cartrefi gofal cynaliadwy a digonol (sector annibynnol)
- Mae 'na ddiffyg gweithwyr cefnogol cymunedol yn y maes anabledd dysgu
- Does dim darpariaeth iechyd meddwl arbenigol yn cynnwys salwch meddwl difrifol
- Mae bwloch mewn gofal preswyl a nyrsio ar gyfer pobl ifanc sydd ag anghenion corfforol a synhwyraidd.

[Adroddiad blaen.pdf \(llyw.cymru\)](#) – eitem 9

2.3 POLISIAU A STRATEGAETHAU CENEDLAETHOL

2.3.1 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (2015)

Roedd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn nodi saith nod llesiant cysylltiedig ar gyfer Cymru, wedi'u cefnogi gan bum ffordd o weithio. Crynhoir y rhain yn y ffigwr isod. Mae'r prosiect partneriaeth cydweithredol a ddisgrifir yn y ABS hwn yn cyd-fynd yn arbennig o dda â'r pum ffordd o weithio, ac mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn Amcanion Buddsoddi'r prosiect a ddisgrifir yn adran 2.5.5 o'r ABS hwn.

Ffigur xx: Crynodeb o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Y nodau		Aliniad y prosiect i'r nodau hyn
• Cymru lewyrchus	✓	Mae'r prosiect hwn yn cyfrannu at gyflogi trigolion lleol ac yn anelu at adeilad di-garbon.
• Cymru gydnherth	✓	Bydd gwella lles cyfannol y gymuned gan gynnwys adfywio economaidd yn cyfrannu at adeiladu cymuned leol fwy gwydn yn Llŷn.
• Cymru sy'n fwy cyfartal	✓	Bydd y prosiect yn darparu cyfleoedd addysg a chyflogaeth yn ardal wledig Llŷn.
• Cymru iachach	✓	Bydd y cartref gofal yn rhoi mynediad i breswylwyr at ofal yn agosach i'r cartref yn ogystal ag ymwneud â chymuned sy'n ymgysylltu fwy ac yn gysylltiedig â'r safle ehangach.

<ul style="list-style-type: none"> • Cymru o gymunedau cydlynus 	✓	Bydd y prosiect yn canolbwyntio ar les cymunedol ac yn gweithio'n agos gyda mentrau cymunedol i sicrhau nad yw pobl fregus yn cael eu hynysu.
<ul style="list-style-type: none"> • Cymru o ddiwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu 	✓	Bydd y cartref gofal yn darparu gofod i staff sy'n dysgu siarad Cymraeg er mwyn gallu cynnig y gwasanaethau gofal yn Gymraeg yn ddiodyn mewn modd cynaliadwy yn ogystal â hyrwyddo treftadaeth Cymru a Gwlad Pwyl.
<ul style="list-style-type: none"> • Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang 	✓	Mae'r prosiect yn sicrhau, drwy gaffael gwasanaethau ar y safle, bod ein cadwyni cyflenwi yn deg, moesegol a chynaliadwy tra'n sicrhau bod penderfyniadau ariannol rwan yn galluogi cenedlaethau'r dyfodol i ffynnu.

Mae aliniad gyda'r 5 ffordd o weithio wedi'u gwreiddio'n ddwfn yn y prosiect o'i sefydlu fel cysyniad.

1. **Hirdymor** – Mae'r prosiect yn ei hanfod o fod yn ganolfan gymunedol a gofal, yn fuddsoddiad tymor hir, fydd yn adnodd ar gyfer trigolion Llŷn ac Eifionydd am sawl blwyddyn i ddod
2. **Atal ac Integreiddio** – Mae'r prosiect yn cael ei ysgogi gan bartneriaeth o'r Bwrdd Iechyd a'r Awdurdod Lleol i sicrhau bod cyfleuster gofal cynaliadwy, cadarn yn ardal Llŷn er mwyn diwallu anghenion lleol presennol ac yn y dyfodol sy'n bodloni amcanion y ddau bartner
3. **Cydweithio** – Mae'r prosiect yn ganlyniad cydweithio rhwng yr Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd dros gyfnod estynedig i sicrhau gwasanaeth preswyl a nyrsio lleol sy'n addas i'r dyfodol ac yn bodloni anghenion trigolion lleol
4. **Cynnwys** – Mae mewnbyn y cyhoedd drwy sawl ymgysylltiad wedi llunio ein barn ar anghenion y gymuned. Mae ein profiadau byw o'r heriau yn ein cymunedau hefyd yn cael eu hadlewyrchu yn ein gweledigaeth a'n sgôp. Mae cyfraniad yr Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd wedi ychwanegu ymhellach at ymdeimlad o weledigaeth ar y cyd a pherchnogaeth ar y datblygiad arfaethedig yma.

2.3.2 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) (2014)

Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn canolbwyntio ar yr angen i wella cydweithrediad a phartneriaeth. Mae'r Ddeddf yn:

- Ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i hyrwyddo cydweithio â'u partneriaid perthnasol ac eraill mewn perthynas ag oedolion ag anghenion gofal a chymorth, gofalwyr a phlant;
- Gosod dyletswydd ar y partneriaid perthnasol i gydweithredu â'r awdurdodau lleol, a darparu gwybodaeth i'r awdurdodau lleol at ddiben eu swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol;
- Gwneud darpariaeth ynghylch hybu integreiddio gofal a chymorth gyda'r gwasanaethau iechyd;
- Darparu ar gyfer trefniadau partneriaeth rhwng Awdurdodau Lleol a'r Byrddau Iechyd Lleol ar gyfer cyflawni eu swyddogaethau;
- Gwneud darpariaeth ar gyfer cronfeydd cyfun sy'n cynnwys cyfraniadau gan yr awdurdod a'r partner neu bartneriaid perthnasol dan sylw, ac y gellir gwneud taliadau allan tuag at wariant

yr aed iddynt wrth gyflawni swyddogaethau'r awdurdod a swyddogaethau'r partner perthnasol.

Dywed Adran 47(6) o'r Ddeddf:

“caiff awdurdod lleol, er gwaethaf is-adrannau (1), (2), (4) a (5), drefnu i lety ynghyd â gofal nyrsio gan nyrs gofrestredig gael eu darparu—

(a) os yw'r awdurdod wedi cael cydsyniad i drefnu'r ddarpariaeth o ofal nyrsio gan—

(i) pa Fwrdd Iechyd Lleol bynnag sy'n ofynnol o dan reoliadau, yn achos llety yng Nghymru, yr Alban neu Ogledd Iwerddon, neu

(b) mewn achos brys a lle bo'r trefniadau'n rhai dros dro.”

Ar ôl derbyn y cyngor cyfreithiol, rydym wedi cael cadarnhad y gall y Cyngor roi caniatâd y Bwrdd Iechyd i ofal Nyrsio neu drwy weithio mewn partneriaeth gyda'r Bwrdd Iechyd. Felly, fe'i hystyrir yn bosibl, o dan ddarpariaethau Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 i sefydlu gweithdrefn gydweithredol rhwng y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd a fydd yn arwain i ddarpariaeth i gynnwys gofal nyrsio. Bydd angen datblygu trefniadau cydweithio addas a chadarn er mwyn cefnogi trefniadau o'r fath. Bydd gwaith manwl yn rhan o ddatblygiad yr Achos Busnes Amlinellol.

2.3.3 Cymru Iachach: ein Cynllun Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Llywodraeth Cymru, 2018)

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi ei chynlluniau i gyflwyno Fframwaith Cenedlaethol strategol ar gyfer gofal a chefnogaeth, fydd yn gosod safonau ar gyfer ymarfer comisiynu, lleihau cymhlethdod ac ail-gydbwysu comisiynu i ganolbwyntio ar ansawdd a chanlyniadau. Yr hyn sy'n bwysig i bobl fydd wrth wraidd y Fframwaith, a bydd yn annog gwaith partneriaeth ar lefel glwstwr, lleol, rhanbarthol a chenedlaethol. Rhagwelir y bydd y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) bresennol, Rhan 9 o ganllawiau statudol ar gyfer cydweithredu a phartneriaeth, yn cael ei diwygio fel rhan o'r Fframwaith.

Mae Llywodraeth Cymru wedi dweud fod y cyfan o'i bartneriaid yn gweithio'n effeithiol gyda'i gilydd yn gwella canlyniadau i bobl. Mae hefyd yn golygu bod adnoddau yn cael eu defnyddio yn y ffordd fwyaf effeithiol ac effeithlon. Prif nodau partneriaeth ac integreiddio maen nhw'n eu disgrifio fel a ganlyn:

- I wella gofal a chymorth, sicrhau bod gan bobl fwy o lais a rheolaeth;
- I wella canlyniadau llesiant;
- I ddarparu gofal a chymorth cydgysylltiedig, sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn; a
- I wneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau, sgiliau ac arbenigedd.

Wrth ymateb i Adolygiad y Senedd, nod y strategaeth hon yw mynd i'r afael â'r dylanwadau ehangach ar iechyd a lles, gan fynd i'r afael â'r dylanwadau cymdeithasol ac economaidd ehangach fel tai, rhiantu, addysg a chyflogadwyedd. Mae'r strategaeth yn esbonio gweledigaeth gyffredinol Llywodraeth Cymru:

"Byddwn yn adeiladu ar athroniaeth Gofal Iechyd Darbodus, ac ar y berthynas agos ac effeithiol sydd gennym yng Nghymru, er mwyn cael effaith ar iechyd a lles drwy gydol oes. Bydd gennym fwy o bwyslais ar atal salwch, ar gefnogi pobl i reoli eu hiechyd a'u lles eu hunain, ac ar alluogi pobl i fyw'n annibynnol cyhyd ag y gallant, wedi'u cefnogi gan dechnolegau newydd a gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol integredig sy'n cael eu darparu'n agosach at eu cartrefi."

Mae'r cynllun hwn yn nodi gweledigaeth hirdymor Llywodraethau Cymru o 'ddull system gyfan o ymdrin ag iechyd a gofal cymdeithasol', sy'n canolbwyntio ar iechyd a lles, ac ar atal salwch. O berthnasedd penodol i'r achos busnes hwn:

- Bydd y system iechyd a gofal cymdeithasol yn cydweithio fel na fydd pobl sy'n eu defnyddio yn sylwi pryd maen nhw'n cael eu darparu gan wahanol sefydliadau. Bydd ffyrdd newydd o gydweithio yn dechrau yn lleol ac ar raddfa hyd at Gymru gyfan.
- Symud gwasanaethau allan o'r ysbty i gymunedau, gan ganolbwyntio'n well ar atal, helpu pobl i reoli eu hiechyd eu hunain, a rheoli afiechydon hirdymor.

2.3.4 Fframwaith Cynllunio GIG Cymru 2022-2025

Gan adeiladu ar '*Ffyniant i Bawb*', y strategaeth genedlaethol drawslywodraethol, Fframwaith Cynllunio GIG Cymru 2021/22 wedi atgyfnerthu'r angen i sefydliadau iechyd ganolbwyntio ar y poblogaethau y maent yn gyfrifol amdanynt, gyda phwyslais ar atal ac ymyriadau cynnar, lleihau anghydraddoldebau iechyd a gweithio gyda phartneriaid ehangach i gyflawni'r gwasanaethau gorau posibl i ddinasyddion Cymru. Cynllunio integredig gyda phartneriaid sy'n darparu gofal yn agosach at gymunedau pobl ac yn osgoi derbyniadau i'r ysbty pryd bynnag y bo modd ddylai fod yn norm.

2.3.5 Ail-gydbwysio Gofal a Chymorth (Papur Gwyn Llywodraeth Cymru)

Mae angen cynyddol am ofal a chymorth ym mhob grŵp poblogaeth. Mae hyn yn ymwneud â'r her sylfaenol fwyaf sef safle cyllid y sector.

Darperir gofal cymdeithasol yng Nghymru drwy farchnad o dros 1,000 o ddarparwyr, yn bennaf o'r sector annibynnol, sy'n aml yn cystadlu am yr un cytundebau. Caiff gofal a chymorth i bobl eu comisiynu drwy awdurdodau lleol, byrddau iechyd lleol neu'n uniongyrchol ganddynt eu hunain. Cant eu cyllido drwy lywodraeth genedlaethol a lleol a thrwy ffioedd a thaliadau, y gall pobl eu talu i'w hawdurdod lleol neu'n uniongyrchol i ddarparwr gofal. Yng nghyd-destun system ddarniog, mae'n hanfodol bod partneriaid yn gweithio gyda'i gilydd. Mae tystiolaeth o arfer da yma, ond yn yr un modd mae pryderon ynghylch cynnydd integreiddio. Nid oes llawer o le i sefydliadau gwerth cymdeithasol, a fawr iawn o ddata sy'n cael eu rhannu fel sail ar gyfer dysgu ar draws y system. Dyma'r system sydd gennym, yn hytrach na'r system a fyddai'n cael ei chynllunio drwy ddewis.

O'r achos dros newid, mae tri maes critigol yn dod i'r amlwg lle mae angen gweithredu'n benodol i sicrhau gwelliant:

- ail-ganolbwyntio ar yr agweddau sylfaenol ar y farchnad gofal - symud oddi wrth y pris ac at ansawdd a gwerth;

- ailgyfeirio arferion comisiynu – tuag at reoli’r farchnad a chanolbwyntio ar ganlyniadau; a
- datblygiad dulliau integreiddio – symleiddio cynllunio a darparu ar y cyd.

Drwy weithredu yn y tri maes hyn, mae'r Papur Gwyn hwn yn ceisio ail-gydbwysu'r farchnad gofal a chymorth ar sail fframwaith cenedlaethol clir lle caiff gwasanaethau eu trefnu'n rhanbarthol a'u darparu'n lleol. Wrth wneud hynny, ein nod yw ail-gydbwysu gofal cymdeithasol fel nad oes gorddibyniaeth ar y sector preifat, na monopoli i'r cyfeiriad arall. Mae'r Papur Gwyn hwn yn diffinio 'ail-gydbwysu' yn fras fel cyfres o ddisgrifiadau o'r newid yr ydym am ei weld yn y system.

Ystyr ail-gydbwysu yw.....

... symud oddi wrth gymhlethdod. Tuag at symleiddio.

Symud oddi wrth brisiau. Tuag at ansawdd a gwerth cymdeithasol.

Symud oddi wrth gomisiynu ymatebol. Tuag at reoli'r farchnad.

Symud oddi wrth arferion yn seiliedig ar dasgau. Tuag at arferion seiliedig ar ganlyniadau.

Symud oddi wrth ffocws sefydliadol. Tuag at bartneriaeth fwy effeithiol...

... er mwyn cyd-gynhyrchu canlyniadau gwell gyda phobl.

2.3.6 Datgarboneiddio Gofal Cymdeithasol yng Nghymru

Ymrwymodd Deddf Newid yn yr Hinsawdd y DU dargedau datgarboneiddio i'r gyfraith yn 2008. Cafodd hyn ei ddeddfu'n ddiweddarach yn neddfwriaeth Cymru yn Neddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i sector cyhoeddus carbon niwtral erbyn 2030 a gostyngiad o 100% mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr yng Nghymru erbyn 2050.

[datgarboneiddio-gofal-cymdeithasol-yng-nghymru.pdf \(llyw.cymru\)](#)

Hefyd, mae'r Cynllun Cyflenwi Strategaeth Datgarboneiddio GIG Cymru, sy'n cwmpasu'r cyfnod rhwng 2021 a 2030 ac sy'n disgrifio sut bydd y GIG yn cyrraedd targed sero-net 2050 yng Nghymru.

Bydd amcanion strategol y strategaeth gynaliadwyedd yn cael ei sefydlu yn ystod cam nesaf y datblygiad a bydd yn cynnwys:

- Dull Bywyd Cyfan;
- Datgarboneiddio;
- Gostyngiad mewn Teithio rhwng Safleoedd;
- Caffael cynaliadwy;
- Integreiddio Digidol;
- Optimeiddio llif gwaith;
- Gweithio'n Ystwyth.

Mae'r prosiect hwn yn cynnig cyfle i ddechrau ar strategaeth ddatgarboneiddio. Bydd y dyluniad yn ceisio darparu'r cydbwysedd gorau posibl rhwng y buddion mewn lleihau allyriadau carbon a'r gost gyfalaf gysylltiedig er mwyn sicrhau gwerth am yr arian cyhoeddus a fuddsoddiwyd.

[Cynllun cyflenwi strategol ar gyfer datgarboneiddio GIG Cymru | LLYW.CYMRU](#)

Strategaeth a Chynllun Gweithredu Datgarboneiddio BIPBC

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi gweithio gyda'r Ymddiriedolaeth Garbon a grŵp rhanddeiliaid eang y Bwrdd Iechyd i ddatblygu Cynllun Gweithredu Datgarboneiddio pum mlynedd sy'n cynnig rhestr o gamau gweithredu a rhaglenni gwaith er mwyn sicrhau bod cynllun gweithredu cadarn a chyflawnadwy ar waith i leihau allyriadau carbon erbyn 2030 i gydymffurfio â thargedau datgarboneiddio Llywodraeth Cymru.

Bydd bwrdd rhaglen ddatgarboneiddio yn arwain y gwaith o weithredu'r cynllun gweithredu a bydd yn ymgysylltu ar draws BIPBC; o ran ystadau a chyfleusterau, cynllunio, trafnidiaeth, caffael, clinigol/nyrsio a grwpiau rhanddeiliaid ehangach eraill. Bydd hyn yn sicrhau bod y camau gweithredu a'r ymrwymadau sydd yn y Cynllun Gweithredu Datgarboneiddio hwn symmud ymlaen a'u gweithredu.

Strategaeth Datgarboneiddio Cyngor Gwynedd

Ar hyn o bryd mae Cyngor Gwynedd yn gweithio ar eu Cynllun Datgarboneiddio a fydd yn mynd i'r afael yn benodol â datgarboneiddio yn y sector gofal cymdeithasol. Bydd datblygiadau newydd ac adnewyddiadau adeiladau gofal cymdeithasol yn cael eu cynllunio a'u hadeiladu yn unol â safonau Adeiladu Sero Net.

2.3. 7 Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwysio Iechyd a Gofal Cymdeithasol (ICRF)

Mae Cronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ail-gydbwysio Iechyd a Gofal Cymdeithasol (ICRF) yn rhaglen newydd a sefydlwyd yn uniongyrchol i gefnogi ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu o ddatblygu 50 o hybiau iechyd a gofal cymdeithasol integredig ac i gefnogi ail-gydbwysio'r farchnad gofal preswyl.

Mae'r prosiect hwn yn ateb ail flaenoriaeth y gronfa i:

"ail-gydbwysio'r farchnad gofal preswyl i oedolion".

Blaenoriaeth 2 - Ail-gydbwysio'r farchnad gofal preswyl i oedolion

Mae'r Papur Gwyn 'Ail-gydbwysio Gofal a Chymorth' yn nodi uchelgeisiau Gweinidog i ail-gydbwysio'r sector gofal cymdeithasol i ffwrdd o gost i ansawdd, o allbynnau i ganlyniadau ac o elw tuag at werth cymdeithasol. Mae buddsoddiad cyfalaf ar gael i gefnogi awdurdodau lleol a sefydliadau nid-er-elw, yn cynnwys cymdeithasau tai i wneud y symmudiad hwn yn y ffyrdd canlynol:-

- Buddsoddi mewn lleoliadau cymunedol/safleoedd preswyl/gofal nyrsio i sicrhau eu bod yn gallu diwallu anghenion mwy cymhleth unigolion yn nes at y cartref h.y. capasiti nyrsio, gweithwyr proffesiynol perthynol i iechyd a gofal canolraddol. Gallai hyn gynnwys cynyddu

mynediad at wasanaethau'r GIG, (megis therapi cymunedol, adsefydlu / ail-alluogi a podiatreg) ar gyfer trigolion, gan gydnabod eu bod yn parhau i fod yn aelodau o boblogaeth y Bwrdd Iechyd

- Cefnogi ac ysgogi awdurdodau lleol a darparwyr nid-er-elw i dyfu darpariaeth fewnol - a allai gynnwys ehangu cartrefi gofal mewnol (gwelyau ychwanegol), uwchraddio cyfleusterau er mwyn iddynt gyd-fynd â rheoliadau fel y gellir eu hailgofrestru fel darpariaeth nid-er-elw.
- Cymorth i awdurdodau lleol i ddod â darpariaeth sy'n methu yn ôl o dan reolaeth llywodraeth leol.
- Cynyddu capasiti gofal preswyl a nyrsio lle nodwyd bylchau/prinder darpariaeth.
- Cymorth i gartrefi gofal annibynnol llai i gael gafael ar adnoddau ar gyfer buddsoddi (fesul achos - cyngor pellach i ddilyn).

2.4 POLISI A STRATEGAETHAU LLEOL

2.4.1 Byw'n Iach, Aros yn Iach: Gweithio mewn partneriaeth i wella iechyd a darparu gofal rhagorol ar draws Gogledd Cymru

Mae BIPBC yn nodi ei strategaeth ar gyfer Gogledd Cymru mewn dwy ddogfen allweddol: Strategaeth 10 mlynedd ar gyfer Iechyd, Llesiant a Gofal Iechyd y Dyfodol – 'Byw'n Iach, Aros yn Iach' a'r cynllun tair blynedd. Mae adolygiad a diweddariad o'r cynllun tair blynedd ar y gweill. Fodd bynnag, hyd nes y bydd hyn yn cael ei gwblhau a'i gymeradwyo mae'r cynllun tair blynedd presennol yn cael ei ddefnyddio i osod y cyd-destun ar gyfer yr ABS hwn.

Byw'n Iach, Aros yn Iach

Mae'r strategaeth hon wedi'i strwythuro o amgylch tair prif raglen sydd i'w darparu drwy weithio mewn partneriaeth â phobl a sefydliadau o bob rhan o Gogledd Cymru. Y rhaglenni hyn yw:

- **Gwella Iechyd a Lleihau Anghydraddoldebau Iechyd** – canolbwyntio ar agweddau ehangach gwella ac atal iechyd a cheisio cefnogi'r rhai sydd â'r anghenion iechyd mwyaf yn gyntaf.
- **Gofal yn agosach i'r cartref** - pan fydd angen cefnogaeth neu ofal iechyd ar bobl i gadw'n iach, darparu cymaint o hyn ag sy'n bosib yn agos i'w cartref fel mae'n ddiogel ac effeithiol i wneud hynny. Bydd gofal yn cael ei ddatblygu o amgylch ardaloedd lleol, a fydd yn ffurfio sail adeiladu cynllunio at y dyfodol. Bydd ystod deg o wasanaethau yn cael eu darparu i bawb, er y bydd y ffordd y cânt eu darparu yn cael ei deilwra i gwrdd ag amgylchiadau lleol neu ddaearyddiaeth. Bydd rhai gwasanaethau yn cwmpasu mwy nag un ardal.
- **Gofal pan fo'ch anghenion iechyd yn fwy difrifol** - pan mae anghenion iechyd yn fwy difrifol ac mae pobl angen gofal ysbyty, neu ofal gan dimau mwy arbenigol sy'n gweithio yn y gymuned. Mae pobl eisiau'r gofal mwyaf diogel ac o'r ansawdd uchaf posib a phrofiad da. Byddant yn cael eu trin gan y person iawn, yn y lle iawn, ar yr adeg gywir a gyda'r cyfleusterau cywir.

Cynllun tair blynedd

Mae'r Cynllun Tair blynedd yn amlinellu'r heriau y mae'n eu hwynebu yn ystod y blynyddoedd nesaf a fydd yn effeithio ar y ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu:

- Mae pobl yn byw yn hirach sy'n dda.
- Mae anghenion iechyd yn newid ac mae angen ymateb iddyn nhw mewn ffordd wahanol.
- Mae angen cefnogaeth ar bobl i wneud dewisiadau gwybodus am ffordd iach o fyw.
- Mae gan fwy o bobl gyflyrau fel clefyd siwgr neu glefyd y galon.
- Mae mwy o bobl yn profi problemau iechyd meddwl.
- Mae mwy o bobl yn byw gyda dementia.
- Mae'r amseroedd aros yn rhy hir ac mae angen gweld cleifion ynghynt.
- Mae'r gweithlu yn newid ac mae'r Bwrdd Iechyd yn wynebu heriau wrth recriwtio staff mewn nifer o arbenigeddau a grwpiau staff.
- Mae arian cyhoeddus yn dynn, felly mae angen i'r Bwrdd Iechyd fod yn effeithlon a gwario'n ddoeth.

Mae yna heriau eraill sy'n effeithio ar bob gwasanaeth cyhoeddus - fel tlodi, anghydraddoldebau, swyddi a thwf economaidd, a newid hinsawdd. Mae'r rhain yn gwneud y cyd-destun y mae'r Bwrdd Iechyd yn gweithio ynddo yn anos ac yn ei gwneud yn bwysicach bod y Bwrdd Iechyd yn deall effaith ei weithredoedd ar sefydliadau eraill yn ogystal â'r boblogaeth.

2.4.2 Cynllun Tymor Canolig Integredig 2022-25

Mae'r gefnogaeth gan y Bwrdd Iechyd ar gyfer cynllun Partneriaeth Sector Cyhoeddus Penyberth, Penrhos wedi'i nodi yng nghynllun cyfredol IMPT a gymeradwywyd gan Llywodraeth Cymru.

2.4.3 Adolygiad thematig gan AGC, Atal a hyrwyddo annibyniaeth i bobl hŷn, ym mis Medi 2020

Yn seiliedig ar arolygiadau a gwaith maes a gynhaliwyd yn ystod 2019, canfuwyd bod y cynnydd tuag at bartneriaeth a darparu gwasanaethau integredig ar gyfer pobl hŷn yn parhau i fod yn gymysg iawn. Mae comisiynu strategol drwy asesuadau poblogaeth a chynlluniau ardal yn dal yn ei ddyddiau cynnar ac yn cael effaith gyfyngedig. Dywed yr adroddiad nad yw partneriaid yn rhannu gweledigaeth strategol glir ar wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol cynaliadwy, ac mae arweinwyr ac uwch-reolwyr yn dal i ganolbwyntio ar ddarparu gwasanaethau o fewn eu meysydd rheolaeth eu hunain, yn hytrach nag ar bobl a chanlyniadau.

2.4.4 Adolygiad cenedlaethol o gartrefi gofal i bobl sy'n byw gyda dementia (Arolygiaeth Gofal Cymru)

Edrychodd AGC ar y gofal a gafodd pobl sy'n byw gyda dementia mewn cartrefi gofal yng Nghymru, a sut maen nhw'n cael eu cefnogi yn y cyfnod pwysig hwn yn eu bywydau (cafodd 164 o arolygiadau eu cynnal mewn amryw o gartrefi gofal). Roedden nhw eisiau gwneud argymhellion i wella bywydau

pobl. Fe siaradon nhw â chomisiynwyr a darparwyr gwasanaethau cartrefi gofal yn ogystal â phobl sy'n byw gyda dementia a'u teuluoedd, ac fe welon nhw'r gofal yr oedden nhw'n ei dderbyn.

Argymhellion

1. **Dewis** – mae angen i bobl gael gwybodaeth gliriach am y math o wasanaeth sydd ar gael, a'i leoliad. Mae angen i bobl sy'n trefnu gofal mewn awdurdodau lleol edrych ar y bylchau mewn darpariaeth cartrefi gofal.
2. **Hyfforddiant** - mae angen i bobl sy'n darparu gwasanaethau gofal, yn ogystal â'r rheini sy'n eu trefnu mewn awdurdodau lleol, sicrhau bod hyfforddiant yn cynnwys pobl sy'n byw gyda dementia ac sy'n cael gofal.
3. **Amgylchedd** – gwnaethom nodi y dylid cynllunio ac adeiladu cartrefi gofal mewn ffordd sy'n rhoi gofal da, yn seiliedig ar wybodaeth sy'n egluro beth yw gofal da.
4. **Y Gymraeg** - dylid gwella'r wybodaeth am sawl aelod o staff sy'n siarad Cymraeg mewn cartrefi gofal; dylai mwy o aelodau o staff fod yn gallu siarad Cymraeg.
5. **Meddyginiaeth wrthseicotig** – rydym yn argymhell bod grwpiau sy'n ymwneud â rhoi gofal i bobl yn gweithio gyda'i gilydd i wella'r ffordd y caiff meddyginiaeth wrthseicotig ei rhoi a'i gwirio.
6. **Hawliau** – mae angen i staff gael hyfforddiant gwell ar hawliau pobl pan fyddant yn cael gofal a chymorth.
7. **Cydweithio gyda'i gilydd i roi cymorth** - dylid gwella'r cymorth gan wasanaethau iechyd meddwl a'r ffordd y mae pobl yn cyrraedd ac yn gadael yr ysbyty.

[Adolygiad cenedlaethol o gartrefi gofal i bobl sy'n byw gyda dementia | Arolygiaeth Gofal Cymru](#)

2.4.5 Adolygiad o'r cymorth gofal iechyd a ddarperir gan BIPBC ar gyfer pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal yng Ngogledd Cymru (adolygiad Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru ar y Cyd ac Arolygiaeth Gofal Cymru)

Mewn ymateb i "Lle i'w Alw'n Gartref?", penderfynodd Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ac Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru (AGIC) gynnal prosiect peilot i adolygu sut y gallent gydweithio er mwyn sicrhau bod anghenion gofal iechyd pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal yn cael eu diwallu.

Nod y gwaith hwn oedd ymchwilio i'r canlynol:

- sut mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) yn diwallu anghenion pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi preswyl a chartrefi gofal nyrsio, naill ai'n uniongyrchol drwy ddarparu gwasanaethau, neu drwy ei drefniadau contractio â darparwyr gofal sylfaenol;
- profiad rheolwyr cartrefi gofal wrth geisio cael cymorth gofal iechyd i bobl gan y GIG;
- sut y gall AGC ac AGIC weithio mewn ffordd fwy integredig i wella canlyniadau i bobl sy'n byw mewn cartrefi gofal.

Mae'r adolygiad hwn wedi edrych ar y cymorth gofal iechyd a ddarperir ar gyfer preswylwyr cartrefi gofal o safbwynt darparwyr iechyd a gofal cymdeithasol. Amrywiol fu'r adborth ar y rhan fwyaf o feysydd gwasanaeth a ystyriwyd, ond mae rhai materion cyffredin wedi dod i'r amlwg yn y

gwasanaethau y mae angen mynd i'r afael â nhw er mwyn rhoi gofal di-dor, o ansawdd da, i breswylwyr a chleifion unigol, yn benodol:

- **Rolau a chyfrifoldebau clir:** mae angen i'r rhan y mae pob sefydliad / proffesiwn/ unigolion yn ei chwarae yn y system gofal a chymorth gael ei mynegi'n glir a'i ddeall gan bawb
- **Hyfforddiant:** dylai hyfforddiant fod ar gael i helpu pawb i chwarae ei rhan yn y system yn effeithiol, a dylid gwneud pob ymdrech i sicrhau y gall aelodau staff gael eu rhyddhau i ymgymryd â'r hyfforddiant hwnnw
- **Llwybrau mynediad:** pan fydd angen cyngor neu gymorth ychwanegol mewn ymateb i anghenion sy'n newid, dylai mynediad fod mor hawdd â phosibl a dylai fod yn glir i bwy bynnag sy'n gwneud cais am y cymorth yr ymateb y dylai ei ddisgwyl
- **Adborth:** dylai prosesau fod ar waith i'w gwneud yn bosibl i adborth gael ei roi ar faterion a phryderon yn barhaus fel y gellir nodi patrymau a datrys problemau
- **Cydweithio a phartneriaeth:** dylai sefydliadau weithio gyda'i gilydd er budd pennaf y poblogaethau y maent yn eu gwasanaethu. Pan fydd materion yn codi, dylid mynd i'r afael â nhw ar y cyd er mwyn sicrhau ateb ymarferol a chynaliadwy.

Meysydd i'w gwella

- Dylai'r Bwrdd Iechyd weithio gyda'r sector cartrefi gofal er mwyn nodi a chefnogi'r hyfforddiant sydd ei angen ar weithwyr cartrefi gofal i gynnal eu hyder a'u cymhwysedd i reoli anghenion iechyd arferol preswylwyr a gwybod sut a phryd i geisio am gymorth ychwanegol.
- Dylai rheolwyr cartrefi gofal sicrhau bod staff yn gallu ymgymryd â hyfforddiant perthnasol, er enghraifft ym maes gofal ymataliaeth.
- Mae'n rhaid i'r Bwrdd Iechyd sicrhau bod adnoddau digonol ar gael i ddiwallu anghenion pobl â dementia sy'n byw mewn cartrefi gofal a bod gwasanaethau yn cael eu darparu mewn ffordd amserol a chyson ledled y Gogledd, yn unol â'r strategaeth gofal dementia y gyhoeddwyd gan y Bwrdd Iechyd yn ddiweddar.

[Adolygiad o'r cymorth gofal iechyd i bobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal yng Ngogledd Cymru | Arolygiaeth Gofal Cymru](#)

2.4.6 Comisiynu Cartrefi Gofal ar gyfer Pobl Hŷn (adroddiad Archwilio Cymru)

Ar ôl cwblhau adolygiad ynghylch comisiynu lleoliadau cartrefi gofal i bobl hŷn yn y gogledd yn ddiweddar, mae'r adroddiad hwn yn tynnu ynghyd faterion o arwyddocâd cenedlaethol ehangach ac yn gwneud argymhellion i Lywodraeth Cymru eu hystyried.

Ledle Cymru, mae costau comisiynu cartrefi gofal i bobl hŷn yn rhedeg i gannoedd o filiynau o bunnau bob blwyddyn, ac effeithir ar filoedd lawer o bobl.

Mae comisiynu cartrefi gofal yn ganlyniad i asesu anghenion y boblogaeth, cynllunio, llywio, caffael, a darparu gwasanaethau cartref gofal weithiau. Dylid ei wneud gyda'r nod o ddarparu capasiti digonol o gartrefi gofal o ansawdd da i ddiwallu'r angen cyfredol a'r angen disgwylidig yn y dyfodol. Dylai ganolbwyntio ar werth i'r trethdalwr a chanlyniadau i ddefnyddwyr y gwasanaeth.

- Nid yw'r trefniadau presennol ar gyfer comisiynu lleoliadau cartref gofal pobl hŷn yn datrys rhai materion hirsefydlog; rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau ei hun bod diwygiadau polisi arfaethedig yn mynd yn ddigon pell
- Mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i awdurdodau lleol a byrddau iechyd gydweithio'n effeithiol wrth iddyn nhw gyflawni eu dyletswyddau comisiynu cartrefi gofal.

[Audit Wales](#)

2.5 YR ACHOS DROS NEWID

2.5.1 Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gwynedd

Amcanestynnir y bydd cyfran y bobl dros 75 oed yng Nghymru yn cynyddu mwy na 53 y cant erbyn 2040. Yn yr un modd, bydd y rhai dros 65 yn codi i un o bob pedwar o'r boblogaeth cyn 2050. Er na ellir cysylltu'r galw am ofal ffurfiol yn y dyfodol â phoblogaeth sy'n heneiddio, mae'r twf a ragwelir yn niferoedd y bobl hŷn sydd ag anghenion gofal cymhleth (gan gynnwys dementia difrifol) yn debygol iawn o arwain at bwysau cynyddol ar wasanaethau gofal ffurfiol - er enghraifft, rhagwelir y bydd nifer yr oedolion hŷn sy'n byw gyda dementia difrifol yn dyblu i 53,700 erbyn 2040.¹

Mae niferoedd y bobl sydd â chyflyrau hirdymor, cyfyngu ar fywyd a chyflyrau cronig yn cynyddu, yn bennaf oherwydd y boblogaeth sy'n heneiddio. Bydd cynnydd o 57% yn nifer y bobl dros 75 oed, gyda chyflyrau hirdymor, cyfyngu ar fywyd erbyn 2035. Oedran hŷn yw prif achos byddar/dallineb, mae hyn yn debygol o gynyddu wrth i'r boblogaeth dros 85 barhau i dyfu. Yn y DU, mae 29,000 o oedolion sydd ag anabledd dysgu yn byw gyda rhieni 70 oed neu hŷn, llawer ohonynt yn rhy hen neu'n fregus i barhau yn eu rôl gofalu¹.

Mae poblogaeth Gwynedd yn heneiddio, gyda'r boblogaeth dros 65 oed wedi cynyddu 28% yng Ngwynedd, a'r boblogaeth dros 85 oed wedi cynyddu 156% ers cyfrifiad 1981.

Mae'n her enfawr sicrhau bod darpariaeth a chefnogaeth ledled y sir i bobl barhau i fyw'n annibynnol gartref wrth i'r boblogaeth heneiddio, ac rydym yn ymwybodol o'r problemau sylweddol y mae darparwyr gofal yn eu hwynebu gyda rhwystrau wrth recriwtio gofaluwyr o ansawdd uchel, sy'n arwain at fylchau yn y ddarpariaeth. Mae hyn yn broblem fawr yng Ngwynedd ac yn enwedig yn ardal Llŷn.

Mae poblogaeth sy'n heneiddio gyda goblygiadau i ddylunio tai a'r gefnogaeth i bobl fyw'n annibynnol am gyn hired â phosib.

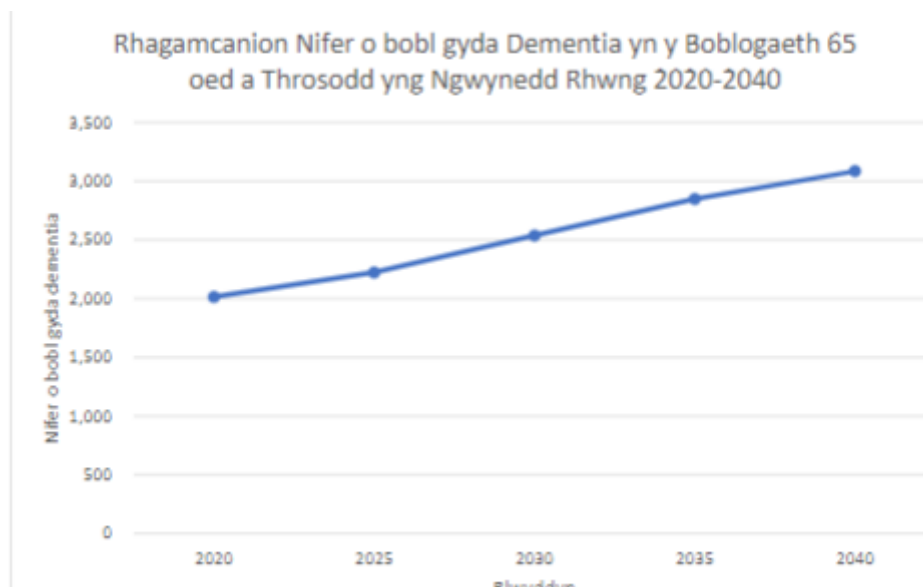
Dementia

Oherwydd natur y cyflwr (a'r ffaith bod y symptomau'n amlygu dros amser wrth i'r cyflwr waethygu, a chyfradd isel o ddiagnosis) mae'n anodd cyfrifo'n gywir faint o bobl sy'n byw gyda'r cyflwr. Mae astudiaethau cenedlaethol sy'n amcangyfrif cyfran poblogaeth gwahanol grwpiau oedran sydd â'r cyflwr ac yn seiliedig ar hynny a phroffil oedran Gwynedd, gellir amcangyfrif fod 2,015 o unigolion â

¹ [Ail-gydbwyso Gofal a Chefnogi Papur Gwyn](#)

dementia yng Ngwynedd yn 2020. Mae disgwyl i nifer y bobl sydd â dementia dros 65 oed gynyddu i 3,085 erbyn 2040.

Mae'r graff isod yn tybio bod y twf yn y boblogaeth sy'n byw gyda Dementia yng Ngwynedd rhwng 2020 hyd at 2040.

Yn y dyfodol, wrth i'r boblogaeth hŷn gynyddu, bydd y niferoedd sy'n dioddef o ddementia yn cynyddu ochr yn ochr â hyn. Mae Dementia UK wedi amcangyfrif y bydd y nifer presennol o ddementia ym Mhrydain yn codi o 850,000 i 1,683,000 erbyn 2039. Gan gymryd bod cyfraddau dementia (yn ôl grŵp oedran) yn aros yr un fath, rydym yn amcan y bydd y nifer sydd â dementia yng Ngwynedd yn codi o 2,049 i 3,494 erbyn 2039 - cynnydd o dros 70%. Mae'r tafluniad a gyflwynir yma yn cael ei yrru gan heneiddio demograffig.

Bydd y cynnydd hwn nid yn unig yn effeithio ar ansawdd bywyd y rhai sy'n dioddef o ddementia ond bydd hefyd yn effeithio ar y prif ffrydiau fel gofalwyr, gofal iechyd a gofal cymunedol.

Mae'r Cyngor hwn yn adolygu'r ddarpariaeth cartrefi gofal ar draws Gwynedd yn barhaus a bydd effaith y datblygiad hwn ym Mhenyberth yn cael ei fonitro yn yr ardal gyfagos.

Negeseuon allweddol o Asesiad Poblogaeth Gwynedd (2019)

Gofal preswyl

- Mae disgwyl i'r nifer o bobl 65 oed a hŷn yng Ngwynedd sy'n derbyn gwasanaethau preswyl gynyddu 63% erbyn 2035.
- Mae oedi cyn rhyddhau pobl dros 65 oed o'r ysbyty yn arwain at golli annibyniaeth a chostio symiau sylweddol i'r GIG. Pe byddent yn cael eu rhyddhau a bod ganddynt ofal (tymor byr) mewn cartref preswyl neu nyrsio, byddai hyn o fudd.

Gofal nyrsio

- Mae diffyg cartrefi gofal gyda darpariaeth nyrsio mewn rhai ardaloedd - ac yn arbennig yn Llŷn.
- Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i bobl symud i ardaloedd eraill gan gynyddu'r pwysau a lleihau'r ddarpariaeth yn yr ardaloedd hynny.
- Y rhaniad cyfartalog o Ofal Iechyd Parhaus (CHC) i Ofal Nyrsio a ariennir (FNC) a Llwybr Cyflym / diwedd oes yw: 50% CHC i 40% FNC i 10% Llwybr Cyflym.

Gofal Dementia / Iechyd Meddwl

- Nid oes lleoliadau ysbaid nyrsio arbenigol ar gael yng Ngwynedd, nac unrhyw unedau asesu arbenigol.
- Mae bwlch yn argaeledd gofalwyr gwrywaidd i ddiwallu anghenion penodol fel yr ymddygiad heriol sy'n gysylltiedig â'r cyflwr.

Mae angen i'r Gwasanaeth Iechyd gefnogi cartrefi nyrsio arbenigol i gynnal lleoliad unigolion sydd ag anghenion dwys a meithrin gallu Nyrsys Seiciatrig Cymunedol i weithio yn y gymuned i gefnogi a chynnal pobl yn y gymuned.

Dywedodd adroddiad ar y cyd ag AGC ac AGIC: Adolygiad o'r cymorth gofal iechyd a ddarperir gan Fwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr i bobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal yng ngogledd Cymru:

- Ystyriwyd bod amseroedd aros ar gyfer cymorth Nyrsys Seiciatrig Cymunedol yn broblem ar y cyfan, ond ystyriwyd bod safon y gofal a roddwyd pan oedd cymorth ar gael yn dda. Dangosodd trafodaethau gyda rheolwyr cartrefi gofal effaith bosib oedi ar breswylwyr a pherthnasau ac mae'n bwysig bod systemau ar waith i sicrhau cyfathrebu parhaus â'r Bwrdd Iechyd ynglŷn â digwyddiadau a phroblemau er mwyn helpu'r i wella'r gwasanaeth
- Mae'n rhaid i'r Bwrdd Iechyd sicrhau bod adnoddau digonol ar gael i ddiwallu anghenion pobl â dementia sy'n byw mewn cartrefi gofal a bod gwasanaethau yn cael eu darparu mewn ffordd amserol a chyson ledled y Gogledd, yn unol â'r strategaeth gofal dementia y gyhoeddwyd gan y Bwrdd Iechyd yn ddiweddar
- Bu i Arolygwyr AGC gyfweld â 18 o reolwyr cartrefi gofal ynglŷn â'u profiad o gael mynediad at gymorth gofal iechyd. Roedd prydlondeb y gefnogaeth sy'n cael ei ddarparu yn parhau i fod yn broblem i rai ac yn gyffredinol, roedd y gefnogaeth i bobl ag anghenion ymataliaeth a/ neu iechyd meddwl neu ddementia yn parhau i fod yn feysydd pryder mwyaf.

2.5.2 Trefniadau presennol

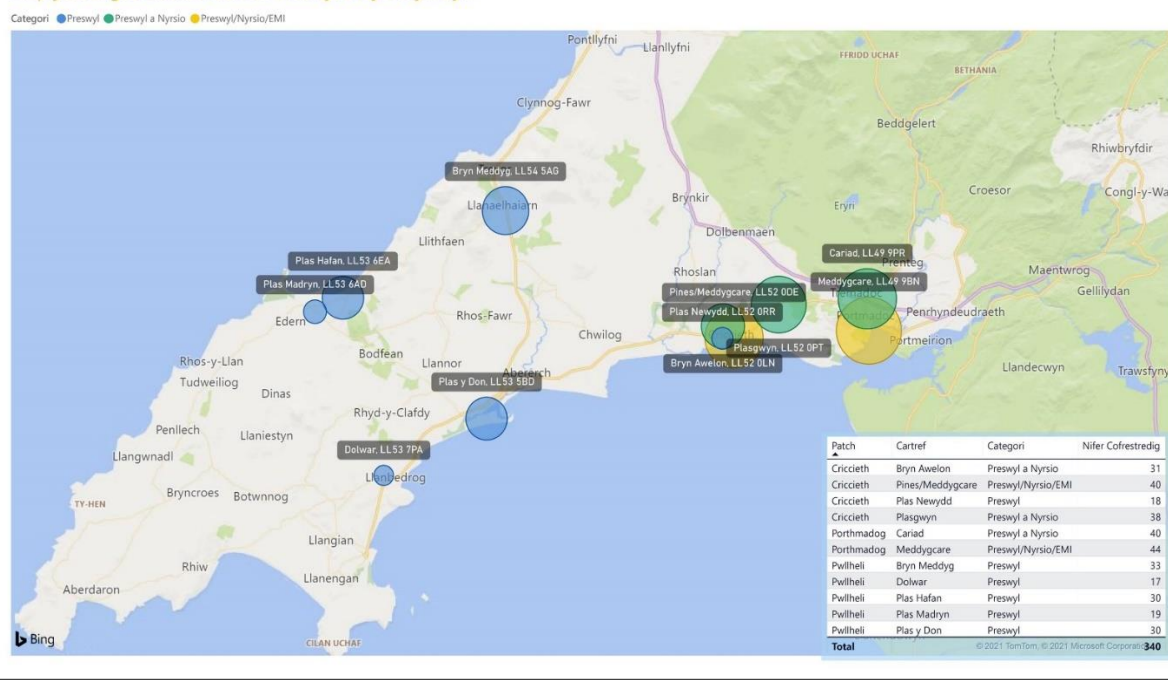
Mae cyfanswm o 130 o welyau preswyl yn Ardal Llŷn ac Eifionydd, ond ar ôl i Gartref Nyrsio Penrhos gau ddechrau Rhagfyr 2020 does dim darpariaeth o welyau nyrsio yn ardal Llŷn.

Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i bobl deithio i ddod o hyd i ddarpariaeth addas a chymwys, gan gynyddu'r pwysau ar gartrefi yn yr ardaloedd y byddent yn symud iddynt. Gwyddom hefyd fod rhai

unigolion yn gorfod chwilio am leoliadau y tu allan i'r sir sy'n creu anhawster o ran ymweld a chynnal cysylltiad â theuluoedd ac mae'n gallu bod yn anoddach i dderbyn gwasanaeth yn y Gymraeg.

Map o gartrefi gofal preswyl a chartrefi gofal cyfredol gyda nyrsio yn ardal Llŷn ac Eifionydd

Map yn Dangos Lleoliad Cartrefi Preswyl a Nyrsio yn Llŷn

Ffigur xX :

Mae modd darparu 75% o ddarpariaeth breswyl Llŷn yn ardal Dwyfor, ffigwr sy'n disgyn i 45.5% ar gyfer darpariaeth nyrsio. Yn y Sir, gellir derbyn 58.7% o'r ddarpariaeth nyrsio yn yr ardal, felly mae nifer mwy o drigolion Llŷn yn gorfod teithio o'u cartref i gael gofal nyrsio. Mae'n debyg hefyd eu bod yn gorfod teithio ymhellach er mwyn cael mynediad. Mae ardal Llŷn yn gallu diwllau 75% o'r ddarpariaeth breswyl o fewn ardal, sy'n gymharol â chyfartaledd y Sir o 75%.

Rhwysterau presennol i ddarpariaeth gwasanaethau

Rhestrau aros

Mae'r data fel ar 25 Hydref 2022 yn dangos bod 50+ ar restrau aros ar gyfer gwllâu preswyl a nyrsio yn ardal Llŷn ac Eifionydd (data yn anghyflawn gan nad ydym hefo'r darlun llawn ar gyfer gwelyau nyrsio preifat). Dadnoddid y 50 fel a ganlyn:

Nifer ar restr aros	Math o wely
24	Preswyl
5	Preswyl Dementia
21	Nyrsio

Tabl XX:

Oedi wrth drosglwyddo gofal

Rydym ni'n gweld problemau yn codi wrth ddod o hyd i leoliadau addas i unigolion yn y gymuned ar ôl treulio amser yn yr ysbyty.

Y prif resymau am yr oediad yw:

- Cleifion yn aros am welyau preswyl neu nyrsio
- Ysbyty methu rhyddhau cleifion i amgylchedd diogel
- Dim pecyn Gofal Cartref addas yn ei le.

Mae'r tabl canlynol yn dangos yr oedi yn y broses o drosglwyddo gofal o Ysbyty Gwynedd i ardal Llŷn ac Eifionydd:

Aros am wely preswyl neu nyrsio Cyfnod – 1 Ionawr 2021 – 31 Rhagfyr 2021						Aros am becyn Gofal Cartref
	Preswyl	Preswyl dementia	Nyrsio	Nyrsio dementia	Cyfanswm	
Nifer yn ardal Llŷn	28	7	15	7	57	130
Nifer yn ardal Eifionydd	8	4	23	10	45	130

Tabl XX:

Yn ystod y cyfnodau uchod gwelwn fod llawer o'r oedi wrth geisio rhyddhau cleifion o'r ysbyty, oherwydd eu bod yn aros am wely mewn cartref preswyl neu gartref nyrsio. Hefyd, roedd yn rhaid i nifer uchel o bobl ddisgwyl am becyn gofal er mwyn eu galluogi i fyw gartref.

- Rydym yn gwybod bod rhai o drigolion Gwynedd yn ei chael hi'n anodd dychwelyd adref yn dilyn arhosiad ysbyty, oherwydd diffyg gofalwyr yn y cartref yn ogystal â rhestrau aros am gyfarpar.
- Mae oedi yn rhyddhau pobl dros 65 oed yn arwain at golled annibyniaeth ar gost sylweddol i wasanaethau cyhoeddus. Pe byddent yn cael eu rhyddhau a bod ganddynt ofal (tymor byr) mewn cartref gofal, byddai hyn o fudd.
- Does dim cartref gofal gyda darpariaeth nyrsio yn Llŷn. Felly, mae pwysau ar gartrefi gofal gyda nyrsio yn yr ardal sydd agosaf, gan fod pawb am aros mor agos i'w cymuned â phosib.

Mae bregusrydd presennol y sector cartrefi gofal yn cael ei gydnabod ar draws Gogledd Cymru, gyda cholled o dros 150 o welyau ers Ionawr 1af eleni. Er nad ydym wedi gweld cartrefi yn cau yn y Gorllewin, mae'r Bwrdd Iechyd a Chyngor Gwynedd yn cael eu herio'n wythnosol mewn perthynas â ffioedd cartrefi gofal ar gyfer pob lefel o ofal. Rydym hefyd yn gweld niferoedd uchel o gleifion ysbyty sydd wedi'u hoptimeiddio'n glinigol ac sy'n cael eu hoedi yn yr ysbyty oherwydd eu bod yn aros am

leoliadau cartref gofal. Mae oedi yn y Gorllewin yn cyfrif am fwy na 63% o oedi sy'n gysylltiedig â chartrefi gofal yng Ngogledd Cymru (data Cyfrifiad Chwefror 2023).

OEDI CARTREFI GOFAL (Chwefror 2023 Llwybr Gofal wedi ei oedi, Wedi'i Ddilysu gan ALLau)

	Nifer o gleifion wedi'i oedi	% o oedi Cartrefi Gofal	Nifer o ddyddiau gwely a gollwyd	% o oedi
Ynys Môn	14	20%	337	
Gwynedd	30	43%	1052	
Conwy	7	10%	246	
Dinbych	7	10%	281	
Flint	4	6%	101	
Wrecsam	8	11%	450	
Cyfanswm Gogledd Cymru Nifer a %	70	33%	2467	35%

O ran oedi cyn rhyddhau cleifion o'r ysbyty, mae'r cyfrifiad yn dangos bod cyfanswm o 214 o Oedi yn y Llwybrau Gofal (wedi'u dilysu) ar gyfer Chwefror 2023, gydag oedi mewn cartrefi gofal yn cyfrif am 70 o achosion o oedi a chyfanswm o 2,467 o ddiwrnodau gwely wedi'u colli. Mae'r tabl isod yn dangos yn glir bod gan Wunedd y % uchaf o bell ffordd o oedi mewn cartrefi gofal.

2.5.3 Materion yn ymwneud â'r gweithlu

Cynladwyedd y gweithlu – Ailgydbwysio Gofal a Chymorth (Papur Gwyn Llywodraeth Cymru)

Mae darparu gofal cymdeithasol yn broses ddwys o ran llafur, a hynn'n briodol, ac mae argaeledd gweithlu medrus yn allweddol yn y gwaith o ddarparu gofal o ansawdd uchel.

Yn y rhan fwyaf o'r achosion, mae'r gweithlu gofal cymdeithasol yn heneiddio ac o'r un rhyw, gyda'r rhan fwyaf o staff darparwyr gofal a gomisiynir yn fenywod ac mae dros hanner y gweithlu dros 40 oed.

Mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn nodi bod cyfradd trosiant staff yr holl weithlu gofal cymdeithasol i oedolion yng Nghymru yn 30 y cant yng Nghymru. Yn ogystal â throsiant uchel, mae'r materion sy'n codi ar hyn o bryd yn cynnwys cyfraddau swyddi gwag uchel, costau uchel recriwtio a hyfforddi staff newydd, defnydd cynyddol o staff asiantaeth (drytach), a throsiant yn y sector gyda staff yn symud yn aml rhwng cyflogwyr am gymhellion ariannol neu amodau gwaith gwell. Nododd ymchwil ddiweddar gan Sefydliad Iechyd a Gofal Cymdeithasol Cymru³⁵ fod cystadleuaeth gan gyflogwyr y tu allan i'r sectorau gofal cymdeithasol (ee manwerthu). Ystyrir bod y cyflogwyr hyn yn talu cyflog tebyg neu well, gyda llai o gyfrifoldeb yn eu swyddi. Teimlwyd bod cystadleuaeth o fewn a rhwng cyflogwyr gofal cymdeithasol a'r GIG yn cyfrannu at broblemau cadw staff yn y gweithlu gofal cymdeithasol

Fel rhan o'r Comisiwn Gwaith Teg, nododd adroddiad Gwaith Teg Cymru, er bod y sector yn ddiwydiant craidd sy'n cyfrannu at lesiant unigolion a chymdeithas, ei fod yn sector sy'n cynnwys nodweddion

amrywiol sy'n gysylltiedig ag ansicrwydd ac amgylchedd gwaith gwael. Mewn ymateb i argymhellion yr adroddiad, mae Llywodraeth Cymru wedi cynnull Fforwm Gofal Cymdeithasol yn ddiweddar sy'n ystyried y ffordd orau o wella cyflogau ac amodau cyflogaeth eraill yn y sector gofal cymdeithasol.

Mae ymchwil yn dangos bod cyflog, telerau ac amodau yn cael eu hystyried yn ffactorau allweddol sy'n ymwneud â bodlonrwydd mewn swydd, ac mae cysylltiad pwysig rhwng bodlonrwydd mewn swydd, ansawdd gwasanaeth a cyflawni canlyniadau pobl. Ystyrir bod gwella cyflogau, telerau ac amodau yn rhan bwysig o ddenu, recriwtio a chadw gweithwyr yn y sector.

Mae'r achos dros newid sy'n sail i'r prosiect yn seiliedig ar yr angen i fynd i'r afael yn gyntaf â'r heriau lleol a ddisgrifir yn adran 2.5 uchod, ac yn ail i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r strategaethau cenedlaethol a lleol a dymuniadau pobl leol a ddisgrifir yn yr adrannau uchod.

Data Cyfrifiad 2021

Yn ôl canlyniadau'r cyfrifiad cyntaf a gyhoeddwyd ym mis Awst 2022, "*Mae'r boblogaeth o oedran gweithio wedi gostwng yn y deng mlynedd diwethaf - roedd 64,900 o bobl rhwng 20-64 oed yn 2021, oedd yn 55.3% o'r holl drigolion arferol. Mae hyn yn cymharu â 68,800 neu 56.4% yn 2011. Roedd y boblogaeth o 20-64 oed yng Nghymru yn ei chyfanrwydd yn 2021 = 56.5%; yng Nghymru a Lloegr = 58.4%*".

Cyngor Gwynedd

Ers rhai blynyddoedd, mae recriwtio a chadw staff gofal cymdeithasol wedi bod yn broblematig a heriol. Cafodd adroddiad ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu ar drafferthion recriwtio nôl ym Mehefin 2019. Ers hynny, mae'r pandemig wedi gwaethgu'r sefyllfa, ac rydym yn gweld bod y pwysau sydd ar staff ac yn parhau i'w wynebu wedi arwain at bobl yn gadael y sector.

Cyflwynwyd adroddiad dilynol yn ddiweddar i Bwyllgor Craffu Gofal Cyngor Gwynedd yn tynnu sylw at y materion a'r bylchau, ac adrodd ar yr hyn y mae Cyngor Gwynedd yn ei wneud mewn ymateb er mwyn cyfyngu ar yr effaith cymaint â phosib.

Beth sy'n cael ei wneud i ymateb i'r sefyllfa?

Mae Cyngor Gwynedd yn cynnal ymgyrchoedd recriwtio yn rheolaidd ac yn defnyddio amrywiol ddulliau i wneud hynny. Mae'r ymgyrchoedd yn cael eu cynnal yn lleol trwy dargedu ardaloedd a threfi penodol.

Ochr yn ochr â'n partneriaid mae Cyngor Gwynedd yn gyson yn ceisio newid y canfyddiad sy'n bodoli o ran swyddi yn y sector gofal. Mae Cyngor Gwynedd yn cymryd cyfleoedd i geisio amlygu'r ystod eang o gyfleoedd sydd yn bodoli, hyblygrwydd y contractau sydd ar gael a hefyd y manteision i staff.

Un agwedd yn arbennig y dylid ei amlygu yw'r cydweithio sy'n mynd rhagddo gyda phartneriaid i geisio datblygu llwybrau gyrfa ymhellach o fewn y maes. Penodwyd swyddog gan Gyngor Gwynedd ym mis Rhagfyr 2021 i arwain ar yr agwedd hon a hefyd i gefnogi'r rhaglen waith o ran cynnal digwyddiadau, gwahanol ddulliau marchnata, creu deunydd pwrpasol, a nodi cyfleoedd i wella prosesau gwaith.

Mae cydnabyddiaeth yn genedlaethol bod prinder staff bellach wedi cyrraedd pwynt argyfwng. Yn ddiweddar, mae Cyngor Gwynedd wedi gweld ymdrechion yn cael eu gwneud yn genedlaethol megis yr ymrwymiad i gynyddu lefelau cyflog yr holl weithwyr gofal i'r Cyflog Byw Gwirioneddol o £9.90 yr awr yn ogystal â chyfraniadau ariannol unigryw. Ar nodyn addawol, mae'r setliad cyflog diweddaraf a gytunwyd ym mis Hydref 2022, h.y. £1,925 y flwyddyn yn ychwanegol. Nid ydym wedi gweld cynnydd o'r fath mewn cyflogau ers peth amser.

Dylid nodi bod cyflogau yn y maes yma yn cael eu cydnabod fel mater y mae angen mynd i'r afael ag ef ar lefel Cymru a'r DU. Nid yw'r broblem felly yn unigryw i Wynedd a dylai dynnu sylw at y ffaith fod yna gydweithio ar lefel genedlaethol yng Nghymru i geisio mynd i'r afael â'r materion hyn.

Mae gwahaniaethau yn y ffordd y mae Awdurdodau Lleol eraill yn darparu gwasanaethau gofal, gyda rhai ohonynt yn ddibynnol yn bennaf ar gomisiynu'r sector annibynnol, fodd bynnag gallwn adrodd o drafodaethau parhaus a chydweithio y mae awdurdodau eraill hefyd yn cael anawsterau cynyddol o ran recriwtio a chadw staff.

Mae'r adroddiad yn pwysleisio bod y sefyllfa wedi dirywio yn y blynyddoedd diwethaf, ac mae'n ymddangos nad yw'r sefyllfa'n debygol o wella unrhyw bryd yn fuan. Bellach mae angen arweiniad ac ymyrraeth genedlaethol ar y mater.

Negeseuon allweddol: Achos dros Newid

- **Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)** - mae'r ddeddf yn nodi'r angen i hybu cydweithio a gweithio mewn partneriaeth i hybu integreiddio gofal a chymorth. Mae'r ddeddf hefyd yn rhoi'r pwerau i awdurdodau lleol, gyda chaniatâd neu weithio mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd, i ddarparu gofal preswyl a nyrsio.
- **Ail-gydbwysu Gofal a Chefnogaeth** – mae'r prosiect hwn yn mynd i'r afael â'r materion a godwyd ym Mhapur Gwyn y Llywodraeth i ail-gydbwysu'r farchnad gofal a chymorth i ffwrdd o gost i ansawdd ac o allbynnau i ganlyniadau.
- **Trefniadau presennol** - ar hyn o bryd does dim darpariaeth gofal nyrsio na dementia yn ardal Llŷn felly mae'n rhaid i bobl deithio i dderbyn y gofal sydd ei angen arnyn nhw. Rhagwelir y bydd cynnydd yng nghyfran y bobl dros 75 oed, yn ogystal â chynnydd yn nifer y bobl sy'n byw gyda dementia. Ar hyn o bryd mae rhestrau aros am wasanaethau gofal preswyl a nyrsio yn Llŷn ac Eifionydd o dros 50 o bobl. Mae hefyd nifer uchel o bobl yn gweld oedi wrth drosglwyddo o ysbyty oherwydd diffyg darpariaeth yn ardal Llŷn ac Eifionydd.
- **Materion yn ymwneud â'r gweithlu** – cydnabyddir yn genedlaethol fod y sector gofal yn wynebu heriau enfawr o ran recriwtio a chadw staff. Bydd y prosiect hwn yn edrych ar arferion gorau'r gweithlu er mwyn sicrhau staff o ansawdd uchel yn ardal Llŷn.

2.5.4 Y weledigaeth

Mae Cymuned Llŷn yn adnabyddus am ei gwytnwch a'i hannibyniaeth a ddeillia allan o'r ddaearyddiaeth a'r wledig gyfagos. Yn draddodiadol, mae plant sysydd bellach yn oedolion wedi ymgartrefu gerllaw yn agos at aelodau'r teulu sydd wedi golygu bod teuluoedd wedi gallu camu i'r adwy i ddarparu gofal i berthnasau hŷn pan fo angen. Fodd bynnag, mae'r duedd hon yn dod yn llai

cyffredin ac yn debygol o barhau. Mae'n rhaid ystyried yr elfen hon o angen heb ei diwallu o fewn y model gwasanaeth cyffredinol.

Mae cydnabyddiaeth eang hefyd fod hen fodel Gofal Cartref Pwylaidd Penrhos wedi bod yn arloesol iawn o ran cadw ei breswylwyr yn dda, yn annibynnol ac allan o ofal. Bydd yn bwysig cynnal ac adeiladu ar yr ethos hwn o ran y cynlluniau ar gyfer y safle i'r dyfodol.

Dylai'r model gwasanaeth:

- Cynnal yr ethos cyffredinol presennol - hyrwyddo ansawdd bywyd, cynnal annibyniaeth, sicrhau lles a lleihau'r ddibyniaeth ar ofal dibynnol am gyn hired â phosib;
- Darparu sbectrwm o ofal â chymorth - o ddibyniaeth fach iawn (fflatiau byw annibynnol) i gynorthwyo byw, gyda mynediad at ofal camu i fyny/i lawr, i ofal preswyl ac i nyrsio a gofal diwedd oes, fel y penderfynir gan anghenion unigolyn;
- Hyrwyddo dull hyblyg o fynd i'r gwelyau cartref gofal gan ganiatáu hyblygrwydd yn nefnydd gwelyau lle bo modd cwrdd ag anghenion lleol yn hytrach na darpariaeth gwely sefydlog / dynodedig, a thrwy hynny wella effeithlonrwydd;
- Cydnabod pwysigrwydd perthnasoedd (contractio) â'r Trydydd Sector er mwyn sicrhau gwytnwch gwasanaethau (er enghraifft Iechyd Meddwl);
- Sicrhau bod y ddarpariaeth gyffredinol yn ateb galw'r dyfodol, sy'n ystyried rhagamcanion poblogaeth pobl hŷn a'r angen nas diwallwyd ar hyn o bryd.

Gweledigaeth y prosiect yw math newydd o bartneriaeth, sy'n meddwl yn wahanol am y berthynas rhwng gwasanaethau a'r gymuned ar gyfer y dyfodol.

Gellir crynhoi ein gweledigaeth fel a ganlyn:

Gweledigaeth Penyberth, Penrhos

Darparu cartrefi sy'n ynni-effeithlon (carbon isel) a gwasanaethau iechyd a gofal o ansawdd uchel mewn lleoliad pentref unigryw. Bydd y datblygiad gan fwyaf yn darparu cartrefi ar gyfer pobl ag anghenion gofal / gofal iechyd; ond bydd hefyd yn darparu rhywfaint o dai fforddiadwy i bobl leol ac i bobl fydd yn gweithio ar y safle yn y cartref gofal newydd.

2.5.5 Amcanion Buddsoddi

Yr Amcanion Buddsoddi yw'r canlyniadau 'wedi'u targedu' ar gyfer y prosiect. Maent yn adlewyrchu'r rhesymeg dros y prosiect ac yn cael eu defnyddio fel rhan o'r broses arfarnu opsiynau a ddisgrifir yn yr Achos Economaidd. Mae'r amcanion buddsoddi ar gyfer yr achos busnes hwn wedi'u nodi yn y ffigwr, isod. Mae'r amcanion yn:

- Cefnogi cyflawni ein gweledigaeth
- Ymateb i'r Achos Dros Newid a ddisgrifir uchod.

Amcanion Buddsoddi	
Un	I gefnogi ail-gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (ar gyfer ardal Gwynedd) drwy gynyddu darpariaeth o'r sector gyhoeddus / nid er elw sy'n canolbwyntio ar ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.
Dau	I gefnogi'r ddarpariaeth o ofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau bod darpariaeth o wasanaethau yn y Gymraeg.
Tri	I gefnogi cynaliadwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol trwy ddull cydweithredol, partneriaeth a fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penyberth, Penrhos.
Pedwar	I ddatblygu model gweithlu arloesol a fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol hirdymor sydd â'r potensial i wneud gwahaniaeth mewn rhannau eraill o Ogledd Cymru a chreu cyfleon ar gyfer hyfforddiant drwy'r Gymraeg.
Pump	I sicrhau llety wedi ei ddylunio'n bwrpasol a fydd yn cwrdd ag anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.
Chwech	I sicrhau gwerth am arian drwy ddefnyddio adnoddau yn effeithlon a darparu llety amgylcheddol sensitif sy'n garbon niwtral.

Ffigur XX: Amcanion Buddsoddi

Mae'r amcanion buddsoddi hyn wedi'u defnyddio drwy gydol y broses o ddatblygu'r ABS:

- Fel y meini prawf gwerthuso opsiynnau ar gyfer y broses arfarnu opsiynnau cyfalaf a ddisgrifir yn yr Achos Economaidd.
- I'n helpu ni i ddiffinio a nodi buddion y rhaglen, a ddisgrifir isod ac yn yr Achos Economaidd.

Bydd gwaith pellach yn cael ei gwblhau yng ngham Achos Busnes Amlinellol i fesur yr amcanion buddsoddi.

2.8 CWMPAS A GOFYNION GWASANAETH ALLWEDDOL

Gofynion allweddol y gwasanaeth yw'r newidiadau i'r gwasanaeth sydd eu hangen i gyflawni'r amcanion buddsoddi a ddisgrifir uchod. Crynhoir gofynion allweddol y gwasanaeth ar gyfer yr achos busnes hwn yn y tabl isod.

Dylid dylunio'r safle gyda hyblygrwydd ar gyfer y dyfodol mewn golwg.

	Anghenion	Dymunol
Gofynion preswyl	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 32 gwely gyda ar gyfer gofal dementia ▪ 2 wely ar gyfer gofal ysbaid 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lle ar y safle i ddarparu ar gyfer anghenion y dyfodol. ▪ Ystyried rheolaeth Covid, hawdd ynysu trigolion, cylchrediad aer, rheoli haint. ▪ Ystyried gofynion RNIB.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cyfleusterau toiledau yn agos i ardaloedd cymunedol ond hefyd yn breifat. ▪ Agoswydd at orsaf nyrsio a staffio. ▪ Ystyried dyluniad ar gyfer trigolion dementia, cyferbynnedd lliw ayyb. ▪ Gofod diogel y tu allan sydd a diddordeb gweledol.
Gofynion gofal nyrsio	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 25 gwely y byddai 15 ohonynt yn cael eu blaenoriaethu ar gyfer gofal nyrsio dementia ▪ 2 wely ar gyfer gofal ysbaid nyrsio 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dull dylunio modiwlwr o ganiatáu i Ystafelloedd Sengl a bod yn ddementia gyfeillgar. ▪ Gardd bwrpasol ar gyfer cerdded ac ymarfer corff / cadw'n heini. ▪ Dylunio cadarn ar gyfer ymddygiad heriol. ▪ Dylunio generig i fodloni'r gofynion ar gyfer Dementia a Nyrsio Cyffredinol er mwyn sicrhau hyblygrwydd o ran defnydd, ac addasu mewn newidiadau i'r galw a'r anghenion.

Yn naturiol gyda'r fath angen am nifer y gwelyau bydd y dyluniad hefyd yn ystyried y meysydd cymunedol ac ychwanegol sydd eu hangen.

Tabl XX: Gofynion Cwmpas a Gwasanaeth Allweddol

Nid yw'r prosiect hwn yn mynd i'r afael â'r angen am dai gofal ychwanegol, gan gamu i lawr tai fflat, tai gwarchod, Rhyddhau i Adfer yna Asesu (D2RA) gwelyau wrth iddynt ffurfio rhan o Brosiect Ailddatblygu Penrhos . Byddai gwelyau diwedd oes yn cael eu cynnig yn ysbyty Bryn Beryl.

2.9 BUDDION

Mae'r Meini Prawf Buddion yn cyd-fynd â'r Amcanion Buddsoddi ac fe'u dangosir isod. Bydd y rhain yn cael eu datblygu ymhellach yng ngham nesaf yr achos busnes.

Amcanion Buddsoddi		Prif feini prawf buddion
1	I gefnogi ail-gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (ar gyfer ardal Gwynedd) drwy gynyddu darpariaeth o'r sector gyhoeddus / nid er elw sy'n canolbwyntio ar ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sicrhau darpariaeth nyrsio yn yr ardal leol o fewn ffioedd ALL a CHC ▪ Darpariaeth iechyd a gofal hyblyg ("gofal di-dor" fel y'i disgrifir yn Cymru Iachach) ▪ Gall ymagwedd bartneriaeth rhwng iechyd ac awdurdod lleol ddarparu cyfleoedd pellach ar gyfer dulliau integredig
2	I gefnogi'r ddarpariaeth o ofal yn nes at adref drwy wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau bod darpariaeth o wasanaethau yn y Gymraeg.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Does neb yn aros yn hirach nag sydd ei angen arnynt mewn gofal cleifion mewnol aciwt. Does dim "oedi wrth drosglwyddo gofal" oherwydd diffyg darparu gwelyau preswyl a nyrsio

3	I gefnogi cynaliadwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol trwy ddull cydweithredol, partneriaeth a fydd yn integreiddio â'r sbectrwm ehangach o ofal a ddarperir o safle Penyberth, Penrhos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Trwy gael darpariaeth yn y sector cyhoeddus ym maes nyrsio – y gallu i ddeall yn fwy dwys bwysau'r sector a'r gallu i gefnogi darparwyr llai
4	I ddatblygu model gweithlu arloesol a fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol hirdymor sydd â'r potensial i wneud gwahaniaeth mewn rhannau eraill o Ogledd Cymru a chreu cyfleon ar gyfer hyfforddiant drwy'r Gymraeg.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cyfleoedd cyflogaeth i drigolion lleol ▪ Darparu'r sgiliau cywir i drigolion lleol ar gyfer cyflogaeth hirdymor ▪ Rhoi dyheadau gyrfa i'r rhai sy'n gadael yr ysgol yn ystyrllon a chyflogaeth hirdymor ▪ Cefnogir a thyfu cadwyn gyflenwi leol ▪ Y gallu i hyfforddi a datblygu staff meddygol, nyrsio a gofal drwy secondiad a chyfleoedd cysgodi o fewn y ddarpariaeth ▪ Bydd sgiliau Cymraeg yr holl staff yn rhan o bolisi recriwtio Cyngor.
5	I sicrhau llety wedi ei ddylunio'n bwrsasol a fydd yn cwrdd ag anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adeiladau ac isadeiledd gwydn a mwy priodol ▪ Bydd y datblygiad newydd wedi'i integreiddio'n dda i gymeriad yr ardal gyfagos ▪ Darparu amgylchedd gweithio modern, hygyrch sy'n ysgogi gwahanol grwpiau proffesiynol i weithredu ar y cyd ▪ Yn darparu gweledigaeth ar gyfer integreiddio gwasanaethau ▪ Cyfraniad cadarnhaol tuag at ddatgarboneiddio / agenda di-garbon; Llety sy'n bodloni argymhellion presennol yr adeilad (e.e. HBN / DDA / awyru / atal heintiau) ▪ Yn cwrdd â dyheadau BREEAM.

Tabl XX: Dadansoddiad Budd-daliadau Cychwynnol

2.10 RISGIAU, CYFYNGIADAU A DIBYNNIAETHAU

Fel gydag unrhyw brosiect mawr mae sawl risg strategol, a allai, os ydyn nhw'n parhau i fod heb ei efelychu, beryglu'r gwaith o gyflawni'r prosiect. Mae'r Grwp Prosiect wedi cwblhau dadansoddiad risg cychwynnol ac wedi nodi rhai camau lliniaru lefel uchel y gellir eu rhoi ar waith i fynd i'r afael â'r risgiau strategol hyn. Mae'r gofrestr risg lawn wedi'i hamgáu fel **Atodiad A** i'r ABS hwn ac mae crynodeb o risgiau strategol allweddol wedi'i chynnwys yn y Tabl isod.

Disgrifiad y risg	Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr	Mesurau Lliniaru	Sgôr Lliniaru
<u>Argaeledd gweithlu</u> – recriwtio'r staff (nifer a sgiliau / cymwyseddau) sydd eu hangen i gefnogi'r model hwn mewn ardal wledig (gan gynnwys nyrsio, gofal sylfaenol, therapiâu) yn her sylweddol, felly mae angen dull arloesol, cynaliadwy a hyblyg sydd angen sicrhau na chaiff rhagor o broblemau'r gweithlu eu cythruddo yn y sector gofal cartref.	5	4	20	Mae is-grŵp gweithlu wrthi'n ymchwilio i fodel posibl. Mae cyfle yma i sicrhau bod lleoliadau nyrsio o fewn cartrefi gofal yn dod yn rhan fwy annatod o yrfa'r staff nyrsio. Trwy secondio staff nyrsio i gyflogaeth y Cyngor, tra byddai cadw goruchwyliaeth gan staff clinigol y Bwrdd Iechyd yn hanfodol o ran llywodraethu.	3
<u>Argaeledd cyllid cyfalaf</u> - Mae potensial i gael mynediad at arian cyfalaf o gronfeydd LIC ar gyfer y cartref gofal - y Gronfa Tai gyda Gofal (HCF) a'r Gronfa Ail-gydbwyso ac Integreiddio Gofal a Chymorth (IRCF), yn ogystal â'r opsiwn i Gyngor Gwynedd gymryd benthyciad.	5	3	15	Mae prosiect Penyberth, Penrhos wedi ei gynnwys ar restr gofynion ariannu Rhanbarthol yn ogystal â sgyrsiau rheolaidd gyda Llywodraeth Cymru yn amlygu'r angen.	1
<u>Ansefydlogi'r Farchnad Annibynnol</u> – mae angen i ni ddeall yn llawn yr effaith ar ddarparwyr gofal nyrsio lleol o ymyrraeth gan bartneriaeth sector cyhoeddus o ran darpariaeth gofal nyrsio mewnol a'r potensial o gau cartrefi nyrsio. Fodd bynnag, drwy ganiatáu i'r ddarpariaeth bwysig hon gael ei darparu gan y sector annibynnol yn unig, mae'n creu risg i'r Bwrdd Iechyd a'r Cyngor ac yn methu ag adeiladu ar gyfleoedd newydd a nodir gan LIC.	4	2	8	Cynllun cyfathrebu ac ymgysylltu cadarn i sicrhau bod darparwyr cartrefi gofal lleol wedi ymgysylltu'n llawn. Mae hwn yn fodel gofal newydd sy'n darparu ystod ehangach o gyfleoedd / dewis i breswylwyr, teuluoedd, staff.	2

Disgrifiad y risg	Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr	Mesurau Lliniaru	Sgôr Lliniaru
<u>Lleoliad / argaeledd safle</u> – Mae safle Penyberth, Penrhos yn helaeth ac mae'r cynlluniau cychwynnol gan Clwyd Alyn yn dangos y gwahanol gamau datblygu ar gyfer fflatiau gyda chefnogaeth a byw'n annibynnol, tai lleol fforddiadwy, yn ogystal â lleoliad penodol ar gyfer cartref gofal yn y dyfodol.	5	1	5	Mae safle eisoes wedi cael ei nodi ar gyfer y Cartref Gofal, yn dilyn asesiad o'r tir sydd ar gael ar safle Penyberth, Penrhos gan Clwyd Alyn. Erbyn hyn mae Penyberth, Penrhos ym mherchnogaeth Clwyd Alyn ac mae o faint addas i ddiwallu anghenion llety'r prosiect cartref gofal. Mae Pen Telerau rhwng Cyngor Gwynedd a Chlwyd Alyn ynglŷn â'r safle 2 erw wedi ei nodi.	1
<u>Argaeledd cyllid referniw</u> - Er nad yw asesiad ariannol wedi'i gwblhau hyd yma, bydd angen i'r cynnig ddangos effeithlonrwydd a gwerth am arian ac mewn termau fforddiadwyedd bydd angen naill ai'n niwtral o ran referniw neu fod ag arwydd clir o ble y daw cyllid ychwanegol. Bydd hyn yn cynnwys gwerthusiad o gostau CHC a FNC. <u>Hyfywedd</u> – efallai y bydd angen ehangu'r dalgylch ar gyfer y cyfleuster cartref gofal arfaethedig i sicrhau cyfradd llenwi gorau posibl a gwerth am arian.	3	1	3	Awydd risg i wneud i hyn weithio	2

Tabl xx: Crynodeb o Risgiau Strategol a Mesurau Lliniaru

3. ACHOS ECONOMAIDD

3.1 FFACTORAU LLWYDDIANT CRITIGOL

Ffactorau Llwyddiant Critigol yw'r priodoleddau sy'n hanfodol ar gyfer cyflawni'r prosiect yn llwyddiannus, a byddwn yn gwerthuso'r opsiynau yn eu herbyn ar gyfer cyflawni'r prosiect, ochr yn ochr â'r amcanion buddsoddi. Fe wnaethon ni ystyried y Ffactorau Llwyddiant Critigol canlynol:

Ffactor Llwyddiant Critigol	Disgrifiad:
Ffit strategol ag anghenion busnes	Yn cwrdd ag amcanion gwariant cytunedig, anghenion busnes cysylltiedig a gofynion gwasanaeth. Wedi alinio â chyfeiriad strategol lleol a chenedlaethol.
Gwerth am Arian posib	Optimeiddio gwerth cyhoeddus (cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol) o ran costau, buddion, effeithlonrwydd a risgiau posibl.
Posibilrwydd cyflawni	Gallu partneriaeth Cyngor Gwynedd / Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwalade i ddarparu a chyflawni'r gwasanaethau gofynnol.
Capasiti a gallu ochr gyflenwi	Gallu'r bartneriaeth i arloesi, addasu, cyflwyno, cefnogi a rheoli'r lefel ofynnol o newid, gan gynnwys rheoli risgiau cysylltiedig. Gallu'r bartneriaeth i ddatblygu gwaith blaengar a chydweithredol ymhellach o fewn ac ar draws ffiniau.
Fforddiadwyedd posibl	Gallu'r bartneriaeth i ariannu'r lefel ofynnol o wariant - sef, y canlyniadau refeniw sy'n gysylltiedig â'r model buddsoddi a darparu gwasanaethau arfaethedig.

3.2 OPSIYNAU

Mae'r prosiect hwn yn ymateb i'r cyfle i ymchwilio i gyfle i Gyngor Gwynedd a BIPBC weithio mewn partneriaeth i sefydlu a chynnal cartref gofal gyda nyrsio ym Menyberth, Penrhos. Mae'r safle yma yn arbennig wedi ei nodi ar ôl i'r 'Pentref Pwyliaid' gael ei drosglwyddo i Glwyd Alyn a chau'r cartref gofal ar y safle.

Defnyddiwyd y systemau sgorio syml canlynol i werthuso'r opsiynau yn erbyn y Ffactorau Llwyddiant Critigol a'r Amcanion Buddsoddi.

Sgôr	Disgrifiad:
Heb ei gwrdd	
Wedi cwrdd yn rhannol	
Wedi cwrdd yn llawn	

Mae'r opsiynau canlynol wedi eu hystyried yng nghyd-destun y farchnad bresennol sef, nad yw'r Bwrdd Iechyd yn darparu gofal preswyl gyda nyrsio yn uniongyrchol a diffyg darparwyr annibynnol yn ardal Llŷn.

Allwedd		Opsiw 1: Busnes fel arfer	Opsiw 2: Comisiynu pob gwely gan ddarparwr preifat	Opsiw 3: Ail-bwrpasu ysbytai cymunedol	Opsiw 4: Gofal cartref 24/7 ar gyfer darpariaeth breswyl a nyrsio	Opsiw 5: Darparwr ALL yn unig, fel darparwr Bwrdd Iechyd (BI) yn unig neu ALL, BI, Partneriaeth Darparwr Preifat	Opsiw 6: Partnershiaeth gyda ALL a BI
	Heb ei gwrdd						
	Wedi cwrdd yn rhannol						
	Wedi cwrdd yn llawn						
Amcanion buddsoddi							
Ail-gydbwysu'r farchnad gofal preswyl a nyrsio							
Cefnogi darpariaeth gofal yn nes at adref							
Cefnogi cynaliadwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol							
Datblgu model gweithlu arloesol							
Sicrhau llety wedi ei ddylunio'n bwrpasol fydd yn cwrdd ag anghenion gofal unigolion							
Sicrhau gwerth am arian drwy ddefnydd effeithlon o adnoddau							
Ffactorau Llwyddiant Critigol							
Ffit strategol ag anghenion busnes							
Gwerth am Arian posib							
Posiblwydd cyflawni							
Capasiti a gallu ochr gyflenwi							
Fforddiadwyedd posibl							

Adolygodd y Bwrdd y rhestr hir hon o opsiynau er mwyn creu rhestr fer o'r opsiynau y credir eu bod yn cyflwyno cwmplas y prosiect ag Anghenion Gwasanaeth orau. Mae canlyniad y trafodaethau ar y rhestr fer hyn wedi'i nodi yn y Tabl isod.

Opsiw'n	Cryfderau a Chyfleoedd	Gwendidau a Bygythiadau	Penderfyniad
Opsiw'n 1: Busnes fel arfer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ddim yn cwrdd â gofynion gwasanaeth nac yn sicrhau buddion cysylltiedig 	Cadw opsiw'n at ddibenion cymharol yn unig
Opsiw'n 2: Comisiynu pob gwely gan ddarparwr preifat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cwrdd â rhai o ofynion y gwasanaeth 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dim darpariaeth breifat yn ardal Llŷn ar hyn o bryd ▪ Ddim yn cwrdd â gofynion gwasanaeth 	Diystyru
Opsiw'n 3: Ail-bwrpasu ysbytai cymunedol	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cwrdd â rhai o ofynion y gwasanaeth 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Byddai'n rhaid ail-bwrpasu safle Bryn Beryl er mwyn sicrhau gofal yn nes at adref 	Diystyru
Opsiw'n 4: Gofal cartref 24/7 ar gyfer darpariaeth breswyl a nyrso	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cwrdd â rhai o ofynion y gwasanaeth 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Argaeledd gweithlu yn yr ardal i ateb y galw ▪ Risg y gallai pobl ag anghenion uchel fyw ar eu pen eu hunain 	Diystyru
Opsiw'n 5: Darparwr ALL yn unig, fel darparwr Bwrdd Iechyd (BI) yn unig neu ALL, BI, Partneriaeth Darparwr Preifat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cwrdd â rhai o ofynion y gwasanaeth 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Methu darparu gofal nyrso heb bartneriaeth y Bwrdd Iechyd 	Diystyru
Opsiw'n 6: Partnershiaeth gyda ALL a BI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cwrdd â holl ofynion y gwasanaeth 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Argaeledd cronfeydd cyfalaf ▪ Argaeledd gweithlu 	Ymchwilio ymhellach

Tabl XX: Crynodeb o'r rhestr fer o opsiynau

Daethpwyd i'r casgliad y dylid datblygu Opsiynau 1 ac 11 ymhellach ar gyfer gwerthuso'n fanylach yn erbyn yr Amcanion Buddsoddi a ddisgrifir yn yr Achos Strategol a'r Ffactorau Llwyddiant Critigol a nodir yn 3.1.

Defnyddiwyd y system sgorio syml canlynol i werthuso'r opsiynau a roddwyd ar y rhestr fer yn erbyn y Ffactorau Llwyddiant Critigol a'r Amcanion Buddsoddi.

Sgôr	Disgrifiad:
0	Negyddol neu ddim effaith ar feini prawf
1	Meini prawf yn bodloni'n sylweddol
2	Meini prawf yn bodloni'n llawn

Mae crynodeb o'r ymarfer rhestr fer wedi'i nodi yn **Ffigur XX**, isod. Mae hyn yn dangos mai'r ffordd ymlaen ffafriedig ar y cam yma, sef ABS yw Opsiwn 11. Mae hwn yn opsiwn buddsoddi cytbwys, sy'n bodloni pob un o Anghenion y Gwasanaeth.

	Opsiwn 1: Busnes fel arfer	Opsiwn 11: Partneriaeth rhwng yr Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd
Amcanion Buddsoddi		
Ail-gydbwysu'r farchnad gofal preswyl a nyrsio	0	2
Cefnogi darpariaeth gofal yn nes at adref	0	2
Cefnogi cynaliadwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio lleol	0	2
Datblgu model gweithlu arloesol	0	2
Sichrau llety wedi ei ddylunio'n bwrpasol fydd yn cwrdd ag anghenion gofal unigolion	0	2
Sichrau gwerth am arian drwy ddefnydd effeithlon o adnoddau	0	2
Ffactorau Llwyddiant Critigol		
Ffit strategol ag anghenion busnes	0	2
Gwerth am Arian posib	0	2
Posibilrwydd cyflawni	0	2
Capasiti a gallu ochr gyflenwi	0	2
Fforddiadwyedd posibl	0	2

Ffigwr XX: Adolygiad rhestr fer opsiynau

4. MASNACHOL

4.1 CYFLWYNIAD

Mae'r adran hon o'r ABS yn amlinellu'r cytundeb arfaethedig mewn perthynas â'r ffordd ymlaen ffafriedig a amlinellir yn yr achos economaidd. Mae'n rhoi trosolwg lefel uchel, rhagarweiniol. Bydd dadansoddiad manwl yn digwydd yng ngham nesaf yr achos busnes.

4.2 GWASANAETHAU ANGENRHEIDIOL

O ystyried lefelau amcangyfrif gwariant cyfalaf, bydd y cynllun yn caffael o fewn y canllawiau a nodir yn yr Hysbysiad ar gyfer Cytundebau Fframwaith Llywodraeth Cymru (2017) gan Lywodraeth Cymru.

4.3 POTENTIAL AR GYFER TROSGLWYDDO RISG

Mae'r adran hon yn darparu asesiad cychwynnol o sut y gellid dosrannu'r risgiau cysylltiedig rhwng y Partneriaid Prosiect a'r contractwr. Yr egwyddor gyffredinol yw sicrhau y dylid pasio risgiau 'i'r parti sy'n gallu eu rheoli orau', yn amodol ar werth am arian. Mae **Ffigur XX** isod yn amlinellu'r dyraniad posibl o risg, sef y dosbarthiad safonol ar hyn o bryd yn natblygiad cynllun.

#	Categoriâu risg	Dyraniad Posibl		
		Cyhoeddus	Preifat	Rhanedig
1	Dylunio			✓
2	Adeiladu a Datblygu			✓
3	Pontio a Gweithredu			✓
4	Argaeledd a pherfformiad			✓
5	Gweithredu	✓		
6	Amrywioldeb Refeniw	✓		
7	Terfyniad	✓		
8	Technoleg ac Darfodedigrwydd			✓
9	Rheolaeth	✓		
10	Gwerth Gweddilliol	✓		
11	Ariannu	✓		
12	Deddfwriaethol	✓		
13	Risgiau Prosiect Eraill	✓		

Ffigur XX, Dyraniad risg posibl

4.4 GOBLYGIADAU PERSONÉL (GAN GYNNWYS TUPE)

Rhagwelir na fydd Rheoliadau TUPE – (Trosglwyddo Ymgymeriadau Diogelu Cyflogaeth) 1981 – yn berthnasol i'r buddsoddiad hwn.

4.5 STRATEGAETH GAFFAEL AC AMSERLEN WEITHREDU

Fel partneriaid bydd Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mewn sefyllfa i fynd ati i gefnogi'r Prosiect gyda'u harbenigedd. Y cyntaf drwy Adran Gynllunio Cyngor Gwynedd i gefnogi'r cais cynllunio a'r Adran Eiddo gyda'u harbenigedd adeiladu a'r olaf drwy Adran Ystadau BIPBC.

Bydd caffael yn cyd-fynd â [Datganiad Polisi Caffael Cymru](#).

Yn ystod cam ABA byddwn yn anelu at safon Ardderchog BREEAM a byddwn yn defnyddio'r Offeryn Mesur Manteision Cymunedol i ddal yr ystod lawn o Fanteision Cymunedol o'r prosiect.

O fewn amlen cyllid dangosol o £14.6m dan arweiniad Cyngor Gwynedd, bydd achos masnachol a datblygiad y Prosiect yn tynnu ar holl sgiliau ac arbenigedd technegol y priod bartneriaid.

Yn amodol ar gytundeb a cymeradwyaeth yr ABS, a chymeradwyaeth Llywodraeth Cymru (LIC) gyda llinell amser cyflawni realistig, bydd y cerrig milltir gweithredu fel y nodir yn y tabl isod.

#	Cerrig Milltir y Prosiect	Dyddiadau mynegol
A	Cymeradwyaeth Partneriaeth yr ABS	Mawrth 2023
B	Adolygiad LIC o'r ABS a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Mai 2023
C	Cychwyn y broses cynllunio	Awst 2023
D	Caniatâd Cynllunio Amlinellol	Mai 2024
E	Cwblhau'r ABA a derbyn cymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Gorffennaf 2024
F	Adolygiad LIC o'r ABA a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Medi 2024
G	Cais cynllunio ffurfiol	Medi 2024
H	Cwblhau ABLI a chymeradwyaeth fewnol i fwrw ymlaen	Mawrth 2025
Fi	Adolygiad LIC o'r ABLI a chymeradwyaeth i fwrw ymlaen	Ebrill 2025
J	Adeiladu, cwblhau a throsglwyddo'r adeilad	Medi 2025 – Mawrth 2027
K	Meddianaeth	Ebrill 2027

Tabl XX: Llinell Amser Prosiect Arfaethedig a Cherrig Milltir Gweithredu

5. ARIANNOL

5.1 CYFLWYNIAD

Pwrpas yr adran hon yw nodi goblygiadau ariannol dangosol yr opsiwn a ffefrir (fel y nodir yn yr adran achos economaidd) a'r cytundeb arfaethedig (fel y'i disgrifir yn achos masnachol). Mae'r dadansoddiad manwl o'r achos ariannol, gan gynnwys fforddiadwyedd, yn rhan o ddatblygiad yr ABA/ABLI.

5.2 COSTAU CYFALAF

Fel yr amlinellir yn yr Achos Economaidd, bydd costau cyfalaf y cynllun yn dibynnu ar benderfyniad terfynol cwmpas gwasanaethau a'r datrysiad, a fydd yn cael ei benderfynu yng nghan ABA.

Mae gwaith dylunio dangosol wedi ei wneud ar yr hyn y credir yw uchafswm cwmpas posibl y cynllun fel yr amlinellir yn yr Achos Economaidd - h.y. adeilad newydd ar safle Penyberth, Penrhos.

Amcangyfrifir mai cyfanswm cost y datrysiad hwn yw **£14.6 miliwn** heb gynnwys TAW. Pwysleisir mai bwriad hyn yw rhoi amcangyfrif o'r uchafswm gwariant cyfalaf - ac ni ddylid ei ystyried fel cost yr opsiwn a ffefrir, sydd eto i'w benderfynu. Mae mwy o fanylion i'w gweld yn **Atodiad B**.

Disgrifiad o'r Gost	£'000
Adeilad newydd - Cartref gofal gyda nyrsio	9,655
Costau Eraill (Rhagadeiladu, Rhagarweiniau – 15% o'r gost adeiladu)	1,284
Ffitio allan	250
15% wrth gefn a gogwydd optimistaidd	1,708
15% Cynnydd Chwyddiant a Lwfans Risg	1,498
Costau cam datblygu ABA (Rheolwr Prosiect, Dylunio, Cynllunio, datblygu ABA)	200
CYFANSWM Y GOST	14,595

Tabl XX: Amcangyfrif o Gostau Cyfalaf

Noder:

- Gan gynnwys Lwfans Cynnydd Chwyddiant a Lwfans Risg, lwfans ar gyfer cam datblygu ABA mae cyfanswm yr amcangyfrif cost yn cyfateb i **£14.6 miliwn**
- Ceisio cyllid grant o **£200,000** yn 2023-24 (amlygwyd mewn ffont coch yn y tabl uchod) i ddatblygu cynllun manwl, amcangyfrif ac Achos Busnes Amlinellol cynhwysfawr.

5.3 ARIANNU

Mae sawl ffynhonnell arian ar gael i'r partneriaid a bydd angen bodloni'r datblygiad drwy becyn o arian cyfalaf a refeniw, gan gynnwys grantiau a chyfraniadau eraill, gydag arian cyfatebol gan sefydliadau partner lle bo hynny'n briodol. Dyma'r ffynonellau arian tebygol sydd ar gael:

- Cronfa Gyfalaf Ail-gydbwyso ac Integreiddio Iechyd a Gofal Cymdeithasol (IRCF)
- Cyngor Gwynedd
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Besti Cadwalader.

5.4 FFORDDIADWYEDD: EFFAITH AR GYNALIADWYEDD ARIANNOL Y PROSIECT AC AR SEFYLLFA REFENIW Y PARTNERIAID

Bydd yr asesiad fforddiadwyedd yn cael ei gynnal yn ystod datblygiad yr Achos Busnes Amlinellol a'r Achos Busnes Llawn. Bydd yr asesiad yn canolbwyntio ar bennu:

1. Cynaliadwyedd Ariannol y Datblygiad arfaethedig ar gyfer ei holl fywyd amcangyfrifedig
2. Effaith Ariannol ar sefyllfa refeniw y partneriaid.

Yn sail i hyn fydd datblygu cytundeb llywodraethu ariannol rhwng Cyngor Gwynedd a BIPBC, a fydd yn nodi'r rolau, y cyfrifoldebau, dyletswyddau, trefniadau adrodd, protocolau ariannu, ac ati. Rhagwelir y bydd y cynnig yn refeniw-niwtral neu'n well i'r Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd. Ar hyn o bryd mae'r costau a amlinellir hyd yma a'r rhagdybiaethau a wnaed yn cynnwys y canlynol:

- Bydd Clwyd Alyn yn trosglwyddo'r darn tir 2 erw i Gyngor Gwynedd am rent nominal.
- Mae'r tueddiadau presennol yn dangos bod darpariaeth gwasanaethau preswyl mewnol Cyngor Gwynedd ar hyn o bryd ar lefel cyfradd llenwi gyfartalog o 92%, ac roedd gan y Cartref Gofal Pwylaidd blaenorol lefel cyfradd llenwi cyfartalog o 90%. Mae lefelau cyfradd llenwi y sector annibynnol yng Ngwynedd yn uwch, sef 95%.

Math o wely	17/18	18/19	19/20	20/21	Cyfartaledd
Gwelyau preswyl	13.3	15.3	11.3	12.7	13.1
Gwelyau nyrsio	24.9	24.1	25.6	23.3	24.5
Cyfradd llenwi cyfartalog %	91%	94%	88%	86%	90%

Tabl XX: Data wedi'i ddarparu gan Gartref Gofal Gwlad Pwyl, 42 o welyau

- Mae'r model refeniw yn rhagdybio lefelau cyfradd llenwi o 92% ar gyfer y cartref gofal gyda gwarged bychan o £6k. Bydd gwaith pellach yng ngham ABA yn gwerthuso amcangyfrifon refeniw ymhellach i ddod â hyn i safle niwtral yn ariannol yn ogystal â gwerthuso'r dull graddol o agor y cartref gofal. Bydd y cymysgedd o welyau yn cael eu hymchwilio ymhellach fel rhan o ddatblygiad yr ABA.

- Mae'r amcangyfrifon canlynol wedi eu seilio ar y ffioedd wythnosol cyfredol sy'n cael eu talu i'r sector annibynnol yng Ngwynedd. Gellir gweld mwy o fanylion yn **Atodiad C**.

	Cyfradd llenwi 92%	Cyfradd llenwi 90%	Cyfradd llenwi 80%	Cyfradd llenwi 70%
	£000	£000	£'000	£'000
Cyfanswm gwariant	£2,831	£2,831	£2,831	£2,831
Cyfraniad y Bwrdd Iechyd	£1,052	£1,035	£0,953	£0,871
Cyfraniad Cyngor Gwynedd	£1,785	£1,749	£1,588	£1,405
Gwarged / Diffyg	-£0,006	£0,047	£0,289	£0,554

Tabl XX: Amcangyfrifon incwm a gwariant y Cartref Gofal

- Pe bai'r gyfradd llenwi yn disgyn o dan 92% mae'r tabl uchod yn dangos maint y diffyg ar gyfradd llenwi gwahanol.
- Mae sefyllfa fforddiadwyedd y Bwrdd Iechyd yn ddibynnol ar ddarparu gwasanaeth ar lefel cyfredol neu is na ffioedd Awdurdod Lleol a CHC presennol.
- Nid oes cyfrifiadau wedi eu cynnwys hyd yma ar gyfer arbedion refeniw sy'n rhyddhau arian trwy leihau nifer y gwelyau Ysbyty Aciwt a Chymunedol sy'n cael eu blocio gan gleifion sydd angen gofal cartref nyrsio. Mae hyn oherwydd, o ystyried y lefelau uchel presennol o gyfradd llenwi gwelyau, mae'r prosiect hwn yn fwy tebygol o arwain at well llif cleifion nag at gau gwelyau sy'n rhyddhau arian. Fodd bynnag, efallai y bydd yn caniatáu gostyngiad yn y gwariant ar welyau galw cynyddol yn y Bwrdd Iechyd. Bydd hyn yn cael ei archwilio'n llawn fel rhan o ddatblygiad yr ABA.
- Mae dibrisiant ar gyfer yr adeilad newydd ar gost o £9.5m, yn cael ei gyfrifo ar £237,500 y flwyddyn. Tybir y bydd yn cael ei ariannu'n llawn gan Lywodraeth Cymru.
- Cyngor Gwynedd fyddai'n berchen yn llwyr ar yr ased, sydd wedi cadarnhau na fyddai costau dibrisiant na thaliadau cyfalaf yn cael eu trosglwyddo i'r Bwrdd Iechyd.

6. ACHOS RHEOLI

6.1 CYFLWYNIAD

Mae'r adran hon o'r ABS yn mynd i'r afael â hygyrdd y cynllun. Ei bwrpas yw nodi'r camau y bydd eu hangen i sicrhau cyflawni'n llwyddiannus.

6.2 TREFNIADAU RHEOLI A LLYWODRAETHU PROSIECT

Cytunwyd yn dilyn asesiad dichonoldeb cychwynnol i roi trefniadau prosiect ffurfiol ar waith er mwyn sicrhau eglurder rolau a chyfrifoldebau pob partner o'r cychwyn cyntaf. Isod ceir amlinelliad o'r strwythur a'r cyfrifoldebau ar bob lefel.

Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru

Partneriaeth iechyd a gofal statudol yw'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol (BPRh), a sefydlwyd fel rhan o'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant er mwyn:

- Gwella lles y boblogaeth
- Gwella sut y caiff y gwasanaethau iechyd a gofal eu darparu.

Yn ddiweddar, mae BPRh y Gogledd wedi cymryd cyfrifoldeb dros weinyddu swm sylweddol o gyfalaf ar ran Llywodraeth Cymru, gan gynnwys Cronfa Ailgydbwyso ac Integreiddio Gofal a Chymorth (IRCF), y mae'r Prosiect yn ceisio cefnogaeth ohono. Mae'r BPRh yn cynhyrchu Cynllun Cyfalaf Strategol ar hyn o bryd. Bydd y BPRh yn rhan o'r llwybr cymeradwyaeth ym mhob cam o ddatblygiad yr achos busnes.

Bwrdd Rhaglen Penrhos

- Rhoi arweiniad strategol a trosolwg o'r prosiect gan y prif bartneriaid yn y prosiect
- Mae aelodaeth yn cynnwys uwch swyddogion / rheolwyr o bob sefydliad partner a rhanddeiliaid allweddol
- Yn rheoli risgiau ac yn sicrhau bod y prosiect yn gweithio tuag at gyrraedd y nod.

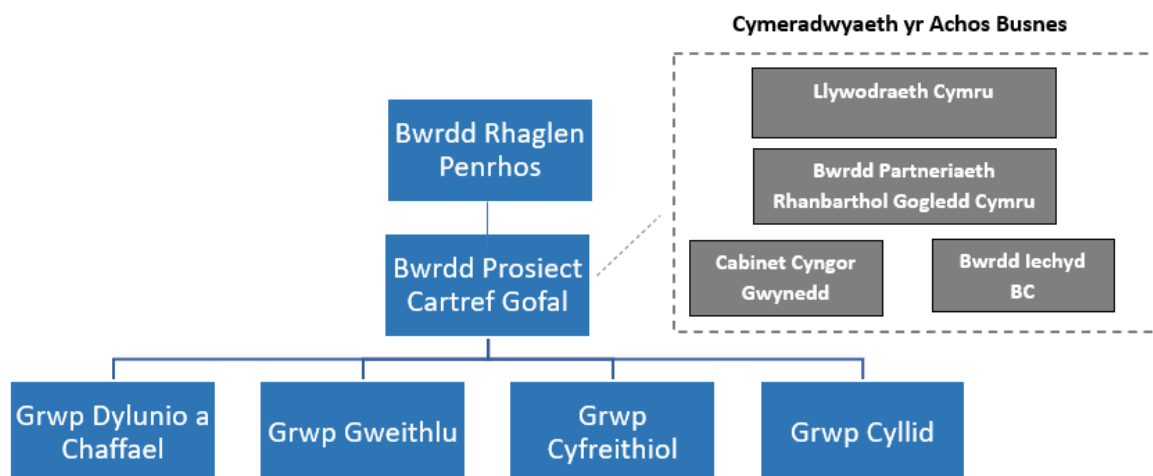
Bwrdd Prosiect (Cyngor Gwynedd a BIPBC)

- Dan arweiniad Rheolwr Prosiect
- Cyd-gordio a goruchwyllo'r cynllun gweithredu a arweinir gan ffrydiau gwaith unigol a'i swyddog cyfrifol dynodedig
- Atebol i Fwrdd Rhaglen Penrhos.

Mae Byrddau'r sefydliadau partner presennol yn cadw'r pŵer i gymeradwyo'r achos busnes, ar bob cam o'r broses ddatblygu drwy eu trefniadau llywodraethu sefydliadol:

- Cyngor Gwynedd – Cabinet
- BIPBC – Gorllewin IHC, Grŵp Buddsoddi Cyfalaf, Tîm Gweithredol, PFIG a'r Bwrdd Iechyd.

Mae'r darlun isod yn nodi trefniadau Llywodraethu'r Prosiect.

6.3 YMGYNGHORWYR PROFFESIYNOL

Cefnogir y Tîm Prosiect gan nifer o ymgynghorwyr allanol profiadol. Crynhoir rhestr o ymgynghorwyr presennol a'u rôl wrth gefnogi'r prosiect hyd yma yn y tabl isod.

Darparwr	Cyfrifoldebau
Hugh James	Cyngor cyfreithiol
Lovelock Mitchell	Penseiri
Wakemans	Ymgynghorydd Cost

Tabl X: Ymgynghorwyr Prosiect

6.5 RHEOLI RISG

Paratowyd cofrestr risg fanwl, ac fe'i cynhwysir yn yr atodiadau. Mae'r gofrestr yn nodi'r tebygolrwydd y bydd risgiau unigol yn digwydd, ynghyd â mesurau lliniaru posibl.

Crynodeb o Risg / Summary of Risks

Cyf Risg / Risk Ref	Risg / Risk	Risg Cynhenid / Inherent Risk	Risg Gweddilliol / Residual Risk
1	Trosglwyddo perchnogaeth tir	C1	C2
1	Oes digon o sgôp yn y farchnad swyddi leol?	B2	C2
1	Cyfathrebu gwael	B2	C2
2	Datblygiadau Cartref Gofal Bryn Awelon		
2	Methu recriwtio a hyfforddi staff yn barod ar gyfer agor	B2	C2
2	Oedi cyn cael cadarnhad / gwybodaeth am fanylion y cynllun	C2	D3
3	Datblygiad ABS, cymeradwyaeth a fforddiadwyedd		
3	Argaeledd nyrsys cofrestredig yn yr ardal	B2	
3	Pobl yn colli diddordeb tra bod y cynllun yn cael ei adeiladu	B2	B2
4	Datblygiad ABA, cymeradwyaeth a fforddiadwyedd		
4	Argaeledd staff gofal yn yr ardal	B2	
4	Ymgysylltu â'r Gymuned, Cyhoeddusrwydd a Chyfathrebu	B3	E5
5	Datblygiad ABLI, cymeradwyaeth a fforddiadwyedd	0	
5	Argaeledd staff ategol yn yr ardal e.e. cynnal a chadw, gofalwr	B2	
5	Oedi gweithgareddau marchnata	D1	D1
6	Cytuno ar gytundeb partneriaeth rhwng CG a BIPBC a'i lofnodi		
6	Recriwtio Rheolwr Gofal Cofrestredig ar gyfer y safle	B2	
6	Sianeli cyfryngau yn cael eu harchebu'n llawn	C3	C3
7	Oedi cyn derbyn arian sy'n effeithio ar symud ymlaen gyda'r dylunio a chyflwyno cais cynllunio	D2	E5
7	Oedi cyn llofnodi cyfathrebu / gweithgareddau marchnata oherwydd cyfyngiadau amser ac adnoddau.	D3	D3
8	Gofynion ariannu penodol sy'n effeithio ar ddylunio / symud ymlaen gyda'r dylunio	E5	E5
8	Sicrhau bod Sianeli Cyfryngau addas yn cael eu defnyddio. Cynllun Marchnata a Chyfathrebu heb ei gynhyrchu mewn amser ac yn anghyflawn	D3	D3
9	Nid yw prosesau a chytundebau yn cael eu datblygu na'u glynu atynt	C2	C3
10	Gormod o flaenoriaethau sy'n cystadlu o fewn y rhaglen	B2	C2
11	Methiant i ddarparwr Gofal fod mewn lle ar gyfer dechrau contract	C2	C3
12	Methu â chynnal dangosyddion perfformiad allweddol, cyfradd llenwi a chasglu incwm	C2	C3
13	Tâl Cyfreithiol	C3	C3
14	Ffioedd cartrefi gofal y sector annibynnol		

Cyfeirnod Risg / Risk ID	Risg	Effaith (Canlyniadau)	Perchennog y Risg / Risk Owner	Risg Cynhenid / Inherent Risk			Rheolaethau Presennol	Risg Gweddilliol / Residual Risk		
				Tebygolrwydd / Likelihood	Effaith / Impact	Sgôr / Score		Tebygolrwydd / Likelihood	Effaith / Impact	Sgôr / Score
1	Trosglwyddo perchnogaeth tir	Dim tir mewn lle i adeiladu'r cartref gofal	Clwyd Alyn / CG	C	1	C1	CA i ddarparu pen telerau i CG	C	2	C2
2	Datblygiadau Cartref Gofal Bryn Awelon	Achos Busnes ddim yn hyfyw	CG / BCUHB							
3	Datblygiad ABS, cymeradwyaeth a fforddiadwyedd	Dim cyllid mewn lle i barhau gyda'r gwaith adeiladu	CG / BCUHB							
4	Datblygiad ABA, cymeradwyaeth a fforddiadwyedd	Dim cyllid mewn lle i barhau gyda'r gwaith adeiladu	CG / BCUHB							
5	Datblygiad ABLI, cymeradwyaeth a fforddiadwyedd	Dim cyllid mewn lle i barhau gyda'r gwaith adeiladu	CG / BCUHB							
6	Cytuno ar gytundeb partneriaeth rhwng CG a BIPBC a'i lofnodi	Partneriaid ddim wedi cytuno i'r trefniadau felly methu parhau gyda'r prosiect	CG / BCUHB							
7	Oedi cyn derbyn arian sy'n effeithio ar symud ymlaen gyda'r dylunio a chyflwyno cais cynllunio	Oedi i gychwyn gwaith ar y safle	CG / BCUHB	D	2	D2	Angen cytuno ar ddylunio a chyflwyno Cais Cynllunio	E	5	E5
8	Gofynion ariannu penodol sy'n effeithio ar ddylunio / symud ymlaen gyda'r dylunio	Oedi i gychwyn gwaith ar y safle	CG / BCUHB	E	5	E5	Anghenion wedi eu ymgorffori yn y dyluniad	E	5	E5
9	Nid yw prosesau a chytundebau yn cael eu datblygu na'u glynu atynt	Model anghynladwy o ganlyniad i gynllun sy'n llawn pobl sydd ddim ag anghenion gofal a chymorth perthnasol, Methiant i lenwi'r cartref gofal	CG / BCUHB	C	2	C2	Angen sicrhau bod cytundeb Rheoli, cytundeb enwebu a meini prawf cymhwysedd ar waith.	C	3	C3

10	Gormod o flaenoriaethau sy'n cystadlu o fewn y rhaglen	Methu sicrhau effeithlonrwydd, Oedi i'r rhaglen oherwydd bod blaenoriaethau eraill yn cael eu rhoi ar waith yn arwain at oedi cyn agor y cynllun, Amcanion heb eu cwblhau a buddion ddim yn cael eu gwireddu	CG / BCUHB	B	2	B2	Mae Bwrdd y Rhaglen yn cwrdd yn fisol, yn cynnwys Uwch Swyddog o CG/CA/BIPBC. Bydd is-grwpiau pellach yn cael eu sefydlu i edrych ar faterion gweithredol, cyfathrebu, dylunio ac adeiladu.	C	2	C2
11	Methiant i ddarparwr Gofal fod mewn lle ar gyfer dechrau contract	Oedi mewn darpariaeth gofal a thrwy hynny effeithio ar agor y cartref a model ariannol.	CG / BCUHB	C	2	C2	Awdurdod i benderfynu ar ddull gweithredu ac amserlen wedi'i alinio i gwblhau'r cynllun.	C	3	C3
12	Methu â chynnal dangosyddion perfformiad allweddol, cyfradd llenwi a chasglu incwm	Colled ariannol i'r Grŵp ac effaith ariannol voids ar xxx i dalu am gyfnodau gwelyau gwag	CG / BCUHB	C	2	C2	Dangosyddion perfformiad allweddol i'w gytuno ynghyd â meini prawf dyraniadau a chytundeb tenantiaeth, a strwythur staffio	C	3	C3

Cyfeirnod Risg / Risk ID	Risg	Effaith (Canlyniadau)	Perchennog y Risg / Risk Owner	Risg Cynhenid / Inherent Risk			Rheolaethau Presennol	Risg Gweddilliol / Residual Risk			Gweithred Ychwanegol Sydd Eu Hangen / Additional Action Required			Amlder Adolygu / Review Frequency
				Tebygolrwydd / Likelihood	Effaith / Impact	Sgôr / Score		Tebygolrwydd / Likelihood	Effaith / Impact	Sgôr / Score	Gweithred	Swyddog Cyfrifol / Responsible Officer	Dyddiad Targed / Target Date	
1	Oes digon o sgôp yn y farchnad swyddi leol?	Oedi cyn agor pob gwely o fewn y cartref gofal	CG / BCUHB	B	2	B2	Penodi'r Rheolwr yn gynnar i ddigwydd. Proses recriwtio ar gyfer swyddi Ategol i ddechrau yn unol â'r dyddiad cwblhau adeiladu. AD i ymchwilio i'r farchnad swyddi yn y dalgylch a chynhyrchu cynllun recriwtio.	C	2	C2		tba / i'w gadarnhau		Misol / Monthly
2	Methu recriwtio a hyfforddi staff yn barod ar gyfer agor	Oedi cyn agor y cartref gofal	CG / BCUHB	B	2	B2	Cynllun recriwtio staff CG a BIPBC wedi'i baratoi. Sefydlu Grŵp Strategaeth Recriwtio / Gweithlu a fydd yn ystyried modelau gweithio newydd, nifer uwch o bobl yn cael mynediad i hyfforddiant 'arbenigol'. Ystyried model staffio ar gyfer agor nifer o welyau yn raddol, Ei gynnwys yng nghynlluniau gweithlu Cymunedol Iechyd Integredig y Gorllewin	C	2	C2	I gynnwys staff y gegin, gweithwyr domestig a Rheolwr y cynllun Nodwyd bod recriwtio yn broblem nawr, ac edrych ar y posibilrwydd o ddatblygu ein staff eich hunain ymlaen llaw.	tba / i'w gadarnhau		Misol / Monthly
3	Argaeledd nyrsys cofrestredig yn yr ardal	Oedi cyn agor y cartref gofal	CG / BCUHB	B	2	B2	Cynllun y Gweithlu i gynnwys, Recriwtio, hyfforddiant, cyfleon proffesiynol. Cyfleoedd i staff cymdeithasol ac iechyd ymgymryd â hyfforddiant ychwanegol. Tyfu ein hunain. Cynorthwyyr Clinigol, llety gweithwyr allweddol. Cyfle i weithio ar draws lechyd a gofal cymdeithasol. Ymchwilio Nyrsys Admiral i gefnogi gwelyau nyrsio EMI. Agor gwelyau yn raddol i sicrhau lefelau staffio a model cywir							
4	Argaeledd staff gofal yn yr ardal	Oedi cyn agor y cartref gofal	CG / BCUHB	B	2	B2	Cynllun y Gweithlu i gynnwys, Recriwtio, hyfforddiant, cyfleon proffesiynol. Cyfleoedd i staff cymdeithasol ac iechyd ymgymryd â hyfforddiant ychwanegol. Tyfu ein hunain. Cynorthwyyr Clinigol, llety gweithwyr allweddol. Cyfle i weithio ar draws lechyd a gofal cymdeithasol. Agor gwelyau yn raddol i sicrhau lefelau staffio a model cywir							
5	Argaeledd staff ategol yn yr ardal e.e. cynnal a chadw, gofalwr	Oedi cyn agor y cartref gofal	CG / BCUHB	B	2	B2	Cynllun y Gweithlu i gynnwys, Recriwtio, hyfforddiant, cyfleon proffesiynol. Cyfleoedd i staff cymdeithasol ac iechyd ymgymryd â hyfforddiant ychwanegol. Tyfu ein hunain. Cynorthwyyr Clinigol, llety gweithwyr allweddol. Cyfle i weithio ar draws lechyd a gofal cymdeithasol. Ymchwilio Nyrsys Admiral i gefnogi gwelyau nyrsio EMI. Agor gwelyau yn raddol i sicrhau lefelau staffio a model cywir							
6	Recriwtio Rheolwr Gofal Cofrestredig ar gyfer y safle	Oedi cyn agor y cartref gofal	CG / BCUHB	B	2	B2	Cynllun y Gweithlu i gynnwys, Recriwtio, hyfforddiant, cyfleon proffesiynol. Cyfleoedd i staff cymdeithasol ac iechyd ymgymryd â hyfforddiant ychwanegol. Tyfu ein hunain. Cynorthwyyr Clinigol, llety gweithwyr allweddol. Cyfle i weithio ar draws lechyd a gofal cymdeithasol. Agor gwelyau yn raddol i sicrhau lefelau staffio a model cywir							

Cyfeirnod Risg / Risk ID	Risg	Effaith (Canlyniadau)	Perchennog y Risg / Risk Owner	Risg Cynhenid /			Rheolaethau Presennol	Risg Gweddilliol /			Gweithred Ychwanegol Sydd Eu Hangen / Additional			Amlder Adolygu / Review Frequency
				Tebygolrwydd / Likelihood	Effaith / Impact	Sgôr / Score		Tebygolrwydd / Likelihood	Effaith / Impact	Sgôr / Score	Gweithred	Swyddog Cyfrifol / Responsible Officer	Dyddiad Targed / Target Date	
1	Cyfathrebu gwael	Adeilad ddim yn addas i'r pwrpas gan nad yw'r bobl berthnasol wedi cyfrannu yn y camau cynllunio, Marchnata ac ymgynghori gwael yn arwain at beidio llenwi'r cartref. Perthynas wael rhwng y Cyngor a BIPBC yn arwain at oedi yn agoriad y cynllun ac enw drwg i'r Cyngor		B	2	B2	Cyfarfodydd Grŵp Adeiladu a Dylunio Rheolaidd, Grŵp Cyfathrebu wedi'i sefydlu	C	2	C2	Cynllun Cyfathrebu wedi ei greu, Digwyddiadau a deunyddiau marchnata Gweithrediadau, cyfathrebu a chyfarfod technegol i'w gynnal fisol.	tba / i'w gadarnhau		Parhaus / Ongoing
2	Oedi cyn cael cadarnhad / gwybodaeth am fanylion y cynllun	Arwain at oedi yn creu cynllun cyfathrebu, gweithgareddau marchnata a rhaglen waith.		C	2	C2	Mynychu cyfarfodydd rhanddeiliaid a herio amserlenni a diwygio strategaeth yn unol â hynny	D	3	D3	Sefydlu blwch E-bost ar gyfer ymholiadau. Cofrestr mynegi ddiddordeb mewn lle. Sefydlu grwp marchnata a chyfathrebu.	tba / i'w gadarnhau		Chwarterol / Quarterly
3	Pobl yn colli diddordeb tra bod y cynllun yn cael ei adeiladu	O ganlyniad efallai y bydd angen marchnata pellach (gan arwain at gostau uwch) i ddenu darpar drigolion newydd. i) Cyfnodau gwag hirach ac effaith canlyniadol ar hyfywedd ariannol y cynllun o ganlyniad i golli incwm ffioedd a ii) niwed i enw da		B	2	B2	i) Mynychu cyfarfodydd rhanddeiliaid a herio amserlenni a diwygio strategaeth yn unol â hynny, ii) parhad cyfathrebu cadarnhaol â darpar drigolion, (y rhai sydd wedi mynegi diddordeb) penodi cynrychiolwyr preswyl a rhanddeiliaid allweddol eraill	B	2	B2	Grŵp Cyfathrebu wedi ei sefydlu	tba / i'w gadarnhau		Chwarterol / Quarterly
4	Ymgysylltu â'r Gymuned, Cyhoeddusrwydd a Chyfathrebu	Perthynas negyddol â Chymuned		B	3	B3	Cyfarfodydd rheolaidd gyda tîm cyfathrebu / Grŵp Dylunio / Contractwr i fonitro cynnydd.	E	5	E5	Trafodaethau i'w symud ymlaen rhwng CG / BIPBC a'r Prif gontractwr	CG / BCUHB / Main Contractor		Misol / Monthly
5	Oedi gweithgareddau marchnata	Arwain at lai o amser i lenwi gwla, gan arwain at wla gwag pan fydd y prosiect wedi'i gwblhau		D	1	D1	Mynychu cyfarfodydd rhanddeiliaid a herio amserlenni a diwygio strategaeth yn unol â hynny	D	1	D1	Grwp Cyfathrebu i gynhyrchu cynllun Cyfathrebu a Marchnata	tba / i'w gadarnhau		Chwarterol / Quarterly

6	Sianeli cyfryngau yn cael eu harchebu'n llawn	Nid yw gweithgareddau marchnata yn cael eu gweithredu yn unol â'r llinell amser a gynhrychir.		C	3	C3	Sicrhau bod y sianeli cyfryngau mwyaf priodol yn cael eu hymchwilio a'u harchebu dros dro ymhell cyn amseroedd amser penodol. Adolygiad parhaus o'r amserlenni datblygu yn unol â'r amserlenni cyfathrebu.	C	3	C3	Dim byd pellach ar hyn o bryd	tba / i'w gadarnhau		Chwarterol / Quarterly
7	Oedi cyn llofnodi cyfathrebu / gweithgareddau marchnata oherwydd cyfyngiadau amser ac adnoddau.	Nid yw gweithgareddau marchnata yn cael eu gweithredu yn unol â'r llinell amser a gynhrychir.		D	3	D3	Cyfathrebu rheolaidd gydag aelodau staff allweddol a sicrhau rheolaeth amser priodol.	D	3	D3	Grŵp Cyfathrebu wedi ei sefydlu	tba / i'w gadarnhau		Chwarterol / Quarterly
8	Sicrhau bod Sianeli Cyfryngau addas yn cael eu defnyddio.	Oedi gweithgareddau PR a Marchnata. Ffurflenni hir angen eu cwblhau		D	3	D3	Sicrhau bod y sianeli cyfryngau mwyaf priodol yn cael eu hymchwilio a'u harchebu dros dro ymhell cyn amseroedd amser penodol. Adolygiad parhaus o'r amserlenni datblygu yn unol â'r cynllun marchnata.	D	3	D3	Grŵp Cyfathrebu wedi ei sefydlu	tba / i'w gadarnhau		Chwarterol / Quarterly
9	Cynllun Marchnata a Chyfathrebu heb ei gynhyrchu mewn amser ac yn anghyflawn	Gallai Marchnata hwyr arwain at wlaugwag a'r cyfradd llewni'r cartref ddim yn cael ei gyflawni.					Cynllun Marchnata a Chyfathrebu i'w gynhyrchu a'i adolygu mewn cyfarfod Gweithredol				Drafft i'w gynhyrchu cgab	tba / i'w gadarnhau		Chwarterol / Quarterly

TEBYGOLRWYDD / LIKELIHOOD	Digwyddiad bron yn sicr o ddigwydd yn y rhan fwyaf o amgylchiadau / Event is almost certain to occur in most circumstances	>70%	Bron Yn Sicr / Almost Certain	A					
	Digwyddiad debygol o ddigwydd yn y rhan fwyaf o amgylchiadau / Event likely to occur in most circumstances	30-70%	Tebygol / Likely	B					
	Bydd y digwyddiad o bosib yn digwydd ar ryw adeg / Event will possibly occur at some time	10-30%	Posib / Moderate	C					
	Digwyddiad annhebygol a all ddigwydd rhyw bryd / Event unlikely and may occur at some time	1-10%	Anhebygol / Unlikely	D					
	Digwyddiad prin fydd ond yn digwydd mewn amgylchiadau eithriadol / Event rare and may occur only in exceptional circumstances	<1%	Prin / Rare	E					
					5	4	3	2	1
					Dinod / Insignificant	Bychan / Minor	Cymedrol / Moderate	Sylweddol / Major	Trychinebus / Catastrophic
	Gwasanaeth / Service	Dim effaith ar ansawdd y gwasanaeth, tarfu gyfyngedig i weithrediadau / No impact to service quality, limited disruption to operations	Mân effaith ar ansawdd y gwasanaeth, nid yw safonau gwasanaeth mân yn cael eu bodloni, amhariad tymor byr i weithrediadau / Minor impact on service quality, minor service standards are not met, short term disruption to operations	Gostyngiad sylweddol yn ansawdd y gwasanaeth, amhariad difrifol i safonau gwasanaeth / Significant fall in service quality, serious disruption to service standards	Effaith sylweddol ar ansawdd gwasanaethau, safonau gwasanaeth lluosog heb eu bodloni, amhariad tymor hir i weithrediadau / Significant impact on service quality, multiple service standards not met, long term disruption to operations	Gostyngiad trychinebus yn ansawdd y gwasanaeth a safonau gwasanaeth allweddol ddim yn cael eu bodloni, ymyriad trychinebus hirdymor i weithrediadau / Catastrophic fall in service quality and key service standards are not met, long term catastrophic interruption to operations			
	Enw Da / Reputation	Pryder cyhoeddus wedi ei gyfyngu i gwynion lleol / Public concern restricted to local complaints	Mân sylw anffafriol lleol / cyhoeddus / cyfryngau a chwynion / Minor adverse local / public / media attention and complaints	Sylw andwyol lleol difrifol neu sylw andwyol mân yn y wasg rhanbarthol neu chenedlaethol / Serious adverse local or minor adverse regional or national media attention	Beirniadaeth rhanbarthol difrifol neu genedlaethol negyddol / Serious negative regional or national criticism	Condemiad rhanbarthol a chenedlaethol hir / Prolonged regional & national condemnation			
	Côst Ariannol / Financial Cost (£)	< £50k	£50k - £250k	£250k - £750k	£750k - £3m	>£3m			
EFFAITH / IMPACT									

Allwedd Difrifoldeb Risg Corfforaethol / Corporate Risk Severity Key

	Dinod / Minor	Risg a reolir yn hawdd yn lleol - dim angen i gynnwys rheolaeth / Risk easily managed locally – no need to involve management
	Cymedrol / Moderate	Risg gallu cael eu rheoli ar lefel gwasanaeth - efallai bydd angen rhoi gwybod i uwch reolwyr a'r UDA / Risk containable at service level -
	Sylweddol / Major	Ymyrraeth gan yr UDA a / neu gyfranogiad Pwyllgor Gwaith / Intervention by SLT and / or Executive Committee involvement
	Allweddol / Critical	Ymyrraeth sylweddol gan yr UDA a Pwyllgor Gwaith / Significant SLT and Executive Committee intervention

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

FFURFLENNI ASESU
EFFAITH
CYDRADDOLDEB

RHANNAU A (Sgrinio - Ffurflenni 1-4) a
B (Prif Ganfyddiadau a Chamau Gweithredu - Ffurflen 5)

<u>Ar gyfer:</u>	<i>Cartref gofal preswyl a nyrsio newydd ym Mhenyberth ar safle Penrhos</i>
<u>Dyddiad cwblhau'r ffurflen:</u>	<i>9 Rhagfyr 2022</i>

RHANNAU A: SGRINIO a B: PRIF GANFYDDIADAU A CHAMAU GWEITHREDU

Cyflwyniad:

Dyluniwyd y ffurflenni hyn i'ch galluogi chi i gofnodi, a darparu tystiolaeth o sut yr ydych wedi ystyried anghenion yr holl bobl (yn cynnwys defnyddwyr gwasanaeth, eu gofalwyr a'n staff ni) a all gael eu heffeithio gan yr hyn yr ydych yn ei ysgrifennu neu ei gynnig, boed yn:

- bolisi, yn brotocol, yn ganllaw neu'n ddogfen reoli ysgrifenedig arall;
- strategaeth neu'n ddogfen gynllunio arall e.e. eich cynllun gweithredu blynyddol;
- unrhyw newid i'r modd yr ydym yn darparu gwasanaethau e.e. adolygu gwasanaeth;
- penderfyniad sy'n ymwneud ag unrhyw un o'r uchod e.e. comisiynu gwasanaeth newydd neu ddigomisiynu gwasanaeth presennol.

Cofiwch, defnyddir y term 'polisi' mewn ystyr eang iawn i gynnwys "...yr holl ffyrdd y mae sefydliad yn cyflawni ei fusnes" a gall gynnwys unrhyw un o'r uchod, neu'r cyfan ohonynt.

Asesu Effaith

Wrth baratoi i asesu effaith dylech ystyried y cwestiynau isod.

Dylech fod yn barod i ystyried p'un a oes effeithiau posib ar isadrannau gwahanol grwpiau â nodweddion gwarchodedig. Er enghraifft, wrth ystyried anabledd, bydd person sydd â nam ar ei olwg yn cael profiad hollol wahanol i berson sydd â phroblemau iechyd meddwl.

Cydnabyddir mwyfwy y gall rhagfarn ddigwydd ar fwy nag un sail. Mae gan bobl amryw o ffyrdd o adnabod eu hunain; mae gennym oll oedran, rhywedd, cyfeiriadedd rhywiol, system gred ac ethnigrwydd; mae gan nifer o bobl grefydd ac / neu nam yn ogystal. Bydd profiadau merched du, a'r rhwystrau sy'n eu hwynebu, yn wahanol i'r rhai sy'n wynebu merched gwyn. Nid oes modd gwahanu elfennau o hunaniaeth am nad ydynt yn cael eu byw na'u profi ar wahân. Ystyriwch:-

- ✓ Sut mae eich polisi neu gynnig yn hyrwyddo cydraddoldeb i bobl â nodweddion gwarchodedig (Gweler y Dyletswyddau Cydraddoldeb Cyffredinol)?
- ✓ Beth yw'r effeithiau negyddol posib ar bobl mewn grwpiau gwarchodedig a'r rhai sy'n byw ar aelwydydd incwm isel a sut fyddwch chi'n rhoi mesurau mewn lle i leihau neu gael gwared â'r rhain?

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

FFURFLENNI ASESU EFFAITH CYDRADDOLDEB

- ✓ Pa rwystrau, os o gwbl, y mae pobl sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig yn eu hwynebu o ganlyniad i'ch polisi neu fwriad? Oes modd lleihau neu gael gwared â'r rhwystrau hyn?
- ✓ Ystyriwch rannu eich Asesiad Effaith yn ehangach o fewn BIPBC (a thu hwnt), e.e. gofynnwch i gydweithwyr ystyried a oes effeithiau anfwriadol.
- ✓ Sut ydych chi/ sut fyddwch chi yn defnyddio'r wybodaeth yr ydych wedi'i chael o unrhyw waith ymchwil neu ffynonellau eraill i adnabod effeithiau posib (cadarnhaol neu negyddol)?

Rhan A

Ffurflen 1: Paratoi

Atebwch pob cwestiwn

1.	Beth ydych chi'n ei asesu h.y. beth yw teitl y ddogfen yr ydych yn ei hysgrifennu neu'r adolygiad gwasanaeth yr ydych yn ei gynnal?	Yr achos busnes cyfalaf at gyfer datblygu cartref gofal preswyl newydd (i gymryd lle hen un) a chartref gofal gyda nyrsio ym Mhenyberth ar safle Penrhos
2.	Darparwch ddisgrifiad bras, yn cynnwys nodau ac amcanion yr hyn yr ydych yn ei asesu.	<p>Bwriad y cynnig yw darparu llety gofal preswyl a nyrsio parhaol, cyfoes ac addas i'w bwrpas ar y safle ym Mhenrhos.</p> <p>Mae amcanion y buddsoddiad fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none">• Cefnogi ail gydbwysu'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) wrth gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus / nid er-elw sy'n ymdrechu i ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.• Cefnogi darparu gofal yn nes at adref wrth wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaethau drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.• Cefnogi cynaladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio leol ar ffurf partneriaeth gydweithiol fydd yn integreiddio â'r amrediad ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.• Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.• Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.• Darparu gwerth am arian wrth wneud defnydd effeithlon o adnoddau a darparu llety sy'n sensitif yn amgylcheddol ac yn garbon niwtral. <p>Dyma fuddion / ganlyniadau'r prosiect:</p> <ul style="list-style-type: none">• Sicrhau darpariaeth nyrsio yn yr ardal leol• Darpariaeth iechyd a gofal hyblyg ("gofal di-dor" fel disgrifia'r strategaeth "Cymru Iachach")

Rhan A

Ffurflen 1: Paratoi

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 81		<ul style="list-style-type: none">• Gall partneriaeth rhwng iechyd a'r awdurdod lleol greu mwy o gyfleoedd ar gyfer defnyddio dulliau integredig• Nid oes neb yn aros yn hwy na sydd raid mewn gofal cleifion preswyl aciwt. Nid oes oedi wrth drosglwyddo gofal oherwydd diffyg darpariaeth gwelyau preswyl a nyrsio• Mae cael darpariaeth sector cyhoeddus mewn nyrsio yn rhoi'r gallu i ddeall yn fwy craff beth sy'n achosi pwysau o fewn y sector ac yn galluogi cefnogi darparwyr llai.• Cyfleoedd cyflogaeth i drigolion lleol• Rhoi'r sgiliau cywir i drigolion lleol gael cyflogaeth hirdymor• Cynnig cyflogaeth ystyrion a hirdymor i'r sawl sy'n gadael ysgol ac sydd eisiau datblygu gyrfa• Cefnogi a thyfu'r gadwyn gyflenwi leol• Y gallu i hyfforddi a datblygu staff meddygol, nyrsio a gofal trwy gyfleoedd secondiad a chysgodi o fewn y ddarpariaeth• Bydd sgiliau iaith Gymraeg yr holl staff yn rhan o bolisi recriwtio'r Cyngor• Adeiladau ac isadeiledd sy'n wydn ac yn fwy addas• Bydd y datblygiad newydd yn cael ei integreiddio'n dda i gymeriad yr ardal o'i gwmpas• Darparu amgylchedd gwaith cyfoes a hygyrch sy'n cymell gwahanol grwpiau o weithwyr proffesiynol i gydweithio.• Dangos gweledigaeth amlwg i integreiddio gwasanaethau• Cyfraniad positif at yr agenda datgarboneiddio / sero net; Llety sy'n cyrraedd argymhellion adeiladu cyfredol (e.e. HBN / DDA / awyru / atal heintiau)• Diwallu dyheadau BREEAM.
3.	Pwy sy'n gyfrifol am yr hyn yr ydych yn ei asesu - h.y. pwy sydd â'r awdurdod i gytuno neu gymeradwyo unrhyw newidiadau y tybir gennych sy'n hanfodol?	<p>Mae'r Bwrdd hwn yn adrodd i Gymuned Iechyd Integredig y Gorllewin (IHC). Bydd unrhyw newidiadau a nodir fel rhan o'r AEC (Asesiad Effaith Cydraddoldeb) yn cael eu hystyried a'u cytuno gan y Bwrdd Prosiect (gan sicrhau eu bod o fewn y gyllideb) neu eu cyfeirio i'r SRO pan fo hynny'n briodol.</p> <p>Bydd Bwrdd Prosiect Penrhos yn cymryd trosolwg o ddatblygiad y cynllun a safle ehangach Penrhos. Yr Uwch Swyddog Adrodd yw Dylan Owen, Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol, Cyngor Gwynedd. Bydd unrhyw newidiadau a nodir fel rhan o'r AEC yn cael eu hystyried a'u cytuno gan y Bwrdd Prosiect (gan sicrhau eu bod o fewn y gyllideb) neu eu cyfeirio i'r</p>

Rhan A

Ffurflen 1: Paratoi

Atebwch pob cwestiwn

		<p>SRO pan fo hynny'n briodol.</p> <p>Bydd yr AEC yn cael ei gyflwyno fel rhan o'r Achos Busnes Strategol (ABS) a bydd yn mynd trwy drefniadau cymeradwyo Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.</p>
4.	Ydi'r polisi yn ymwneud â pholisiâu neu feysydd gwaith eraill, neu wedi'i ddylanwadu ganddynt?	<p>Mae'r achos busnes yn cysylltu i sawl strategaeth a pholisi lleol a chenedlaethol:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 .▪ Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014▪ Cymru Iachach, 2018 Mae'r cynllun yn annog Byrddau Iechyd i fod yn 'addas i'r dyfodol' ac i ymateb yn sydyn i heriau a chyfleoedd. Mae cyfle i ddatblygu model newydd, a gwasanaeth newydd ym Mhenrhos, gyda mwy o le i ehangu ar yr hyn sy'n cael ei ddarparu eisoes.▪ Cynllun tair blynedd 2018/21 a 'Byw'n iach, aros yn iach' BIPBC Bydd y cartref newydd ym Mhenrhos yn darparu'r gofal yn nes at adref ac yn ehangu arbenigedd a gwybodaeth yn yr ardal leol.▪ Ail-gydbwysu Gofal a Chefnogaeth (Papur Gwyn Llywodraeth Cymru)▪ Datgarboneiddio Gofal Cymdeithasol yng Nghymru
5.	Pwy yw'r Rhanddeiliaid allweddol h.y. ar bwy fydd eich dogfen neu gynigion yn effeithio? A ydych wedi cytuno ar gynllun ymgysylltu?	<p>Yr rhanddeiliaid allweddol yw:</p> <ul style="list-style-type: none">• Pobl hŷn a'u teuluoedd• Gofalwyr• Y cyhoedd yn ehangach• Trigolion Penrhos• Y gymuned Bwylaidd

Rhan A

Ffurflen 1: Paratoi

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 83

- Gofal Cymdeithasol Cymru
- HIW
- CIW
- Fforwm Gofal Cymru
- Llywodraeth Cymru
- Arweinwyr, rheolwyr a staff gwasanaethau Oedolion CG
- Arweinwyr, rheolwyr a staff Gwasanaethau Cymdeithasol PBC
- Tîm Gofal Iechyd Parhaus
- Cyngor Iechyd Cymuned
- Cyngor Tref a Chymuned
- Aelodau Lleol
- Ymddiriedolaeth Gwasanaeth Ambiwlans Cymru
- Yr Heddlu
- Gwasanaeth Tân
- Darparwyr cludiant
- Y Sector Gwirfoddol
- Tîm Adnoddau Cymunedol
- Adran Cynllunio Gwynedd
- Bwrdd Prosiect Rhanbarthol
- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
- Swyddfa Comisiynydd Pobl Hŷn
- Cyfoeth Naturiol Cymru
- Iechyd Cyhoeddus Cymru
- Coleg Llandrillo Menai
- Byw'n Iach
- Dementia Go
- Alzheimer

Rhan A

Ffurflen 1: Paratoi

Atebwch pob cwestiwn

		<ul style="list-style-type: none">• Clwyd Alyn• LGBTQ+ <p>Mae'r Is-grŵp Rhanddeiliaid yn ystyried ac yn drafftio Cynllun Ymgysylltu ar hyn o bryd.</p>
6.	Beth fyddai'n helpu neu'n rhwystro llwyddiant yr hyn yr ydych yn ei wneud megis cyfathrebu, hyfforddiant ac ati?	<p>Os na fydd LIC yn cymeradwyo cyllid cyfalaf y prosiect yn llawn, bydd hyn yn llesteirio cynnydd y cynllun.</p> <p>Os yw tendrau'r cynllun adeiladu yn cael eu dychwelyd gyda chyfanswm cost sy'n llawer uwch na'r lefel gyllido a gymeradwyir gallai hyn hefyd roi'r prosiect dan fygythiad.</p> <p>Bydd recriwtio'r gweithlu hefyd yn allweddol i lwyddiant y prosiect. Mae is-grŵp penodol yn cael ei sefydlu i weithio ar y model gweithlu nyrsio a gofalwyr ac ar anghenion hyfforddi staff i roi sylw i anawsterau recriwtio posib (mewn ardal sy'n rhannol wledig) ac i sicrhau y gellir cynnig a darparu gofal yn yr iaith Gymraeg cymaint â phosib.</p> <p>Bydd cyfathrebu ar lefel leol a rhanbarthol yn hanfodol i godi ymwybyddiaeth, ysgogi cefnogaeth a helpu gyda llwyddiant y cartref gofal arfaethedig ar safle Penrhos. Mae cynllun ymgysylltu yn cael ei ddrafftio gan Grŵp Cyfathrebu ac Ymgysylltu Rhanddeiliaid Penrhos, Bydd ymgyrch gyfathrebu'n cael ei threfnu gan Adran Gyfathrebu Clwyd Alyn ar y cyd â Thimau Cyfathrebu Cyngor Gwynedd a BIPBC.</p>
7.	Pa agweddau cadarnhaol o'ch polisi sy'n helpu i hyrwyddo a gwneud cynnydd gyda chydarddoldeb wrth leihau anghydarddoldeb neu anfantais?	<p>Bydd darparu cartref gofal sy'n cynnig gofal nyrsio a gofal preswyl yn ardal Pwllheli yn gwella mynediad lleol i ofal nyrsio a phreswyl i bobl hŷn ac yn atal yr angen i deithio'n bell o adref.</p> <p>Aseswyd y bydd y cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar bob grŵp nodwedd warchoddedig ac effaith gadarnhaol sylweddol ar ddau grŵp nodweddion gwarchoddedig, yn benodol:</p>

Atebwch pob cwestiwn

- Oed (Pobl Hŷn yn cynnwys y sawl sydd â dementia)
- Anabledd

Mae agweddau cadarnhaol yr achos busnes hwn sy'n helpu i hyrwyddo a gwneud cynnydd gyda chydaddoldeb yn cynnwys:

- Bydd yn cefnogi ail-gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio yng Ngwynedd wrth gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus / nid-er-elw sy'n ymdrechu i gyflawni deilliannau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.
- Bydd yn cefnogi darparu gofal yn nes at adref wrth wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio.
- Cefnogi cynaladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio leol ar ffurf partneriaeth gydweithiol fydd yn integreiddio â'r amrediad ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.
- Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi anghenion gofal sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru
- Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal pobl hŷn / unigolion nawr ac i'r dyfodol.

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchoddedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

Llenwch yr adran nesaf i ddangos sut all y polisi / bwriad hwn effeithio (yn gadarnhaol neu'n negyddol) ar y grwpiau gwarchoddedig a restrir yn Neddf Cydraddoldeb 2010. Mae'n bwysig nodi unrhyw gyfleoedd yr ydych wedi'u hadnabod fyddai'n medru gwella neu hyrwyddo cyfleoedd cyfartal. Mae hyn yn cynnwys beth allwn ni ei wneud i dynnu rhwystrau a gwella cyfranogiad i bobl sy'n cael eu tangynrychioli neu sy'n dioddef anfantais anghymesur.

Nid yw diffyg tystiolaeth yn rheswm i beidio ag asesu effeithiau cydraddoldeb. Tynnwch sylw at unrhyw fylchau mewn tystiolaeth yr ydych wedi'u hadnabod ac eglurwch sut yr ydych yn bwriadu llenwi'r bylchau hyn, os mai dyma eich bwriad.

Cofiwch ofyn y cwestiwn hwn i chi eich hun: Os yr ydym yn gwneud yr hyn yr ydym yn bwriadu ei wneud, yn y modd yr ydym yn bwriadu ei wneud, a fydd pobl sy'n perthyn i un neu fwy o'r grwpiau a ganlyn yn cael eu heffeithio'n gwahanol, o gymharu â phobl sydd ddim yn perthyn i'r grwpiau hynny? Er enghraifft, a fyddant yn profi gwahanol ddeilliannau, yn syml am eu bod yn perthyn i'r grŵp/grwpiau hynny. Os felly, a fydd unrhyw ddeiliant gwahanol yn eu rhoi dan anfantais?

Gall y math o wybodaeth/tystiolaeth a all eich helpu i benderfynu a yw grwpiau penodol yn cael eu heffeithio ai peidio, ac os felly p'un a yw'n debygol o fod yn effaith gadarnhaol neu negyddol gynnwys (ond nid yw wedi'i gyfyngu i) yr hyn a ganlyn:-

- data poblogaeth
- gwybodaeth o Asesiadau Effaith Cydraddoldeb a gwblhawyd mewn sefydliadau eraill
- data staff a defnyddwyr gwasanaeth, fel sy'n berthnasol
- asesiadau anghenion
- canfyddiadau ymgysylltu a chyfranogi a sut mae rhan ddeiliaid wedi ymgysylltu yn y camau datblygu
- gwaith ymchwil ac adroddiadau eraill e.e. Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol, Y Swyddfa Ystadegau Cenedlaethol
- pryderon a digwyddiadau
- adborth cleifion am eu profiad

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchodedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

- canllawiau ymarfer da
- gwybodaeth cyfranogwyr (chi a'ch cydweithwyr)

Tud. 87	<p>Nodwedd neu grŵp gwarchodedig</p>	<p>A fydd pobl ym mhob un o'r grwpiau nodweddion gwarchodedig hyn yn cael eu heffeithio gan yr hyn sy'n cael ei gynnig? Os felly, a yw'r effaith yn gadarnhaol neu'n negyddol? (ticiwch fel sy'n briodol isod)</p> <p><i>Am gyfarwyddiadau pellach ar sut i gwblhau'r rhan hon, cliciwch fan hyn fideo hyfforddiant (t13-18)</i></p>	<p>Rhesymau am eich penderfyniad (yn cynnwys tystiolaeth sydd wedi'ch arwain i benderfynu hyn) Mae cyhoeddiad EHRC: "A yw Cymru'n Decach (2018)?" yn fan cychwyn da</p> <p>Gallwch hefyd ymweld â'u gwefan fan hyn</p>	<p>Sut fyddwch chi'n lleihau neu'n gwaredu unrhyw Effeithiau negyddol yr ydych wedi'u nodi?</p>
	<p><i>Arweiniad i Gwblhau'r Ffurflen</i></p> <p><i>Yn y colofnau i'r chwith - ar gyfer pob nodwedd a phob rhan fan hyn ac isod - gwnewch asesiad o sut ydych yn credu y gall pobl yn y grŵp gwarchodedig hwn gael eu heffeithio gan eich polisi neu fwriad, gan ddefnyddio gwybodaeth sydd ar gael i chi a barn ac arbenigedd y sawl sy'n rhan o'r asesiad. Dyma eich barn yn seiliedig ar y wybodaeth sydd ar gael i chi, yn cynnwys perthnasedd a chymesuredd. Os ateboch "Bydd", mae angen i chi nodi a fydd yr effaith bosib yn gadarnhaol neu'n negyddol. Noder os gwelwch yn dda y gallai'r ateb gynnwys y naill a'r llall e.e. gall gwasanaeth yn symud i glinigau</i></p>			

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchoddedig a grwpiau eraill

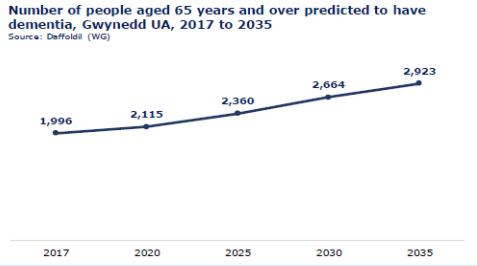
Atebwch pob cwestiwn

Tud. 88	<p><i>rhithiol: anabledd (yn yr adran isod) ynghylch materion symudedd fod yn gadarnhaol, ond ar gyfer materion synhwyrol byddai effaith negyddol bosib. Byddai angen ystyried y ddau a'u cofnodi.</i></p> <p><i>Dylid rhestru'r wybodaeth sy'n helpu i gyfrannu at yr asesiad hwn yn y golofn hon. Darparwch dystiolaeth ar gyfer pob ateb.</i></p> <p>Awgrym/tip: peidiwch â dweud: "amherthnasol", "dim effaith" neu "er gwaethaf..." Os ydych wedi nodi 'dim effaith' eglurwch yn glir sut y gwnaethoch y penderfyniad hwn.</p> <p>DS: Ar gyfer pob nodwedd warchoddedig sicrhewch eich bod yn ystyried materion cyfrinachedd, urddas a pharch.</p> <p>I gael diffiniad o bob un o'r nodweddion cliciwch fan hyn</p>				
	Bydd	Nafydd	(cada rnhao l)	(negyddol)	
Oed	✓		✓	<p>Asesir y bydd y datblygiad hwn yn cael effaith gadarnhaol iawn ar bobl hŷn a phobl â dementia. Bydd y cartref gofal newydd ar safle Penrhos yn darparu cyfleusterau pwrpasol sy'n ddementia gyfeillgar ar gyfer pobl hŷn gydag anghenion gofal preswyl, nyrsio a dementia.</p> <p>Bydd y cyfleusterau sydd wedi'u dylunio'n bwrpasol yn darparu amgylchedd cartrefol, gyda staff sy'n meddu ar y sgiliau priodol ac sydd wedi'u hyfforddi'n briodol yn darparu gofal. Bydd hyn yn sicrhau bod pobl leol a'u teuluoedd yn cael mynediad i ofal sy'n agos i'w cartref (gan leihau'r angen i deithio).</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u></p>	Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 89				<p><i>8 nodwedd angenrheidiol - Cymunedau Oed Gyfeillgar (WHO) - ansicr beth sydd angen ei gynnwys ar gyfer hyn, ystadegau o'r adroddiad meincnodi?</i></p> <p>benchmarking-the-situation-of-older-people-in-wales.pdf (gov.wales)</p>																																																																																									
				<p>Population numbers and percentages, all persons by age groups, Gwynedd UA, 2017</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th></th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>All ages</td> <td>123,742</td> <td></td> </tr> <tr> <td>0 to 15 years</td> <td>20,820</td> <td>16.8</td> </tr> <tr> <td>16 to 64 years</td> <td>74,951</td> <td>60.6</td> </tr> <tr> <td>65 years and over</td> <td>27,971</td> <td>22.6</td> </tr> <tr> <td>85 years and over</td> <td>4,024</td> <td>3.3</td> </tr> </tbody> </table> <p>Source: StatsWales (WG) using 2017 MYE (ONS)</p> <p>Rhagamcanion poblogaeth, pobl 18 mlwydd oed a hŷn, yn ôl grŵp oedran, Gwynedd, 2015 i 2035</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2015</th> <th>2020</th> <th>2025</th> <th>2030</th> <th>2035</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>18 to 24</td> <td>15,070</td> <td>14,370</td> <td>14,070</td> <td>14,430</td> <td>13,820</td> </tr> <tr> <td>25 to 34</td> <td>13,480</td> <td>16,500</td> <td>18,110</td> <td>17,110</td> <td>17,210</td> </tr> <tr> <td>35 to 44</td> <td>12,820</td> <td>11,870</td> <td>12,960</td> <td>15,940</td> <td>17,550</td> </tr> <tr> <td>45 to 54</td> <td>16,100</td> <td>14,820</td> <td>12,680</td> <td>11,750</td> <td>12,840</td> </tr> <tr> <td>55 to 64</td> <td>14,980</td> <td>15,930</td> <td>16,220</td> <td>15,020</td> <td>12,980</td> </tr> <tr> <td>65 to 69</td> <td>8,180</td> <td>6,870</td> <td>7,280</td> <td>7,830</td> <td>7,630</td> </tr> <tr> <td>70 to 74</td> <td>6,520</td> <td>7,450</td> <td>6,280</td> <td>6,690</td> <td>7,240</td> </tr> <tr> <td>75 to 79</td> <td>4,880</td> <td>5,700</td> <td>6,580</td> <td>5,580</td> <td>6,000</td> </tr> <tr> <td>80 to 84</td> <td>3,860</td> <td>3,980</td> <td>4,760</td> <td>5,550</td> <td>4,760</td> </tr> <tr> <td>85 and over</td> <td>3,870</td> <td>4,420</td> <td>5,030</td> <td>6,150</td> <td>7,560</td> </tr> <tr> <td>Total population aged 18 and over</td> <td>99,780</td> <td>101,910</td> <td>103,960</td> <td>106,050</td> <td>107,570</td> </tr> </tbody> </table> <p>Source: Welsh Government Statistical Unit (Daffodil) Figures may not sum due to rounding. Crown copyright 2014</p>			%	All ages	123,742		0 to 15 years	20,820	16.8	16 to 64 years	74,951	60.6	65 years and over	27,971	22.6	85 years and over	4,024	3.3		2015	2020	2025	2030	2035	18 to 24	15,070	14,370	14,070	14,430	13,820	25 to 34	13,480	16,500	18,110	17,110	17,210	35 to 44	12,820	11,870	12,960	15,940	17,550	45 to 54	16,100	14,820	12,680	11,750	12,840	55 to 64	14,980	15,930	16,220	15,020	12,980	65 to 69	8,180	6,870	7,280	7,830	7,630	70 to 74	6,520	7,450	6,280	6,690	7,240	75 to 79	4,880	5,700	6,580	5,580	6,000	80 to 84	3,860	3,980	4,760	5,550	4,760	85 and over	3,870	4,420	5,030	6,150	7,560	Total population aged 18 and over	99,780	101,910	103,960	106,050
		%																																																																																											
All ages	123,742																																																																																												
0 to 15 years	20,820	16.8																																																																																											
16 to 64 years	74,951	60.6																																																																																											
65 years and over	27,971	22.6																																																																																											
85 years and over	4,024	3.3																																																																																											
	2015	2020	2025	2030	2035																																																																																								
18 to 24	15,070	14,370	14,070	14,430	13,820																																																																																								
25 to 34	13,480	16,500	18,110	17,110	17,210																																																																																								
35 to 44	12,820	11,870	12,960	15,940	17,550																																																																																								
45 to 54	16,100	14,820	12,680	11,750	12,840																																																																																								
55 to 64	14,980	15,930	16,220	15,020	12,980																																																																																								
65 to 69	8,180	6,870	7,280	7,830	7,630																																																																																								
70 to 74	6,520	7,450	6,280	6,690	7,240																																																																																								
75 to 79	4,880	5,700	6,580	5,580	6,000																																																																																								
80 to 84	3,860	3,980	4,760	5,550	4,760																																																																																								
85 and over	3,870	4,420	5,030	6,150	7,560																																																																																								
Total population aged 18 and over	99,780	101,910	103,960	106,050	107,570																																																																																								

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 90				<p>Current Status for the population of Gwynedd</p> <p>Demography</p> <p>In Gwynedd, 3% of the population are aged 85 years and over.</p> <p>The population of Gwynedd aged 65 to 84 years is expected to grow by 18% from 23,600 in 2016 to 25,700 in 2036.</p> <p>The population of Gwynedd aged 85 years and over is expected to increase by 118%, from 4,000 in 2016 to 7,600 in 2036.</p>	<p>Dementia</p> <p>The number of people aged 65 years and over in Gwynedd with demetia is predicted to increase to just over 2,900 in 2035.</p> <p>Number of people aged 65 years and over predicted to have dementia, Gwynedd UA, 2017 to 2035</p> <p>Source: Dafydd (WG)</p> <p>0.8% (202) of Dwyfor's practice population are registered as having dementia.</p>																																																																													
				<p>Dementia</p> <p>People aged 30-64 predicted to have early onset dementia, and people aged 65 and over predicted to have dementia, by age and gender, projected to 2035</p> <p style="text-align: right;">Show next five years</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Dementia - all people</th> <th>2017</th> <th>2020</th> <th>2025</th> <th>2030</th> <th>2035</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Show by gender</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>People aged 30-39 with early onset dementia</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>People aged 40-49 with early onset dementia</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>People aged 50-59 with early onset dementia</td> <td>16</td> <td>16</td> <td>15</td> <td>13</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>People aged 60-64 with early onset dementia</td> <td>12</td> <td>12</td> <td>13</td> <td>13</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>Total population aged 30-64 with early onset dementia</td> <td>32</td> <td>32</td> <td>32</td> <td>30</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>People aged 65-69 with dementia</td> <td>94</td> <td>86</td> <td>91</td> <td>98</td> <td>95</td> </tr> <tr> <td>People aged 70-74 with dementia</td> <td>198</td> <td>205</td> <td>172</td> <td>183</td> <td>199</td> </tr> <tr> <td>People aged 75-79 with dementia</td> <td>296</td> <td>333</td> <td>383</td> <td>326</td> <td>350</td> </tr> <tr> <td>People aged 80-84 with dementia</td> <td>457</td> <td>474</td> <td>566</td> <td>657</td> <td>565</td> </tr> <tr> <td>People aged 85 and over with dementia</td> <td>950</td> <td>1,017</td> <td>1,148</td> <td>1,400</td> <td>1,715</td> </tr> <tr> <td>Total population aged 65 and over with dementia</td> <td>1,996</td> <td>2,115</td> <td>2,360</td> <td>2,664</td> <td>2,923</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: right; font-size: small;">Figures may not sum due to rounding Copyright 2014</p>	Dementia - all people	2017	2020	2025	2030	2035	Show by gender						People aged 30-39 with early onset dementia	1	1	1	1	1	People aged 40-49 with early onset dementia	3	3	3	3	3	People aged 50-59 with early onset dementia	16	16	15	13	12	People aged 60-64 with early onset dementia	12	12	13	13	11	Total population aged 30-64 with early onset dementia	32	32	32	30	28	People aged 65-69 with dementia	94	86	91	98	95	People aged 70-74 with dementia	198	205	172	183	199	People aged 75-79 with dementia	296	333	383	326	350	People aged 80-84 with dementia	457	474	566	657	565	People aged 85 and over with dementia	950	1,017	1,148	1,400	1,715	Total population aged 65 and over with dementia	1,996	2,115	2,360	2,664	2,923
Dementia - all people	2017	2020	2025	2030	2035																																																																													
Show by gender																																																																																		
People aged 30-39 with early onset dementia	1	1	1	1	1																																																																													
People aged 40-49 with early onset dementia	3	3	3	3	3																																																																													
People aged 50-59 with early onset dementia	16	16	15	13	12																																																																													
People aged 60-64 with early onset dementia	12	12	13	13	11																																																																													
Total population aged 30-64 with early onset dementia	32	32	32	30	28																																																																													
People aged 65-69 with dementia	94	86	91	98	95																																																																													
People aged 70-74 with dementia	198	205	172	183	199																																																																													
People aged 75-79 with dementia	296	333	383	326	350																																																																													
People aged 80-84 with dementia	457	474	566	657	565																																																																													
People aged 85 and over with dementia	950	1,017	1,148	1,400	1,715																																																																													
Total population aged 65 and over with dementia	1,996	2,115	2,360	2,664	2,923																																																																													

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchodedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 91				<p>gofal newydd hefyd yn effeithio'n gadarnhaol ar bobl. Bydd gan bobl hŷn ag anableddau'r un mynediad i gyfleusterau'r cartref gofal newydd â phawb arall.</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u></p> <p>Nifer y bobl sydd wedi cofrestru fod ganddyn nhw anabledd dysgu, yn ôl grŵp oedran, Gwynedd 2018-19</p> <table border="1"> <tr> <td>Dan 16 mlwydd oed:</td> <td>81</td> </tr> <tr> <td>16-64 oed:</td> <td>514</td> </tr> <tr> <td>65+:</td> <td>71</td> </tr> <tr> <td>Cyfanswm:</td> <td>666</td> </tr> </table> <p>Nifer a chanran y bobl o oedran gwaith sy'n adrodd fod ganddynt anabledd, awdurdodau unedol BIP Betsi Cadwaladr, 2013</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th><i>Number</i></th> <th><i>Percentage</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Wales</td> <td>409,900</td> <td>22.5</td> </tr> <tr> <td>Isle of Anglesey</td> <td>8,000</td> <td>20.4</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>12,300</td> <td>17.5</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>12,600</td> <td>20.3</td> </tr> <tr> <td>Denbighshire</td> <td>13,000</td> <td>24.7</td> </tr> <tr> <td>Flintshire</td> <td>15,700</td> <td>17.3</td> </tr> <tr> <td>Wrexham</td> <td>14,300</td> <td>17.6</td> </tr> </tbody> </table> <p>Source: Office for National Statistics</p>	Dan 16 mlwydd oed:	81	16-64 oed:	514	65+:	71	Cyfanswm:	666		<i>Number</i>	<i>Percentage</i>	Wales	409,900	22.5	Isle of Anglesey	8,000	20.4	Gwynedd	12,300	17.5	Conwy	12,600	20.3	Denbighshire	13,000	24.7	Flintshire	15,700	17.3	Wrexham	14,300	17.6	negyddol wedi'u nodi
	Dan 16 mlwydd oed:	81																																			
16-64 oed:	514																																				
65+:	71																																				
Cyfanswm:	666																																				
	<i>Number</i>	<i>Percentage</i>																																			
Wales	409,900	22.5																																			
Isle of Anglesey	8,000	20.4																																			
Gwynedd	12,300	17.5																																			
Conwy	12,600	20.3																																			
Denbighshire	13,000	24.7																																			
Flintshire	15,700	17.3																																			
Wrexham	14,300	17.6																																			

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchoddedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 92				<p>Pobl ag anableddau dysgu*, yn ôl math y llety, awdurdodau unedol BIP Betsi Cadwaladr, 2015/16</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Total community placements</th> <th>Health service accommodation (inc. hospitals/hostels etc.)</th> <th>Local authority residential accommodation (staffed or unstaffed)</th> <th>Private or voluntary residential accommodation (staffed or unstaffed)</th> <th>Other accommodation</th> <th>Total placements</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Isle of Anglesey</td> <td>274</td> <td>3</td> <td>6</td> <td>29</td> <td>0</td> <td>312</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>614</td> <td>3</td> <td>21</td> <td>41</td> <td>20</td> <td>699</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>540</td> <td>18</td> <td>2</td> <td>69</td> <td>27</td> <td>656</td> </tr> <tr> <td>Denbighshire</td> <td>469</td> <td>10</td> <td>2</td> <td>64</td> <td>3</td> <td>548</td> </tr> <tr> <td>Flintshire</td> <td>685</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>52</td> <td>0</td> <td>737</td> </tr> <tr> <td>Wrexham</td> <td>455</td> <td>12</td> <td>1</td> <td>55</td> <td>14</td> <td>537</td> </tr> </tbody> </table> <p>Source: StatsWales (WG) * The register of people with learning disabilities is a voluntary register, and therefore may be an underestimate the total number of people with learning disabilities</p>		Total community placements	Health service accommodation (inc. hospitals/hostels etc.)	Local authority residential accommodation (staffed or unstaffed)	Private or voluntary residential accommodation (staffed or unstaffed)	Other accommodation	Total placements	Isle of Anglesey	274	3	6	29	0	312	Gwynedd	614	3	21	41	20	699	Conwy	540	18	2	69	27	656	Denbighshire	469	10	2	64	3	548	Flintshire	685	0	0	52	0	737	Wrexham	455	12	1	55	14	537	
		Total community placements	Health service accommodation (inc. hospitals/hostels etc.)	Local authority residential accommodation (staffed or unstaffed)	Private or voluntary residential accommodation (staffed or unstaffed)	Other accommodation	Total placements																																															
Isle of Anglesey	274	3	6	29	0	312																																																
Gwynedd	614	3	21	41	20	699																																																
Conwy	540	18	2	69	27	656																																																
Denbighshire	469	10	2	64	3	548																																																
Flintshire	685	0	0	52	0	737																																																
Wrexham	455	12	1	55	14	537																																																
Ailbennu Rhywedd	✓		✓	<p>Asesir na fydd y bwriad yn cael unrhyw effaith wahaniaethol ar bobl hŷn sydd wedi cael ailbennu eu rhywedd. Darperir y cartref gofal ar gyfer bobl yn unol â'u hanghenion unigol, ailbennu rhywedd neu beidio.</p> <p>Bydd pob toiled a chyfleuster newid yn niwtral o ran rhywedd a byddant yn cynnwys cynllun lliw niwtral (dim rhywedd benodol)</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u></p> <p>Ni chaiff data ar ailbennu rhywedd ei gasglu'n rheolaidd. Daeth y rhan isod o adroddiad o 2009 gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol, yn dwyn yr enw '<u>Papur Sefyllfa Data Pobl Draws</u>', sy'n diffinio trawsryweddol fel term ymbarél sy'n disgrifio'r amrediad amrywiol o bobl lle mae eu hunaniaeth rhywedd neu fynegiant rhywedd yn disgyn y tu allan i normau rhywedd stereoteip'.</p>	Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi																																																	

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchoddedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 93				<p>Ar hyn o bryd, mae yna anghysonderau anferth yn amcangyfrifon poblogaeth pobl drawsrywiol a'r gymuned draws nad yw wedi'i diffinio mor glir. <u>Mae adroddiad y gweithgor rhyngadrannol ar bobl drawsrywiol</u> gan y Swyddfa Gartref yn seiliedig ar ymchwil o'r Iseldiroedd a'r Alban, yn amcangyfrif fod yna rhwng 1,300 a 2,000 o bobl drawsrywiol o wryw i benyw a rhwng 250 a 400 o bobl drawsrywiol o fenyw i wryw yn y DU. Fodd bynnag, mae Press for Change yn amcangyfrif i'r ffigyrau fod yn oddeutu 5,000 o bobl drawsrywiol ôl-driniaethol. Ymhellach, Mae GIRES yn hawlio fod yna 6,200 o bobl sydd wedi newid i rôl rywedd newydd trwy ymyrraeth feddygol ac mae oddeutu 2,335 o Dystysgrifau Cydnabod Rhywedd wedi'u cyflwyno hyd at fis Chwefror 2009.</p> <p>Mae'r ffigyrau'n fwy amrywiol wrth edrych ar y gymuned draws yn y DU, lle mae amcangyfrifon yn amrywio o 65,000 i 300,000. I roi hyn yn ei gyd-destun, mae'r ffigwr cyntaf yn agos i boblogaeth Inverness, tra fod y llall yn debyg i boblogaeth Caerdydd (51,000 a 305,000 yn ôl eu trefn). Mae'r amrywiad uchod yn dangos ei bod yn bwysig dod o hyd i ffyrdd cywir o fesur y boblogaeth draws ar lefelau leol a chenedlaethol. Mae absenoldeb amcangyfrifon swyddogol yn ei gwneud yn anodd sefydlu lefel y gwahaniaethu, anghydraddoldeb neu eithrio cymdeithasol a wynebir gan y gymuned draws.</p>	
Beichiogrwyd d a mamolaeth	✓		✓	<p>Asesir y bydd yna effaith bositif ar y grŵp hwn gan y bydd ystafell newid babanod ar gael o fewn y cartref gofal yn ogystal â chyfleusterau i gefnogi'r sawl sy'n bron-fwydo eu babanod (yn cynnwys staff ac ymwelwyr) a bydd y rhain yn hygyrch i bawb.</p> <p>Trwy staff ac ymwelwyr - ethos y cartref gofal fydd hyrwyddo cysylltiadau rhwng cenedlaethau lle bynnag y bo modd.</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u></p>	Ni chafodd unrhyw effeithiau negyddol eu hadnabod.

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchodedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

				General fertility rate (GFR)*, Gwynedd and Wales, 2005-2014					
				Gwynedd		Wales			
				Number of live births	GFR* (95% CI)	Number of live births	GFR* (95% CI)		
Tud. 94				2005	1,263	56 (53 to 59)	32,590	56 (55 to 57)	
				2006	1,332	59 (56 to 62)	33,623	57 (57 to 58)	
				2007	1,254	56 (53 to 59)	34,392	59 (58 to 59)	
				2008	1,276	57 (54 to 60)	35,644	61 (60 to 61)	
				2009	1,338	60 (56 to 63)	34,938	60 (59 to 60)	
				2010	1,272	57 (54 to 60)	35,945	62 (61 to 62)	
				2011	1,319	60 (56 to 63)	35,604	61 (61 to 62)	
				2012	1,327	60 (57 to 63)	35,238	61 (61 to 62)	
				2013	1,229	56 (53 to 60)	33,742	59 (58 to 60)	
				2014	1,175	54 (51 to 58)	33,541	59 (58 to 60)	
				Produced by Public Health Wales Observatory, using PHB & MYE (ONS)					
			*GFR is the number of live births per 1,000 females aged 15-44						
			CI=Confidence Interval						
Hil	✓		✓	Asesir na fydd y bwriad yn cael unrhyw effaith wahaniaethol ar ansawdd gwasanaethau y mae pobl hŷn o leiafrifoedd ethnig yn debygol o'u derbyn. Darperir y cartref gofal ar gyfer pawb sy'n hŷn yn seiliedig ar anghenion pob unigolyn ac wedi'i deilwra ar eu cyfer, waeth beth fo'u lleiafrif ethnig.				Ni chafodd unrhyw effeithiau negyddol eu hadnabod.	
				<u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u>					

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchoddedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

					People who say they are from a white background	People who say they are from a non-white background	Percentage of population from a non-white background																																							
					Isle of Anglesey	68,700	800	1.1																																						
					Gwynedd	115,400	5,700	4.7																																						
					Conwy	112,300	2,000	1.8																																						
					Denbighshire	91,900	2,200	2.3																																						
					Flintshire	150,000	3,900	2.6																																						
					Wrexham	131,800	4,100	3.0																																						
					Source: StatsWales (WG)																																									
Crefydd, cred diffyg cred bud. 95	✓		✓		Asesir na fydd y bwriad hwn yn cael unrhyw effaith wahaniaethol ar bobl hŷn sydd o wahanol grefydd / cred / diffyg cred.				Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi																																					
					Darperir y cartref gofal newydd ar gyfer bobl hŷn yn seiliedig ar ac yn benodol ar gyfer anghenion pob unigolyn.																																									
					Bydd mynediad i ystafell dawel i fyfyrrio / gweddïo a bydd hyn ar gael i bawb yn cynnwys staff a theuluoedd.																																									
					<u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u>																																									
					Ffigur 17: Enwadau crefyddol, awdurdodau unedol BIP Betsi Cadwaladr, 2011																																									
					<table border="1"> <thead> <tr> <th>Pob categori: Crefydd</th> <th>Cristion</th> <th>Buddhist</th> <th>Hindw</th> <th>Idde w</th> <th>Mwslim</th> <th>Siciad</th> <th>Crefydd arall</th> <th>Dim crefydd</th> <th>Heb nodi crefydd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ynys Môn</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>17,79</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>69,751</td> <td>45,400</td> <td>165</td> <td>45</td> <td>40</td> <td>250</td> <td>43</td> <td>257</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>121,874</td> <td>72,503</td> <td>426</td> <td>238</td> <td>55</td> <td>1,378</td> <td>39</td> <td>637</td> <td>36,16</td> </tr> </tbody> </table>	Pob categori: Crefydd	Cristion	Buddhist	Hindw	Idde w	Mwslim	Siciad	Crefydd arall	Dim crefydd	Heb nodi crefydd	Ynys Môn								17,79			69,751	45,400	165	45	40	250	43	257	7	Gwynedd	121,874	72,503	426	238	55	1,378	39	637	36,16	
Pob categori: Crefydd	Cristion	Buddhist	Hindw	Idde w	Mwslim	Siciad	Crefydd arall	Dim crefydd	Heb nodi crefydd																																					
Ynys Môn								17,79																																						
	69,751	45,400	165	45	40	250	43	257	7																																					
Gwynedd	121,874	72,503	426	238	55	1,378	39	637	36,16																																					

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchodedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

					<table border="1"> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>30,01</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>115,228</td> <td>74,506</td> <td>347</td> <td>206</td> <td>62</td> <td>583</td> <td>17</td> <td>478</td> <td>7</td> <td>9,012</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>25,13</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sir Ddinbych</td> <td>93,734</td> <td>60,129</td> <td>266</td> <td>167</td> <td>32</td> <td>469</td> <td>8</td> <td>345</td> <td>2</td> <td>7,186</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>38,72</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sir y Fflint</td> <td>152,506</td> <td>101,298</td> <td>344</td> <td>158</td> <td>70</td> <td>482</td> <td>29</td> <td>362</td> <td>6</td> <td>11,037</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>36,92</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Wrecsam</td> <td>134,844</td> <td>85,576</td> <td>351</td> <td>504</td> <td>58</td> <td>860</td> <td>87</td> <td>310</td> <td>7</td> <td>10,171</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="12">Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011 (ONS)</td> </tr> </table>										3												30,01			Conwy	115,228	74,506	347	206	62	583	17	478	7	9,012											25,13			Sir Ddinbych	93,734	60,129	266	167	32	469	8	345	2	7,186											38,72			Sir y Fflint	152,506	101,298	344	158	70	482	29	362	6	11,037											36,92			Wrecsam	134,844	85,576	351	504	58	860	87	310	7	10,171		Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011 (ONS)													
									3																																																																																																																						
									30,01																																																																																																																						
Conwy	115,228	74,506	347	206	62	583	17	478	7	9,012																																																																																																																					
									25,13																																																																																																																						
Sir Ddinbych	93,734	60,129	266	167	32	469	8	345	2	7,186																																																																																																																					
									38,72																																																																																																																						
Sir y Fflint	152,506	101,298	344	158	70	482	29	362	6	11,037																																																																																																																					
									36,92																																																																																																																						
Wrecsam	134,844	85,576	351	504	58	860	87	310	7	10,171																																																																																																																					
Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011 (ONS)																																																																																																																															
rhyw	✓		✓	<p>Asesir na fydd y bwriad yn cael unrhyw effaith wahaniaethol ar bobl hŷn ar sail rhyw. Darperir y cartref gofal i bawb sy'n hŷn yn seiliedig ar ac yn benodol ar gyfer anghenion pob unigolyn. Pan fo hynny'n briodol, rhoddir ystyriaeth i roi llety i gyplau mewn ystafelloedd dwbl, os gofynnir am hynny.</p> <p>Mae PBC a CG yn glynu at bolisiau sefydliadol o ran gwahaniaethu ar sail rhyw a thâl i sicrhau cydraddoldeb.</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys::</u></p>	Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi																																																																																																																										

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchoddedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

				<p>Population numbers, males and females, by age groups, Gwynedd UA, 2017</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Males</th> <th>Females</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>All ages</td> <td>61,335</td> <td>62,407</td> </tr> <tr> <td>0 to 15 years</td> <td>10,657</td> <td>10,163</td> </tr> <tr> <td>16 to 64 years</td> <td>37,695</td> <td>37,256</td> </tr> <tr> <td>65 years and over</td> <td>12,983</td> <td>14,988</td> </tr> <tr> <td>85 years and over</td> <td>1,364</td> <td>2,660</td> </tr> </tbody> </table> <p>Source: StatsWales (WG) using 2017 MYE (ONS)</p>		Males	Females	All ages	61,335	62,407	0 to 15 years	10,657	10,163	16 to 64 years	37,695	37,256	65 years and over	12,983	14,988	85 years and over	1,364	2,660																									
	Males	Females																																													
All ages	61,335	62,407																																													
0 to 15 years	10,657	10,163																																													
16 to 64 years	37,695	37,256																																													
65 years and over	12,983	14,988																																													
85 years and over	1,364	2,660																																													
<p>Cyfeiriadedd rhywiol</p> <p>Tud. 97</p>	✓		✓	<p>Asesir na fydd unrhyw effaith wahaniaethol ar bobl hŷn ar sail cyfeiriadedd rhywedd.</p> <p>Darperir y cartref gofal i bawb sy'n hŷn yn seiliedig ar ac yn benodol ar gyfer anghenion pob unigolyn. Ymdrecha i fod yn wasanaeth anwahaniaethol ac mae'n gweithio tuag at y Siarter Plant.</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u></p> <p>Hunaniaeth Rhyw yn ôl statws, awdurdodau unedol y DU, Cymru a Gogledd Cymru, 2014</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Heterosexual/ Straight</th> <th>Gay/Lesbian/ Bisexual</th> <th>Don't know/Refusal</th> <th>No response</th> <th>Other</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>United Kingdom</td> <td>92.8</td> <td>1.6</td> <td>3.9</td> <td>1.4</td> <td>0.3</td> </tr> <tr> <td>Wales</td> <td>93.9</td> <td>1.5</td> <td>3.0</td> <td>1.1</td> <td>0.4</td> </tr> <tr> <td>Isle of Anglesey</td> <td>96.6</td> <td>*</td> <td>1.7</td> <td>0.6</td> <td>*</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>96.4</td> <td>*</td> <td>1.4</td> <td>1.3</td> <td>*</td> </tr> <tr> <td>Conwy and Denbighshire</td> <td>90.1</td> <td>1.3</td> <td>7.2</td> <td>1.1</td> <td>*</td> </tr> <tr> <td>Flintshire and Wrexham</td> <td>87.4</td> <td>1.0</td> <td>9.7</td> <td>1.5</td> <td>*</td> </tr> </tbody> </table> <p>Source: StatsWales (WG)</p>		Heterosexual/ Straight	Gay/Lesbian/ Bisexual	Don't know/Refusal	No response	Other	United Kingdom	92.8	1.6	3.9	1.4	0.3	Wales	93.9	1.5	3.0	1.1	0.4	Isle of Anglesey	96.6	*	1.7	0.6	*	Gwynedd	96.4	*	1.4	1.3	*	Conwy and Denbighshire	90.1	1.3	7.2	1.1	*	Flintshire and Wrexham	87.4	1.0	9.7	1.5	*	<p>Ni chafodd unrhyw effeithiau negyddol eu hadnabod.</p>
	Heterosexual/ Straight	Gay/Lesbian/ Bisexual	Don't know/Refusal	No response	Other																																										
United Kingdom	92.8	1.6	3.9	1.4	0.3																																										
Wales	93.9	1.5	3.0	1.1	0.4																																										
Isle of Anglesey	96.6	*	1.7	0.6	*																																										
Gwynedd	96.4	*	1.4	1.3	*																																										
Conwy and Denbighshire	90.1	1.3	7.2	1.1	*																																										
Flintshire and Wrexham	87.4	1.0	9.7	1.5	*																																										

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchoddedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 98	Priodas a phartneriaeth sifil (Statws Priodasol)	✓	✓		<p>Asesir na fydd unrhyw effaith wahaniaethol ar bobl hŷn ar sail eu statws priodasol.</p> <p>Darperir y cartref gofal i bawb sy'n hŷn bobl hŷn yn seiliedig ar ac yn benodol ar gyfer anghenion pob unigolyn. Mae mynediad i'r cartref gofal yn agored, yn dryloyw ac yn hafal i bawb heb ragfarn na beirniadaeth.</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u></p> <p>Cyfrifiad 2011 - Statws priodasol a phartneriaeth sifil, awdurdodau unedol yng ngogledd Cymru - Holl breswylwyr arferol 16 oed a hŷn</p>	Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi																																														
					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th><i>Pob categori: Statws Priodas a Phartneriaeth Sifil</i></th> <th><i>Priodi o Gwbl neu Ddim wedi Cofrestru Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw o Gwbl)</i></th> <th><i>Yn Briod</i></th> <th><i>Mewn Partneriaeth Sifil Gofrestru dig o'r Un Rhyw</i></th> <th><i>Wedi Gwahanu (Ond yn parhau yn Briod yn Gyfreithio l neu yn parhau mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw yn Gyfreithio l)</i></th> <th><i>Wedi Ysgaru neu wedi bod mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw sydd wedi'i diddymu' n gyfreithiol</i></th> <th><i>Gweddw neu Bartner sydd wedi colli Partner mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ynys Môn</td> <td>57,890</td> <td>17,245</td> <td>28,385</td> <td>90</td> <td>1,210</td> <td>5,694</td> <td>5,266</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>100,923</td> <td>36,781</td> <td>44,330</td> <td>140</td> <td>1,906</td> <td>9,049</td> <td>8,717</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>96,102</td> <td>27,729</td> <td>46,379</td> <td>197</td> <td>2,229</td> <td>10,215</td> <td>9,353</td> </tr> <tr> <td>Sir Ddinbych</td> <td>76,781</td> <td>23,413</td> <td>36,950</td> <td>138</td> <td>1,790</td> <td>8,043</td> <td>6,447</td> </tr> <tr> <td>Sir y Fflint</td> <td>123,862</td> <td>37,581</td> <td>62,308</td> <td>167</td> <td>2,770</td> <td>11,962</td> <td>9,074</td> </tr> </tbody> </table>		<i>Pob categori: Statws Priodas a Phartneriaeth Sifil</i>	<i>Priodi o Gwbl neu Ddim wedi Cofrestru Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw o Gwbl)</i>	<i>Yn Briod</i>	<i>Mewn Partneriaeth Sifil Gofrestru dig o'r Un Rhyw</i>	<i>Wedi Gwahanu (Ond yn parhau yn Briod yn Gyfreithio l neu yn parhau mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw yn Gyfreithio l)</i>	<i>Wedi Ysgaru neu wedi bod mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw sydd wedi'i diddymu' n gyfreithiol</i>	<i>Gweddw neu Bartner sydd wedi colli Partner mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw</i>	Ynys Môn	57,890	17,245	28,385	90	1,210	5,694	5,266	Gwynedd	100,923	36,781	44,330	140	1,906	9,049	8,717	Conwy	96,102	27,729	46,379	197	2,229	10,215	9,353	Sir Ddinbych	76,781	23,413	36,950	138	1,790	8,043	6,447	Sir y Fflint	123,862	37,581	62,308	167	2,770	11,962
	<i>Pob categori: Statws Priodas a Phartneriaeth Sifil</i>	<i>Priodi o Gwbl neu Ddim wedi Cofrestru Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw o Gwbl)</i>	<i>Yn Briod</i>	<i>Mewn Partneriaeth Sifil Gofrestru dig o'r Un Rhyw</i>	<i>Wedi Gwahanu (Ond yn parhau yn Briod yn Gyfreithio l neu yn parhau mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw yn Gyfreithio l)</i>	<i>Wedi Ysgaru neu wedi bod mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw sydd wedi'i diddymu' n gyfreithiol</i>	<i>Gweddw neu Bartner sydd wedi colli Partner mewn Partneriaeth Sifil o'r Un Rhyw</i>																																													
Ynys Môn	57,890	17,245	28,385	90	1,210	5,694	5,266																																													
Gwynedd	100,923	36,781	44,330	140	1,906	9,049	8,717																																													
Conwy	96,102	27,729	46,379	197	2,229	10,215	9,353																																													
Sir Ddinbych	76,781	23,413	36,950	138	1,790	8,043	6,447																																													
Sir y Fflint	123,862	37,581	62,308	167	2,770	11,962	9,074																																													

Rhan A

Ffurflen 2: Cofnod o Effeithiau posib – nodweddion gwarchodedig a grwpiau eraill

Atebwch pob cwestiwn

					Wrecsam	109,026	35,546	52,154	151	2,179	10,877	8,119		
Tud. 99	Anfantais Economaid Gymdeithasol	✓		✓	<p>Asesir y bydd y bwriad yn cael effaith gadarnhaol ar y bobl hŷn hynny sydd dan anfantais economaidd gymdeithasol. Bydd y cartref gofal yn darparu gofal preswyl a nyrsio i bobl hŷn a'r rhai â dementia sy'n byw'n lleol, mewn cyfleusterau modern a phwrpasol. Bydd hyn yn cael effaith gadarnhaol ar bobl hŷn a'u teuluoedd mewn ardaloedd difreintiedig wrth ddarparu gofal yn nes at adref, gan leihau'r angen i deithio ac felly cadw'r costau'n is.</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys:</u></p> <p>Unrhyw ddata'n ymwneud â lefelau amddifadedd ym Mhen Llŷn / Gwynedd? (gweler Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru) -</p>									

Rhan A Ffurflen 3: Cofnod o Effeithiau Posibl – Hawliau Dynol a'r Iaith Gymraeg

Atebwch pob cwestiwn

Hawliau Dynol:

A ydych yn meddwl y bydd y polisi hwn yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar hawliau dynol bobl? Am fwy o wybodaeth ar Hawliau Dynol, gweler ein tudalennau mewn rwyd yn: <http://howis.wales.nhs.uk/sitesplus/861/page/42166> ac i gael mwy o wybodaeth am *Human Rights Treaty Tracker* y Comisiwn Hawliau Dynol a Chydraddoldeb <https://humanrightstracker.com>.

Yr Erthyglau (Hawliau) a all fod yn benodol berthnasol i'w hystyried yw:-

- *Erthygl 2* *Hawl i fyw*
- *Erthygl 3* *Gwahardd triniaeth annynol neu ddiraddiol*
- *Erthygl 5* *Hawl i ryddid a diogelwch*
- *Erthygl 8* *Yr hawl i barch i fywyd, teulu, cartref a gohebiaeth breifat*
- *Erthygl 9* *Yr hawl i ryddid meddwl, cred a chrefydd*

Tud. 100

Ystyriwch hefyd Gonfensiynau'r Cenhedloedd Unedig:

[Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn](#)

[Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau.](#)

[Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Ddiddymu Pob Math o Wahaniaethu yn erbyn Merched](#)

Rhan A

Ffurflen 3: Cofnod o Effeithiau Posibl – Hawliau Dynol a'r Iaith Gymraeg

Atebwch pob cwestiwn

A fydd y bwriad hwn yn effeithio ar Hawliau Dynol pobl? Os felly, a yw'r effaith yn gadarnhaol neu'n negyddol? (ticiwch fel sy'n briodol isod)				Pa Hawliau Dynol ydych chi'n meddwl fydd o bosib yn cael eu heffeithio?	Rhesymau am eich penderfyniad (yn cynnwys tystiolaeth sydd wedi'ch arwain at y penderfyniad hwn)	Sut fyddwch chi'n lleihau neu'n cael gwared ag unrhyw Effeithiau negyddol yr ydych wedi'u nodi?
Byd d	Na fydd	(cada rhao l)	(negyddol)			
✓		✓		<i>Erthygl 3 - Gwahardd triniaeth annynol neu ddiraddiol</i>	Darparu llety cartref gofal dementia gyfeillgar sy'n bwrpasol a modern, gydag ystafelloedd sengl sydd wedi'u staffio'n briodol gyda mynediad i lwybrau cerdded a gardd fydd yn sicrhau bod pobl hŷn ag anghenion gofal a'r sawl â dementia yn cael eu trin ag urddas bob amser.	Ymdrechu'n barhaus i gyrraedd lefelau staffio llawn gyda'r sgiliau priodol.

Tud. 101

Rhan A Ffurflen 3: Cofnod o Effeithiau Posibl – Hawliau Dynol a'r Iaith Gymraeg

Atebwch pob cwestiwn

Yr Iaith Gymraeg:

Mae 2 brif ystyriaeth i'w gwneud wrth ddatblygu polisi, prosiect, rhaglen neu wasanaeth i sicrhau nad oes unrhyw effeithiau andwyol a / neu fod yna effaith gadarnhaol neu fwy o effaith gadarnhaol ar:

Tud. 102

Y Gymraeg	A fydd y bwriad hwn yn effeithio ar bobl? Os felly, a yw'r effaith yn gadarnhaol neu'n negyddol? (ticiwch fel sy'n briodol isod)				Rhesymau am eich penderfyniad (yn cynnwys tystiolaeth sydd wedi'ch arwain at y penderfyniad hwn)	Sut fyddwch chi'n lleihau neu'n cael gwared ag unrhyw Effeithiau negyddol yr ydych wedi'u nodi?
	Bydd	Nafydd	(cada rnhanol)	(negyddol)		
Cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg	-	√	√	-	<p>Rhagwelir y bydd effaith y datblygiad hwn yn gadarnhaol o ran yr iaith Gymraeg.</p> <p>Bydd y cartref gofal yn mynd ati i gefnogi'r iaith Gymraeg wrth gynyddu'r 'cynnig rhagweithiol' o ddarparu gofal trwy gyfrwng y Gymraeg yn y cartref newydd. Mae'r rhan fwyaf o staff sy'n gweithio yn y cartref gofal yn debygol o fod yn ddwyieithog a bydd gan bobl hŷn a'u teuluoedd y cyfle i ddefnyddio'r iaith Gymraeg, fel y dymument. Yn y sefyllfaoedd hynny pan nad oes aelod staff sy'n siarad Cymraeg ar gael, bydd cyfleoedd i ddod o hyd i aelod arall o staff sy'n siarad Cymraeg yn ôl y gofyn.</p>	Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi

Rhan A

Ffurflen 3: Cofnod o Effeithiau Posibl – Hawliau Dynol a'r Iaith Gymraeg

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 103

					<p>Bydd pob arwydd yn y cartref gofal newydd yn ddwyieithog gyda'r Gymraeg gyntaf (ar y brig / ar y chwith).</p> <p>Bydd y ddogfennaeth a ddefnyddir yn y cartref gofal yn cael ei darparu yn newis iaith y teulu. Bydd arwyddion Braille, dolen glyw ar gael yn ogystal â dogfennaeth sy'n hawdd i'w darllen.</p> <p><u>Mae'r dystiolaeth yn cynnwys::</u></p> <p>Persons aged 16 years and over who speak Welsh, 2018-19</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Number</th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Wales</td> <td>463,670</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>Betsi Cadwaladr UHB</td> <td>187,960</td> <td>33</td> </tr> <tr> <td>Isle of Anglesey</td> <td>30,690</td> <td>53</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>68,200</td> <td>66</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>36,320</td> <td>37</td> </tr> <tr> <td>Denbighshire</td> <td>23,420</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>Flintshire</td> <td>13,950</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>Wrexham</td> <td>15,380</td> <td>14</td> </tr> </tbody> </table> <p>Source: StatsWales (WG) using National Survey for Wales</p>		Number	%	Wales	463,670	18	Betsi Cadwaladr UHB	187,960	33	Isle of Anglesey	30,690	53	Gwynedd	68,200	66	Conwy	36,320	37	Denbighshire	23,420	30	Flintshire	13,950	11	Wrexham	15,380	14	
	Number	%																															
Wales	463,670	18																															
Betsi Cadwaladr UHB	187,960	33																															
Isle of Anglesey	30,690	53																															
Gwynedd	68,200	66																															
Conwy	36,320	37																															
Denbighshire	23,420	30																															
Flintshire	13,950	11																															
Wrexham	15,380	14																															
Nid yw'r iaith Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na Saesneg	-	√	√	-	<p>Rhagwelir y bydd yr iaith Gymraeg yn hafal i Saesneg ac ni fydd yn cael ei thrin yn llai ffafriol.</p> <p>Mae polisi iaith Gymraeg Cyngor Gwynedd ynghyd â pholisi iaith Gymraeg PBC yn hyrwyddo pwysigrwydd a chydaddoldeb yr iaith Gymraeg.</p>	Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi.																											

Rhan A Ffurflen 4: Cofnod Ymgysylltu ac Ymgynghori

Atebwch pob cwestiwn

Cofnodwch fan hyn fanylion unrhyw ymgysylltu ac ymgynghori yr ydych wedi'i gynnal. Gall hyn fod gyda chydweithwyr yn y gweithle neu gynrychiolwyr undebau llafur, neu gyda rhanddeiliaid ac aelodau eraill o'r gymuned yn cynnwys grwpiau sy'n cynrychioli pobl â nodweddion gwarchoddedig. Efallai eu bod wedi'ch helpu i ddatblygu eich polisi / bwriad, neu wedi helpu i nodi ffyrdd o leihau neu gael gwared ar unrhyw effeithiau negyddol a nodir.

Mae gennym ddyletswydd gyfreithiol i ymgysylltu â phobl gyda nodweddion gwarchoddedig dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae hyn yn arbennig o bwysig wrth ystyried cynigion i newid gwasanaethau all effeithio ar bobl fregus a /neu sydd dan anfantais.

<p>Pa gamau ydych chi wedi eu cymryd i ymgysylltu ac ymgynghori â phobl sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig a sut yr ydych wedi gwneud hyn? Ystyriwch ddulliau ymgysylltu a chyfranogi.</p> <p><i>Am gyfarwyddiadau pellach ar sut i gwblhau'r rhan hon, cliciwch fan hyn fideo hyfforddi t13-18</i></p>	<p>Mae cynllun ymgysylltu prosiect yn cael ei ddrafftio ar hyn o bryd er ystyriaeth yr Is-grŵp Rhanddeiliaid / Ymgysylltu a Chyfathrebu. Bydd hyn yn cynnwys ffocws ar bobl sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig.</p> <p>Yn gryno, bydd y cynllun yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Casglu gwybodaeth / data ymgysylltu sydd ar gael yn barod • Mapio rhan-ddeiliaid • Gweithio mewn partneriaeth rhannu data • Datblygu cynllun ar gyfer cyfathrebu • Dyfeisio arolwg deallus cychwynnol i gasglu barn • Digwyddiadau gwybodaeth yn rheolaidd i rannu gwybodaeth a chasglu adborth gyda'r cyhoedd / rhanddeiliaid allweddol • Dwyn ynghyd themâu o adborth a chreu adroddiad ymgysylltu i rannu â phobl fewnol ac allanol • Nodi / cytuno ar y prif newidiadau i'w gwneud
<p>A oes unrhyw themâu wedi dod i'r amlwg? Disgrifiwch hwy yma.</p>	<p>Heb wneud eto - i'w gadarnhau yn ddiweddarach</p>
<p>Os felly, sut mae eu barn wedi dylanwadu ar eich gwaith / wedi llywio eich polisi/bwriad, neu wedi newid eich argymhellion?</p>	<p>I'w gadarnhau yn ddiweddarach</p>

I gael rhagor o wybodaeth a help, cysylltwch â'r Tîm Ymgysylltu Corfforaethol - gweler eu tudalen fewnrwyd yn:-

<http://howis.wales.nhs.uk/sitesplus/861/page/44085>

Rhan B

Ffurflen 5: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau a Chamau Gweithredu

Atebwch pob cwestiwn

1. Beth sydd wedi cael ei asesu? (Copi o Ffurflen 1)

Am gyfarwyddiadau pellach ar sut i gwblhau'r rhan hon, cliciwch fan hyn [fideo hyfforddi t13-18](#)

Yr achos busnes cyfalaf at gyfer datblygu cartref gofal preswyl newydd (i gymryd lle hen un) a chartref gofal gyda nyrsio ym Mhenyberth ar safle Penrhos

2. Nodau ac amcanion bras:
(Copi o Ffurflen 1)

Bwriad y cynnig yw darparu llety gofal preswyl a nyrsio parhaol, cyfoes a phwrpasol ar y safle ym Mhenrhos.

Mae amcanion y buddsoddiad fel a ganlyn:

- Cefnogi ail gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) wrth gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus / nid-er-elw sy'n ymdrechu i ddarparu deilliannau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.
- Cefnogi darparu gofal yn nes at adref wrth wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaeth drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.
- Cefnogi cynaladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio leol ar ffurf partneriaeth gydweithiol fydd yn integreiddio â'r amrediad ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.
- Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.
- Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.
- Darparu gwerth am arian wrth wneud defnydd effeithlon o adnoddau a darparu llety sy'n sensitif yn amgylcheddol ac yn garbon niwtral.

Rhan B Ffurflen 5: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau a Chamau Gweithredu

Atebwch pob cwestiwn

O ganlyniadau'ch asesiad (Ffurflenni 2 a 3):

Tud. 106

<p>3a. A oes modd i unrhyw un o'r grwpiau a warchodir gael eu heffeithio'n negyddol gan eich polisi neu fwriad? Canllawiau: Mae hyn fel y nodir ar ffurflen 2 a 3</p>	<p>Oes ☐</p>	<p>Nac oes ☒</p>
<p>3b. A oes modd i'ch polisi neu fwriad fod yn wahaniaethol dan ddeddfwriaeth gydraddoldeb? Canllawiau: Os ydych wedi cwblhau'r ffurflen hon yn gywir ac wedi lleihau neu leddfu unrhyw rwystrau, dylai fod modd i chi ateb y cwestiwn hwn gyda 'Nac oes'.</p>	<p>Oes ☐</p>	<p>Nac oes ☒</p>
<p>3c. A yw eich polisi neu fwriad yn un o arwyddocâd mawr? Er enghraifft, a ydyw'n golygu newid i'r holl boblogaeth neu i'r Bwrdd Iechyd cyfan, neu ai dim ond niferoedd bychan mewn un ardal benodol?</p> <p>Gall arwyddocâd mawr olygu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fod angen i'r polisi gael ei gymeradwyo gan y Bwrdd Iechyd neu is-bwyllgor - Fod y polisi'n cynnwys defnyddio adnoddau ychwanegol neu ddileu adnoddau. - A yw'n ymwneud â gwasanaeth newydd neu gau gwasanaeth? - A fydd swyddi'n cael eu heffeithio o bosib? - A yw'r penderfyniad yn berthnasol i holl ardal gogledd Cymru? - Penderfyniadau o natur strategol: Yn gyffredinol, penderfyniadau strategol yw'r rhai hynny sy'n effeithio ar sut mae'r corff cyhoeddus perthnasol yn diwallu ei ddiben statudol (ei swyddogaethau o ran y gyfres o bwerau a dyletswyddau y mae'n eu defnyddio i ddiwallu ei orchwyl) dros gyfnod sylweddol o amser ac ni 	<p>Ydy ☐</p>	<p>Nac ydy ☐</p>

Rhan B

Ffurflen 5: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau a Chamau Gweithredu

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 107

fydd yn cynnwys penderfyniadau 'dydd i ddydd' arferol.			
ARWEINIAD: Os ydych yn nodi fod eich polisi o arwyddocâd mawr ac nad ydych wedi gwaredu pob effaith negyddol a nodwyd gennych yn llawn, efallai y dymunech ystyried anfon eich AEC at y Grŵp Craffu Aseidiadau Effaith Cydraddoldeb trwy'r Tîm Cydraddoldebau/			
4. A wnaeth canfyddiadau eich asesiad ar Ffurflenni 2 a 3, ynghyd â'ch atebion i'r 3 cwestiwn uchod ddangos fod angen i chi barhau i Aseidiad Effaith Llawn?	Do	☐	Naddo ☒
5. Os mai 'naddo' oedd eich ateb i'r uchod, a oes unrhyw faterion sydd angen sylw e.e. lleihau unrhyw fân effaith negyddol a nodwyd?	Oes	☐	Nac oes ☒
6. A oes trefniadau monitro yn eu lle i chi gael mesur beth yn union sy'n digwydd ar ôl i chi weithredu'ch	Oes	☒	Nac oes ☐
	Sut mae'n cael ei fonitro?	Unwaith fo'r cynllun wedi'i gwblhau a bod y cartref gofal yn weithredol, bydd trefniadau monitro cyfredol Cyngor Gwynedd yn cael eu mabwysiadu a'u dilyn. 24 mis ar ôl agor, bydd y Bwrdd Prosiect yn cynnal ymarfer gwerthuso ôl brosiect i	

Rhan B Ffurflen 5: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau a Chamau Gweithredu

Atebwch pob cwestiwn

Tud. 108

polisi neu fwriad?		asesu p'un a yw amcanion a deilliannau'r Prosiect wedi cael eu cyflawni ai peidio.
	Pwy sy'n gyfrifol?	Dylan Owen, Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol, Cyngor Gwynedd.
	Pa wybodaeth sy'n cael ei defnyddio?	Bydd y cartref gofal yn casglu ei ddata gweithgarwch / gwasanaeth ei hun a bydd Ystadau yn cofnodi gwybodaeth sy'n gysylltiedig â'r adeiladau yn unol â'r Canllaw Cyfalaf. Bydd arolygon bodlonrwydd yn cael eu cynnal gyda defnyddwyr, eu teuluoedd a staff i gasglu adborth ar y cyfleusterau newydd.
	Pryd fydd yr AEC yn cael ei adolygu?	Bydd yr AEC yn cael ei adolygu ar nifer o gamau yn dilyn cyflwyno'r achos amlinellol strategol (AAS) - yn ystod y cam achos busnes amlinellol (ABA) a'r achos busnes llawn (ABLI) ac yna ar ôl gweithredu'r prosiect (24 mis);

7. At bwy fydd eich polisi neu fwriad yn cael ei anfon i'w gymeradwyo?	Trwy drefniadau llywodraethu mewnol Cyngor Gwynedd (Cabinet) a BIPBC (IHC y Gorllewin, Tîm Gweithredol, PFIC, y Bwrdd) ac yna Llywodraeth Cymru.
--	--

8. Enwau'r holl bartion sy'n rhan o gynnal yr Asesiad Effaith Cydraddoldeb hwn - noder y dylid cynnal AEC fel gweithgaredd grŵp Uwch swyddogion i'w	Enw	Teitl/Swydd
	Christine Rudgley	Arweinydd Ardal Gwelliannau Gweithredol (Gorllewin) BIPBC
	Meinir Owen	Uwch Ymarferydd Prosiectau Cyngor Gwynedd, Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Rhan B Ffurflen 5: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau a Chamau Gweithredu

Atebwch pob cwestiwn

gymeradwyo cyn derbyn cymeradwyaeth pwyllgor:	Karen Owen	Swyddog Ymgysylltu (Gorllewin) BIPBC
	Jane Trowman	Cyfarwyddwr Cynorthwyol Cefnogaeth Cartrefi Gofal a Chomisiynu Gofal Iechyd Parhaus BIPBC
Dalier sylw: Mae'r Cynllun Gweithredu isod yn ffurfio rhan annatod o'r Adroddiad Deilliannau hwn		

Cynllun Gweithredu

Mae'r templed hwn yn nodi manylion unrhyw gamau gweithredu sydd wedi'u cynllunio ar ôl cwblhau'r AEC yn cynnwys y rhai sy'n anelu i leihau neu ddileu'r effeithiau negyddol posib neu wirioneddol sydd wedi'u nodi.

Tud. 109

	Gweithredoedd Arfaethedig	Pwy sy'n gyfrifol am y weithred hon?	Erbyn pryd fydd hyn yn cael ei wneud?
	Dogfennwch bob gweithred sydd i'w chyflawni o ganlyniad i'r asesiad effaith fan hyn. Byddwch yn benodol a defnyddiwch weithrediadau SMART. Sicrhewch y caiff y rhain eu hymgorffori yn y polisi, strategaeth, prosiect neu newid gwasanaeth.		
1. Os yw'r asesiad yn dangos effaith negyddol posib sy'n sylweddol i'r graddau na fydd modd i chi barhau, rhowch y rhesymau ac unrhyw weithrediadau eraill a gytunwyd	Dim	AMHERTHNASOL	AMHERTHNASOL

Rhan B

Ffurflen 5: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau a Chamau Gweithredu

Atebwch pob cwestiwn

	<p>Gweithredoedd Arfaethedig</p> <p>Dogfennwch bob gweithred sydd i'w chyflawni o ganlyniad i'r asesiad effaith fan hyn. Byddwch yn benodol a defnyddiwch weithrediadau SMART. Sicrhewch y caiff y rhain eu hymgorffori yn y polisi, strategaeth, prosiect neu newid gwasanaeth.</p>	<p>Pwy sy'n gyfrifol am y weithred hon?</p>	<p>Erbyn pryd fydd hyn yn cael ei wneud?</p>
<p>arnynt:</p>			
<p>2. Pa newidiadau ydych chi'n bwriadu eu gwneud i'ch polisi neu gynnig o ganlyniad i'r AEC?</p>	<p>Dim</p>	<p>AMHERTHNASOL</p>	<p>AMHERTHNASOL</p>
<p>3a. Pan fo effeithiau negyddol ar grwpiau penodol wedi cael eu hadnabod, pa gamau gweithredu ydych chi am eu gymryd neu'n eu cynnig i leihau'r effeithiau hyn? A yw'r rhain eisoes yn eu lle?</p>	<p>Amherthnasol</p>	<p>Amherthnasol</p>	<p>Amherthnasol</p>

Tud. 110

Rhan B

Ffurflen 5: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau a Chamau Gweithredu

Atebwch pob cwestiwn

	Gweithredoedd Arfaethedig	Pwy sy'n gyfrifol am y weithred hon?	Erbyn pryd fydd hyn yn cael ei wneud?
	Dogfennwch bob gweithred sydd i'w chyflawni o ganlyniad i'r asesiad effaith fan hyn. Byddwch yn benodol a defnyddiwch weithrediadau SMART. Sicrhewch y caiff y rhain eu hymgorffori yn y polisi, strategaeth, prosiect neu newid gwasanaeth.		
3b. Pan fo effeithiau negyddol ar grwpiau penodol wedi cael eu hadnabod, ac eich bod am barhau heb eu lleihau, disgrifiwch pam y credwch fod modd cyfiawnhau hyn.	Amherthnasol	AMHERTHNASOL	AMHERTHNASOL
4. Rhowch fanylion unrhyw gamau gweithredu a wnaed neu a gynlluniwyd i wella cyfleoedd cyfartal o ganlyniad i'r asesiad hwn.	Dim		

100.111

Taflen Gofnodi Sgrinio Asesiad Effaith Iechyd

Dyddiad: Rhagfyr 2022

Cynhaliwyd gan: Christine Rudgley, Jane Trowman a Meinir Owen

Teitl y rhaglen: Cartref Gofal Preswyl a Nyrsio Newydd ym Mhenyberth ar safle Penrhos

Disgrifiad (yn cynnwys nodau ac amcanion)

Gorchwyl y Prosiect / Rhaglen yw:

Datblygu (fel partneriaeth sector cyhoeddus) llety gofal preswyl a nyrsio sy'n barhaol, modern ac yn bwrpasol ym Mhenyberth ar safle Penrhos, Pwllheli.

Mae amcanion y buddsoddiad fel a ganlyn:

- Cefnogi ail gydbwyso'r farchnad gofal preswyl a nyrsio (yn ardal Gwynedd) wrth gynyddu darpariaeth y sector cyhoeddus / nid-er-elw sy'n ymdrechu i ddarparu canlyniadau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bawb.
- Cefnogi darparu gofal yn nes at adref wrth wella hygyrchedd gofal preswyl a nyrsio, gan sicrhau y darperir gwasanaeth drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.
- Cefnogi cynladwyedd darpariaeth gofal preswyl a nyrsio leol ar ffurf partneriaeth gydweithiol fydd yn integreiddio â'r amrediad ehangach o ofal a ddarperir o safle Penrhos.
- Datblygu model gweithlu arloesol fydd yn cefnogi'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn yr hirdymor gyda'r posibilrwydd o'i ddefnyddio mewn ardaloedd eraill yng ngogledd Cymru a chreu cyfleoedd hyfforddi drwy gyfrwng yr iaith Gymraeg.
- Sicrhau llety sydd wedi'i ddylunio'n benodol i ddiwallu anghenion gofal unigolion nawr ac i'r dyfodol.
- Darparu gwerth am arian wrth wneud defnydd effeithlon o adnoddau a darparu llety sy'n sensitif yn amgylcheddol ac yn garbon niwtral.

Mae'r Asesiad Effaith yn cefnogi'r broses, wrth ystyried yr effeithiau posib ar ddefnyddwyr gwasanaeth.

Natur y dystiolaeth i'w hystyried / i'w defnyddio (yn cynnwys data gwaelodlin, ymchwil technegol ac ansoddol, gwybodaeth arbenigol a chymunedol)

- Asesiad Anghenion Poblogaeth Gwynedd 2022 - gydag ystyriaeth benodol i ofal nyrsio, gofal preswyl a gofal dementia / iechyd meddwl
- Adroddiad ar Sefydlogrwydd y Farchnad Gogledd Cymru (drafft 2022)
- Comisiynu Cartrefi Gofal ar gyfer Bobl Hŷn (Adroddiad Archwilio Cymru)
- Tueddiadau / data gweithgarwch sy'n ymwneud ag Oedi wrth Drosglwyddo Gofal / Ffit yn Feddygol i Afael a data Derbyniadau Brys (ardal Dwyfor)
- Darpariaeth bresennol cartrefi gofal (preswyl a nyrsio) yn ardal Llŷn ac Eifionydd

- Data'r Iaith Gymraeg

1. Prif grwpiau poblogaeth a effeithir gan y rhaglen, polisi neu brosiect.

Gan ddefnyddio'r rhestr o grwpiau sy'n fregus a than anfantais sydd wedi'i hamgáu, aseswch pa grwpiau yn y boblogaeth gyffredinol fydd yn cael eu heffeithio o bosib gan y bwriad

Dylai'r datblygiad hwn ddwyn buddion cadarnhaol, sylweddol i'r **grŵp poblogaeth hŷn** sydd ag **anghenion gofal nyrsio a phreswyl, yn cynnwys pobl hŷn â dementia**. Ni ddylai'r datblygiad hwn - sy'n cymryd lle Cartref Pwylaidd Penrhos a oedd ar y safle hwn tan 2019 - arwain at unrhyw anfantais. Bydd hefyd yn dwyn buddion cadarnhaol i'r **boblogaeth oedolion yn gyffredinol** fydd hefyd yn gymwys i dderbyn gofal yn y cartref gofal (dros 50 oed) a bydd amrediad o gyfleoedd cyflogaeth ar gael yn sgil y datblygiad.

Bydd y cartref gofal arfaethedig mewn ardal wledig ym Mhen Llŷn ac o'r herwydd bydd y datblygiad yn cael effaith gadarnhaol ar bobl **sy'n byw mewn lleoliad allweddol - cartref gofal, yn ogystal â'r sawl sy'n byw mewn ardaloedd sydd â dangosyddion economaidd a/neu iechyd gwael, pobl sy'n byw mewn ardaloedd ynysig / gor-boblog a phobl nad ydynt yn cael mynediad i wasanaethau na chyfleusterau.**

Bydd y cartref gofal estynedig, newydd arfaethedig yn gwella mynediad i ofal preswyl a nyrsio yn lleol, sy'n atal yr angen i unigolion a theuluoedd deithio pellteroedd hir a sicrhau darparu mwy o ofal yn nes at eu cartref. Bydd hyn hefyd yn cael effaith gadarnhaol ar **bobl hŷn a'u teuluoedd ar incwm isel**, gan y bydd costau teithio yn is.

Bydd cyfleusterau'r cartref gofal newydd yn darparu gwasanaethau a gofal i bobl yn seiliedig ar angen sy'n cynnwys **pobl ag anableddau/anawsterau corfforol neu ddysgu**. Bydd yna bwyslais parhaus ar ddarparu gofal i bobl yn yr iaith Gymraeg (os mai dyma eu dewis iaith) a **chynnal treftadaeth ddiwylliannol Bwylaidd a Chymraeg ar y safle.**

Grwpiau bregus

Grwpiau sy'n gysylltiedig ag oedran

- Plant a Phobl Ifanc
- Blynyddoedd cynnar yn cynnwys beichiogrwydd a blwyddyn gyntaf eu bywyd
- **Poblogaeth oedolion gyffredinol**
- **Pobl Hŷn**

Grwpiau sy'n gysylltiedig ag incwm

- **Pobl ar incwm isel**
- Economaidd anweithredol
- Di-waith/heb waith
- Pobl sy'n methu gweithio oherwydd salwch

Grwpiau sy'n dioddef gwahaniaethu neu anfantais gymdeithasol arall

- **Pobl ag anableddau/anawsterau corfforol neu ddysgu.**
- Teithwyr
- Teuluoedd rhiant sengl

- Bydd pobl sy'n lesbiaid, hoyw a thrawsryweddol
- Pobl Ddu a grwpiau lleiafrifoedd ethnig
- Grwpiau Crefyddol
- Pobl ddigartref
- Grwpiau iaith/diwylliant
- Grwpiau ffoaduriaid
- Teuluoedd un rhiant
- Gofalwyr
- Cyn-droseddwyr
- Plant mewn Gofal

Grwpiau daearyddol

- Pobl sy'n byw mewn ardaloedd sydd â dangosyddion economaidd a/neu iechyd gwael
- Pobl sy'n byw mewn ardaloedd ynysig/gor-boblog
- Pobl sy'n methu â chael mynediad i wasanaethau a chyfleusterau
- Pobl mewn lleoliadau allweddol e.e. gweithleoedd, ysbytai, ysgolion, cartrefi gofal, carchardai

2. Gan ddefnyddio'r rhestr wirio Penderfynyddion Iechyd a Lles isod, ystyriwch:

- sut (ym mha ffordd un ai'n gadarnhaol neu'n negyddol neu'n anfwriadol)
- i ba raddau (effaith sylweddol/ cymedrol / minimal)

Mae'n bosib y bydd y grwpiau hyn yn y boblogaeth ac yn y boblogaeth gyffredinol ei hun yn cael eu heffeithio gan y bwriad neu y bydd gan y bwriad oblygiadau arnynt - a chrynowch hynny ar gyfer pob adran o'r daflen sgrinio isod.

Gellir rhestru unrhyw gyfleoedd a gollwyd i wella'r bwriad dan y golofn gadarnhaol (+). Gellir rhestru unrhyw effeithiau neu ganlyniadau anfwriadol ar iechyd a lles dan y golofn negyddol (-). Os nad oes unrhyw effeithiau tebygol neu os ydynt yn finimal iawn yna ewch i'r adran nesaf.

Gofynnwch y cwestiwn: Sut mae'r bwriad hwn yn effeithio ar y penderfynyddion, er enghraifft, gweithgarwch corfforol neu ddietydd (yn yr adran Ffordd o Fyw), yn gadarnhaol neu'n negyddol? Neu ddim o gwbl?

Penderfynyddion Iechyd

Ffyrdd o fyw	
Effeithiau / Cyfleoedd cadarnhaol	Effeithiau Negyddol / Anfwriadol
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bydd dyluniad cyfleusterau'r cartref gofal yn addas i'w bwrpas a bydd yn cynnwys gofod tu allan i annog preswylwyr a staff i gerdded a symud, yn ogystal â llwybrau cerdded y tu mewn i'r adeilad. ▪ Darperir ar gyfer holl anghenion diet trigolion i sicrhau diet cytbwys ▪ Bydd yr amgylchedd yn cynnwys gofodau i gynnal gweithgareddau a chyfleoedd hamddena i hyrwyddo rhyngweithio a chreadigrwydd i wella llesiant 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dim

DYLANWADAU CYMDEITHASOL A CHYMUNEDOL AR IECHYD**Effeithiau / Cyfleoedd cadarnhaol****Effeithiau Negyddol / Anfwriadol**

- Bydd y cartref gofal yn galluogi gweithwyr lechyd a Gofal Cymdeithasol i gydweithio y tu mewn i'w cyfleuster ac yn y safle ehangach. Bydd y Tîm Adnoddau Cymunedol wedi'i leoli ar y safle hefyd fydd yn hyrwyddo gwaith integredig i gwella gofal parhaus i ddefnyddwyr gwasanaeth, gan alluogi pob gweithiwr proffesiynol yn y maes gofal i gael mynediad hawdd i'r amrediad cyfan o ofal a ddarperir ar y safle a chysylltu â gwasanaethau cymunedol a thrydydd sector eraill, fel sy'n briodol.
- Ymateb cynt gan weithwyr proffesiynol lechyd a Gofal Cymdeithasol sy'n gweithio ar y safle i anghenion gofal newidiol pobl a dylai hyn wella parhad y gofal.
- Cyfleoedd i gynnwys y gymuned leol mewn grwpiau lleol a'r gymuned ehangach yn y cyfleuster cartref gofal - er enghraifft hyrwyddo cynlluniau rhyng-genedliadol gydag ysgolion lleol.
- Cyfleoedd i grwpiau trydydd sector ddefnyddio gofod a chefnogi'r cartref gofal.
- Cyfleoedd i dynnu sylw at weithgareddau lleol a galluogi pobl i chwilio am syniadau'n defnyddio Dewis.

Llesiant Meddyliol**Effeithiau / Cyfleoedd cadarnhaol****Effeithiau Negyddol / Anfwriadol**

- Bydd ymestyn llety'r cartref gofal yn gwella mynediad i ofal arbenigol i bobl â dementia ac anghenion iechyd meddwl
- Bydd cyd-leoli'r Tîm Adnoddau Cymunedol ar y safle - yn cynnwys aelodau'r Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol / gwasanaethau yn cyflwyno mwy o gyfleoedd i gael mynediad i gefnogaeth ar sail 'siop un stop'
- Bydd lleoliad estynedig, heddychlon a naturiol safle Penrhos yn ogystal â mynediad penodol i drigolion y Cartref Gofal i'r tu allan yn darparu amgylchedd therapiwtig a synhwyraidd i'r sawl ag anghenion iechyd meddwl a gwasanaethau llesiant cyffredinol.
- Bydd modd hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth o'r gefnogaeth fydd ar gal ar gyfer y pum ffordd i les.
- Fel cyfleuster newydd sydd wedi'i dylunio'n dda,

- Mae'r Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn amcangyfrif nad yw 75% o'r bobl gyda phroblemau iechyd meddwl yn cael mynediad i'r driniaeth sydd ei hangen arnynt¹

¹Transforming Community Conflict, Adroddiad Mediation Hertfordshire, 2021

<p>bydd y cartref gofal yn meithrin balchder a phositiffaeth fydd yn helpu i wneud y mwyaf o'r deilliannau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Effaith gadarnhaol ar staff trwy arferion gweithio newydd 	
<p>Amodau byw ac amgylcheddol sy'n effeithio ar iechyd</p>	
<p>Effeithiau / Cyfleoedd cadarnhaol</p>	<p>Effeithiau Negyddol / Anfwriadol</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cyfrannu at adfywiad yr ardal yn gyffredinol. ▪ Bydd y cartref gofal newydd yn bodloni rheoliadau adeiladu, yn cynnwys safonau amgylcheddol a chynaliadwyedd, effeithlonrwydd ynni a thargedau datgarboneiddio. ▪ Cyfleusterau hygrych, sy'n hwyluso mynediad i grwpiau bregus ▪ Mae canolbwyntio mwy ar atal yn cefnogi cynladwyedd darparu gwasanaeth yn sgil rhagweld cynnydd mewn galw. ▪ Bydd yr arwyddion yn ddwyieithog a bydd yr amgylchedd yn ddementia gyfeillgar ac wedi'i ddylunio i ystyried nam gweledol, yn ogystal â dolenni clyw a chyfleusterau toiledau hygrych, newid babi ▪ Anelu i fodloni egwyddorion datblygu cynaliadwy o ran Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. ▪ Cyfleoedd i gefnogi teithio llesol a sicrhau dewisiadau cludiant cyhoeddus dibynadwy. ▪ Yn sgil Covid-19, gwersi wedi'u dysgu ynghylch rheoli haint a lleihau trosglwyddiad h.y. awyru - y dechnoleg ddiweddaraf wedi'i chynnwys 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gallai fod cynnydd yng nghost teithio, cerdded neu yrru neu amser teithio i rai pobl. ▪ Costau teithio i ofalwyr/materion.
<p>Amgylchiadau Economaidd yn effeithio ar lechyd</p>	
<p>Effeithiau / Cyfleoedd cadarnhaol</p>	<p>Effeithiau Negyddol / Anfwriadol</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Disgwylir i'r datblygiad gyfrannu'n gadarnhaol i'r economi leol (er enghraifft o ran cyfleoedd adeiladu a chyflogaeth) a thuag at adfywio. ▪ Bydd y cam datblygu yn creu cyfleoedd cyflogaeth yn yr ardal leol. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gall rhai o'r cyfleoedd cyflogaeth ac effeithiau iechyd fod yn rhai byrdymor neu dros dro neu heb eu cynnal. ▪ Y sawl sydd heb fynediad i'w cludiant eu hunain fydd o bosib dan fwyaf o anfantais.
<p>Mynediad ac Ansawdd Gwasanaethau</p>	
<p>Effeithiau / Cyfleoedd cadarnhaol</p>	<p>Effeithiau Negyddol / Anfwriadol</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mae cydleoli gweithwyr proffesiynol iechyd a gofal cymdeithasol o fewn y cartref gofal a chael y TAC ar y safle yn hyrwyddo dull integredig o ran darparu gofal ansawdd uchel. ▪ Amrediad cyflawn o ddarpariaeth gofal ar gael ar y safle yn lleihau / atal yr angen i deithio ar gyfer y rhai hynny sy'n byw'n lleol. ▪ Disgwylir i'r cartref gofal fod yn agos i gludiant cyhoeddus a chyda lefel o gyfleoedd parcio, yn 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Efallai y bydd yn rhaid i rai pobl sy'n cael mynediad i gyfleusterau'r cartref gofal deithio ymhellach, gall hyn fod yn fwy heriol i bobl sy'n dibynnu ar eraill i'w cynorthwyo a / neu ddibynnu ar gludiant cyhoeddus ac fe all hyn gael effaith ariannol.

cynnwys ar gyfer y rhai gydag anghenion mynediad anabled.	
Ffactorau Macro-economaidd, Amgylcheddol a Chynladwyedd	
Effeithiau / Cyfleodd cadarnhaol	Effeithiau Negyddol / Anfwriadol
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mae'n cyfrannu at dargedau amgylcheddol a chynladwyedd, wedi'i alinio â gofynion rheoleiddio Cymru a'r agenda datgarboneiddio ▪ Adfywiad yr ardal yn yr hirdymor 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Angen ystyried effaith amgylcheddol cael un neu fwy o adeiladau. ▪ Trafnidiaeth a Mynediad

Crynodeb o'r Effeithiau Iechyd Posib a Nodwyd

Yn yr un modd ag elfennau eraill y gwaith cynllunio, ymgysylltu a dyluniad disgwylidig y datblygiad gofal iechyd; bydd yr Asesiad Effaith Iechyd ansoddol hwn yn cael ei adolygu'n rheolaidd gan y bwrdd prosiect lleol ac unrhyw gorff dilynol ar ôl i'r datblygiad gael ei gwblhau. Bydd yn ffurfio rhan ffurfiol o gynllun gwireddu buddion yr hwb gofal iechyd.

Effeithiau positif

Y posibilrwydd o:

- Wella mynediad i ofal preswyl a nyrsio, yn cynnwys i'r sawl sydd â dementia
- Llety addas i bwrpas o ansawdd uchel ar gyfer bobl gydag anghenion gofal hirdymor sy'n hygyrch ac yn ddementia gyfeillgar
- Cadw gofal yn Agos i Adref
- Dylunio da (tu mewn a thu allan i'r cartref gofal) sy'n hyrwyddo llesiant - gwneud y mwyaf o fynediad i'r tu allan / natur a'r lleoliad prydferth, hyrwyddo cerdded, symudedd a sicrhau y darperir diet cytbwys i drigolion
- Cydleoeli gweithwyr proffesiynol iechyd a gofal cymdeithasol o fewn y cartref gofal ac ar draws safle Penrhos yn arwain at well deilliannau gofal a gofal o ansawdd uchel.
- Mae'n cyfrannu at dargedau amgylcheddol a chynladwyedd, wedi'i alinio â gofynion rheoleiddio Cymru ac ymrwymadau datgarboneiddio
- Cyfrannu'n positif at yr economi leol
- Ychwanegu at wydnwch y gymuned a'r boblogaeth.

Effeithiau Negyddol / Canlyniadau Anfwriadol

- Gall lleoliad y cartref gofal fod ymhellach i ffwrdd i rai pobl - yn dibynnu ar argaeledd lleoliadau i'r sawl sy'n byw'n bellach i ffwrdd (de Gwynedd)
- Her o ran cludiant i rai yn y gymuned
- Er mwyn cynnal lefelau staffio digonol (gyda'r sgiliau gofynnol) yn y cartref gofal dros amser, bydd angen datblygu model staffio arloesol.

Effeithiau ar grwpiau Bregus

- Effaith positif yn gyffredinol ar yr holl grwpiau bregus a nodir uchod trwy well mynediad i ddarpariaeth gofal, mewn cyfleusterau newydd sydd wedi'u dylunio'n dda yn ogystal â chyfleodd cyflogaeth yn lleol.
- Effaith gadarnhaol sylweddol yn arbennig ar bobl hŷn (ac oedolion) gydag anghenion gofal preswyl, nyrsio a dementia hirdymor yn cael mynediad i'r gofal hwn yn lleol a gwell ansawdd gofal wedi'i ddarparu mewn cyfleusterau ac amgylchedd sy'n addas i'r pwrpas a'r sawl â dementia i gael

mynediad i ofal

- Y cynllun ymgysylltu i gael ei deilwra i ddefnyddio amrediad o declynnau a mecanweithiau i gwrdd â grwpiau sy'n anodd eu cyrraedd.

Argymhellion:

a. A yw'r effeithiau a nodir uchod yn ddigon i gyfiawnhau asesiad effaith iechyd mwy cynhwysfawr?

AEI i esblygu wedi'i alinio a chanfyddiadau'r ymgysylltu a chamau nesaf y prosiect a mireinio opsiynau.

b. A oes angen camau eraill o ganlyniad i'r broses AEI hon? Os oes, amlinellwch hwy (rhestrwch argymhellion a/neu fesurau lleddfu/gwella fan hyn)

Camau Gweithredu a Argymhellir:

1. Cam nesaf ymgysylltu ar gyfer y prosiect ehangach - yn ymwneud â'r cam cartref gofal - yn y cam Achos Busnes Amlinellol i gynnwys grwpiau penodol ac anodd eu cyrraedd a chanolbwyntio ar y sawl wnaeth ddim cymryd yn rhan yn yr ymgysylltu yn y cam Achos Amlinellol Strategol.
2. Ymgysylltu â grwpiau sy'n anodd eu cyrraedd.
3. Ymgysylltu â staff ac ystyried diwylliant a ffyrdd o weithio.

c. Os oes angen AEI arall, amlinellwch y camau nesaf (E.e. Dyddiad ac Amser y cyfarfod sgopio)

A ydych wedi cynnal asesiadau effaith eraill, neu yn bwriadu gwneud hynny? h.y.: Asesiad Effaith Cydraddoldeb, Asesiad Effaith Amgylcheddol. Neu a fydd hyn yn ffurfio rhan o un?

- Unrhyw ofynion ac amseroedd ar gyfer unrhyw asesiadau effaith posib eraill ar gyfer y cam Achos Busnes Amlinellol ymlaen, os o gwbl - i gael eu cytuno.
- Sgrinio AEC: wedi'i gwblhau yn ystod yr Achos Amlinellol Strategol
- Asesiad Dyletswydd Economaidd-gymdeithasol: cytunwyd nad yw'n briodol gan fod y penderfyniad eisoes wedi'i wneud yn 2019 (LIC) i gau'r cartref a chael un yn ei le trwy ddarpariaeth partneriaeth sector cyhoeddus
- Asesiad effaith iechyd Pen Desg Cyflym: yn cael e i ddatblygu'n barod ar gyfer Achos Busnes Amlinellol a disgwylir mewnbwn gan grŵp bychan yn y lle cyntaf
- Sgrinio Asesiad Effaith Diogelu Data: yn cael ei ddatblygu'n barod ar gyfer yr Achos Busnes Amlinellol ac yn aros i gael ei adolygu/monitro ymhellach

ADRODDIAD I'R CABINET

28 MAWRTH 2023

Aelod Cabinet: Cynghorydd Dyfrig Siencyn, Arweinydd y Cyngor

Pwnc: Bidiau Un Tro/Cronfa trawsffurfio 2023/24

Swyddog cyswllt: Dafydd Gibbard, Prif Weithredwr

1. Y penderfyniad a geisir

Gofynnir i'r Cabinet:

- Gymeradwyo y bidiau un-tro o £2,119,300 ar gyfer 2023/24 sydd i'w cyllido o'r gronfa Trawsffurfio.
- Gymeradwyo bidiau cyfalaf gwerth £447,000 sydd i'w hariannu o gyllid cyfalaf.

2. Y rheswm dros yr angen am benderfyniad

Eleni, yn wahanol i'r drefn arferol, mae'r bidiau am adnodd un-tro yn cael eu cyflwyno mewn adroddiad ar wahân i adroddiad y Gyllideb gan nad yw dyrannu adnodd un tro yn cael effaith ar osod ein cyllideb refeniw flynyddol nac yn ystyriaeth wrth orfod pennu cyfradd y Dreth Cyngor. Cyflwynir yr adroddiad hwn cyn dechrau y flwyddyn ariannol 2023/24 fel bod modd gweithredu o 1 Ebrill 2023.

3. Cyflwyniad / Cefndir

Yn flynyddol gwahoddir adrannau'r Cyngor i gyflwyno bidiau am adnodd un tro ar gyfer materion megis ymdopi gyda phwysau dros dro, cyflawni prosiectau Cynllun y Cyngor, trawsffurfio gwasanaethau neu arbrofi cyn dod i gasgliad os yw'n synhwyrol darparu cyllideb barhaol.

4. Bidiau Un-tro 2023/24

Mae'r bidiau a dderbyniwyd wedi eu hasesu gennyf i, y ddau gyfarwyddwr a'r Pennaeth Cyllid a cyflwynir yn **Atodiad 1** fanylion y bidiau un-tro a argymhellir i dderbyn cefnogaeth ariannol ar gyfer 2023/24.

Argymhellir cymeradwyo 9 o fidiau gwerth £2,119,300 fel sydd wedi eu rhestru yn **Nhabl 1** isod, gyda gwybodaeth fanylach am y bidiau unigol wedi eu cynnwys yn **Atodiad 2**. Mae'r gronfa trawsffurfio sydd ar gael i gyllido blaenoriaethau'r Cyngor i'w defnyddio fel ffynhonnell i gyllido'r bidiau yma.

Tabl 1 Bidiau Refeniw Un-tro 2023/24

	Teitl y Bid	Swm a argymhellir (£)
ADDYSG		
Un-tro 1	Bid System Rheoli Gwybodaeth Addysg	54,600
PLANT A CHEFNOGI TEULUOEDD		
Un-Tro 2	Swyddi Ymarferwyr Gofal Cymdeithasol x 3, Arfon, Meirion a Dwyfor	130,000
AMGYLCHEDD		
Un-tro 3	Casglu Gwastraff: ôl-ddyddio taliadau	142,500
Un-tro 4	Rheolaeth o ail gartrefi a llety gwyliau byr dymor – cost adnoddau i sefydlu a gweithredu cyfarwyddyd Erthygl 4	400,000
ECONOMI A CHYMUNED		
Un-tro 5	Materion Cyllidol Byw'n Iach - colled incwm	654,938
Un-tro 6	Eisteddfod Llŷn ac Eifionydd	150,000
Un-tro 7	Llewyrch o'r Llechi: Cydlynedd Treftadaeth Byd Gogledd Orllewin Cymru	77,262
CEFNOGAETH GORFFORAETHOL		
Un-tro 8	Cronfa Dysgu a Datblygu Gorfforaethol	450,000
Un-tro 9	Enwau Strydoedd	60,000
CYFANSWM		2,119,300

5. Bid Cyfalaf 2023/24

Ar wahân i'r uchod, yn dilyn cymeradwyo gwerth £385k o fidiau cyfalaf fel rhan o adroddiad Cyllideb 2023/24 i'r Cyngor llawn ar ddechrau Mawrth, ers hynny mae cais cyfalaf pellach angen cefnogaeth ariannol sef 'Uwchraddio ac adnewyddu yr amlosgydd yn Amlosgfa Bangor' gwerth £447,000. Manylir ar y bid yn **Atodiad 3**.

Yn flynyddol clustnodir £500k o arian cyfalaf ar gyfer blaenoriaethau cyfalaf y Cyngor. Gan mai £385k yn unig sydd wedi ei ymrwymo eisoes ar gyfer 2023/24, mae modd defnyddio y £115k sydd yn weddill o gyllideb 2023/24 tuag at ariannu'r bid yma. Nid yw'r gyllideb flynyddol wedi ei hymrwymo yn llawn mewn blynyddoedd blaenorol ychwaith, ac yn ychwanegol i hyn - oherwydd bod adnodd wedi ei ryddhau yn sgil derbyn grantiau ar gyfer gwahanol gynlluniau - mae modd ariannu y £332k sydd yn weddill o'r cyfuniad ffynonellau yma.

6. Casgliad

Yn dilyn cymeradwyaeth i'r bidiau a nodir yn Rhan 1 o'r adroddiad, bydd yr arian yn cael ei ddyrannu i'r Adrannau perthnasol fel eu bod yn gallu gweithredu i wario ar y gwasanaethau yn ystod y flwyddyn ariannol 2023/24.

Barn yr aelod lleol

Dim yn berthnasol

Barn y swyddogion statudol**Y Swyddog Monitro:**

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb

Y Pennaeth Cyllid:

Mae swyddogion yr Adran Gyllid wedi cydweithio'n agos gydag awdur yr adroddiad, a gallaf gadarnhau cywirdeb y ffigyrau sydd wedi ei gynnwys ynddo. Rwyf yn fodlon fod adnoddau digonol yn y Gronfa Trawsffurfio i ariannu'r bidiau un-tro a welir yn Tabl 1, ac mae'r dull o ariannu'r bid cyfalaf yn briodol a darbodus.

Atodiadau

Atodiad 1 – Crynodeb Bidiau Un-tro a Bid Ychwanegol Cyfalaf

Atodiad 2 – Bidiau Refeniw Un-tro

Atodiad 3 – Bid Cyfalaf Ychwanegol

ATODIAD 1 - CRYNODEB BIDIAU UN-TRO A BID YCHWANEGOL CYFALAF

	Teitl y Bid	Un-Tro (£)	Cyfalaf (£)
Adran Addysg			
Un-tro 1	Bid System Rheoli Gwybodaeth Addysg	54,600	
Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd			
Un-tro 2	Ymarferwyr Gofal Cymdeithasol	130,000	
Adran Amgylchedd			
Un-tro 3	Casglu Gwastraff: ôl-ddyddio taliadau	142,500	
Un-tro 4	Rheolaeth o ail gartrefi a llety gwyliau byr dymor - cost adnoddau i sefydlu a gweithredu cyfarwyddyd Erthygl 4	400,000	
Adran Economi a Chymuned			
Un-tro 5	Materion Cyllidol Byw'n Iach - colled incwm	654,938	
Un-tro 6	Eisteddfod Llŷn ac Eifionydd	150,000	
Un-tro 7	Llewyrch o'r Llechi: Cydlynnydd Treftadaeth y Byd Gogledd Orllewin Cymru	77,262	
Adran Cefnogaeth Gorfforaethol			
Un-tro 8	Cronfa Dysgu a Datblygu Gorfforaethol	450,000	
Un-tro 9	Enwau Strydoedd	60,000	
Adran Priffyrdd, Peirianeg a YGC			
Cyf 6	Uwchraddio ac Adnewyddu yr Amlosgydd yn Amlogfa Bangor		447,000
		2,119,300	447,000

ATODIAD 2 - BIDIAU REFENIW UN-TRO

BIDIAU REFENIW UN-TRO 2023/24

	Teitl y Bid	Manylion y Bid	Swm a argymhellir (£)
ADDYSG			
Un-tro 1	Bid System Rheoli Gwybodaeth Addysg	Mae'r Adran wedi caffael system Reoli Gwybodaeth Addysg newydd a fydd yn arwain at arbedion. Mae'r bid un-tro yma ar gyfer costau ychwanegol gan fod dau gytundeb yn gorgyffwrdd.	54,600
PLANT A CHEFNOGI TEULUOEDD			
Un-tro 2	Ymarferwyr Gofal Cymdeithasol	Bid am dair swydd Ymarferwyr Gofal Cymdeithasol am flwyddyn (Arfon, Meirion, Dwyfor).	130,000
AMGYLCHEDD			
Un-tro 3	Casglu Gwastraff: ôl-ddyddio taliadau	Ôl-ddyddio taliadau yn dilyn arfarniad swyddi casglu gwastraff.	142,500
Un-tro 4	Rheolaeth o ail gartrefi a llety gwyliau byr dymor - cost adnoddau i sefydlu a gweithredu cyfarwyddyd Erthygl 4	Yn dilyn pwysau gan y Cyngor a'r gwaith ymchwil, mae Llywodraeth Cymru yn y broses o gyflwyno newidiadau i ddeddfwriaeth cynllunio. Mae'r newidiadau'n cyflwyno dosbarthiadau defnydd cynllunio newydd ar gyfer prif gartref, ail gartref a llety gwyliau byr dymor. Yn sgil hyn, os gall Awdurdod dystiolaethu fod ail gartrefi a llety gwyliau byr dymor yn achosi niwed i gymunedau – yna drwy ymgymryd â phroses gyfreithiol a elwir yn gyfarwyddyd erthygl 4, gellir atal prif gartref rhag newid i ail gartref neu lety gwyliau byr dymor, heblaw fod caniatâd cynllunio mewn lle. Mae'r bid yma ar gyfer adnoddau i sefydlu a gweithredu y cyfarwyddyd am gyfnod o dair mlynedd ac eithrio ardal Dwyfor sydd yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru fel rhan o Beilot Dwyfor.	400,000
ECONOMI A CHYMUNED			
Un-tro 5	Materion Cyllidol Byw'n Iach - colled incwm	Mae'r bid yma ar gyfer y colled incwm a ragwelir dros y flwyddyn nesaf ac mae'r cwmni'n dal i geisio adfer eu incwm i'r lefelau cyn covid.	654,938

Un-tro 6	Eisteddfod Llŷn ac Eifionydd	Bydd Eisteddfod Llŷn ac Eifionydd yn cael ei chynnal ym Moduan yn mis Awst 2023. Bydd costau ychwanegol ar wasanaethau'r Cyngor er mwyn croesawu'r Eisteddfod i Wynedd. Nid yw'r union gostau yn glir eto, ac mae bwriad targedu cronfeydd allanol hefyd i gefnogi'r gwaith. Ond yn fras, ystyrir bydd angen cyllideb ychwanegol er mwyn cyfarch: •Costau paratoi a thacluso'r ardal •Costau Cyfathrebu ac Ymgysylltu •Costau cefnogi busnesau a mentrau lleol i baratoi •Costau Stondin Gwynedd, arddangosfa, gweithgareddau a digwyddiadau	150,000
Un-tro 7	Llewyrch o'r Llechi: Cydlynnydd Treftadaeth y Byd Gogledd Orllewin Cymru	Ers Gorffennaf 2022 mae Tirlun Llechi Gogledd Orllewin Cymru wedi ei arysgrifio fel Safle Treftadaeth y Byd. Mae disgwyliadau arnom i weithredu a gwireddu'r Cynllun Er mwyn gwireddu'r Cynllun Rheoli ac ymateb i ofynion Unesco, mae'r mwyafrif o Safleoedd Treftadaeth Byd yn cyflogi Cydlynnydd a dyma yw'r bid hwn.	77,262
CEFNOGAETH GORFFORAETHOL			
Un-tro 8	Cronfa Dysgu a Datblygu Gorfforaethol	Parhau efo trefniant hanesyddol ar gyfer cyllido Rhaglen Hyfforddiant Gorfforaethol, sef gwneud bid bob 3 mlynedd am arian i gynnal y gronfa. Bydd yr arian yn cyllido prynu hyfforddiant allanol (ble nad oes darpariaeth fewnol) a chyllido dysgu drwy dechnoleg (e-ddysgu).	450,000
Un-tro 9	Enwau Strydoedd	Cais am arian i gyllido darn o waith fel rhan o'r prosiect enwau llefydd – yn benodol ar gyfer cyfarch yr elfen 'enwau strydoedd'. Y bwriad yw codi statws gweledol yr iaith trwy gael y fersiwn Gymraeg ar arwyddion strydoedd yng Ngwynedd. Mae'r bid yma ar gyfer ariannu arwyddion newydd dros gyfnod o ddwy flynedd.	60,000
			2,119,300

ATODIAD 3 - BID CYFALAF YCHWANEGOL

BID CYFALAF YCHWANEGOL 2023/24

	Teitl y Bid	Manylion y Bid	Swm a argymhellir (£)
PRIFFYRDD, PEIRIANNEG A YGC			
Cyf 6	Uwchraddio ac Adnewyddu yr Amlosgydd yn Amlogfa Bangor	Mae angen amlosgydd newydd yn yr Amlogfa ac o ganlyniad i ffactorau tu allan i'n rheolaeth megis chwyddiant a chynnydd mewn costau, nid yw'r swm sydd mewn cronfa ar gyfer y pwrpas yma bellach yn ddigonol. Mae'r bid yma felly ar gyfer y gost ychwanegol i uwchraddio un llosgydd yn yr Amlogfa.	447,000

Eitem 8

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	28 Mawrth 2023
Aelod Cabinet:	Cynghorydd Beca Brown
Swyddog Cyswllt:	Gwern ap Rhisiart, Pennaeth Cynorthwyol Addysg: Sector Cynradd
Teitl yr Eitem:	Cyhoeddi rhybudd statudol ar y cynnig i gau Ysgol Felinwnda ar 31 Awst 2023 a chynnig lle i'r plant yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023 ymlaen.

Y PENDERFYNIAD A GEISIR:

- (1) Cymeradwyo cychwyn y broses i gau Ysgol Felinwnda ar 31 Awst 2023.
- (2) Cymeradwyo cyhoeddi rhybudd statudol, yn caniatáu cyfnod gwrthwynebu statudol o 28 diwrnod yn unol â gofynion Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac arweiniad Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018, ar y cynnig i gau Ysgol Felinwnda ar 31 Awst 2023 a darparu lle i ddisgyblion yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023.

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Ar sail CYBLD Ionawr 2023, Ysgol Felinwnda yw'r ysgol leiaf yn y sir, gyda dim ond 8 o ddysgwyr. O ganlyniad, mae'r Adran Addysg yn cyflwyno'r adroddiad yma i'r Cabinet yn gofyn am ganiatâd i gynnal cyfnod gwrthwynebu statudol ar y cynnig i gau Ysgol Felinwnda.
- 1.2 Pwrpas yr adroddiad hwn yw i gyflwyno'r rhesymeg y tu ôl i'r argymhelliad a cheisio caniatâd i gynnal cyfnod gwrthwynebu statudol ar y cynnig i gau Ysgol Felinwnda ar 31 Awst 2023 a chynnig lle i'r plant yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023 ymlaen.

2. CYD-DESTUN STRATEGOL

- 2.1 Mae'r Cyngor wedi gweithredu'r Strategaeth 'Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd' ers y bu iddo gael ei fabwysiadu gan y Cyngor Llawn yn Ebrill 2009. Nodir yn y strategaeth fod angen sicrhau modd i fedru rhoi sylw i sefyllfaoedd rhai ysgolion sy'n fregus.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

2.2 Yn ei gyfarfod ar 18 Rhagfyr 2018, bu i'r Cabinet gymeradwyo egwyddorion "Addysg Addas i Bwrpas" sydd bellach yn sail ar gyfer gwireddu gweledigaeth yr Adran Addysg a datblygu'r gyfundrefn er sicrhau addysg o ansawdd uchel i blant a phobl ifanc Gwynedd ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain. Mae'r egwyddorion hyn yn gweithio tuag at resymoli ystod oedran o fewn dosbarthiadau cynradd, a sicrhau amser digyswllt digonol i benaethiaid ganolbwyntio ar faterion arweinyddiaeth yn yr ysgolion cynradd.

3. SEFYLLFA BRESENNOL YSGOL FELINWENDA

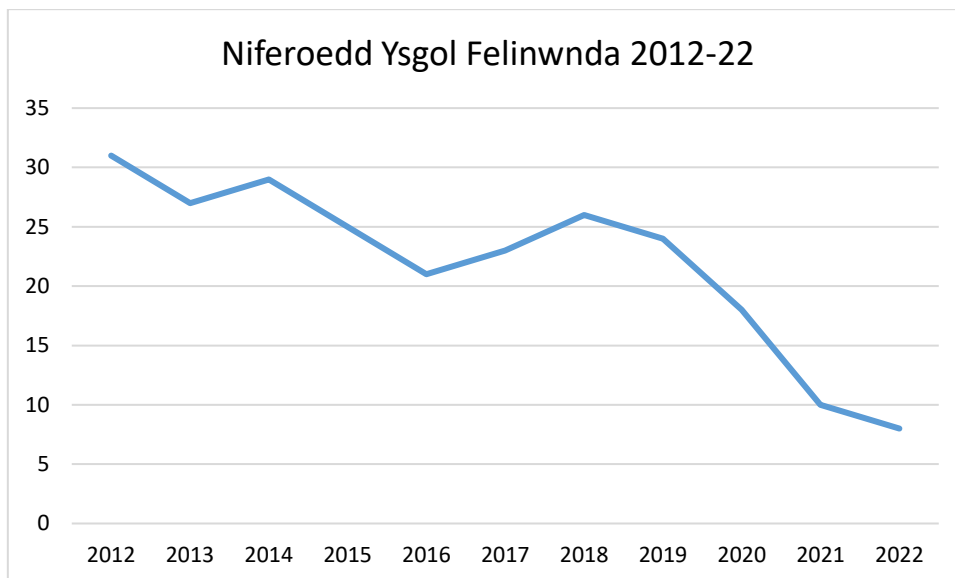
3.1 Mae Ysgol Felinwenda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos. Mae'n darparu addysg ar gyfer disgyblion rhwng 3 ac 11 oed. Derbynnir plant i'r dosbarth meithrin yn rhan amser yn y mis Medi yn dilyn eu pen-blwydd yn dair oed, ac yn llawn amser yn y mis Medi yn dilyn eu pen-blwydd yn bedair oed.

3.2 Niferoedd dysgwyr

Dengys y tabl a'r graff isod y gostyngiad sydd wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Felinwenda dros y 10 mlynedd diwethaf:

Blwyddyn	Nifer dysgwyr Ysgol Felinwenda
2012	31
2013	27
2014	29
2015	25
2016	21
2017	23
2018	26
2019	24
2020	18
2021	10
2022	8

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Fel y gwelir, mae niferoedd disgyblion yr ysgol wedi gostwng yn sylweddol ers 2018 ac yn fregus ers peth amser.

3.3 Amrediad oedran eang o fewn dosbarthiadau bychan

Yn ôl CYBLD Ionawr 2023, cofnodwyd 8 o ddysgwyr yn Ysgol Felinwnda, sef y nifer lleiaf o ddysgwyr mewn unrhyw ysgol yng Ngwynedd. Mae'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dau ddosbarth bychan aml-oedran gydag un dosbarth ar gyfer dysgwyr blwyddyn 1–3 a'r llall ar gyfer blwyddyn 4-5. Does dim un plentyn oed meithrin, dosbarth derbyn na blwyddyn 6 yn yr ysgol:

	Blwyddyn								Cyfanswm
	M	D	1	2	3	4	5	6	
Felinwnda	0	0	1	1	1	2	3	0	8
Dosbarthiadau	Dosbarth					Dosbarth			

3.4 Rhagamcanion

Dengys y tabl isod sefyllfa gyfredol yr ysgol a'r rhagamcanion niferoedd dros y 3 blynedd nesaf:

Capasiti (M-B16)	Niferoedd Ionawr 2023 (M-B16)	Llefydd Gweigion	Rhagamcanion Medi 2023	Rhagamcanion Medi 2024	Rhagamcanion Medi 2025	Cyfartaledd Niferoedd 2023-2025
61	8	87%	8	5	3	5

Fel y gwelir o'r rhagamcanion mae'n debygol y bydd niferoedd yr ysgol yn parhau i ostwng i lefelau sydd hyd yn oed yn fwy bregus na'r sefyllfa bresennol dros y blynyddoedd nesaf.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

3.5 Canran uchel o lefydd gweigion

Yn seiliedig ar ffigyrau Ionawr 2023, mae 87% o lefydd gweigion yn yr ysgol (53 mewn nifer).

4. CYLLID

4.1 Dengys y tabl isod ddyraniad cyllidol Ysgol Felinwnda ar gyfer 2022-23:

	Dyraniad Cyllidol yr Ysgol 2022-23	Cost y Pen 2022-23	Rhwyd Diogelu 2022-23
Ysgol Felinwnda	£138,226	£14,643	£54,924
Cyfartaledd Ysgolion Gwynedd	£478,000	£4,509	£34,456*

*Cyfartaledd y 21 safle cynradd sydd yn y rhwyd diogelu.

4.2 Cost fesul disgybl

Cyfanswm y dyraniad ar gyfer y flwyddyn ariannol 2022-23 (yn seiliedig ar niferoedd Medi 2021) ydi £138,226 sy'n golygu fod cost y pen Ysgol Felinwnda yn £14,643 (2022-23). Y cyfartaledd sirol ar gyfer cost fesul disgybl yn yr un flwyddyn yw £4,509, sy'n golygu fod cost y pen Ysgol Felinwnda dros 3 gwaith yn uwch na'r cyfartaledd sirol.

4.3 Rhwyd diogelu

Mae Ysgol Felinwnda yn derbyn swm o £54,924 ar gyfer 2022-23 drwy'r polisi lleiafswm staffio (sy'n gwarantu o leiaf pennaeth ac athro ym mhob ysgol, a phennaeth a chymhorthydd mewn ysgolion sydd â llai na 15 o ddysgwyr).

4.4 Heriau i'r dyfodol

Mae Ysgol Felinwnda yn wynebu her i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2023-24 gan y bydd yr ysgol yn derbyn dyraniad ar sail niferoedd dysgwyr, a bydd hynny, ynghyd â swm gwarchodaeth a ddysgwyr iddynt yn eu galluogi i gyflogi pennaeth a chymhorthydd yn unig.

Ar gyfer 2023-24, gall Ysgol Felinwnda wneud defnydd helaeth o falansau er mwyn gallu parhau gyda'r trefniant staffio cyfredol am flwyddyn arall. Fodd bynnag ni fydd modd i'r trefniant barhau ar gyfer 2024-25, gan na fydd ganddynt falansau yn weddill, ac felly byddai'n orfodol gweithredu strwythur staffio o bennaeth a chymhorthydd ar gyfer yr ystod lawn o ddysgwyr yn Ysgol Felinwnda. Bydd hyn yn golygu y byddai rhannu pennaeth gydag Ysgol Llandwrog, fel sy'n digwydd ar hyn o bryd, yn amhosibl, gan hefyd orfod diswyddo'r athro a gyflogir yn Ysgol Felinwnda ar sail gormodedd.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

5. OPSIYNAU Y RHODDWDYD YSTYRIAETH IDDYNT I ORESGYN YR HERIAU

5.1 Mae'n amlwg bod nifer o heriau yn wynebu Ysgol Felinwnda sy'n golygu nad yw sefyllfa'r ysgol yn gynaliadwy i'r dyfodol. Mae'r Adran Addysg wedi ystyried 4 opsiwn ar gyfer dyfodol addysg yn nalgylch Ysgol Felinwnda ac wedi gwerthuso pob opsiwn yn erbyn y meini prawf isod, sydd yn cyd-fynd â'r Strategaeth "Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd":

- Niferoedd dysgwyr
- Maint dosbarthiadau
- Adnoddau ariannol
- Ffactorau daearyddol
- Arweinyddiaeth a staffio
- Y gymuned
- Yr iaith Gymraeg

5.2 Gweler isod gasgliad o ganlyniad y gwerthusiad ar gyfer y 4 opsiwn. Gellir gweld y gwerthusiad llawn yn **Atodiad B**.

5.2.1 Gwneud dim – parhau efo'r 'Status Quo'

Er bod yr achos dros newid eisoes wedi ei sefydlu, mae'r model 'Gwneud Dim' wedi ei gynnwys at ddiben cymharu.

Byddai'r model yma'n golygu na fyddai newid i'r ddarpariaeth bresennol yn nalgylch Ysgol Felinwnda.

Manteision	Anfanteision
Ni fydd angen trefnu cludiant ychwanegol ar gyfer unrhyw ddysgwr.	Niferoedd isel yn parhau yn Ysgol Felinwnda.
	Llefydd gweigion sylweddol yn parhau yn Ysgol Felinwnda.
	Dosbarthiadau bach gydag ystod oedran o 3 blynedd yn parhau yn Ysgol Felinwnda.
	Dibyniaeth ar ddyraniad gwarchodaeth sylweddol yn parhau ar gyfer Ysgol Felinwnda.
	Cost y pen sydd 3 gwaith yn uwch na'r cyfartaledd sirol yn parhau ar gyfer Ysgol Felinwnda.
	Mwyafrif plant y dalgylch eisoes yn dewis mynychu ysgolion eraill.

Credir y bydd sefyllfa bresennol Ysgol Felinwnda yn parhau ac yn dwysáu dros y blynyddoedd nesaf, o ganlyniad, rydym o'r farn nad ydi parhau â'r status quo yn opsiwn i'r dyfodol.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

5.2.2 Ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos

Byddai'r model yma yn sicrhau parhad o safbwynt presenoldeb yr ysgol ym mhentref Felinwnda trwy drefniant cyd-weithio gydag ysgol gyfagos o dan arweiniad pennaeth neu benaethiaid ac un corff llywodraethol. Byddai cyrff llywodraethol yr ysgolion unigol yn cael eu diddymu a byddai corff llywodraethu ffederal (newydd) yn cael ei ffurfio. Byddai hunaniaeth yr ysgol o dan sylw (yn cynnwys enw, ethos, a gwisg ysgol) yn parhau, a byddai'n galluogi'r posibilrwydd o rannu staff, adnoddau, adeiladau, ac arbenigeddau.

Os yn ffedereiddio ysgolion mae'n ofynnol iddynt fod â'r un statws felly yn achos Ysgol Felinwnda byddai angen iddynt ffedereiddio gydag ysgol gymunedol arall. Yr ysgol gymunedol agosaf ydi Ysgol Bontnewydd.

Ni fyddai modd ffedereiddio Ysgol Felinwnda gydag Ysgol Llandwrog gan ei bod yn ysgol eglwysig.

Manteision	Anfanteision
Ni fydd angen trefnu cludiant ychwanegol ar gyfer unrhyw ddysgwr.	Niferoedd isel yn parhau yn Felinwnda.
	Llefydd gweigion sylweddol yn parhau yn Felinwnda.
	Dosbarthiadau bach gydag ystod oedran 3 mlynedd yn parhau yn Felinwnda.
	Dibyniaeth ar ddyraniad gwarchodaeth sylweddol yn parhau ar gyfer Felinwnda.
	Cost y pen sydd 3 gwaith mwy na'r cyfartaledd sirol yn parhau ar gyfer Felinwnda.
	Mwyafrif plant y dalgylch dewis mynychu ysgolion eraill yn hytrach nag Ysgol Felinwnda.

Gan fod yr opsiwn yma'n golygu parhau gyda'r ysgol bresennol o fewn y ffederasiwn rhagwelir bod tebygolrwydd uchel y bydd yr heriau presennol yn parhau ac yn dwysáu dros y blynyddoedd nesaf, ac felly rydym o'r farn nad ydi ffederaleiddio gydag Ysgol Bontnewydd yn opsiwn fyddai'n cyfarch yr heriau sy'n wynebu Ysgol Felinwnda nawr ac i'r dyfodol.

5.2.3 Cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r dysgwyr yn Ysgol Bontnewydd

Byddai'r model yma'n golygu cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r dysgwyr gael eu haddysgu yn Ysgol Bontnewydd.

Ystyrir Ysgol Bontnewydd fel 'ysgol amgen' am y rhesymau canlynol:

- Ysgol Bontnewydd yw'r ysgol gymunedol ddaearyddol agosaf at Ysgol Felinwnda, ac mae Ysgol Bontnewydd yn yr un dalgylch uwchradd ac Ysgol Felinwnda, sef Ysgol Syr Hugh Owen. Mae Ysgol Bontnewydd wedi'i lleoli rhyw 2 filltir o safle Ysgol Felinwnda.
- Mae nifer o rieni plant dalgylch Felinwnda eisoes yn anfon eu plant i Ysgol Bontnewydd (31 dysgwr yn Medi 2022).

CABINET CYNGOR GWYNEDD

- Dim ond 3 o ddysgwyr presennol Ysgol Felinwnda sy'n byw yn nalgylch Ysgol Felinwnda ac mae gan Ysgol Bontnewydd ddigon o le ar gyfer y 3 dysgwr yma.

Manteision	Anfanteision
Digon o le ar gyfer derbyn dysgwyr Ysgol Felinwnda.	Bydd angen diswyddo staff.
Mwy o gyfleoedd i gymryd rhan mewn gweithgareddau gyda nifer o ddysgwyr eraill.	Bydd angen trefnu cludiant ar gyfer rhai o'r dysgwyr ar gost i'r Awdurdod.
Dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint hyfyw.	
Dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o blant o'r un oedran.	
Dim angen pellach am gynhaliaeth ariannol y rhwyd diogelu.	
Cost y pen yn agosach i'r cyfartaledd sirol.	

Rhagwelir y bydd yr opsiwn yma'n datrys heriau niferoedd isel, dosbarthiadau bychan a chostau uchel, yn ogystal â chynnig cyfleoedd i blant dalgylch Felinwnda i gymysgu gyda rhagor o gyfoedion oed-berthnasol, gan elwa o fanteision ysgol fwy.

Bydd unrhyw gostau cludiant ychwanegol yn cael eu gorbwyso gan yr arbedion o gau Ysgol Felinwnda.

5.2.4 Cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r dysgwyr yn Ysgol Llandwrog

Byddai'r model yma'n golygu cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r dysgwyr gael eu haddysgu yn Ysgol Llandwrog.

Ystyrir Ysgol Llandwrog fel 'ysgol amgen' am y rhesymau canlynol:

- Ysgol Llandwrog yw'r ail ysgol ddaearyddol agosaf at Ysgol Felinwnda, ac mae Ysgol Llandwrog yn yr un dalgylch uwchradd ac Ysgol Felinwnda, sef dalgylch Ysgol Syr Hugh Owen. Mae Ysgol Llandwrog wedi ei lleoli 2 filltir o safle Ysgol Felinwnda.
- Mae rhai o rieni plant dalgylch Felinwnda eisoes yn dewis anfon eu plant i Ysgol Llandwrog (5 dysgwr ym Medi 2022)
- Dim ond 3 o ddysgwyr presennol Ysgol Felinwnda sy'n byw yn y dalgylch ac mae gan Ysgol Llandwrog ddigon o le ar gyfer y 3 dysgwr.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Manteision	Anfanteision
Digon o le ar gyfer derbyn dysgwyr Ysgol Felinwnda.	Mae niferoedd dysgwyr Ysgol Llandwrog hefyd yn gymharol isel.
Cost y pen yn llai.	Mae gan Ysgol Llandwrog ddsbarthiadau gydag amrediad oedran o 3 mlynedd.
	Mae Ysgol Llandwrog hefyd yn derbyn dyraniad gwarchodaeth.
	Bydd angen diswyddo staff.
	Mae'n debygol y byddai angen trefnu cludiant ar gyfer rhai o'r dysgwyr ar gost i'r Awdurdod.

Gan fod Ysgol Llandwrog â niferoedd dysgwyr cymharol isel ni ragwelir bod yr opsiwn yma'n datrys heriau niferoedd isel a dosbarthiadau bychan yn llwyr. Er y rhagwelir y bydd costau'n lleihau, bydd cost y pen yn parhau'n uwch na'r cyfartaledd sirol a bydd Ysgol Llandwrog yn parhau i dderbyn dyraniad gwarchodaeth.

6. YR OPSIWN FFAFREDIG

Yn dilyn cynnal y gwerthusiad opsiynau, yr opsiwn a gaiff ei ffafrio ar gyfer y cynnig ar gyfer dyfodol addysg dysgwyr dalgylch Ysgol Felinwnda yw i gau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r dysgwyr yn Ysgol Bontnewydd. Caiff yr opsiwn hwn ei ffafrio am y rhesymau a ganlyn:

6.1 Niferoedd Dysgwyr

Mae niferoedd dysgwyr Ysgol Felinwnda wedi amrywio dros y blynyddoedd, ond mae gostyngiad o 70% wedi bod yn niferoedd dysgwyr yr ysgol dros y 5 mlynedd diwethaf a bellach does dim ond 8 o ddysgwyr yn yr ysgol. Yn ôl y rhagamcanion, bydd niferoedd dysgwyr yn parhau'n isel dros y tair blynedd nesaf ac mae'n debygol y bydd niferoedd dysgwyr yn gostwng ymhellach.

Mae niferoedd Ysgol Bontnewydd yn hyfyw iawn (185 derbyn – blwyddyn 6), ac mae 31 o blant dalgylch Ysgol Felinwnda eisoes yn dewis mynychu Ysgol Bontnewydd. Mae digon o le ar gyfer y 3 dysgwr sydd ar hyn o bryd yn mynychu Ysgol Felinwnda ac yn byw yn y dalgylch.

6.2 Maint dosbarthiadau

Mae gan Ysgol Felinwnda 2 ddsbarth gyda 3 dysgwr mewn un dosbarth a 5 dysgwr yn y dosbarth arall (Ionawr 2023). Mae un dosbarth ar gyfer dysgwyr blwyddyn 1–3 a'r llall ar gyfer dysgwyr blynyddoedd 4-5. Does dim un plentyn oed meithrin, dosbarth derbyn na blwyddyn 6 yn yr ysgol.

Cyfartaledd maint dosbarthiadau presennol Ysgol Bontnewydd ydi 26 ac mae pob dosbarth ar gyfer un oedran. Byddai gweithredu'r cynnig yn golygu fod dysgwyr dalgylch Felinwnda yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint hyfyw, a gyda phlant o'r un grŵp oedran.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

6.3 Adnoddau Ariannol

Cyfanswm y dyraniad y mae Ysgol Felinwnda yn ei dderbyn ar gyfer 2022-23 ydi £138,226 sy'n golygu fod cost y pen Ysgol Felinwnda yn £14,643. Y cyfartaledd sirol ar gyfer cost fesul disgybl yn yr un flwyddyn ydi £4,509.

Mae Ysgol Felinwnda hefyd yn derbyn swm o £54,924 ar gyfer 2022-23 drwy'r polisi lleiafswm staffio (sy'n gwarantu o leiaf pennaeth ac athro ym mhob ysgol, a phennaeth a chymhorthydd mewn ysgolion sydd â llai na 15 o ddisgyblion).

Nid yw Ysgol Bontnewydd yn derbyn swm trwy'r polisi gwarchodaeth ac mae cost y pen Ysgol Bontnewydd yn £4,032 sydd ychydig yn is na'r cyfartaledd sirol.

O safbwynt costau refeniw, rhagamcannir y byddai'r cynnig arfaethedig yn creu arbediad blynyddol o oddeutu £120,000, llai unrhyw gostau cludiant.

6.4 Ffactorau Daearyddol

Nodir yn y Strategaeth "Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd" y dylid ceisio cyfyngu teithio i uchafswm o 30 munud o deithio unffordd rhwng y cartref a'r ysgol. O weithredu'r cynnig, rhagwelir y byddai pob dysgwr presennol Ysgol Felinwnda o fewn cyrraedd rhesymol (llai na 30 munud o deithio) i'r ysgol amgen, sef Ysgol Bontnewydd.

Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu byddai dysgwyr sy'n byw o fewn dalgylch Ysgol Felinwnda yn cael cynnig cludiant i Ysgol Bontnewydd yn unol â Pholisi Cludiant Ysgolion y Sir.

6.5 Arweinyddiaeth a Staffio

Mae strwythur staffio presennol Ysgol Felinwnda yn cynnwys un pennaeth rhan amser ac un athro llawn amser. Mae'r pennaeth yn bennaeth rhan amser yn Ysgol Llandwrog hefyd. Mae gan y pennaeth ymrwymiad dysgu 60% o'r amser ac yn derbyn 40% o amser di gyswllt ar gyfer materion rheolaethol ac arweinyddiaeth.

Yn Ysgol Bontnewydd, ceir pennaeth, dirprwy, pump athrawes llawn amser, tair athrawes rhan amser, a deuddeg cymhorthydd. Mae'r pennaeth yn ddigyswllt ac felly yn delio â materion rheolaethol ac arweinyddiaeth yn unig.

7. ASESIAU EFFAITH

Fel rhan o'r broses o ddatblygu'r cynnig, ystyriwyd a gwerthuswyd ystod o opsiynau ar gyfer yr ysgol, a cynhaliwyd cyfres o asesiadau effaith ar y cynnig, gan gynnwys:

- Asesiad Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Anfantais Economaidd-Gymdeithasol
- Adroddiad Asesu Effaith Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol
- Adroddiad Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned

CABINET CYNGOR GWYNEDD

- Adroddiad Asesiad ar yr Effaith Debygol ar Drefniadau Teithio
- Adroddiad Asesu Ansawdd a Safonau Addysg

Mae'r asesiadau uchod i'w gweld yn **Atodiad C**.

7.1.1 Asesiad Cydraddoldeb

Cynhaliwyd asesiad effaith cydraddoldeb ar y cynnig - **gweler yr adroddiad llawn yn Atodiad C**.

Mae'r asesiad yn rhoi sylw penodol i elfennau cydraddoldeb gwahanol megis hil, rhyw, anabledd, iaith, crefydd neu gred ac oedran. Mae'r asesiad yn nodi'r sefyllfa bresennol ac yn dangos fod polisiâu a threfniadau mewn lle a fyddai'n sicrhau fod y cynnig yn ystyried ac yn cyd-fynd â hawliau cyfartal.

Yn dilyn pwyso a mesur y ffactorau perthnasol deuir i'r casgliad y bydd dysgwyr yn derbyn cyfleoedd fwy cyfartal wrth gael eu lleoli yn Ysgol Bontnewydd oherwydd bydd y dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu sydd yn seiliedig ar egwyddorion dysgu cenedlaethol, gydag amrywiaeth o arddulliau gan gynnwys gweithio mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol, ynghyd â gwersi sydd wedi'u gwahaniaethu'n briodol ar gyfer yr ystod oedran dan sylw.

Bydd plant Ysgol Felinwnda yn cael gwell amgylchedd dysgu mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr o'r un oedran, bydd yn sicrhau eu bod yn gwneud y mwyaf o'u haddysg, ac yn caniatáu mynediad at fwy o weithgareddau perthnasol i'w hoedran a lefel gallu.

Bydd plant Ysgol Felinwnda yn elwa o gael rhagor o gyfoedion oed-berthnasol mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr, fydd yn fodd o sicrhau profiadau addysgol ac allgyrsiol addas iddynt ynghyd â mynediad at ragor o weithgareddau allgyrsiol.

Bydd y Cyngor yn dilyn prosesau arferol trwy gefnogi a monitro, er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth pob ysgol â'r nodweddion cydraddoldeb.

7.1.2 Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg

Mae canllawiau Llywodraeth Cymru (Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018) yn nodi bod angen cynnal asesiad effaith ar yr iaith Gymraeg fel rhan o unrhyw gynnis i ad-drefnu ysgolion. Cwblhawyd Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg (**Atodiad C**) gan asesu effaith yr iaith ar pob opsiwn yn y gwerthusiad opsiynau.

Yr un yw nod Polisi Iaith Addysg Gwynedd ar gyfer holl ysgolion cynradd y sir, ac mae pob ysgol gynradd (namyn un ysgol) yn disgyn i gategori 3 yn unol â chanllaw categoreiddio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, Llywodraeth Cymru. Golyga hyn y bydd dysgwyr Ysgol Felinwnda, yn gallu parhau i dderbyn eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn ddwyieithog yn unol â'r Polisi Iaith Addysg yn yr ysgol gynradd amgen a nodir.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Ni ragwelir y byddai effaith negyddol pe byddai'r cynnig yn cael ei weithredu, ond mae'n bosib y gallai gael effaith cadarnhaol ar y Gymraeg wrth i ddysgwyr Ysgol Felinwnda elwa o ragor o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg gydag ystod ehangach o gyfoedion yn y dosbarth ac yn gymdeithasol. Mae'r ysgol amgen hefyd wedi ei lleoli mewn ardal o arwyddocâd ieithyddol, gyda dros 70% o'r boblogaeth yn gallu siarad Cymraeg.

7.2 Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol

Mae gan yr Adran Addysg rôl i hyrwyddo nodau llesiant y Ddeddf ymysg disgyblion y sir drwy ei weithgareddau a'i brosiectau. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus yng Nghymru i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol. Fel rhan o'r ddyletswydd mae'r Cyngor wedi cyhoeddi amcanion llesiant sy'n amlinellu sut y bydd yn gwella llesiant yn "Cynllun Gwynedd 2023-28".

Cynhaliwyd asesiad effaith cydraddoldeb ar y cynnig - **gweler yr adroddiad llawn yn Atodiad C.**

Yn dilyn ystyriaeth ac asesiad yn unol â gofynion y ddeddf llesiant, ystyriwyd saith nod y ddeddf llesiant ac amcanion llesiant y Cyngor a deuir i'r casgliad fod y cynnig yn cwrdd â'r gofynion.

Cydnabyddir fod y cynnig hwn yn arwain at golli ysgol yng nghymuned Felinwnda, fodd bynnag mae nifer helaeth o'r plant sy'n byw o fewn dalgylch yr ysgol eisoes yn mynychu Ysgol Bontnewydd, ac felly mae cyswllt rhwng Ysgol Bontnewydd a chymuned Felinwnda eisoes. Bydd pob ymdrech yn cael ei wneud i liniaru'r effaith ar y gymuned drwy annog cysylltiadau rhwng y cymunedau. Pe byddai'r cynnig yn cael ei gymeradwyo, bydd trafodaethau yn cael eu cynnal er mwyn trafod y posibilrwydd fod gweithgarwch cymunedol Ysgol Bontnewydd yn cynnwys cymuned Felinwnda lle'n briodol.

Bydd y cynnig arfaethedig yn sicrhau fod plant yr ardal yn cael eu haddysgu ar safle sy'n addas ac mewn cymdeithas naturiol Gymraeg, gan gynyddu cyfleoedd i gymdeithasu a chydweithio gydag eraill a rhoi cyfle teg iddynt ffynnu ymysg eu cyfoedion.

7.3 Asesiad Effaith ar y Gymuned

Mae canllawiau Llywodraeth Cymru (Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018) yn nodi bod angen cynnal asesiad effaith cymunedol fel rhan o unrhyw gynnydd i ad-drefnu ysgolion. Gellir gweld yr asesiad llawn **yn Atodiad C.**

Gwelir yn yr asesiad nad oes unrhyw ddefnydd cymunedol o'r ysgol. Mae Canolfan Bro Llanwnda wedi ei lleoli drws nesa i'r ysgol ac yn cynnal nifer o weithgareddau gan gynnwys y Cylch Meithrin a'r Cylch Ti a Fi. Gan fod y Ganolfan yn annibynnol o'r ysgol ni ragwelir y byddai cau'r ysgol yn cael unrhyw effaith ar allu'r cylchoedd na digwyddiadau eraill rhag parhau.

Pe byddai'r opsiwn o gau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i ddysgwyr yn Ysgol Bontnewydd yn cael ei wireddu, ni ragwelir y byddai'n cael unrhyw effaith negyddol ar gymuned Felinwnda. Er mwyn lliniaru unrhyw effaith negyddol posib ar y dysgwyr, byddwn yn annog trafodaethau rhwng Ysgol Bontnewydd

CABINET CYNGOR GWYNEDD

a rhieni dysgwyr Ysgol Felinwnda fel bod modd iddynt fanteisio ar eu cyfleusterau a gweithgareddau ar ôl ysgol, ac i annog cydweithio rhwng Ysgol Bontnewydd a chymuned Felinwnda.

7.4 Asesiad Effaith ar Drefniadau Teithio

Mae canllawiau Llywodraeth Cymru (Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018) yn nodi bod angen cynnal asesiad effaith ar drefniadau teithio fel rhan o unrhyw gynnig i ad-drefnu ysgolion. Cwblhawyd asesiad effaith ar drefniadau teithio (**Atodiad C**) ac asesu effaith teithio ar bob opsiwn yn y gwerthusiad opsiynau.

Nodir yn yr asesiad, pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu, y byddai dysgwyr sy'n byw o fewn dalgylch Ysgol Felinwnda yn derbyn cludiant i Ysgol Bontnewydd yn unol â Pholisi Cludiant Ysgolion y Sir.

Pe gweithredir yr opsiwn i gau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r dysgwyr yn Ysgol Bontnewydd, rhagwelir y byddai 2 o'r dysgwyr sydd yn derbyn cludiant am ddim i Ysgol Felinwnda ar hyn o bryd, yn parhau i fod yn gymwys am gludiant i Ysgol Bontnewydd ac, yn ddibynnol ar ddewis rhieni, mae'n bosibl y bydd hyd at 21 o ddysgwyr eraill angen cludiant.

Pe byddai holl ddysgwyr 3-11 oed dalgylch Ysgol Felinwnda sy'n gymwys angen cludiant i Ysgol Bontnewydd, rhagwelir y byddai angen trefnu bws i'w cludo ar gost o £45,000 - £55,000 y flwyddyn.

7.5 Asesiad ar Ansawdd a Safonau Addysg

Gellir gweld yr asesiad llawn yn **Atodiad C**.

Yn seiliedig ar ganlyniad yr asesiad ar ansawdd a safonau addysg, roedd cymharu adroddiadau Estyn diweddaraf y 2 ysgol (2017) yn dangos, er bod canlyniad arolwg Ysgol Felinwnda yn 'Dda', roedd canlyniadau Ysgol Bontnewydd yn cael eu disgrifio yn 'rhagorol' ac 'ardderchog' ar gyfer y meysydd canlynol:

- Safonau a chynnydd cyffredinol grwpiau penodol ac o ran sgiliau
- Arweiniad a chymorth gofal
- Arweinyddiaeth a rheolaeth

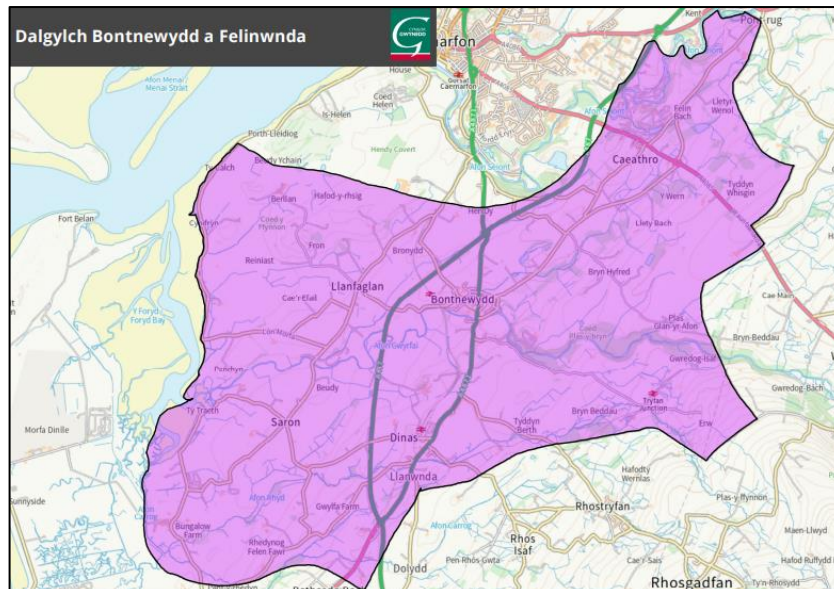
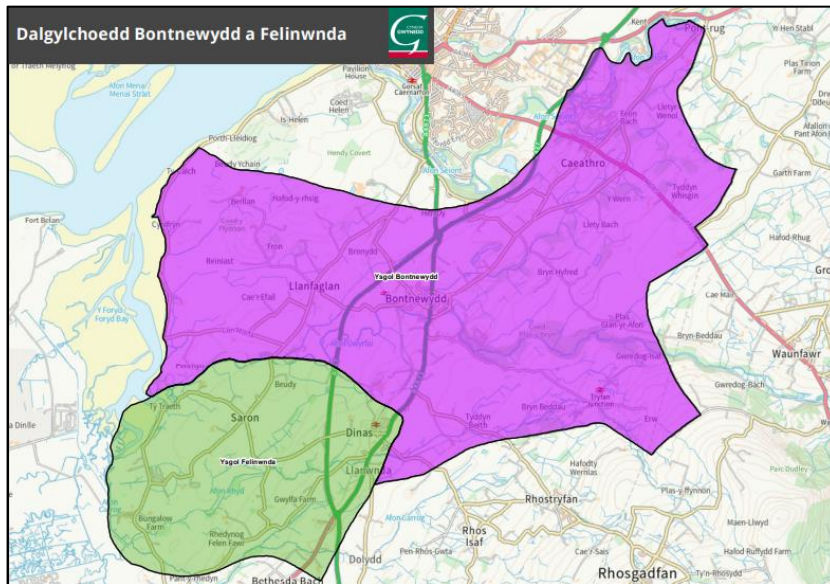
O ganlyniad felly, rhagwelir y byddai effaith positif o safbwynt ansawdd a safonau addysg yn deillio o'r cynnig i gau Ysgol Felinwnda a throsglwyddo'r dysgwyr i Ysgol Bontnewydd.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

8. GOBLYGIADAU'R CYNNIG

8.1 Dalgylchoedd mynediad i Ysgolion

Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu byddai dalgylch Ysgol Bontnewydd yn cael ei newid i gynnwys dalgylch Ysgol Felinwnda presennol.

8.2 Cludiant

Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu, byddai dysgwyr sy'n byw o fewn dalgylch Ysgol Felinwnda yn derbyn cludiant i Ysgol Bontnewydd yn unol â Pholisi Cludiant Ysgolion y Sir.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Pe gweithredir yr opsiwn i gau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r dysgwyr yn Ysgol Bontnewydd, rhagwelir y byddai 2 o'r dysgwyr sydd yn derbyn cludiant am ddim i Ysgol Felinwnda ar hyn o bryd, yn parhau i wneud hynny i Ysgol Bontnewydd ac, yn ddibynnol ar ddewis rhieni, mae'n bosibl y bydd hyd at 21 o ddysgwyr eraill yn cael cynnig cludiant.

Pe byddai holl ddysgwyr 3-11 oed dalgylch Ysgol Felinwnda sy'n gymwys yn derbyn cludiant i Ysgol Bontnewydd, rhagwelir y byddai angen trefnu bws i'w cludo ar gost o £45,000 - £55,000 y flwyddyn.

8.3 Ystyriaethau Staffio

Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu, rhagwelir y byddai goblygiadau staffio yn arwain at ddiswyddiadau. Mae trafodaethau eisoes wedi cychwyn gyda staff ac Undebau i'w rhagrybuddio fod adroddiad yn mynd i Gabinet yn gofyn caniatâd i gynnal cyfnod gwrthwynebu ar yr opsiwn i gau Ysgol Felinwnda a darparu lle i ddysgwyr yn Ysgol Bontnewydd.

Mae Cyngor Gwynedd wedi datblygu polisi staffio manwl, ar y cyd ag Undebau Llafur a phenaethiaid. Bydd rhaid i unrhyw ddiswyddiadau fyddai'n deillio o'r cynnig hwn gyd-fynd â'r polisi hwnnw. Bydd cyfathrebu clir ac agored yn chwarae rhan greiddiol mewn gweithredu unrhyw gynigion.

9. GOFYNIION COD TREFNIADAETH YSGOLION 011/2018

Bydd unrhyw broses statudol yn cael ei gynnal yn unol â Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 a chanllawiau Llywodraeth Cymru (Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018).

Mae'r Cod yn nodi:

“Os oes gan ysgol lai na 10 disgybl cofrestredig (neu os nad oes unrhyw ddisgyblion ar ôl mewn ysgol) pan gynhelir y cyfrifiad ym mis Ionawr, mae Deddf 2013 yn caniatáu i gyrrff llywodraethu/awdurdodau lleol ddilyn gweithdrefn symlach er mwyn cau'r ysgol yn swyddogol.

Yr unig beth y byddai'n ofynnol iddynt ei wneud o dan y weithdrefn honno fyddai cyhoeddi'r hysbysiad cau – byddai'r gofyniad i ymgynghori'n gyffredinol yn cael ei hepgor, cyhyd â bod digon o leoedd mewn ysgolion cyfatebol wedi'u nodi a fyddai'n rhesymol hygyrch i'r disgyblion hynny sydd wedi'u dadleoli neu a allai gael eu dadleoli.”

Gan fod llai na 10 o ddysgwyr cofrestredig yn Ysgol Felinwnda yn CYBLD Ionawr 2023, ystyrir hi'n “ysgol fach” o dan Ddeddf Safonau a Threfniadaeth (Cymru) 2013. Yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion mae hyn yn caniatáu'r awdurdod i ddilyn gweithdrefn symlach er mwyn cau'r ysgol. Yn benodol, mae'r gofyniad i ymgynghori'n gyffredinol yn cael ei hepgor, a'r unig beth fyddai'n ofynnol ei wneud fyddai cyhoeddi'r hysbysiad statudol. Yn dilyn hynny byddai'r cyfnod gwrthwynebu arferol, a byddai angen ystyried unrhyw wrthwynebiadau a dderbynnir cyn dod i benderfyniad terfynol. Ni fyddai modd atgyfeirio penderfyniad o'r fath i Weinidogion Cymru fel gydag ysgolion eraill.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

10. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 10.1 Pe byddai'r Cabinet yn penderfynu cefnogi'r argymhelliad a gyflwynir yn yr adroddiad hwn, bydd angen cynnal cyfnod gwrthwynebu o 28 diwrnod yn unol â'r Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 a chanllawiau'r Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018. Rhagwelir y bydd y cyfnod hwnnw yn cael ei gynnal ar ôl gwyliau'r Pasg.
- 10.2 Wedi hynny, bydd adroddiad gwrthwynebu yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet er mwyn adrodd yn ôl ar ganlyniadau'r cyfnod gwrthwynebu. Bydd yn ofynnol wedyn i'r Cabinet ystyried cynnwys yr adroddiad a phenderfynu a ddylid gweithredu'r cynnig ai peidio.
- 10.3 Os bydd y Cabinet yn penderfynu gweithredu'r cynnig bydd Ysgol Felinwnda yn cau ar 31 Awst 2023 a bydd lle yn cael ei gynnal i blant cynradd dalgylch Felinwnda yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023.

BARN SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Mae cynnwys yr adroddiad yma wedi bod yn destun cyngor cyfreithiol gan y Gwasanaeth Cyfreithiol. Dim sylwadau pellach o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

O safbwynt ariannol, mae'n amlwg nad yw sefyllfa bresennol Ysgol Felinwnda yn gynaliadwy, o ystyried fod 87% o lefydd yr ysgol yn wag. Mae'r adroddiad yn dangos fod asesiad wedi ei gynnal o'r opsiynau sydd ar gael, ac rwyf yn fodlon â chadernid yr amcangyfrifon ariannol sydd wedi eu nodi ynddo. Rwyf felly'n cefnogi'r penderfyniad a geisir.

Aelod Lleol:

Gweler Atodiad A

Atodiadau

Atodiad A: Sylwadau'r Aelod Lleol

Atodiad B: Tabl Gwerthusiad Opsiynau

Atodiad C: Asesiadau Effaith:

- Asesiad Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Anfantais Economaidd-Gymdeithasol
- Adroddiad Asesu Effaith Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol
- Adroddiad Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned
- Adroddiad Asesiad ar yr Effaith Debygol ar Drefniadau Teithio
- Adroddiad Asesu Ansawdd a Safonau Addysg

ATODIAD A:

SYLWADAU'R AELOD LLEOL AR GYFER ADRODDIAD CABINET 28 MAWRTH 2023

Diolch am y cyfle i gynnig sylwadau fel aelod lleol ar y bwriad i gau Ysgol Felinwnda o 31 Awst 2023.

Wrth lunio barn ar y mater, ystyriais farn y gymuned leol, llywodraethwyr, ac eraill sy'n ymwneud â'r ysgol.

Mae Ysgol Felinwnda wedi bod yn gwasanaethu'n gaboledig cymunedau gwledig Saron a Dinas ers 1895. Mae'n ysgol sydd wedi bod yn darparu addysg lwyddiannus ers cenhedlaethau, ac mae'r staff a llywodraethwyr wedi llwyddo i sicrhau amgylchedd ddysgu lle y mae'r plant yn teimlo'n ddiogel ac yn ffynnu.

Dyfarnodd Estyn fod yr ysgol yn darparu addysg dda yn eu dau arolygiad diwethaf.

Does dim gwadu mai Ysgol Felinwnda yw'r ysgol leiaf yng Ngwynedd, bod nifer y disgyblion wedi disgyn i 8 erbyn Ionawr 2023, a bod rhagamcanion y dyfodol yn fregus. Medraf felly ddeall bod Cyngor Gwynedd am ystyried dyfodol yr ysgol, Mae hyn yn rhesymol.

Serch hynny, nid wyf o'r farn fod y broses statudol yr argymhellir fod y Cabinet yn ei ddilyn, sef i gyhoeddi Rhybudd Statudol ar Fawrth 28, er mwyn cau'r ysgol o 31 Awst 2023, yn broses fydd yn sicrhau cyfiawnder a thegwch i ddisgyblion, rhieni na chymuned yr ysgol. Ni rydd hyn unrhyw gyfle i randdeiliaid fod yn rhan o unrhyw drafodaeth na chynnig mewnbwn am ddyfodol yr ysgol.

Mae Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018, Llywodraeth Cymru, yn nodi y gellir dilyn proses statudol sy'n hepgor ymgynghoriad cyhoeddus, pan fo llai na 10 disgybl. Fodd bynnag, nid dyma'r drefn a ddilynwyd gan Gyngor Gwynedd, pan ystyriwyd a phenderfynwyd cau ysgolion Llanaelhaearn ac Abersoch. Roedd yr ysgolion yma mewn sefyllfa debyg iawn o ran niferoedd disgyblion.

Yn ychwanegol, cafodd ysgolion Llanaelhaearn ac Abersoch, drafodaethau cychwynnol efo Cyngor Gwynedd er mwyn ystyried opsiynau ar gyfer y dyfodol. Sefydlwyd hefyd banel adolygu ysgol oedd yn trafod dyfodol yr ysgolion, a bu trafodaethau am flwyddyn cyn cynnal ymgynghoriad cyhoeddus. Rhoddodd hyn gyfle i'r rhanddeiliaid gyfrannu at opsiynau posibl i ddatrys y prif heriau. Diwedd y broses yw cyhoeddi Rhybudd Statudol. Pam na chaiff Ysgol Felinwnda yr un cyfleoedd a gafodd yr ysgolion yma?

Gofynnaf felly i'r Cabinet ohirio'r penderfyniad i gyhoeddi rhybudd statudol, ac yn hytrach cynnal trafodaethau ac ymgynghoriad cyhoeddus yn gyntaf, cyn dod i benderfyniad pellach ar y mater.

Nid yw'r broses a argymhellir yn rhoi cyfle i'r ysgol, rhieni na'r gymuned gynnig llais na chynnal trafodaeth ar ddyfodol yr ysgol, neu weithio at gynyddu niferoedd y disgyblion.

Hoffwn amlygu nad oes unrhyw drafodaethau wedi bod efo Cyngor Gwynedd ar y mater, heblaw am un cyfarfod byr o lai na hanner awr efo llywodraethwyr a staff ddechrau mis Mawrth. Cyfarfod oedd hwn i nodi bwriad Cyngor Gwynedd i gyhoeddi Rhybudd Statudol ar 28 Mawrth. Cyfarfod i nodi fait accompli yn hytrach na chyfarfod yn cynnig cyfle am drafodaeth.

Fel rhan o'r broses statudol, mae'r adroddiad Cabinet yn cynnwys asesiadau effaith ar y Gymraeg, y gymuned, ac ansawdd a safonau addysg, ond nid yw aelodau'r gymuned, rheini, staff na'r llywodraethwyr wedi cael cyfle i gynnig mewnbwn ar y rhain.

Yn yr un modd, ni chafwyd cyfle i gynnig barn ar y dewis o ysgol amgen, ac o ran y cynnig i ddynodi Ysgol Bontnewydd fel ysgol amgen, credaf fod angen ystyriaeth bellach ar hyn.

Nid oes neb yn amau llwyddiant Ysgol Bontnewydd fel sefydliad addysgol, ond mae gan Ysgol Llandwrog hefyd ragoriaethau sydd hefyd yn teilyngu ystyriaeth fel ysgol amgen. Mae'r ysgol oddeutu union yr un pellter o Ysgol Felinwnda, wedi cael dyfarniad da am safon yr addysg gan Estyn. Yn fwy perthnasol, mae yna gysylltiad cryf yn bodoli rhwng Ysgol Felinwnda ac Ysgol Llandwrog ers rhai blynyddoedd. Rhennir yr un Pennaeth, ac fe gynhelir gweithgareddau ar y cyd yn wythnosol. Mae naws a natur Ysgol Llandwrog fel ysgol wledig hefyd yn debycach i Felinwnda. Mae disgyblion Felinwnda yn adnabod athrawon Llandwrog ac yn ffrindiau efo'r plant. Byddai'n haws i ddisgyblion gymathu yn Llandwrog.

Byddai trafodaethau pellach ac ymgynghoriad cyhoeddus yn rhoi cyfle i leisio barn ehangach ar y materion yma.

Mynegaf hefyd fy mhryder ar effaith cau'r ysgol ar Ganolfan Bro Llanwnda, sydd yn adeilad mewn lleoliad gwledig y drws nesaf i'r ysgol. Yma fe gynhelir amrywiol weithgareddau cymdeithasol a'r Cylch Meithrin.

Er nad yw'r ysgol yn defnyddio'r Ganolfan yn uniongyrchol yn aml, ac y deuir i'r casgliad yn yr asesiad effaith mai effaith niwtral fyddai unrhyw gau yn ei gael ar Y Ganolfan, yn fy marn i, effaith negyddol fyddai ar Ganolfan Bro Llanwnda. Mae presenoldeb ysgol drws nesaf, ble mae rhieni a staff yn galw'n ddyddiol, yn cadw ac yn cynyddu'r ymwybyddiaeth o'r Ganolfan sydd mewn lleoliad gwledig iawn.

Yn yr un modd mae presenoldeb yr ysgol yn cynnig continwwm addysgol i blant y Cylch Meithrin.

Casgliad

Buaswn yn ddiolchgar pe byddech yn ystyried fy sylwadau uchod.

Nid digwyddiad bychan i'w gyflawni dros ychydig wythnosau yw cau ysgol sydd wedi bod yn gwasanaethu cymuned ers 125 o flynyddoedd.

Cofier fod y penderfyniad yma i gyhoeddi Rhybudd Statudol wedi dod yn ddirybudd a heb unrhyw drafodaethau cychwynnol ac nad oes ymdrech na chyfle wedi ei roi er mwyn trafod posibilrwydd o gynyddu nifer y disgyblion.

Felly, er mwyn cyfiawnder naturiol, ac egwyddorion Ffordd Gwynedd, gofynnaf i'r Cabinet ail ystyried cyhoeddi Rhybudd Statudol i gau Ysgol Felinwnda

Yn hytrach dylid cynnig cyfle i glywed llais yr ysgol a'r gymuned, drwy gynnal trafodaethau pellach ac ymgynghoriad cyhoeddus fel cam cyntaf y broses o asesu ac ystyried dyfodol Ysgol Felinwnda.

Asesiadau opsiynau ar gyfer dyfodol Ysgol Felinwnda

	Gwneud dim	Ffederaleiddio gyda Ysgol Bontnewydd	Cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i dysgwyr yn Ysgol Bontnewydd	Cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i dysgwyr yn Ysgol Llandwrog
Statws yr ysgol	Dim newid - Cymunedol	Dim newid - Cymunedol	Dim newid - Cymunedol	Ysgol Eglwysig
Niferoedd dysgwyr	Dim ond 8 dysgwr sydd yn Ysgol Felinwnda. 61 o lefydd gweigion (87%) Rhagamcanion yr ysgol yn parhau i ymddangos yn fregus o ran niferoedd.	Dim ond 8 dysgwr sydd yn Ysgol Felinwnda. 61 o lefydd gweigion (87%) Rhagamcanion yr ysgol yn parhau i ymddangos yn fregus o ran niferoedd.	Niferoedd yn iach gyda 204 yn mynychu Ysgol Bontnewydd (Ionawr 2023) Mae lle ar gyfer y 3 dysgwr yn Ysgol Felinwnda sy'n byw yn y dalgylch. Mwy o gyfleoedd i gymryd rhan mewn gweithgareddau gyda nifer o ddysgwyr eraill	Niferoedd yn isel gyda 32 yn mynychu Ysgol Llandwrog (Ionawr 2023) Mae lle ar gyfer y 3 dysgwr yn Ysgol Felinwnda sy'n byw yn y dalgylch.
Maint dosbarthiadau	Maint dosbarthiadau Ysgol Felinwnda yn parhau yn fach – 2 dosbarth o 3 a 5 (Ionawr 2023). Amrediad oedran o 3 mlynedd yn y 2 ddosbarth. Dim plant meithrin, derbyn na blwyddyn 6.	Maint dosbarthiadau Ysgol Felinwnda yn parhau yn fach – 2 ddosbarth o 3 a 5 (Ionawr 2023). Amrediad oedran o 3 mlynedd yn y 2 ddosbarth. Dim plant meithrin, derbyn na blwyddyn 6.	Dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint hyfyw. Dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o blant o'r un oedran.	2 ddosbarth gydag amrediad oedran o 4 mlynedd.
Adnoddau ariannol	Ysgol Felinwnda yn parhau'n anghynnaladwy yn ariannol ac	Ysgol Felinwnda yn parhau'n anghynnaladwy yn ariannol ac	Fe all arwain at gynnydd yng nghostau cludiant i'r Awdurdod.	Fe all arwain at gynnydd yng nghostau cludiant i'r Awdurdod.

	<p>yn derbyn dyraniad gwarchodaeth (£54,924 yn 2022-23) gan yr awdurdod i sicrhau lefelau staffio priodol.</p> <p>Cyfartaledd cost y disgybl yn parhau'n uchel, sef £14,643, sydd dros tair gwaith yn uwch na'r cyfartaledd sirol, a'r uchaf yn y sir.</p>	<p>yn derbyn dyraniad gwarchodaeth (£54,924 yn 2022-23) gan yr Awdurdod i sicrhau lefelau staffio priodol.</p> <p>Cyfartaledd cost y disgybl yn parhau'n uchel, sef £14,643, sydd dros tair gwaith yn uwch na'r cyfartaledd sirol, a'r uchaf yn y sir.</p>	<p>Tynnu ysgol o'r rhwyd diogelu staffio.</p> <p>Bydd cost y pen dysgwr yn agosach at y cyfartaledd sirol.</p>	<p>Tynnu ysgol o'r rhwyd diogelu staffio.</p> <p>Bydd cost y pen dysgwr yn llai ond dal yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd sirol gan fod Ysgol Llandwrog yn derbyn dyraniad gwarchodaeth ei hun.</p>
Ffactorau daearyddol	Dim newid	Dim newid	Bydd angen cynnig cludiant i'r 3 dysgwr yn Ysgol Felinwnda sy'n byw yn y dalgylch a gweddill plant y dalgylch yn unol â pholisi cludiant yr Adran Addysg	Bydd angen cynnig cludiant i'r 3 dysgwr yn Ysgol Felinwnda sy'n byw yn y dalgylch a gweddill plant y dalgylch yn unol â pholisi cludiant yr Adran Addysg
Arweinyddiaeth a staffio	Mae Ysgol Felinwnda yn wynebu her i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2023-24 gan y bydd yr ysgol yn derbyn dyraniad ar sail niferoedd dysgwyr a bydd hynny ynghyd â swm gwarchodaeth a ddyrannir iddynt yn eu galluogi i gyflogi pennaeth a chymhorthydd yn unig.	Mae Ysgol Felinwnda yn wynebu her i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2023-24 gan y bydd yr ysgol yn derbyn dyraniad ar sail niferoedd dysgwyr a bydd hynny ynghyd â swm gwarchodaeth a ddyrannir iddynt yn eu galluogi i gyflogi pennaeth a chymhorthydd yn unig.	Bydd angen diswyddo staff	Bydd angen diswyddo staff

Cymunedol	Canran uchel o ddisgyblion dalgylch Ysgol Felinwnda eisoes yn mynychu ysgolion all-dalgylch.	Canran uchel o ddisgyblion dalgylch Ysgol Felinwnda eisoes yn mynychu ysgolion all-dalgylch.	31 o ddysgwyr dalgylch Ysgol Felinwnda eisoes yn mynychu Ysgol Bontnewydd.	5 o ddysgwyr dalgylch Ysgol Felinwnda eisoes yn mynychu Ysgol Llandwrog.
Yr iaith Gymraeg	Dim newid	Dim newid – mae y 2 ysgol yn ysgolion cyfrwng Cymraeg	Dim newid – mae Ysgol Bontnewydd yn ysgol cyfrwng Cymraeg	Dim newid – mae Ysgol Llandwrog yn ysgol cyfrwng Cymraeg
Casgliad	<p>Manteision</p> <ul style="list-style-type: none"> ni fydd angen trefnu cludiant ychwanegol ar gyfer unrhyw ddysgwr <p>Anfanteision</p> <p>Ni fydd y cynnig yma yn ymateb i'r heriau sy'n wynebu'r ysgol:</p> <ul style="list-style-type: none"> niferoedd isel llefydd gweigion sylweddol dosbarthiadau bach gydag ystod oedran 3 mlynedd cost y pen sydd 3 gwaith mwy na'r cyfartaledd sirol mwyafrif plant y dalgylch yn dewis mynychu ysgolion eraill 	<p>Manteision</p> <ul style="list-style-type: none"> ni fydd angen trefnu cludiant ychwanegol ar gyfer unrhyw ddysgwr <p>Anfanteision</p> <p>Ni fydd y cynnig yma yn ymateb i'r heriau sy'n wynebu'r ysgol:</p> <ul style="list-style-type: none"> niferoedd isel llefydd gweigion sylweddol dosbarthiadau bach gydag ystod oedran 3 mlynedd cost y pen sydd 3 gwaith mwy na'r cyfartaledd sirol mwyafrif plant y dalgylch yn dewis mynychu ysgolion eraill 	<p>Manteision</p> <ul style="list-style-type: none"> digon o le ar gyfer derbyn dysgwyr Ysgol Felinwnda mwy o gyfleoedd i gymryd rhan mewn gweithgareddau gyda nifer o ddysgwyr eraill dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint hyfyw dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o blant o'r un oedran. cost y pen yn agosach i'r cyfartaledd sirol. <p>Anfanteision</p> <ul style="list-style-type: none"> bydd angen diswyddo staff mae'n debygol y bydd angen trefnu cludiant ar gyfer rhai o'r dysgwyr ar gost i'r Awdurdod 	<p>Manteision</p> <ul style="list-style-type: none"> digon o le ar gyfer derbyn dysgwyr Ysgol Felinwnda cost y pen yn llai <p>Anfanteision</p> <ul style="list-style-type: none"> mae niferoedd yn yr ysgol yn gymharol isel dosbarthiadau gydag amrediad oedran o 4 blynedd bydd angen diswyddo staff mae'n debygol y bydd angen trefnu cludiant ar gyfer rhai o'r dysgwyr ar gost i'r Awdurdod

Asesu'r Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Anfantais Economaidd-Gymdeithasol

Gweler y daflen *Sut i Wneud Asesiad Effaith Cydraddoldeb* am gymorth i lenwi'r ffurflen yma. Mae croeso hefyd i chi gysylltu gyda Delyth Williams, Swyddog Polisi a Chydraddoldeb ar est 32708, neu DelythGadlysWilliams@gwynedd.llyw.cymru, am gymorth pellach.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor (dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010) i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchoddedig. Mae gan y Cyngor hefyd ddyletswyddau cyffredinol ychwanegol i sicrhau tegwch a meithrin perthnasau da. Rhaid felly gwneud asesiad amserol cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd gwarchoddedig).

Mae hefyd yn ofynnol i'r Cyngor, dan ofynion Safonau'r Gymraeg (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011) ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r ddogfen hon felly yn sicrhau bod y penderfyniadau yma'n diogelu ac yn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Gymraeg.

O Ebrill Iaf 2021 ymlaen mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi sylw dyledus i ddod i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol.

I) Manylion

I.1 Beth yw enw'r polisi / gwasanaeth dan sylw?

Cynnig i gau Ysgol Felinwnda a darparu lle i disgyblion yn Ysgol Bontnewydd

I.2 Beth ydi pwrpas y polisi/gwasanaeth sy'n cael ei greu neu ei newid? Pa newidiadau sy'n cael eu hystyried?

Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos. Mae sefyllfa Ysgol Felinwnda wedi dod i sylw'r Adran Addysg yn ôl Cyfrifiad ysgolion Medi 2022, gan mai hon yw'r ysgol gyda'r nifer lleiaf o ddysgwyr yng Ngwynedd. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Felinwnda dros y 10 mlynedd diwethaf, o 31 disgybl yn 2012 i lawr i 8 disgybl erbyn heddiw, sydd yn arwain at ansicrwydd ynglŷn â dyfodol yr ysgol.

Gan fod llai na 10 o ddysgwyr cofrestredig yn yr ysgol yn CYBLD (Cyfrifiad Ysgolion Blynnyddoedd ar Lefel Disgyblion) Ionawr 2023, ystyrir hi'n "ysgol fach" o dan Ddeddf Safonau a Threfniadaeth (Cymru) 2013. Mae hyn yn caniatáu'r awdurdod i ddilyn gweithdrefn symlach er mwyn cau'r ysgol. Yn benodol, mae'r gofyniad i ymgynghori'n gyffredinol yn cael ei hepgor, a'r unig beth sy'n ofynnol i'w wneud yw cynnal cyfnod gwrthwynebu yn dilyn cyhoeddi'r hysbysiad statudol, mi fydd hyn yn rhoi 28 diwrnod i unrhyw un wrthwynebu'r cynnig. Mi fyddwn yna'n llunio adroddiad gwrthwynebu er mwyn i'r Cabinet ystyried unrhyw wrthwynebiadau cyn dod i benderfyniad terfynol.

Fel rhan o'r broses o ddatblygu cynnig/cynigion ar gyfer ad-drefnu ysgol/ysgolion, mae'n ofynnol i'r awdurdod gynnal asesiad o'r effaith tebygol ar gydraddoldeb, y Gymraeg ac anfantais economaidd-gymdeithasol.

1.3 Pwy sy'n gyfrifol am yr asesiad yma?

Gareth Richard Jones (Swyddog Moderneiddio Addysg)

1.4 Pryd wnaethoch chi gychwyn yr asesiad? Pa fersiwn yw hwn?

Fersiwn 1: 8 Chwefror 2023

Fersiwn 2: 6 Mawrth 2023

Fersiwn 3: 9 Mawrth 2023

2) Gweithredu

2.1 Pwy yw'r budd-ddeiliaid neu bartneriaid fydd yn rhaid gweithio hefo nhw i wneud yr asesiad yma?

Adran Addysg a Swyddogion adrannau eraill Cyngor Gwynedd
Llywodraethwyr a Phennaeth Ysgol Felinwnda

2.2 Pa gamau ydych chi wedi eu cymryd i ymgysylltu gyda phobl hefo nodweddion gwarchoddedig, ynglŷn â'r iaith Gymraeg neu â chymunedau (un ai oherwydd lleoliad neu oherwydd angen) sy'n byw ag anfantais economaidd-gymdeithasol?

Mae sgwrs wedi ei chynnal gydag Aelod Lleol, Pennaeth a Chorff Llywodraethol Ysgol Felinwnda.

Gan fod llai na 10 o ddysgwyr cofrestredig yn Ysgol Felinwnda yng nghyfrifiad Ionawr 2023, ystyrir hi'n "ysgol fach" o dan Ddeddf Safonau a Threfniadaeth (Cymru) 2013. Yn unol â Chod

Trefniadaeth Ysgolion mae hyn yn caniatáu'r awdurdod i ddilyn gweithdrefn symlach er mwyn cau'r ysgol. Yn benodol, mae'r gofyniad i ymgynghori'n gyffredinol yn cael ei hepgor, a'r unig beth fyddai'n ofynnol ei wneud fyddai cynnal cyfnod gwrthwynebu. Mi fyddwn yn gwneud hyn drwy gyhoeddi hysbysiad statudol ar y cynnig a chaniatáu 28 diwrnod i rieni, dysgwyr, staff a rhanddeiliaid eraill ymateb i'r cynnig. Mi fyddwn yna'n cyflwyno adroddiad gwrthwynebu a'i gyflwyno i Gabinet y Cyngor i benderfynu ar y camau nesaf.

2.3 Beth oedd canlyniad yr ymgysylltu?

Yn dilyn sgwrs gyda'r Pennaeth a'r Corff Llywodraethol, bydd y cynnig o gau Ysgol Felinwnda yn cael ei gyflwyno gerbron Cabinet Cyngor Gwynedd ar 28 Mawrth 2023, ac yn ddarostyngedig i benderfyniad y Cabinet bydd modd symud ymlaen i gynnal y cyfnod gwrthwynebu yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion.

2.4 Ar sail pa dystiolaeth arall ydych chi'n gweithredu?

- **Niferoedd dysgwyr** – Yng nghyfrifiad CYBLD Ionawr 2023, dim ond 8 disgybl llawn amser oedd ar gofrestr yr ysgol gyda 3 o dalgylch Felinwnda a 5 o ddalgylchoedd Bro Llew a Bro Llifon.
- **Plant yn mynd all-dalgylch** – 45 yn mynd all-dalgylch gan gynnwys 31 i Ysgol Bontnewydd a 5 i Ysgol Llandwrog gyda gweddill y dysgwyr yn teithio i ysgolion eraill sy'n bellach i ffwrdd.
- **Rhagamcanion niferoedd** – Mae rhagamcanion niferoedd yn argymhell fydd niferoedd yn parhau i leihau: Medi 2023= 8; Medi 2024 = 5; Medi 2025= 3
- **Canran uchel o lefydd gweigion** – Yn seiliedig ar ffigyrau Ionawr 2023, mae o ddeutu 87% o lefydd gweigion yn yr ysgol (53 mewn nifer)
- **Maint dosbarthiadau bychain** – mae 2 ddosbarth gyda 3 mewn un a 5 yn y llall (Ionawr 2023)
- **Amrediad oedran eang o fewn dosbarthiadau** – mae un dosbarth ar gyfer dysgwyr blwyddyn 1–3 a'r llall ar gyfer blwyddyn 4-5. Does dim un plentyn oed meithrin, dosbarth derbyn na blwyddyn 6 yn yr ysgol.
- **Cyllid ychwanegol i'r dyraniad** - mae Ysgol Felinwnda yn derbyn swm o £54,924 ar gyfer 2022-23 drwy'r polisi lleiafswm staffio (sy'n gwarantu o leiaf pennaeth ac athro ym mhob ysgol, a phennaeth a chymhorthydd mewn ysgolion sydd â llai na 15 o ddisgyblion).
- **Cost fesul dysgwr** - cyfanswm y dyraniad ar gyfer y flwyddyn ariannol 2022-23 (seiliedig ar niferoedd Medi 2021) ydi £138,226 sy'n golygu fod cost y pen Ysgol Felinwnda yn £14,643 (2022-23). Y cyfartaledd sirol ar gyfer cost fesul disgybl yn yr un flwyddyn ydi £4,509.
- **Heriau i'r dyfodol** - Mae Ysgol Felinwnda yn wynebu her i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2023-24 gan y bydd yr ysgol yn derbyn dyraniad ar sail niferoedd dysgwyr a bydd hynny ynghyd â swm gwarchodaeth a ddyrannir iddynt yn eu galluogi i gyflogi pennaeth a chymhorthydd yn unig.

2.5 Oes yna unrhyw fylchau yn y dystiolaeth sydd angen ei gasglu?

Byddwn yn parhau i gasglu tystiolaeth yn ystod y cyfnod gwrthwynebu.

3) Adnabod yr Effaith

3.1 Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r effaith fydd unrhyw newidiadau'n ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb isod. Beth yw'r effaith fydd y polisi/gwasanaeth newydd neu'r newidiadau arfaethedig yn ei gael ar bobl hefo'r nodweddion hyn? Mae hefyd angen ystyried yr effaith ar anfantais economaidd-gymdeithasol ac ar y Gymraeg.

Nodweddion	Sut fath o effaith?*	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Hil (gan gynnwys cenedligrwydd)	Dim	<p>Mae gan ysgolion Gwynedd bolisiau perthnasol ar waith i amddiffyn unigolion rhag unrhyw wahaniaethu yn seiliedig ar hil, megis Polisiâu Cydraddoldeb, Cynhwysiant a Gwrth-fwlio. Mae'r Polisi Gwrth-fwlio a ddarperir gan Gyngor Gwynedd yn nodi canllawiau a gweithdrefnau gwrth-fwlio yn seiliedig ar ffactorau megis hil yn yr ysgol. Yn ogystal, fe nodir ym mholisi Cydraddoldeb sydd yn cael ei weithredu gan ysgolion cynradd Gwynedd fod yr ysgolion yn</p> <p><i>"...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion."</i></p> <p>Ni ragwelir felly y byddai'r cynnig yn cael effaith ar y nodwedd yma.</p>
Anabledd	Dim	<p>Ni rhagwelir y byddai'r newid yn cael effaith negyddol ar y nodwedd yma. Byddai asesiad o Ysgol Bontnewydd ar sail hygyrchedd yn cael ei gynnal a byddwn yn sicrhau y bydd unrhyw gludiant fydd ei angen yn addas ar gyfer anghenion yr unigolyn. Bydd anghenion unrhyw blentyn anabl yn cael eu hystyried yn unol â pholisiau Hygyrchedd a Chydraddoldeb yr Adran Addysg.</p>
Rhyw	Dim	<p>Ni fyddai gweithredu y cynnig yn effeithio ar y nodwedd yma. Bydd gweithredu y cynnig yn golygu fydd pawb yn cael eu trin yn ôl eu hangen beth bynnag yw eu rhyw. Mae Ysgol Felinwnda ac Ysgol Bontnewydd yn gweithredu Polisi Cydraddoldeb sydd yn nodi fod yr ysgol yn:</p> <p><i>"...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion."</i></p>
Oedran	Positif	<p>Mae Ysgol Felinwnda yn darparu addysg ar gyfer disgyblion rhwng 3-11 oed. Bydd plant Ysgol Felinwnda yn elwa o gael</p>

		<p>rhagor o gyfoedion oed-berthnasol mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr yn ysgol Bontnewydd, fydd yn fodd o sicrhau profiadau addysgol ac allgyrsiol addas i'w hoedran ynghyd â mynediad at ragor o weithgareddau allgyrsiol.</p> <p>Credwn y bydd dysgwyr yn derbyn cyfleoedd fwy addas i'w oedran wrth gael eu lleoli yn Ysgol Bontnewydd oherwydd bydd y dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol ynghyd â gwersi wedi'u gwahaniaethu yn briodol ar gyfer yr ystod oedran.</p>
Cyfeiriadedd rhywiol	Positif	<p>Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb (ACRh) yn ofyniad statudol yn fframwaith y Cwricwlwm i Gymru a chaiff ei chyhoeddi o dan adran 71 o Ddeddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021 ac yn fandadol i bob dysgwr rhwng 3 ac 16 oed. Mae gan ACRh rôl gadarnhaol a grymusol i'w chwarae yn addysg dysgwyr ac mae'n hanfodol i ffurfio a chynnal ystod o gydberthnasau, sydd i gyd yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch ar y ddwy ochr, yn greiddiol i addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae'r cydberthnasau hyn yn hollbwysig er mwyn datblygu lles emosiynol, gwydnwch ac empathi. Mae dealltwriaeth o rywioldeb gyda phwyslais ar hawliau, iechyd, cydraddoldeb a thegwch yn grymuso dysgwyr i ddeall eu hunain, cymryd cyfrifoldeb am eu penderfyniadau a'u hymddygiadau eu hunain a ffurfio cydberthnasau. Credwn y bydd dysgwyr yn derbyn mwy o gyfleoedd i ddatblygu perthnasoedd a dysgu yn gydweithredol fel rhan o ddsbarth fwy.</p> <p>Fe nodir yn y Polisi Cydraddoldeb sydd yn cael ei weithredu gan ysgolion cynradd Gwynedd fod yr ysgolion yn <i>"...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion."</i></p>
Crefydd neu gred (neu ddiffyg cred)	Dim	Mae gan bob ysgol Bolisi Cynhwysiad a fyddai'n delio ag unrhyw ddigwyddiad gwahaniaethol a allai godi yn yr ysgol, sy'n gysylltiedig â chrefydd neu gred.
Ailbennu rhywedd	Dim	Fe nodir ym mholisi Cydraddoldeb sydd yn cael ei weithredu gan ysgolion cynradd Gwynedd fod yr ysgolion yn <i>"...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion."</i>
Beichiogrwydd a mamolaeth	Dim	Ddim yn berthnasol.

Priodas a phartneriaeth sifil	Dim	Ddim yn berthnasol.
Yr iaith Gymraeg	Dim	<p>Yr un yw nod Polisi Iaith Addysg Gwynedd ar gyfer holl ysgolion cynradd y sir, ac mae pob ysgol gynradd (namyn un ysgol) yn disgyn i gategori 3 yn unol â chanllaw categoreiddio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, Llywodraeth Cymru. Golyga hyn y bydd dysgwyr Ysgol Felinwnda, yn gallu parhau i dderbyn eu haddysg yn Gymraeg a dwyieithog yn unol â'r Polisi Iaith Addysg yn Ysgol Bontnewydd.</p> <p>Ni ragwelir y byddai effaith negyddol pe byddai'r cynnig yn cael ei weithredu, a mae'n debygol y bydd y cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg wrth i ddysgwyr Ysgol Felinwnda elwa o ragor o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg gydag ystod ehangach o gyfoedion yn y dosbarth ac yn gymdeithasol. Mae Ysgol Bontnewydd yn gwasanaethu ardal sydd yn gadarnle i'r iaith Gymraeg gyda dros 70% o'r boblogaeth yn gallu siarad Cymraeg.</p>
Anfantais Economaidd-Gymdeithasol	Dim	Ni rhagwelir y bydd Ysgol Bontnewydd sydd o fewn 2 filltir i Ysgol Felinwnda yn creu anfantais economaidd-gymdeithasol. Bydd y cynnig yn lleihau anfantais cymdeithasol drwy sicrhau mwy o brofiadau ac amrywiaeth dysgu, mwy o adnoddau a mynediad at mwy o wasanaethau a gweithgareddau.

* I'w ddileu yn ôl yr angen

3.2 Mae'n ddyletswydd ar y Cyngor dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 i gyfrannu'n bositif i gymdeithas decach trwy hybu cydraddoldeb a pherthynas dda yn ei weithgareddau ym meysydd oedran, rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd, hil, trawsrywedd, anabledd a beichiogrwydd a mamolaeth. Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r ffordd mae unrhyw newid yn effeithio'r dyletswyddau yma.

Dyletswyddau Cyffredinol y Ddeddf Cydraddoldeb	A yw'n cael effaith?*	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Cael gwared â cham-wahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth	Nac ydi	Ni rhagwelir y bydd y cynnig yn cael effaith ar y ddyletswydd statudol yr ysgol i amddiffyn dysgwyr rhag unrhyw wahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth.

Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	Ydi	<p>Anelir i hyrwyddo cyfleoedd cyfartal a hybu Ysgol Bontnewydd i barhau i ddilyn polisiau a gweithdrefnau cydraddoldeb.</p> <p>Credwn y bydd dysgwyr yn derbyn mwy o gyfleoedd cyfartal wrth gael eu lleoli yn Ysgol Bontnewydd oherwydd bydd y dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu sydd yn seiliedig ar egwyddorion dysgu cenedlaethol, gydag amrywiaeth o arddulliau gan gynnwys gweithio mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol ynghyd a gwersi wedi'u gwahaniaethu yn briodol ar gyfer yr ystod oedran.</p>
Meithrin perthnasau da	Ydi	<p>Gan fod nifer o blant sydd yn byw yn nalgylch Ysgol Felinwnda yn barod yn mynychu Ysgol Bontnewydd, mae cysylltiad rhwng yr ysgol a chymuned Felinwnda yn bodoli eisoes. Er hynny, hyrwyddir cyfleon i'r ysgol adeiladu ar ei chysylltiadau presennol gyda chymuned Felinwnda.</p> <p>Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb (ACRh) yn ofyniad statudol yn fframwaith y Cwricwlwm i Gymru a chaiff ei chyhoeddi o dan adran 71 o Ddeddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021 ac yn fandadol i bob dysgwr rhwng 3 ac 16 oed. Mae gan ACRh rôl gadarnhaol a grymusol i'w chwarae yn addysg dysgwyr ac mae'n hanfodol i ffurfio a chynnal ystod o gydberthnasau, sydd i gyd yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch ar y ddwy ochr, yn greiddiol i addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae'r cydberthnasau hyn yn hollbwysig er mwyn datblygu lles emosiynol, gwydnwch ac empathi. Mae dealltwriaeth o rywioldeb gyda phwyslais ar hawliau, iechyd, cydraddoldeb a thegwch yn grymuso dysgwyr i ddeall eu hunain, cymryd cyfrifoldeb am eu penderfyniadau a'u hymddygiadau eu hunain a ffurfio cydberthnasau. Credwn y bydd dysgwyr yn derbyn mwy o gyfleoedd i ddatblygu perthnasoedd a dysgu yn gydwethredol fel rhan o ddsbarth fwy.</p>

* I'w ddileu yn ôl yr angen

3.3 Sut mae eich cynnig yn sicrhau eich bod yn gweithio yn unol â gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), i sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac y manteisir ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg (y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog) a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu'r iaith yn y gymuned?

Ein disgwyliaidau yw bod holl ddysgwyr y Sir yn meddu ar ddwyieithrwydd cytbwys a gallu perthnasol er mwyn iddynt fod yn aelodau cyflawn o'r gymdeithas ddwyieithog y maent yn rhan ohoni. Bydd angen i'r cynigion ar gyfer newid trefniadau lleol gymryd ystyriaeth lawn o'r holl effeithiau ieithyddol. Bydd cynnal a chynyddu defnydd o'r Gymraeg fel iaith addysgol a chymdeithasol ymhlith y dysgwyr yn ystyriaeth allweddol wrth lunio'r cynnig.

Yr un yw nod Polisi Iaith Addysg Gwynedd ar gyfer holl ysgolion cynradd y Sir, ac mae pob ysgol gynradd (namyn un ysgol) yn disgyn i gategori 3 yn unol â chanllaw categoreiddio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, Llywodraeth Cymru. Golyga hyn y bydd dysgwyr Ysgol Felinwnda yn gallu parhau i dderbyn eu haddysg yn Gymraeg a dwyieithog yn unol â'r Polisi Iaith Addysg yn Ysgol Bontnewydd.

Ni ragwelir y byddai effaith negyddol pe byddai'r cynnig yn cael ei weithredu, a mae'n debygol y bydd y cynnig yn cael effaith bositif ar y Gymraeg wrth i ddysgwyr Ysgol Felinwnda elwa o ragor o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg gydag ystod ehangach o gyfoedion yn y dosbarth ac yn gymdeithasol.

O safbwynt y gymuned mae 1,145 (83%) o siaradwyr Cymraeg yn byw yn ward Llanwnda tra fod 1,015 (82%) o siaradwyr Cymraeg yn byw yn ward Bontnewydd (Ffynhonnell Cyfrifiad 2021).

Fel y gwelir o'r tabl isod mae canran uchel o ddysgwyr y 2 ysgol yn siarad Cymraeg gartref:

Ysgol	Siarad Cymraeg yn rhugl gartref	Canran	Ddim yn siarad Cymraeg gartref ond yn rhugl	Siarad Cymraeg gartref ond nid yn rhugl	Ddim yn siarad Cymraeg gartref a nid yn rhugl	Ddim yn gallu siarad Cymraeg o gwbl	Cyfanswm
Felinwnda	6	75%	1	0	1	0	8
Bontnewydd	167	84%	5	17	6	4	199
	Cymraeg Rhugl			Ychydig o Gymraeg		Dim Cymraeg	

Yn y cyfnod rhwng 2011 i 2022 mae 29 o unedau preswyl wedi cael ei cwblhau yn nalgylch Felinwnda a mae plant o'r tai eisoes yn mynychu ysgolion cynradd ac uwchradd o ddewis eu rhieni. Pe gweithredir y cynnig rydym yn hyderus bydd digon o le yn Ysgol Bontnewydd i unrhyw ddysgwyr ychwanegol i'r dyfodol.

Ni ragwelir bydd cau Ysgol Felinwnda yn cael effaith negyddol ar y gymuned na'r iaith Gymraeg gan mai ond 8 plentyn sy'n mynychu'r ysgol gyda 3 ohonynt o dalgylch Felinwnda. Mae 45 o blant cynradd y dalgylch eisoes yn mynychu ysgolion eraill am eu haddysg gyda 31 ohonynt yn mynychu Ysgol Bontnewydd.

Mae Canolfan Bro Llanwnda wedi ei lleoli drws nesa i'r ysgol ac yn cynnal nifer o weithgareddau gan gynnwys y Cylch Meithrin a'r Cylch Ti a Fi. Gan fod y Ganolfan yn annibynnol o'r ysgol ni ragwelir fydd cau yr ysgol yn cael unrhyw effaith negyddol ar allu'r cylchoedd na digwyddiadau eraill rhag parhau.

Niferoedd y Cylch Meithrin dros y 6 mlynedd diwethaf:

2017	7
2018	5
2019	3
2020 *Ar gau oherwydd covid	0
2021	3
2022	3

Ffynhonnell: Data Cynnig Gofal Plant

Fel y gwelir uchod, mae niferoedd y Cylch Meithrin wedi bod yn isel ers nifer o flynyddoedd. Yn anffodus, nid yw yn bosib rhagweld a fydd rhieni parhau i ddefnyddio'r Cylch pe byddai Ysgol Felinwnda yn cau.

3.4 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer er mwyn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, ac i leihau neu atal unrhyw effeithiau andwyol y gallai'r polisi/ymarfer ei gael ar yr iaith Gymraeg?

Mae'n debygol y bydd y cynnig yn cael effaith bositif ar y Gymraeg gan y bydd dysgwyr Ysgol Felinwnda yn elwa o ragor o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg gydag ystod ehangach o gyfoedion yn y dosbarth ac yn gymdeithasol. Mae Ysgol Bontnewydd yn gwasanaethu ardal sydd yn gadarnle i'r iaith Gymraeg gyda dros 70% o'r boblogaeth yn gallu siarad Cymraeg.

Gall yr Awdurdod Lleol, y Chorff Llywodraethol a Ysgol Bontnewydd ystyried dulliau i hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn gymdeithasol trwy gyfrwng gweithgareddau allgyrsiol a chymunedol.

3.5 Sut mae'r cynnig yn dangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i fynd i'r afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol? (Sylwch fod hyn yn ymwneud â chau bylchau anghydraddoldeb yn hytrach na gwella canlyniadau i bawb yn unig).

Bydd y cynnig yn lleihau yr anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol drwy sicrhau fod y dysgwyr yn cael mwy o brofiadau a mynediad at mwy o wasanaethau a gweithgareddau yn Ysgol Bontnewydd. Bydd dysgwyr yn derbyn cyfleoedd fwy cyfartal wrth cael eu lleoli yn Ysgol Bontnewydd oherwydd bydd y dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu sydd yn seiliedig ar egwyddorion dysgu cenedlaethol, gydag amrywiaeth o arddulliau gan gynnwys gweithio mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol ynghyd â gwersi sydd wedi'u gwahaniaethu'n briodol ar gyfer yr ystod oedran dan sylw.

Bydd plant Ysgol Felinwnda yn cael gwell amgylchfyd dysgu mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr yr un oedran, a bydd yn sicrhau eu bod yn gwneud y mwyaf o'u haddysg. Bydd y plant yn elwa o gael rhagor o gyfoedion oed-berthnasol mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr, fydd yn fodd o

sicrhau profiadau addysgol ac allgyrsiol addas iddynt ynghyd â mynediad at ragor o weithgareddau allgyrsiol.

3.6 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol, yn unol â'r Ddeddf Economaidd-Gymdeithasol?

Byddwn yn parhau i gasglu gwybodaeth yn sgil canlyniad y cyfnod gwrthwynebu i sicrhau ein bod wedi rhoi sylw dyledus i leihau anghyfartaledd.

4) Dadansoddi'r canlyniadau

4.1 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, bositif ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Credwn y bydd dysgwyr yn derbyn cyfleoedd fwy cyfartal wrth cael eu lleoli yn Ysgol Bontnewydd oherwydd bydd y dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu sydd yn seiliedig ar egwyddorion dysgu cenedlaethol, gydag amrywiaeth o arddulliau gan gynnwys gweithio mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol ynghyd â gwersi sydd wedi'u gwahaniaethu'n briodol ar gyfer yr ystod oedran dan sylw.

Bydd plant Ysgol Felinwnda yn cael gwell amgylchfyd dysgu mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr yr un oedran, bydd yn sicrhau eu bod yn gwneud y mwyaf o'u haddysg, ac yn caniatáu mynediad at fwy o weithgareddau berthnasol i'w lefel gallu.

Bydd plant Ysgol Felinwnda yn elwa o gael rhagor o gyfoedion oed-berthnasol mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr, fydd yn fodd o sicrhau profiadau addysgol ac allgyrsiol addas iddynt ynghyd â mynediad at ragor o weithgareddau allgyrsiol.

4.2 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, negyddol ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Nid yw'r cynnig yn debygol o gael effaith negyddol ar unrhyw un o'r nodweddion cydraddoldeb neu'r Ddyletswydd Gyffredinol. Mae gan Ysgol Bontnewydd bolisiau cydraddoldeb a gwrth-fwlio, fel sydd gan Ysgol Felinwnda yn bresennol.

Fel Ysgol Felinwnda, mae Ysgol Bontnewydd yn gwasanaethu ardal o arwyddocâd ieithyddol, gyda dros 70% o'r boblogaeth yn gallu siarad Cymraeg felly bydd y dysgwyr yn ymuno ag ysgol Gymraeg ei naws. Gan nad oes gweithgareddau cymunedol yn cael eu cynnal yn Ysgol Felinwnda, a bod Canolfan Bro Llanwnda wedi ei lleoli drws nesa, ni fydd cau'r ysgol yn effeithio ar allu'r gymuned i gynnal gweithgareddau cymunedol, gan gynnwys rhai Cymraeg, yn yr ardal.

4.3 Beth ddylid ei wneud?

Dewiswch un o'r canlynol:

Parhau gyda'r polisi / gwasanaeth gan ei fod yn gadarn	✓
Addasu'r polisi i ddileu unrhyw rwystrau	
Atal a dileu'r polisi gan fod yr effeithiau niweidiol yn rhy fawr	
Parhau a'r polisi oherwydd gellir cyfiawnhau unrhyw effaith niweidiol	
Dim camau pellach ar hyn o bryd, mae'n gynamserol i benderfynu, neu does dim digon o dystiolaeth	

4.4 Os yn parhau hefo'r cynllun, pa gamau fyddwch chi'n cymryd i leihau neu liniaru unrhyw effeithiau negyddol?

Cydnabyddir y gall colli ysgol fel sefydliad o fewn y gymuned gael effaith ar gydlyniant cymunedol, a rhagwelir yr angen i liniaru hyn drwy feithrin cysylltiadau rhwng Ysgol Bontnewydd a chymuned Felinwnda.

Mae gan Felinwnda Ganolfan Gymunedol, felly mae'n annhebygol y bydd ar y gymuned angen adnodd cymunedol arall. Serch hynny mae gan Gyngor Gwynedd bolisi ôl-ddefnydd ysgolion sy'n rhoi cyfle i gymunedau ysgolion sy'n cau gyflwyno cynnig am berchnogaeth safleoedd ar gyfer defnydd cymunedol.

4.5 Os nad ydych yn gweithredu ymhellach i ddileu neu leihau effeithiau negyddol, esboniwch pam yma.

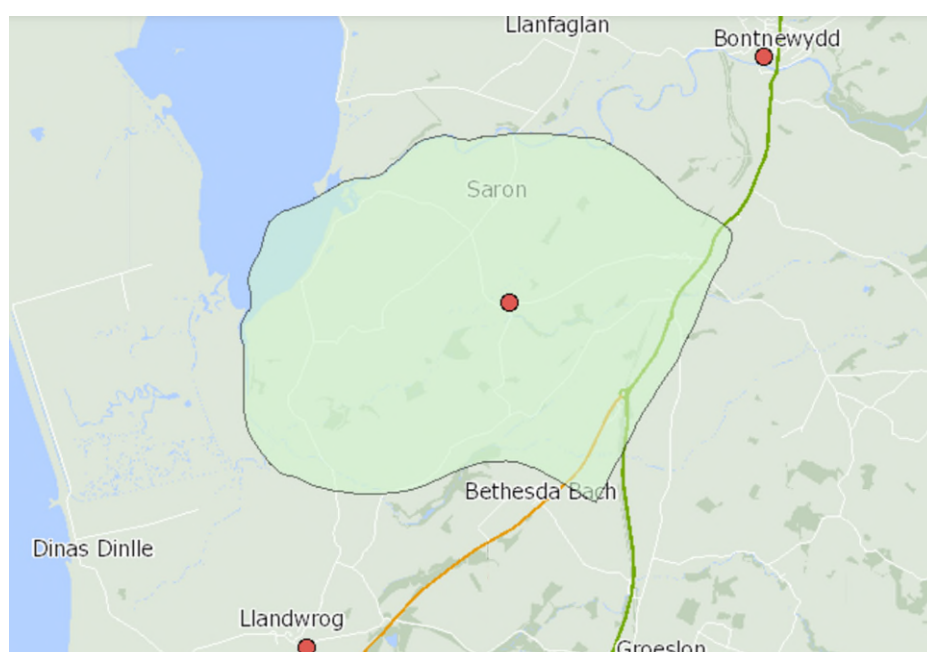
Yr ysgol (a'u Corff Llywodraethu) sydd yn gyfrifol am weithredu ei pholisi cydraddoldeb a bydd yr Awdurdod, drwy ei weithdrefnau cefnogi a monitro arferol, yn sicrhau cydymffurfiaeth.

Mae gan addysg cydberthynas a rhywioldeb rôl gadarnhaol a grymusol i'w chwarae yn addysg dysgwyr ac mae'n hanfodol i ffurfio a chynnal ystod o gydberthnasau, sydd oll yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch ar y ddwy ochr, yn greiddiol i addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae'r cydberthnasau hyn yn hollbwysig er mwyn datblygu lles emosiynol, gwydnwch ac empathi. Mae dealltwriaeth o rywioldeb gyda phwyslais ar hawliau, iechyd, cydraddoldeb a thegwch yn grymuso dysgwyr i ddeall eu hunain, cymryd cyfrifoldeb am eu penderfyniadau a'u hymddygiadau eu hunain a ffurfio cydberthnasau.

5) Monitro

5.1 Pa gamau fyddwch chi'n gymryd i fonitro effaith ac effeithiolrwydd y polisi neu wasanaeth (cynllun gweithredu)?

Y bwriad yw cynnal cyfnod gwrthwynebu yn ddarostyngedig i benderfyniad y Cabinet, a byddwn yn addasu'r asesiad yn dilyn unrhyw sylwadau a dderbynnir o ganlyniad i'r cyfnod gwrthwynebu, ac unrhyw drafodaethau gyda rhan-ddeiliaid.

Adroddiad Asesu Effaith Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol

- Mawrth 2023

CYNNWYS

1. CYFLWYNIAD
2. SUT MAE'R CYNNIG YN CWRDD AG AMCANION LLES CYNGOR GWYNEDD?
3. A YW'R CYNNIG YN CWRDD Â NODAU LLESIANT Y DDEDDF?
4. EGWYDDORION DATBLYGU CYNALIADWY
5. CASGLIAD

1. CYFLWYNIAD

Rydym fel Cyngor wedi ymrwymo i'r egwyddorion o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015) er mwyn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol cymunedau Gwynedd. Gweledigaeth y Cyngor yw:

Ein gweledigaeth fel Cyngor yw cefnogi holl bobl Gwynedd i ffynnu ac i fyw bywyd cyflawn yn eu cymuned mewn sir sy'n un o'r siroedd gorau i fyw ynddi.

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu amcanion llesiant sydd yn ategu'r nodau llesiant cenedlaethol gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc
- Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng
- Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau
- Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau
- Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned
- Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd
- Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon

Mae'r tabl isod yn amlinellu'r cyswllt rhwng ein hamcanion llesiant a'r nodau llesiant cenedlaethol.

	Llewyrchus	Cydnherth	Iachach	Cyfartal	Cymunedau Cydlynus	Diwylliant bywiog lle mae'r iaith Gymraeg yn ffynnu	Yn gyfrifol ar lefel fyd-eang
GWYNEDD YFORY Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc							
GWYNEDD LEWYRCHUS Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng							
GWYNEDD GLYD Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau							
GWYNEDD OFALGAR Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau							
GWYNEDD GYMRAEG Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned.							
GWYNEDD WERDD Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd							
GWYNEDD EFFEITHLON Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon							

Mae gan yr Adran Addysg rôl i hyrwyddo nodau llesiant y Ddeddf ymysg dysgwyr drwy eu gweithgareddau a'u prosiectau. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus yng Nghymru i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol. Fel rhan o'r ddyletswydd mae'r Cyngor wedi cyhoeddi amcanion llesiant sy'n amlinellu sut y bydd yn gwella yn "Cynllun Gwynedd 2023-2028".

1.1 Cyd-destun

Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos. Mae sefyllfa Ysgol Felinwnda wedi dod i sylw'r Adran Addysg oherwydd, yn ôl Cyfrifiad Medi 2022, hon yw'r ysgol gyda'r nifer lleiaf o ddysgwyr yng Ngwynedd. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Felinwnda dros y 10 mlynedd diwethaf, o 31 disgybl yn 2012 i lawr i 8 disgybl erbyn heddiw, sydd yn arwain at pryderon ynglŷn â dyfodol yr ysgol.

1.2 Y cynnig dan sylw

Oherwydd y niferoedd isel a materion pryderus eraill gyda'r ysgol cynhaliwyd werthusiad o nifer o opsiynau fyddai'n ymateb iddynt gan ddod i'r penderfyniad mae'r opsiwn ffafriedig fyddai **cynnig i gau Ysgol Felinwnda ar 31 o Awst 2023 a chynnig lle i ddysgwyr dalgylch Felinwnda yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023.**

2. SUT MAE'R CYNNIG YN CWRDD AG AMCANION LLES CYNGOR GWYNEDD?

Cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i ddysgwyr yn Ysgol Bontnewydd	
Amcanion	Manylion:
Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc	Bydd y cynnig yn sicrhau fod plant yr ardal yn meithrin profiadau drwy gymdeithasu gydag ystod ehangach o gyfoedion, oed-berthnasol gan dderbyn addysg o ansawdd mewn ysgol sydd yn gallu cynnig amgylchedd ddysgu a phrofiadau i ystod ehangach o ddysgwyr.
Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng	Rhagwelir y byddai gweithredu'r opsiwn yma'n arwain at ddiswyddiadau staff. Datblygwyd polisi staffio manwl gan Gyngor Gwynedd mewn cydweithrediad ag Undebau Llafur a phenaethiaid. Bydd y polisi yn sail i unrhyw newid i gyflogaeth staff sy'n deillio o unrhyw gynnig. Bydd cyfathrebu eglur ac agored yn greiddiol i weithrediad llwyddiannus unrhyw gynigion.
Cefnogi pobl Gwynedd i fyw mewn cartrefi addas a fforddiadwy yn eu cymunedau	Dim effaith.
Cefnogi trigolion Gwynedd i fyw bywydau llawn a diogel yn ein cymunedau	Bydd sicrhau fod y dysgwyr yn derbyn addysg o'r radd flaenaf yn greiddiol i'r cynnig, gan sicrhau y byddant yn derbyn addysg o'r un ansawdd a safon yn Ysgol Bontnewydd.
Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned	Mae dysgwyr Ysgol Felinwnda yn byw mewn cymdeithas Gymraeg ac yn cael eu haddysgu mewn ysgol cyfrwng Cymraeg, fel Ysgol Bontnewydd. Mae'n debygol y bydd y cynnig yn cael effaith cadarnhaol ar y Gymraeg wrth i ddysgwyr Ysgol Felinwnda elwa o ragor o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg gydag ystod ehangach o gyfoedion yn y dosbarth ac yn gymdeithasol. Mae Ysgol Bontnewydd yn gwasanaethu ardal sydd yn gadarnle i'r iaith Gymraeg gyda dros 70% o'r boblogaeth yn gallu siarad Cymraeg.
Gwarchod harddwch naturiol y sir, ac ymateb yn gadarnhaol i'r argyfwng newid hinsawdd	Dim effaith.
Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon	Dim effaith.

3. A YW'R CYNNIG YN CWRDD Â NODAU LLESIANT Y DDEDDF?

Nod	Yw'r cynnig yn cyfrannu at y nod yma?	Mesurau lliniaru effeithiau negyddol ar y nod yma:
<p>Cymru lewyrchus Cymdeithas arloesol sy'n defnyddio adnoddau'n ddarbodus, pobl addysgedig, sy'n creu cyfoeth a gwaith.</p>	<p>Golyga gweithredu'r cynnig i gau Ysgol Felinwnda ac addysgu'r plant yn Ysgol Bontnewydd fod y dysgwyr yn meithrin profiadau drwy gymdeithasu gydag ystod ehangach o gyfoedion, oedberthnasol gan dderbyn addysg o ansawdd mewn ysgol sydd yn gallu cynnig amgylchedd ddysgu a phrofiadau i ystod ehangach o ddysgwyr.</p> <p>Gall cyflwyno'r opsiwn yma arwain at staff yn colli eu swyddi.</p>	<p>Bydd staff a chynrychiolwyr yr Undebau yn benodol yn cael cyfle i fynegi barn yn ystod y cyfnod gwrthwynebu statudol. Mae Cyngor Gwynedd wedi datblygu polisi staffio manwl, ar y cyd ac Undebau Llafur a phenaethiaid. Bydd rhaid i unrhyw ddiswyddiadau o ganlyniad i'r cynnig hwn gyd-fynd â'r polisi hwnnw. Bydd cyfathrebu clir ac agored yn chwarae rhan greiddiol mewn gweithredu unrhyw gynigion.</p>
<p>Cymru gydnherth Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella bioamrywiaeth ac ecosystemau iach sy'n cefnogi gwydnwch a gyda'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).</p>	<p>Ni ragwelir y byddai'r cynnig yn debygol o gael effaith ar y nod hwn.</p>	<p>Dim effaith</p>
<p>Cymru iachach Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl ac mae pobl yn deall beth sy'n effeithio ar eu hiechyd.</p>	<p>Ni ragwelir y byddai'r cynnig yn debygol o gael effaith ar y nod hwn.</p>	<p>Dim effaith</p>
<p>Cymru sy'n fwy cyfartal Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial gwaeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).</p>	<p>Bydd y cynnig yn gwella gallu'r Awdurdod i "<i>gynnig addysg o'r ansawdd uchaf posibl fydd yn rhoi'r profiadau, y sgiliau a'r hyder i blant y Sir a'u galluogi i ddatblygu i fod yn ddinasyddion dwyieithog, llwyddiannus a chyflawn</i>" yn unol â gweledigaeth Strategaeth Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd.</p>	<p>Nodai'r Asesiad Cydraddoldeb na ragwelir y byddai'r cynnig yn cael effaith negyddol ar gydraddoldeb. Yn ogystal, nodwyd fod polisiau a threfniadau cadarn mewn lle a fyddai'n sicrhau fod y cynnig yn ystyried ac yn cyd-fynd â hawliau cyfartal. Nodir fod mesurau eisoes mewn lle i sicrhau na fydd camwahaniaethu anghyfreithiol nac aflonyddu.</p>

<p>Cymru o gymunedau gydlynus Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.</p>	<p>Ni ragwelir y byddai cau'r ysgol yn cael unrhyw effaith negyddol ar y gymuned.</p>	<p>Cynhaliwyd asesiad o'r effaith tebygol ar y gymuned ble nodir, er bod peth effaith negyddol ar y gymuned, bod 31 o ddysgwyr sydd yn byw yn nalgylch Felinwnda eisoes yn dewis mynychu Ysgol Bontnewydd, ac felly mae cyswllt eisoes rhwng yr ysgol a'r ardal ehangach. Nodir yn yr asesiad yn ogystal y byddai trafodaethau yn cael eu cynnal er mwyn trafod y posibilrwydd fod gweithgarwch cymunedol Ysgol Bontnewydd yn cynnwys cymuned Felinwnda.</p> <p>Mae Canolfan Bro Llanwnda wedi ei lleoli drws nesa i'r ysgol ac yn cynnal nifer o weithgareddau gan gynnwys y Cylch Meithrin a'r Cylch Ti a Fi. Gan fod y Ganolfan yn annibynnol o'r ysgol ni ragwelir fydd cau yr ysgol yn cael unrhyw effaith ar allu'r cylchoedd na digwyddiadau eraill rhag parhau.</p>
<p>Cymru a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.</p>	<p>Bydd gwireddu'r cynnig yn golygu y bydd dysgwyr Ysgol Felinwnda yn parhau i gael eu haddysgu mewn ysgol cyfrwng Cymraeg, ac mewn ardal o arwyddocâd ieithyddol, gyda dros 70% o'r boblogaeth yn gallu siarad Cymraeg.</p>	<p>Mae Canolfan Bro Llanwnda wedi ei lleoli drws nesa i'r ysgol ac yn cynnal nifer o weithgareddau gan gynnwys y Cylch Meithrin a'r Cylch Ti a Fi. Gan fod y Ganolfan yn annibynnol o'r ysgol ni ragwelir fydd cau yr ysgol yn cael unrhyw effaith ar allu'r cylchoedd na digwyddiadau eraill rhag parhau.</p>
<p>Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella lesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.</p>	<p>Ni ragwelir y byddai'r cynnig yn debygol o gael effaith ar y nod hwn.</p>	<p>Dim effaith</p>

4. EGWYDDORION DATBLYGU CYNALIADWY

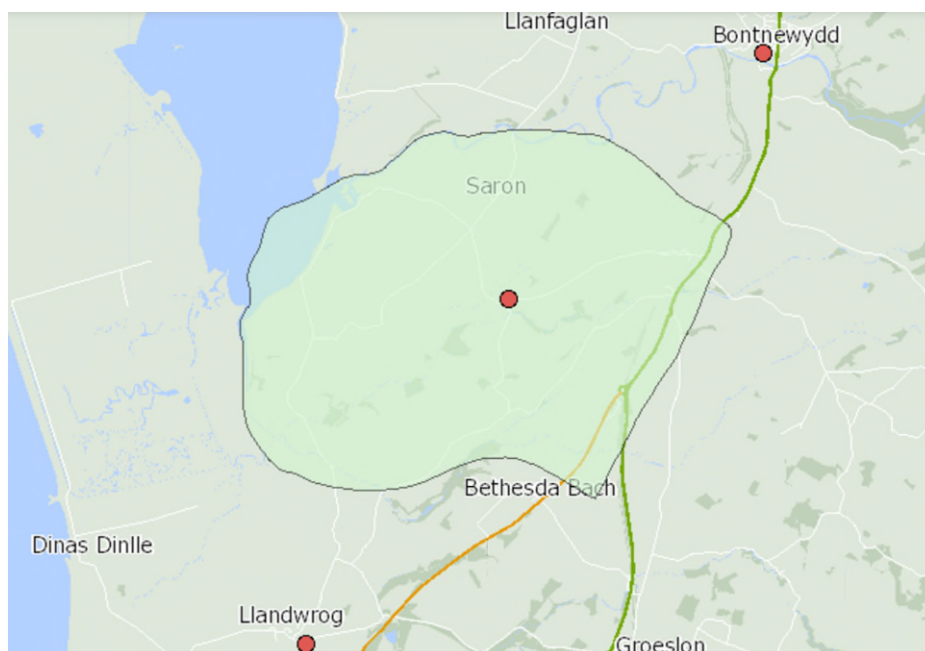
Egwyddorion Datblygu cynaliadwy	A yw'r cynnig yn ystyried yr egwyddor?
Tymor Hir Cydbwysu anghenion tymor byr gyda rhai hirdymor a chynllunio ar gyfer y dyfodol.	Mae'r patrwm o niferoedd dysgwyr yn gostwng wedi bod yn gyson ers 2012, gyda rhagamcanion yn dangos y bydd niferoedd dysgwyr Ysgol Felinwnda yn lleihau ymhellach dros y blynyddoedd nesaf, ac felly dengys y bydd yr heriau presennol sydd yn wynebu'r ysgol yn rhai hir dymor a bod angen ymateb i'r mater cyn gynted â phosib.
Atal Neilltuo adnoddau ar gyfer atal problemau rhag digwydd neu waethygu. Byddwn yn rhoi sylw i broblemau drwy atal ac ymyrryd yn fuan yn hytrach na thrwy ymateb.	Anghenion y disgyblion fydd yn cael ei flaenoriaethu yn ystod pob cam o'r broses.
Integreiddio Cael effaith gadarnhaol ar bobl, yr economi, yr amgylchedd a diwylliant.	Bu i'r awdurdod benderfynu edrych ar ddyfodol Ysgol Felinwnda yn sgil sefyllfa argyfyngus sy'n wynebu'r ysgol.
Cydweithredu Gweithio gyda phartneriaid eraill i ddarparu gwasanaethau.	Bydd cydweithio gydag adrannau perthnasol eraill a'r ysgol unigol yn rhan bwysig o gyflawni'r amcanion er lles yr ysgol a phlant y dalgylch.
Cynnwys (Cyfathrebu ac Ymgysylltu) Cynnwys pobl Gwynedd wrth geisio gwireddu ein cynllun a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal.	Pe byddai'r Cabinet yn penderfynu symud ymlaen efo'r cynnig, bydd yr awdurdod yn cydymffurfio â'r gofynion statudol a nodir yn y Cod Trefniadaeth Ysgolion, golyga hynny y byddem yn cynnal cyfnod gwrthwynebu yn dilyn cyhoeddi'r hysbysiad statudol, er mwyn ystyried unrhyw wrthwynebiadau cyn dod i benderfyniad terfynol.

5. CASGLIAD

Yn dilyn ystyriaeth ac asesiad yn unol â gofynion y ddeddf Llesiant, ystyriwyd 7 nod y ddeddf Llesiant ac amcanion Llesiant y Cyngor a deuir i'r casgliad fod y cynnig yn cwrdd â'r gofynion.

Cydnabyddir fod y cynnig hwn yn arwain at golli ysgol yng nghymuned Felinwnda, fodd bynnag mae nifer helaeth o'r plant sy'n byw o fewn dalgylch yr ysgol eisoes yn mynychu ysgol Bontnewydd, ac felly mae cyswllt rhwng Ysgol Bontnewydd a chymuned Felinwnda eisoes. Bydd pob ymdrech yn cael ei wneud i liniaru'r effaith ar y gymuned drwy annog cysylltiadau rhwng y cymunedau. Pe byddai'r cynnig yn cael ei gymeradwyo, bydd trafodaethau yn cael eu cynnal er mwyn trafod y posibilrwydd fod gweithgarwch cymunedol Ysgol Bontnewydd yn cynnwys cymuned Felinwnda lle'n briodol.

Bydd y cynnig arfaethedig yn sicrhau fod plant yr ardal yn cael eu haddysgu ar safle sy'n addas ac mewn cymdeithas naturiol Gymraeg, gan gynyddu cyfleoedd o gymdeithasu a chydweithio gydag eraill a rhoi cyfle teg iddynt ffynnu ymysg eu cyfoedion.

Adroddiad Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned - Ysgol Felinwnda

- Mawrth 2023

- 1. CYFLWYNIAD**
- 2. Y CYNNIG**
- 3. CRYNODEB O'R DALGYLCH**
- 4. YSGOLION Y DALGYLCH**
- 5. ASESIAD O'R EFFAITH TEBYGOL AR Y GYMUNED**
- 6. CASGLIAD**

1. CYFLWYNIAD

Fel rhan o'r broses statudol, wrth ddatblygu cynnig ar gyfer ad-drefnu ysgol, mae rhaid i'r Awdurdod gynnal asesiad o effaith debygol ar y gymuned, yn unol â Chod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018). Mae'r asesiad hwn yn deillio o ganllawiau cenedlaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer ad-drefnu ysgolion, yn cynnwys ystyriaethau ynglŷn ag anghenion unigryw ardaloedd gwledig. Fe nodir yn y Cod:

"Mewn rhai ardaloedd, efallai mai ysgol fydd y prif ganolbwynt ar gyfer gweithgarwch cymunedol hefyd, a gallai ei chau arwain at oblygiadau y tu hwnt i ddarparu addysg. Gall hyn fod yn nodwedd benodol mewn ardaloedd gwledig os defnyddir adeiladau ysgolion fel man i ddarparu gwasanaethau i'r gymuned leol."

"Dylai'r achos a gaiff ei baratoi gan y rhai sy'n cyflwyno'r cynigion ddangos bod effaith cau'r ysgol ar y gymuned wedi'i hasesu drwy lunio Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned, a dangos sut y gellid cynnal unrhyw gyfleusterau cymunedol a ddarperir gan yr ysgol ar hyn o bryd."

Ffynhonnell: Cod Trefniadaeth Ysgolion 011 /2018

1.1 Cefndir

Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos. Mae sefyllfa Ysgol Felinwnda wedi dod i sylw'r Adran Addysg yn ôl Cyfrifiad Medi 2022, hon yw'r ysgol gyda'r nifer lleiaf o ddysgwyr yng Ngwynedd. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Felinwnda dros y 10 mlynedd diwethaf, o 31 disgybl yn 2012 i lawr i 8 disgybl erbyn heddiw, sydd yn arwain at ansicrwydd ynglŷn â dyfodol yr ysgol.

2. Y CYNNIG

Yn dilyn cynnal gwerthusiad o gwahanol opsiynau yn erbyn ffactorau'r Strategaeth, daethpwyd i'r casgliad mai'r opsiwn ffafriedig ydi:

"Cau Ysgol Felinwnda ar 31 Awst 2023 a chynnig lle i dysgwyr dalgylch Felinwnda yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023."

3. CRYNODEB O'R DALGYLCH

3.1 Yr Ardal

Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ym mhentref gwledig Llanwnda ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon yng Ngwynedd, gyda thua 2000 o drigolion. Mae wedi ei lleoli 3.9 milltir o Gaernarfon. Yn ôl cyfrifiad 2011, mae 1,994 o bobl yn byw yn ward Llanwnda.

3.2 Yr Economi

Mae 72.4% o bobl rhwng 16 a 74 mlwydd oed o fewn ward Llanwnda yn weithgar yn economaidd, a 2.9% o'r rhain yn ddi-waith. Mae 27.6% o bobl yn yr un grŵp oedran yn anweithgar yn economaidd gyda 13.8% o'r rhain yn sâl neu'n anabl am gyfnod hir.

Mae'r math o ddiwydiant y mae'r boblogaeth yn weithgar ynddo yn amrywiol yn yr ardal, gyda'r gyfradd uchaf (18.5%) yn gweithio yn y maes iechyd a gwaith cymdeithasol.

Yn ôl data 'Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (2014)' mae cyfradd cyflogaeth ward Llanwnda o gymharu â wardiau eraill yng Nghymru yn rhoi ranc o 1254 allan o 1909 o wardiau. Nid yw ward Felinwnda felly o fewn y 50% mwyaf difreintiedig yng Nghymru.

3.3 Amddifadedd

Mae Ward Llanwnda wedi 'w raddio o fewn y 50% lleiaf difreintiedig yng Nghymru (ranc 1046 allan o 1909 o wardiau).

Mae nifer o feysydd yn llunio'r mynegai cyffredinol yma, gan gynnwys incwm, cyflogaeth, iechyd, addysg, mynediad i wasanaethau, diogelwch cymunedol, amgylchedd ffisegol a thai.

Nodir fod ward Llanwnda o fewn y 20-30% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn y maes 'Tai'. Dangosyddion y maes hwn yw'r gyfran o bobl yn byw mewn cartrefi gorllawn (defnydd ystafelloedd gwely), a'r gyfran o bobl yn byw mewn cartrefi heb wres canolog.

Yn ogystal, mae ward Llanwnda o fewn y 10% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn y maes 'mynediad i wasanaethau', h.y. amddifadedd am nad yw pobl yn gallu cael gafael ar amrywiaeth o wasanaethau sy'n cael eu hystyried yn hanfodol ar gyfer byw o ddydd i ddydd. Mae'r dangosyddion yn cynnwys cyfartaledd amseroedd teithio cyhoeddus a phreifat i nifer o wasanaethau megis siopau bwyd, meddygfa, ysgolion cynradd ac uwchradd, swyddfa bost, llyfrgell gyhoeddus, fferyllfa, canolfan hamdden ac amser teithio preifat i orsaf betrol.

Mae crynodeb isod o sut y mae ardal Llanwnda wedi ei lleoli yng nghyd-destun ardaloedd eraill yng Nghymru yn ôl y Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (2014):

Maes	Ranc yng Nghymru, allan o 1909 o ardaloedd. (1 = mwyaf difreintiedig a 1909 = lleiaf difreintiedig)	Mwyaf difreintiedig % yng Nghymru
Cyflogaeth	1254	
Incwm	1092	
Iechyd	1435	
Addysg	1437	
Tai	388	O fewn y 20-30% mwyaf difreintiedig
Amgylchedd ffisegol	1020	
Mynediad i wasanaethau	116	O fewn y 10% mwyaf difreintiedig
Diogelwch cymunedol	1513	

3.4 Y Gymuned

Mae nifer o weithgareddau yn cael eu cynnal yn Ward Llanwnda, gan gynnwys;

- Sensori Sara
- Clwb darllen
- Ras Rhostryfan
- Bore goffi
- Cylch Ti a Fi

- Cylch Meithrin
- Merched y Wawr
- Zumba
- Y Gymdeithas

Yn ogystal, mae nifer o gyfleusterau yn y dalgylch, gan gynnwys canolfan gymunedol, siopau, garej, trafndiaeth gyhoeddus, gorsaf drên bach a chae chwarae plant.

4. YSGOLION Y DALGYLCH

4.1 Cyd-destun yr ysgolion yn ôl Adroddiadau Arolygon Estyn

Fel rhan o adroddiadau Estyn, gosodir yr ysgolion o fewn cyd-destun, a manylir ar eu cysylltiadau cymunedol. Dyma'r cyd-destun a roddwyd i Ysgol Felinwnda gan arolygwyr Estyn.

Ysgol Felinwnda

“Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos.”

Ffynhonnell: Adroddiad Estyn, Mehefin 2017

4.2 Gwybodaeth ystadegol yr ysgolion

Dengys y tabl isod niferoedd Ysgol Felinwnda ac Ysgol Bontnewydd o Flwyddyn Meithrin i Flwyddyn 6. Gwelir yn ogystal yn y tabl hwn beth yw capasiti'r ysgolion a nifer ar y gofrestr yn Medi 2022. Mae'r ddwy ysgol yn addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Ysgol	Capasiti Llawn (M – B16)	Nifer ar y gofrestr Medi 2022 (M – B16)	Categori Cyfreithiol
Felinwnda	61	8	Ysgol Gymunedol
Bontnewydd	208	210	Ysgol Gymunedol

Ffynhonnell: Medi 2022

4.3 Gwybodaeth lleoliad annedd a dewis ysgolion dysgwyr

Mae gan bob ysgol ddalgylch penodol y mae'n gwasanaethu ac sydd yn bwysig o ran polisi mynediad a chludiant y Cyngor. Nid oes rhaid i ddysgwyr fynychu eu hysgol dalgylch, mae'r dewis i fyny i rieni (yn unol â'r polisi mynediad).

O gymharu â dalgylchoedd eraill yr ardal, mae nifer dysgwyr dalgylch Ysgol Felinwnda sy'n dewis mynychu ysgol all-dalgylch yn uchel. Dengys y data diweddaraf fod 48 o blant 3-11 oed (data Medi 2022) yn byw yn nalgylch Felinwnda; gyda dim ond 3 ohonynt yn mynychu Ysgol Felinwnda. Golyga hyn

fod 94% o blant sy'n byw yn nalgylch Ysgol Felinwnda yn mynychu ysgolion all-dalgylch gan gynnwys 31 sydd yn mynychu Ysgol Bontnewydd.

Mae'r tabl isod yn dangos y wybodaeth gyflawn o ran lleoliadau byw dysgwyr a'u dewis o ran ysgol.

		Byw yn Dalgylch (Medi 2022)									Cyfanswm Ysgol (M-B16)
		Bontnewydd	Felinwnda	Llandwrog	Maesincla	Rhosgadfan	Rhostryfan	Y Gelli	Yr Hendre	Arall	
Mynychu Ysgol (Medi 2022)	Bontnewydd	94	31	1	10	6	12	3	26	26	209
	Felinwnda	0	3	0	0	0	0	0	0	6	9
	Llandwrog	0	5	20	0	0	0	0	0	8	33
	Maesincla	0	1	0	212	1	1	5	44	9	273
	Rhosgadfan	0	0	0	0	38	0	0	0	7	45
	Rhostryfan	4	0	1	0	20	50	0	0	1	76
	Santes Helen	0	0	0	14	0	0	7	6	8	35
	Y Gelli	0	0	0	55	1	0	132	36	5	229
	Yr Hendre	3	5	2	131	2	0	18	232	4	397
	Arall	11	3	7	20	16	12	9	19		
Cyfanswm		112	48	31	442	84	75	174	363		

Ffynhonnell: Cyfrifiad Medi 2022

4.4 Crynodeb o'r amrywiol gyfleusterau sydd yn y cymunedau gwledig (Mawrth 2023)

Mae'r wybodaeth isod wedi ei gasglu ar ardaloedd yr ysgolion a all gael ei effeithio gan unrhyw un o'r opsiynau.

	Felinwnda	Bontnewydd
Canolfan Gymuned / Neuadd Bentref	✓	✓
Capel/Eglwys	✓	✓
Trafnidiaeth Gyhoeddus	✓	✓
Siop	✓	✓
Caffi/Tafarn		✓
Swyddfa Bost		✓
Fferyllfa		
Llyfrgell		
Cae Chwarae Plant	✓	
Banc		
Cartref Henoed		✓
Canolfan Hamdden		
Garej	✓	
Atyniad Twristaidd	✓	✓
Cylch Ti a Fi + Meithrin	✓	✓

Canolfan Gymunedol

Mae Canolfan Bro Llanwnda wedi ei lleoli drws nesaf i Ysgol Felinwnda ac yn cynnal nifer o weithgareddau cymunedol gan gynnwys:

- Sensori Sara
- Cymdeithas Hanes y Tair Llan
- Zumba
- Merched y Wawr
- Cylch Meithrin
- Cylch Ti a Fi

Mae gwefan Mudiad Meithrin yn dangos fod y Cylch Meithrin yn cwrdd dydd Llun i Gwener rhwng 9:00-12:50 a'r Cylch Ti a Fi bod pnawn dydd Mercher (13:15 – 15:30). Gan fod y Ganolfan yn annibynnol i'r ysgol ni ragwelir fydd cau yr ysgol yn cael unrhyw effaith ar allu'r cylchoedd i barhau.

4.5 Crynodeb o ddefnydd yr ysgolion y tu allan i oriau craidd yr ysgol (Mawrth 2023)

Mae crynodeb o ddefnydd cymunedol neu all-gwricwlaidd o adeiladau'r ysgolion lleol isod:

	Felinwnda	Bontnewydd
Grwpiau Chwarae (Gwyliau'r ysgol)		✓
Aelwyd yr Urdd		✓
Dramâu		
Grwpiau Gwirfoddol		
Bore/Noson Goffi		✓
Arwerthiant Cymunedol		
Llyfrgell Gymunedol		
Ymarfer Côr		
Cymraeg i Oedolion		
Cyfarfod Cyngor Tref/Gymuned		
Cylch/Ysgol Feithrin		✓
Clwb/Gweithgaredd Chwaraeon		✓
Clwb ar ôl Ysgol		✓
Clwb Diddordeb Lleol		

Yn ôl y Pennaeth, does dim defnydd cymunedol o Ysgol Felinwnda tu allan i oriau ysgol.

4.6 Crynodeb o weithgareddau neu grwpiau y mae'r ysgol yn ymwneud yn rheolaidd â nhw:

	Felinwnda	Bontnewydd
Cylch Meithrin/Ti a Fi		✓
Eisteddfodau (Lleol/Sirol/Cenedlaethol)	✓	✓

Adrannau'r Urdd	✓	✓
Gweithgareddau eraill (chwaraeon, clybiau)	✓	✓

4.7 Os darperir adeiladau, ystafelloedd, cyfleusterau neu wasanaethau gan ysgol ar ran y gymuned, ble y byddent yn cael eu darparu os caiff yr ysgol ei chau?

Ysgol	Ble darparir cyfleusterau pe bai'n cau
Felinwnda	Does dim defnydd cymunedol yn cael ei wneud o'r ysgol a mae Canolfan Bro Llanwnda ar gael ar gyfer cynnal gweithgareddau yn yr ardal.

4.8 Gwybodaeth am bellter ac amser teithio i ysgolion eraill y dalgylch

Mae'r tabl isod yn nodi pellter ac amser teithio rhwng ysgolion yr ardal. Gwelwn mai Ysgol Bontnewydd yw'r agosaf at Ysgol Felinwnda. Mae'r amseroedd teithio isod yn ystyried natur y lonydd a'r effaith y gall hynny ei gael ar amser teithio mewn ardal wledig.

Ysgol		Felinwnda	Bontnewydd	Llandwrog
Felinwnda	Milltir			
	Munudau			
Bontnewydd	Milltir	1.8 milltir		
	Munudau	4 munud		
Llandwrog	Milltir	2 milltir	3.9 milltir	
	Munudau	8 munud	8 munud	

Ffynhonnell: Mapiau Google 2023

5. ASESIAD O'R EFFAITH TEBYGOL AR Y GYMUNED

Er mwyn asesu effaith cymunedol y modelau posib, penderfynwyd creu meini prawf yn unol ag argymhellion ystyriaethau asesiad cymunedol y Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018.

CAU YSGOL FELINWENDA GAN DROSGWLWYDDO'R DYSGWYR I YSGOL BONTNEWYDD

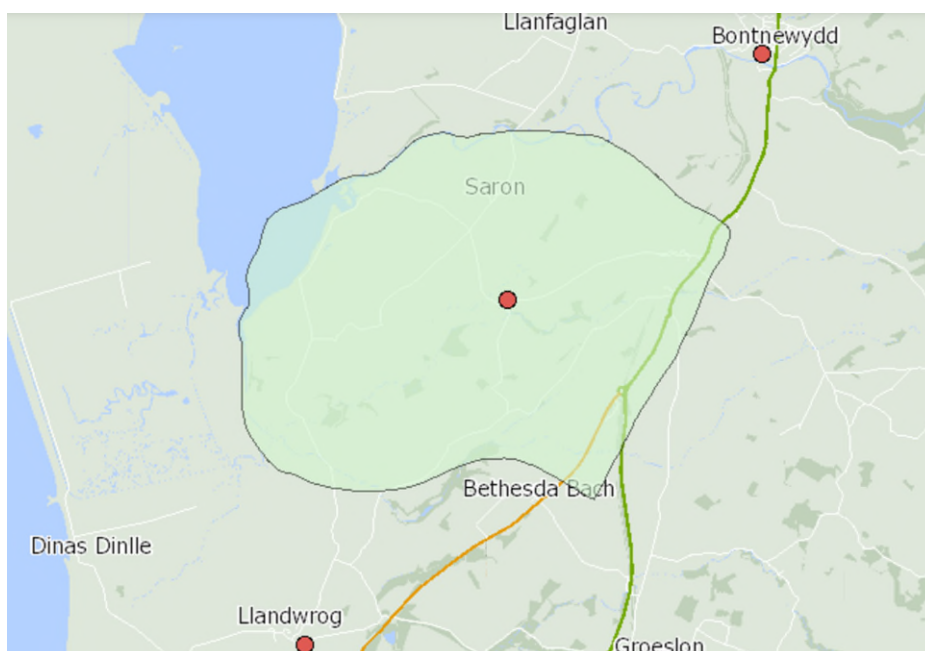
Positif	Niwtral	Negyddol
---------	---------	----------

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Effaith ar Iechyd a llesiant	Gan fod dros 50% o'r dysgwyr o dalgylch Felinwenda yn byw o fewn 2 filltir i Ysgol Bontnewydd a gyda llwybr saff i'r ysgol bydd cyfle iddynt gerdded i'r ysgol. Mi fydd bod mewn ysgol mwy yn cynnig mwy o gyfleoedd chwarae a chymryd rhan mewn chwaraeon tîm a felly yn gyfrannu at iechyd a llesiant dysgwyr.	Positif
Goblygiadau'r newid ar ddarpariaethau cludiant cyhoeddus	Ni ragwelir effaith ar ddarpariaeth cludiant cyhoeddus gan y bydd unrhyw gludiant i Ysgol Bontnewydd yn sgil y newid yn cael ei drefnu yn benodol ar gyfer dysgwyr y dalgylch sy'n gymwys.	Niwtral
Effaith ar gyfleusterau / gwasanaethau eraill a ddarperir yn yr ysgol	Does dim defnydd cymunedol o'r ysgol felly ni fydd y cynnig yn cael unrhyw effaith negyddol ar hyn. Lleolir Cylch Meithrin a Chylch Ti a Fi yng Nghanolfan Bro Llanwnda sydd wedi ei leoli drws nesa i Ysgol Felinwenda. Gan fod y Ganolfan yn annibynnol o'r ysgol ni ragwelir fydd cau yr ysgol yn cael unrhyw effaith ar allu'r cylchoedd i barhau.	Niwtral
Effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach	Ni ragwelir effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach.	Niwtral
A fyddai'r opsiwn yn annog teuluoedd a phlant oedran ysgol i adael y gymuned, neu fod teuluoedd ifanc yn llai tebygol o symud i'r gymuned	Gan fod nifer uchel o blant y dalgylch yn mynychu Ysgol Bontnewydd yn barod ni ragwelir y byddai teuluoedd a phlant ifanc yn gadael y gymuned. Gan fod Ysgol Bontnewydd dim ond 1.8 milltir o Ysgol Felinwenda, ni rhagwelir y byddai'n cael effaith ar deuluoedd a phant oedran ysgol yn gadael y gymuned.	Niwtral
Effaith ar wasanaethau eraill a ddarperir yn lleol	Lleolir Cylch Meithrin a Chylch Ti a Fi yng Nghanolfan Bro Llanwnda. Mae nifer o ddigwyddiadau eraill hefyd yn cael eu cynnal yn y Ganolfan. Gan fod y Ganolfan yn annibynnol o'r ysgol ni ragwelir fydd cau yr ysgol yn cael unrhyw effaith ar allu'r cylchoedd na digwyddiadau eraill rhag parhau. Gan fod nifer uchel o blant y dalgylch yn mynychu ysgolion eraill eisoes, ni ellir dod i gasgliad y byddai cau yr ysgol yn cael effaith ar wasanaethau eraill.	Niwtral
Effaith andwyol ar economi ehangach y gymuned	Gan fod y rhan fwyaf o blant y dalgylch yn mynychu ysgolion eraill, ni ragwelir y byddai cau Ysgol Felinwenda yn cael effaith ar economi ehangach y gymuned.	Niwtral
Effaith gyffredinol ar y gymuned leol	Gan fod canran uchel o blant y dalgylch yn mynychu ysgolion eraill eisoes, nid ydym yn rhagweld y byddai cau'r ysgol yn cael effaith negyddol ar y gymuned leol.	Niwtral

6. CASGLIAD

Gwelir yn yr asesiad nad oes unrhyw ddefnydd cymunedol o'r ysgol. Mae Canolfan Bro Llanwnda wedi ei lleoli drws nesa i'r ysgol ac yn cynnal nifer o weithgareddau gan gynnwys y Cylch Meithrin a'r Cylch Ti a Fi. Gan fod y Ganolfan yn annibynnol o'r ysgol ni ragwelir fydd cau yr ysgol yn cael unrhyw effaith ar allu'r cylchoedd na digwyddiadau eraill rhag parhau.

Pe byddai'r opsiwn o gau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i ddysgwyr yn Ysgol Bontnewydd yn cael ei wireddu, ni ragwelir fydd yn cael unrhyw effaith negyddol ar gymuned Felinwnda. Er mwyn lliniaru unrhyw effaith negyddol posib ar ddysgwyr mi fyddwn yn annog trafodaethau rhwng Ysgol Bontnewydd a rhieni dysgwyr Ysgol Felinwnda fel bod modd iddynt fanteisio ar eu cyfleusterau a gweithgareddau ar ôl ysgol, ac i annog cydweithio rhwng Ysgol Bontnewydd a chymuned Felinwnda.

Adroddiad Asesiad ar yr Effaith Debygol ar Drefniadau Teithio - Ysgol Felinwnda

- Mawrth 2023

Cynnwys

	Tudalen
1. CYFLWYNIAD	
1.1 Polisi Cludiant Cyngor Gwynedd	
1.2 Cyd-destun Ysgol Felinwnda	
2. YR OPSIYNAU DAN SYLW	
3. ASESIAD O'R EFFAITH AR DREFNIADAU TEITHIO	
3.1 Lleoliad yr ysgol amgen	
3.2 Opsiwn cludiant di-dâl	
3.3. Effaith ariannol	
4. CASGLIAD	

1. CYFLWYNIAD

Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos. Mae sefyllfa Ysgol Felinwnda wedi dod i sylw'r Adran Addysg yn ôl Cyfrifiad Medi 2022, hon yw'r ysgol gyda'r nifer lleiaf o ddysgwyr yng Ngwynedd. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Felinwnda dros y 10 mlynedd diwethaf, o 31 disgybl yn 2012 i lawr i 8 disgybl erbyn heddiw, sydd yn arwain at ansicrwydd ynglŷn â dyfodol yr ysgol.

Fel rhan o'r broses o ddatblygu cynnig/cynigion ar gyfer ad-drefnu ysgol/ysgolion, mae'n ofynnol i'r awdurdod gynnal asesiad o'r effaith tebygol ar wahanol drefniadau teithio, yn unol â Chod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018).

Oherwydd y niferoedd isel yr ysgol a materion pryderus eraill yn ei chylch, cynhaliwyd gwerthusiad o nifer o opsiynau a fyddai'n ymateb iddynt gan ddod i'r penderfyniad mai'r opsiwn ffafriedig fyddai i **gau Ysgol Felinwnda ar 31 Awst 2023 a chynnig lle i ddysgwyr dalgyloch Felinwnda yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023.**

1.1 Polisi Cludiant Cyngor Gwynedd

Mae strategaeth 'Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd' yn anelu at gyfyngu teithio o'r cartref i'r ysgol i daith un ffordd sydd heb fod yn fwy na 30 munud.

Mae Cyngor Gwynedd yn darparu cludiant di-dâl i ddysgwyr sy'n byw 2 filltir neu fwy o'r ysgol yn eu dalgyloch, neu'r ysgol agosaf (nid yw'n cynnwys dysgwyr meithrin). Disgwylir i ddysgwyr sy'n derbyn addysg gynradd (ac eithrio dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol neu anabledau), gerdded hyd at 2 filltir i gwrdd ag unrhyw gludiant a ddarperir gan Gyngor Gwynedd. Mae'r polisi cludiant i'w weld yn y llawlyfr i rieni:

(<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Trigolion/Dogfennau-trigolion/Ysgolion-a-dysgu---dogfennau/Gwybodaeth-i-Rieni.pdf>)

1.2 Cyd-destun Ysgol Felinwnda

Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos. Mae'n darparu addysg ar gyfer disgyblion rhwng 3 ac 11 oed ac mae ganddi gapasiti o 61 (M-B16).

Yn Medi 2022, roedd 48 o ddysgwyr rhwng 3-11 oed yn byw yn nalgyloch Ysgol Felinwnda gyda 3 o'r disgyblion rheiny yn mynychu Ysgol Felinwnda. Golyga hynny fod 45 o ddysgwyr y dalgyloch (rhwng 3-11 oed) yn mynychu ysgolion all-dalgyloch, gyda 31 ohonynt yn mynychu Ysgol Bontnewydd.

2. Y CYNNIG DAN SYLW

Cau Ysgol Felinwnda ar 31 Awst 2023 a chynnig lle i dysgwyr dalgylch Felinwnda yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023.

Mae Ysgol Bontnewydd wedi ei lleoli 2 filltir o Ysgol Felinwnda. Yn unol â pholisi cludiant Cyngor Gwynedd byddai'r awdurdod yn cynnig cludiant i ddysgwyr dalgylch presennol Ysgol Felinwnda fyddai'n dewis mynychu Ysgol Bontnewydd ac yn byw mwy na 2 filltir o'r ysgol.

Yn ogystal, o ran y dysgwyr fyddai'n dewis mynychu Ysgol Bontnewydd ond yn byw llai na 2 filltir i ffwrdd o'r ysgol ac yn sgil hynny nad ydynt yn gymwys i gludiant di-dâl, ond yn sgil y ffaith y byddent yn teithio i'r ysgol ar hyd ffordd y mae'r Cyngor yn ei hystyried yn beryglus iawn, yna darperir cludiant i'r dysgwyr rheiny yn ddi-dâl.

3. ASESIAD O'R EFFAITH AR DREFNIADAU TEITHIO

3.1. Lleoliad yr ysgol amgen

Mae Ysgol Bontnewydd wedi ei lleoli ym mhentref Bontnewydd, tua 1.1 milltir i lawr y ffordd o bentref Llanwnda a 2 filltir o Ysgol Felinwnda.

3.2. Opsiynau cludiant di-dâl

Yn unol â pholisi cludiant Cyngor Gwynedd, disgwylir i ddysgwyr sy'n derbyn addysg gynradd (ac eithrio dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol neu anabledau), gerdded hyd at 2 filltir i gwrdd ag unrhyw gludiant a ddarperir gan Gyngor Gwynedd ar hyd y llwybr byrraf.

Y llwybr byrraf sydd ar gael yw'r un nad yw'r Cyngor yn ei ystyried yn arbennig o beryglus, ar ôl asesu'r llwybrau eraill y gellid eu defnyddio, a byddai'r llwybrau hyn yn cael eu hasesu yn unol â pholisi cludiant Cyngor Gwynedd.

Gan fod y llwybr i Ysgol Felinwnda yn cael ei ystyried fel un peryglus i rai o'r dysgwyr, mae'r awdurdod eisoes yn darparu tacsî di-dâl i 2 o'r 3 dysgwr o'r dalgylch sy'n gymwys.

O ystyried yr holl ddysgwyr sy'n byw yn nalgylch Ysgol Felinwnda, rhagwelir y bydd angen parhau i gynnig tacsî neu fws i'r 2 ddysgwr presennol Ysgol Felinwnda, a chynnig cludiant i hyd at 21 o ddysgwyr presennol sy'n byw yn nalgylch Felinwnda ond yn mynychu Ysgol Bontnewydd, gyda'r 25 o ddysgwyr sy'n weddill yn byw llai na 2 filltir o Ysgol Bontnewydd gyda llwybr diogel i'r ysgol.

3.3. Effaith ariannol

Bydd cost gwneud hyn yn ddibynnol ar nifer y dysgwyr fydd angen cludiant.

Ar sail prisiau Medi 2022, byddai bws ar gyfer cludo'r dysgwyr cymwys yn costio rhwng £45,000 - £55,000 y flwyddyn, a tacsï 3 sedd yn costio £40-£60 y dydd, felly'n costio oddeutu £7,400 - £11,100 y flwyddyn.

Mae'r crynodeb isod yn dangos effaith ariannol posib i'r gwahanol senarios yng nghyd-destun y trefniadau teithio:

	Tacsï neu bws	Yr effaith debygol ariannol blynyddol ar drefniadau teithio i'r Awdurdod
Cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r 2 ddysgwr sydd eisoes yn derbyn cludiant i Ysgol Felinwnda	Tacsï	1 tacsï @ £7,400 - £11,100 y flwyddyn
Darparu cludiant i hanner dysgwyr 3-11 dalgylch Ysgol Felinwnda sy'n gymwys (12 dysgwr)	Tacsï Bws	4 tacsï @ £7,400 - £11,100 y flwyddyn = £29,600 -£44,400 1 bws @ £45,000 - £55,000 y flwyddyn
Darparu cludiant i holl ddisgyblion 3-11 dalgylch Ysgol Felinwnda sy'n gymwys (23 dysgwr)	Bws	1 bws @ £45,000 - £55,000 y flwyddyn

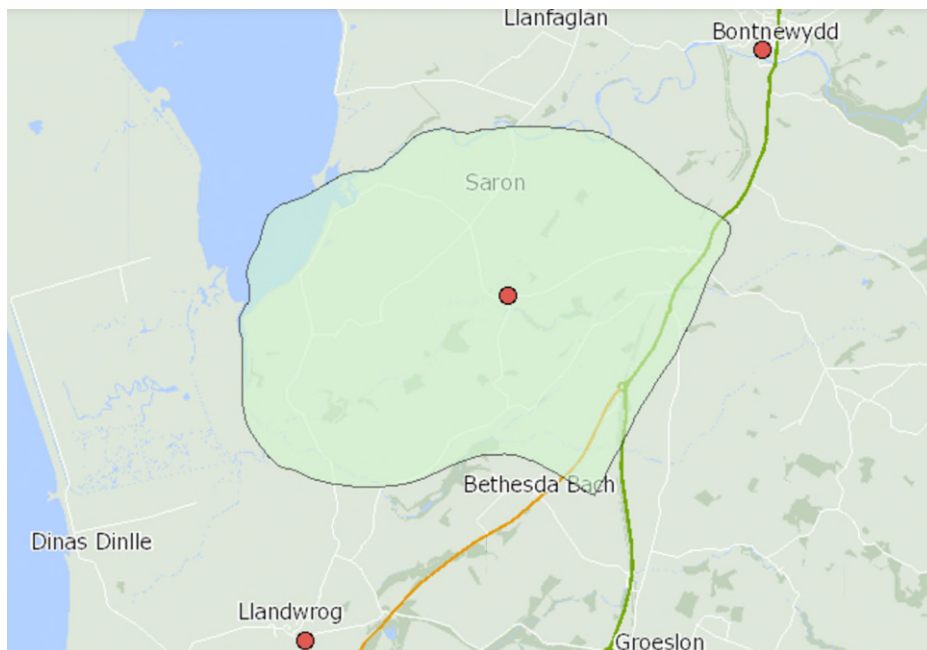
Mae'n bwysig nodi fod 31 dysgwr o dalgylch Felinwnda eisoes yn teithio i Ysgol Bontnewydd am eu haddysg ac nid yw'r Cyngor yn trefnu cludiant ar eu cyfer.

4. CASGLIAD

Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu, byddai dysgwyr sy'n byw o fewn dalgylch Ysgol Felinwnda yn derbyn cludiant i Ysgol Bontnewydd yn unol â Pholisi Cludiant Ysgolion y Sir.

Pe gweithredir y cynnig i gau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i'r dysgwyr yn Ysgol Bontnewydd, rhagwelir y byddai'r 2 o'r dysgwyr sydd yn derbyn cludiant am ddim i Ysgol Felinwnda ar hyn o bryd, yn parhau i wneud hynny i Ysgol Bontnewydd ac, yn ddibynnol ar ddewis rhieni, mae'n bosib y bydd hyd at 21 ychwanegol o ddysgwyr angen cludiant.

Pe byddai holl ddysgwyr 3-11 oed dalgylch Ysgol Felinwnda sy'n gymwys angen cludiant i Ysgol Bontnewydd, rhagwelir y byddai angen trefnu bws i'w cludo ar gost o £45,000 - £55,000 y flwyddyn.

Adroddiad Asesu Ansawdd a Safonau Addysg - Ysgol Felinwnda

- Mawrth 2023

1. CYFLWYNIAD
2. CRYNODEB
3. ASESAD O EFFAITH AR SAFONAU AC ANSAWDD ADDYSG
4. CASGLIAD

1. CYFLWYNIAD

Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos. Mae sefyllfa Ysgol Felinwnda wedi dod i sylw'r Adran Addysg oherwydd, yn ôl Cyfrifiad Medi 2022, hon yw'r ysgol gyda'r nifer lleiaf o ddysgwyr yng Ngwynedd. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Felinwnda dros y 10 mlynedd diwethaf, o 31 disgybl yn 2012 i lawr i 8 disgybl erbyn heddiw, sydd yn arwain at bryderon ynglŷn â dyfodol yr ysgol.

Fel rhan o'r broses o ddatblygu cynnig/cynigion ar gyfer ad-drefnu ysgol/ysgolion, mae'n ofynnol i'r awdurdod gynnal asesiad o'r effaith tebygol ar ansawdd a safonau addysg, yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018).

Oherwydd niferoedd isel yr ysgol a materion pryderus eraill yn ei chylch, cynhaliwyd gwerthusiad o nifer o opsiynau fyddai'n ymateb iddynt gan ddod i'r penderfyniad mai'r opsiwn ffafriedig fyddai i **gau Ysgol Felinwnda ar 31 Awst 2023 a chynnig lle i ddysgwyr dalgylch Felinwnda yn Ysgol Bontnewydd o 1 Medi 2023.**

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddarparu addysg o'r ansawdd gorau posibl a fydd yn rhoi'r profiadau, y sgiliau a'r hyder i blant y Sir ddatblygu i fod yn ddinasyddion dwyieithog, llwyddiannus a chyflawn.

Mae'n parhau i fod yn flaenoriaeth uchel i ddarparu'r profiadau dysgu gorau posibl - ar gyfer pob dysgwr o fewn y Sir, gan sicrhau cwricwlwm cyffrous ac eang, yn ogystal â gweithgareddau allgyrsiol sy'n eu hysgogi i ddysgu a deall, a fydd yn arwain at wella safonau.

2. CRYNODEB

Yn dilyn arolygiad Estyn diwethaf yn 2017 daethpwyd i'r casgliad fod perfformiad presennol Ysgol Felinwnda yn 'Dda'.

Gweler isod grynodedeb o arolygon diweddaraf y 2 ysgol sydd yn destun y cynnig.

2.1 Ysgol Felinwnda

Mae Ysgol Gynradd Felinwnda wedi ei lleoli ger pentref Saron a Dinas ar gyrion Caernarfon ac yn gwasanaethu'r pentrefi a'r ardal gyfagos. Mae'n darparu addysg ar gyfer disgyblion rhwng 3 ac 11 oed a mae ganddi gapasiti o 61 (M-B16).

Ysgol	Blwyddyn yr archwiliad	Pa mor dda yw'r deilliannau?	Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?	Pa mor dda yw'r arweinyddiaeth a'r rheolaeth?
Felinwnda	Mehedin 2017	Da	Da	Da

2.2 Ysgol Bontnewydd

Mae Ysgol Bontnewydd wedi ei lleoli rhyw 2 filltir o Ysgol Felinwnda i gyfeiriad Caernarfon. Mae'n darparu addysg ar gyfer disgyblion rhwng 3 ac 11 oed ac mae ganddi gapasiti o 208 (M-B16).

Ysgol	Blwyddyn yr archwiliad	Pa mor dda yw'r deilliannau?	Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?	Pa mor dda yw'r arweinyddiaeth a'r rheolaeth?
Bontnewydd	Chwefror 2017	Da	Da	Ardderchog

3. YR OPSIWN DAN SYLW

- *Cau Ysgol Felinwnda a chynnig lle i ddysgwyr yn Ysgol Bontnewydd*

Golyga'r opsiwn yma y byddai Ysgol Felinwnda yn cau, ac y byddai'r dysgwyr presennol yn cael cynnig lle yn Ysgol Bontnewydd (yr ysgol amgen).

**CAU YSGOL FELINWENDA A CHYNNIG LLE I'R DYSGWYR YN YSGOL BONTNEWYDD -
ASESIAD O'R EFFAITH AR ANSAWDD A SAFONAU ADDYSG**

Positif	Niwtral	Negyddol
----------------	----------------	-----------------

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Safonau a chynnydd cyffredinol grwpiau penodol ac o ran sgiliau	Roedd canlyniad arolwg Estyn ar gyfer y dangosyddion safonau Ysgol Felinwenda yn 'Dda', tra roedd canlyniad arolwg Estyn ar gyfer Ysgol Bontnewydd yn 'Ardderchog'. Yn seiliedig ar hyn, deuir i'r casgliad y byddai effaith positif ar safon yr addysgu o drosglwyddo plant Ysgol Felinwenda i Ysgol Bontnewydd.	Positif
Llesiant ac agweddau at ddysgu	'Da' oedd canlyniad y dangosydd 'Lles' ar gyfer Ysgol Felinwenda ac Ysgol Bontnewydd yn eu harolygon diwethaf yn 2017. Yn seiliedig ar ganfyddiadau'r arolygon hyn, deuir i'r casgliad na ragwelir unrhyw effaith ar y maes yma trwy drosglwyddo'r dysgwyr i Ysgol Bontnewydd.	Niwtral
Profiadau addysgu a dysgu	'Da' oedd canlyniad y dangosydd 'Profiadau dysgu' ar gyfer Ysgol Felinwenda ac Ysgol Bontnewydd yn eu harolygon diwethaf yn 2017. Er hynny, oherwydd maint dosbarthiadau, gall Ysgol Bontnewydd gynnig cyfle i addysgu mewn grwpiau mwy a chyda cyfoedion oed-berthnasol i ehangu ar eu profiadau. Yn seiliedig ar hyn, deuir i'r casgliad y byddai effaith cadarnhaol ar brofiadau addysgu a dysgu o drosglwyddo dysgwyr Ysgol Felinwenda i Ysgol Bontnewydd.	Positif
Arweiniad a chymorth gofal	'Da' oedd canlyniad y dangosydd 'Gofal, cymorth ac arweiniad' yn Ysgol Felinwenda yn eu harolwg diwethaf yn 2017, tra bod y canlyniad ar gyfer Ysgol Bontnewydd yn 'Rhagorol'. O ganlyniad, bernir y byddai'r opsiwn yn cael effaith positif ar arweiniad a chymorth gofal o drosglwyddo dysgwyr Ysgol Felinwenda i Ysgol Bontnewydd.	Positif
Arweinyddiaeth a rheolaeth	Nodwyd yn adroddiad Estyn diwethaf Ysgol Felinwenda fod yr arweinyddiaeth a'r rheolaeth yn yr ysgol yn 'Dda' tra barnwyd bod arweinyddiaeth a rheolaeth Ysgol Bontnewydd yn 'Rhagorol'. Yn seiliedig ar ganfyddiadau'r arolygon hyn, deuir i'r casgliad y byddai arweinyddiaeth a rheolaeth yn cael effaith positif o drosglwyddo dysgwyr Ysgol Felinwenda i Ysgol Bontnewydd.	Positif
Grwpiau agored i niwed, gan gynnwys plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)	Darperir cefnogaeth i grwpiau agored i niwed gan gynnwys plant ag anghenion dysgu ychwanegol yn unol â pholisi'r Awdurdod, a gofynion y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol (Cymru) 2018 fel ym mhob ysgol yng Ngwynedd.	Niwtral
Darpariaeth sydd o leiaf yn cyfateb i'r hyn sydd ar gael i'r dysgwyr ar y pryd (gan gynnwys rhai gydag ADY)	Roedd canlyniad arolwg Estyn ar gyfer 'Safonau' Ysgol Felinwenda yn 'Dda', fel ag yr oedd canlyniad arolwg Ysgol Bontnewydd. Yn seiliedig ar wybodaeth yr arolygon yma, ni ragwelir unrhyw effaith ar safonau dysgwyr o drosglwyddo dysgwyr Ysgol Felinwenda i Ysgol Bontnewydd	Niwtral

Mae'r asesiad uchod wedi'i wneud yn seiliedig ar wybodaeth adroddiad Estyn Ysgol Felinwnda Mehefin 2017, ac Ysgol Bontnewydd Chwefror 2017.

4. CASGLIAD

Yn seiliedig ar ganlyniad yr asesiad uchod, deir i'r casgliad fod safon yr addysg a ddarperir yn Ysgol Bontnewydd yn uwch na safon yr addysg yn Ysgol Felinwnda. O ganlyniad, rhagwelir y byddai effaith positif o safbwynt ansawdd a safonau addysg yn deillio o'r cynnig i gau Ysgol Felinwnda a throsglwyddo'r dysgwyr i Ysgol Bontnewydd.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet

Dyddiad y cyfarfod:	28 Mawrth, 2023
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Menna Jones
Swyddog Cyswllt:	Gwenllian Williams a Llywela Haf Owain
Ebost Cyswllt:	iaith@gwynedd.llyw.cymru
Teitl yr Eitem:	Strategaeth Iaith Gwynedd 2023

Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- Rhoi sêl bendith i gynnal ymgynghoriad cyhoeddus ar y Strategaeth Iaith ddrafft.
- Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol mewn ymgynghoriad a'r aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol i baratoi a chynnal y broses ymgynghori.

RHESYMAU DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

Mae disgwyl i'r strategaeth iaith nesaf gael ei chyhoeddi ar gyfer Gwynedd erbyn diwedd 2023. Er mwyn cwrdd gyda'r amserlen mae angen cynnal ymgynghoriad cyhoeddus ar y strategaeth ddrafft ddechrau mis Ebrill.

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r strategaeth ddrafft hon wedi ei chreu fel dilyniant i waith y strategaeth bresennol (Cynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd 2018-23) er mwyn adlewyrchu ymrwymiad y Cyngor i hybu a hyrwyddo'r iaith ar draws y sir ac i fodloni'r gofynion statudol a osodir o fewn Safonau'r Gymraeg. Y weledigaeth yw creu strategaeth gynhwysol sy'n cynyddu defnydd o'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau. Cynhaliwyd sesiynau yn ystod mis Ionawr gydag aelodau Cabinet, aelodau

Pwyllgor Iaith ac Aelodau Fforwm Iaith Gwynedd er mwyn cael eu mewnbwn ar gynnwys posib y strategaeth ddrafft.

1.2 Meysydd gweithredu

Mae'r strategaeth ddrafft yn ddilyniant i'r un presennol, a hefyd yn dangos sut rydym yn bwriadu cyd-fynd gyda blaenoriaethau Cymraeg 2050, ac o ganlyniad yn cynnwys y meysydd blaenoriaeth canlynol

- Cynyddu nifer siaradwyr
- Cynyddu defnydd iaith y teulu
- Cynyddu defnydd iaith dysgu
- Cynyddu defnydd iaith y gymuned
- Cynyddu defnydd iaith gwaith a gwasanaeth
- Datblygu Seilwaith Ymchwil a thechnoleg

Ceir gwybodaeth yn y strategaeth ddrafft am ffrydiau gwaith penodol gan y Cyngor i ymateb i'r meysydd, a'r camau y gellir eu cymryd yn y dyfodol.

1.2 Hyd y strategaeth nesaf

Penderfynwyd y byddai'n gwneud synnwyr cael strategaeth ar gyfer cyfnod o 10 mlynedd. Bydd hyn yn golygu fod cyfnod y strategaeth yn cyd-fynd gyda chyhoeddi ystadegau'r cyfrifiad, ac yn rhoi dull mesur mwy effeithlon i ni.

1.3 Targed

Mae **Safon 145** yn gofyn i ni osod targed yn y strategaeth ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr yn y sir. Dyma'r ffordd y geirir y targed yn y strategaeth ddrafft:

Rydym am osod targed cyffredinol i weld cynnydd yn y defnydd rheolaidd o'r Gymraeg. Rydym hefyd eisiau gweld 100% o blant Gwynedd yn cael y cyfle i siarad Cymraeg a defnyddio'r iaith yn rheolaidd.

1.4 Cwmpas y strategaeth

Mae'r strategaeth ddrafft yn gosod gweledigaeth ar gyfer cynyddu defnydd o'r Gymraeg ar draws y sir gyfan, ond mae'r cynlluniau neu brosiectau sydd yn cael eu cynnig yn canolbwyntio ar feysydd lle y mae gan y Cyngor rym a dylanwad i weithredu. Byddwn yn parhau i gydweithio gyda phartneriaid eraill o fewn y sir sydd hefyd wedi gwneud ymrwymadau i hybu'r Gymraeg.

1.5 Monitro a mesur

Bydd y strategaeth yn cael ei hadolygu yn rheolaidd, ac yn ffurfiol ar ddiwedd y 5ed flwyddyn. Bydd hynny yn rhoi cyfle i ni addasu ac ychwanegu prosiectau wrth ymateb i amgylchiadau ac anghenion allai godi. Dyma'r mesuryddion arfaethedig:

Mesuryddion

Cynyddu nifer siaradwyr

- Nifer plant sydd yn cael addysg cyfrwng Cymraeg.
- Nifer plant sydd yn cael cefnogaeth drwy'r gyfundrefn drochi'r adran addysg.
- Nifer gweithwyr y Cyngor sydd yn derbyn gwersi dysgu Cymraeg.

Cynyddu defnydd o'r Gymraeg

Maes gweithredu iaith y blynyddoedd cynnar

- Data cyrhaeddiad y CSGA o ran nifer y lleoliadau gofal plant, a nifer plant sydd yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg.
- Nifer cylchoedd Ti a Fi, grwpiau Rhiant a Phlentyn sydd yn cael eu cefnogi/cynnal.
- Nifer y gweithgareddau sydd yn cael eu targedu yn benodol at deuluoedd ifanc/rhieni a babanod gan wasanaethau'r Cyngor.
- Nifer y gweithgareddau teuluol sydd yn cael eu trefnu gan y fenter iaith.
- Nifer ymgyrchoedd rhannu adnoddau a gwybodaeth.

Maes gweithredu iaith Dysgu

- Ystadegau monitro CSGA
- Nifer staff y Cyngor sydd yn derbyn hyfforddiant i wella sgiliau
- Nifer prentisiaethau sydd yn cael eu cynnig gan y Cyngor

- Nifer cyfleoedd hyfforddi/achrediadau sydd yn cael eu cynnig gan y gwasanaeth ieuencid

Maes gweithredu Iaith Gwaith a Gwasanaeth

- Nifer busnesau sydd wedi derbyn cymorth ariannol drwy Gynllun Arfor
- Nifer staff sydd wedi derbyn cefnogaeth i ddysgu Cymraeg neu ddatblygu sgiliau
- Nifer staff sydd yn cymryd rhan mewn cynlluniau cyfeillio

Maes blaenoriaeth iaith y Gymuned

- Nifer gweithgareddau wedi eu cynnal gan wasanaethau'r Cyngor a'r fenter iaith ar gyfer gwahanol grwpiau
- Nifer mentrau cymunedol sydd yn cael eu cefnogi drwy gynlluniau Adfywio ac Economi

Maes blaenoriaeth Technoleg ac Ymchwil

- Nifer prosiectau ymchwil sydd wedi eu cynnal gan y Cyngor, neu eu comisiynu gan y Cyngor

1.6 Cyllid i weithredu'r strategaeth

Mae disgwyliad amlwg gan Gomisiynydd y Gymraeg i weld prosiectau neu weithgareddau sydd yn deillio yn uniongyrchol o flaenoriaethau sydd wedi eu hadnabod yn y strategaeth. Bydd yr ymrwymadau presennol o ran arian prosiect yn dod i ben ddiwedd y flwyddyn 2024, ynghyd a'r arian i gyflogi swyddog prosiect. Bydd cyfraniad gan y Cyngor i'r fenter iaith (drwy ariannu pen Swyddog) hefyd yn dod i ben yn 2026. Bydd angen meddwl felly beth yw'r ymrwymiad sydd yn cael ei wneud i sicrhau bod digon o adnoddau ar gael i weithredu ar flaenoriaethau'r strategaeth yn effeithiol.

2. RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

- 2.1 Cyn gwneud gwaith pellach ar y strategaeth rydym yn awyddus i gael barn eraill, yn enwedig trigolion Gwynedd ar y strategaeth ddrafft ac ystyried eu sylwadau.

3. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 3.1 Os bydd y Cabinet yn rhoi sêl bendith i'r ymgynghoriad cyhoeddus y bwriad yw ei gynnal rhwng 4 Ebrill a 14 Mai. Y cam nesaf fydd cyflwyno dadansoddiad o ganlyniadau'r ymgynghoriad i'r Pwyllgor Iaith a gynhelir ar 27 Mehefin a gofyn am eu mewnbwn hwy i gynorthwyo ffurfio argymhelliad i'r Cabinet ar y Strategaeth derfynol. Gobeithir cyflwyno'r strategaeth derfynol ger bron cyfarfod o'r Cabinet mis Hydref ac yna i'r Cyngor llawn i'w fabwysiadu ar 7 Rhagfyr.

Asesiad Effaith

Mae asesiad effaith cychwynnol wedi ei lunio ar gyfer y strategaeth sydd yn rhagweld effaith gadarnhaol ar boblogaeth Gwynedd. Mae'r asesiad yn cydnabod y posibilrwydd y gallai rhai trigolion deimlo eu bod yn profi effeithiau negyddol, yn gysylltiedig efo nodweddion hil ac anabledd, ac yn nodi sut y mae'r strategaeth yn ceisio sicrhau cyfle cyfartal i bob un o drigolion Gwynedd gael gweld, dysgu a defnyddio'r Gymraeg. Mae'n nodi bylchau o ran y sylfaen tystiolaeth, a hynny yn bennaf oherwydd diffyg asesiadau effaith unigol ar rai prosiectau sydd wedi eu cynnwys yng Nghynllun y Cyngor ac oherwydd nad yw data Cyfrifiad 2021 wedi ei ddadansoddi yn llawn eto. Bydd yr asesiad a chynnwys y strategaeth ei hun yn cael ei adolygu eto i ystyried y sylwadau fydd yn cael eu derbyn yn yr ymgynghoriad ac yn sgil cryfhau'r sylfaen tystiolaeth.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ynglŷn â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus sydd wedi ei anelu at gyflawni 7 o nodau llesiant sef Cymru sydd yn llewyrchus, gydnerth, iachach, mwy cyfartal gyda chymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu a sy'n gyfrifol ar lefel byd eang. Mae'r Strategaeth wedi ei baratoi gan ddal sylw at y gofynion yma ac unol a'r 5 ffordd o weithio.

Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Mae'r Cyngor yn ddarostyngedig i dyletswyddau sector gyhoeddus dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (gan gynnwys dyletswyddau sector gyhoeddus Cymreig). Yn unol a'r dyletswyddau cyfreithiol yma wrth wneud penderfyniadau mae rhaid i'r Cyngorau dalu sylw dyledus i'r angen (1) i ddiddymu gwahaniaethu

anghyfreithiol (2) hyrwyddo cyfle cyfartal a (3) meithrin perthnasau da ar sail y nodweddion gwarchoddedig a dal sylw dyledus at y dyletswydd cymdeithasol economaidd dan Adran 1 o'r Ddeddf. Paratowyd asesiad ardrawiad cydraddoldeb sydd wedi ei atodi yn Atodiad B. Mae gofyn i'r Cabinet ddal sylw at ei ganfyddiadau wrth ddod i benderfyniad. Nid yw yr asesiad yn adnabod unrhyw ardrawiad negyddol penodol yn deillio o'r penderfyniad.

8. BARN SWYDDOGION STATUDOL:

i. Y Swyddog Monitro:

Rwy'n fodlon gyda phriodoldeb yr adroddiad a'r bwriad i gynnal ymgynghoriad ac adrodd yn ôl.

ii. Y Pennaeth Cyllid:

Nid oes gennyf sylwadau ar gynnwys y Strategaeth o safbwynt priodoldeb ariannol.

Mae paragraff 1.6 o'r adroddiad yn cyfeirio at yr adnoddau fydd ar gael yn y dyfodol er mwyn cefnogi'r Strategaeth; mae trefniadau penodol yn eu lle yn y Cyngor er mwyn cyflwyno ceisiadau am adnoddau ychwanegol a disgwyliaf bydd unrhyw gais am adnoddau i gefnogi'r Strategaeth Iaith yn cael eu cyflwyno yn unol â'r trefniadau hynny.

Atodiadau sydd wedi eu cynnwys gyda'r adroddiad hwn:

Atodiad A: Strategaeth Iaith - Drafft 2023

Atodiad B: Asesiad Effaith Strategaeth Iaith – Mawrth 2023

Drafft ymgynghori

Strategaeth Iaith Gwynedd 2023 – 2033

1. Cyflwyniad

Mae'r strategaeth ddrafft hon wedi ei chreu fel dilyniant i waith y strategaeth bresennol (**Cynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd 2018-23**) er mwyn adlewyrchu ymrwymiad y Cyngor i hybu a hyrwyddo'r iaith ar draws y sir ac i fodloni'r gofynion statudol a osodir o fewn Safonau'r Gymraeg. Mae'n dangos rhywfaint o'r prosiectau a gwaith sydd yn cael eu cynnal gan y Cyngor ar hyn o bryd, a rhai o'r materion yr hoffem fynd i'r afael â nhw dros y blynyddoedd nesaf.

Rydym wedi cael trafodaethau cychwynnol gydag Aelodau Cabinet y Cyngor, y Pwyllgor Iaith ac aelodau Fforwm Iaith Gwynedd, er mwyn cael syniadau am yr heriau a'r cyfleoedd sydd yna o ran hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd.

Un canlyniad i'r trafodaethau hynny oedd ein bod yn ystyried llunio'r strategaeth ar gyfer cyfnod o 10 mlynedd. Bydd hyn yn golygu fod cyfnod y strategaeth yn cyd-fynd gyda'r chyhoeddi ystadegau'r cyfrifiad, ac yn rhoi dull mesur mwy effeithlon i ni.

Mae'r strategaeth ddrafft yma felly yn gosod gweledigaeth ar gyfer cynyddu **defnydd** o'r Gymraeg ar draws y sir gyfan, ac mae'r cynlluniau neu brosiectau sydd yn cael eu cynnig yn canolbwyntio ar feysydd lle y mae gan y Cyngor rym a dylanwad i weithredu.

2. Datganiad o weledigaeth

Rydym yn bwriadu creu strategaeth gynhwysol, gyda'r prif nod o gynyddu cyfleoedd i bob un o drigolion Gwynedd weld a defnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau.

Drwy weithio ar godi statws a chynyddu defnydd pobl o'r iaith ym mhob rhan o'u bywydau, byddwn hefyd gobeithio yn cynyddu'r cymhelliant i eraill ddysgu'r iaith.

Rydym am roi sylw penodol i ddefnydd iaith pobl ifanc dros y blynyddoedd nesaf, gan gynnwys rhoi sylw i'w defnydd o'r Gymraeg gyda thechnoleg, dangos iddynt werth yr iaith fel sgil i'r byd gwaith, a cheisio cynyddu'r cyfleoedd anffurfiol iddynt ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau dyddiol.

3. Cyd-destun gweithredu

Mae'n bwysig nodi bod y Cyngor yn gweithredu cynlluniau mewn nifer o feysydd polisi a statudol cenedlaethol, ac yn gweithredu cynlluniau ar lefel leol sydd yn cael effaith ar gymunedau'r sir, a'r Gymraeg, neu sydd yn ymwneud mewn rhyw ffordd efo ymdrechion i geisio cynnal a hyrwyddo'r Gymraeg.

Mae'r rhain yn cynnwys:

- Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg
- Cynllun Gweithredu Tai Gwynedd
- Cynllun Datblygu Lleol
- Cynllun Economi Ymweld Cynaliadwy
- Cynlluniau Adfywio Ardal Ni

Mae nifer o'r cynlluniau hyn yn mynd y tu hwnt i'r arweiniad cenedlaethol yn y meysydd hynny ac yn ceisio mynd i'r afael a'r heriau penodol sydd yn wynebu cymunedau a phoblogaeth Gwynedd, ac o ganlyniad yn effeithio ar ffyniant y Gymraeg.

Er y bydd cyflawni gwaith y cynlluniau yma yn allweddol i wireddu amcanion cyffredinol y strategaeth, mae prif bwyslais y ddogfen ymgynghori yma ar edrych y tu hwnt i'r polisïau a strategaethau yma, a'r gwaith sydd eisoes ar droed, ac ar adnabod y cyfleoedd **newydd** sydd yna i fynd y tu hwnt i ofynion darparu gwasanaethau, ac i hybu defnydd o'r Gymraeg.

Mae'n rhaid cydnabod hefyd ein bod yn gweithredu mewn cyfnod heriol iawn yn ariannol, ac na fydd y cyfyngiadau cyllidol yn caniatáu i ni wneud pob dim yr hoffem ei wneud, nac i wneud pob dim ar unwaith. Bydd angen bod yn ofalus ac yn realistig am yr hyn y gellir ei gyflawni o fewn yr adnoddau sydd ar gael i ni, gwneud yn fawr o gyfleoedd cydweithio er mwyn rhannu adnoddau, ac adolygu'r rhaglen waith a'r prosiectau pan fydd y sefyllfa ariannol yn newid.

Cymraeg 2050

Dyma strategaeth hirdymor Llywodraeth Cymru, sydd yn amlinellu sut maent yn bwriadu mynd ati i hybu a hyrwyddo'r Gymraeg a gweithio tuag at y nod o filiwn o siaradwyr erbyn 2050. Cafodd Cynllun Gweithredu 5 mlynedd ei gyhoedd ar gyfer 2021 i 2026, sydd yn rhoi pwyslais cryf ar gynyddu nifer siaradwyr Cymraeg drwy'r gyfundrefn addysg, ond mae'r strategaeth hefyd yn cynnwys amcanion a thargedau ar gyfer cynyddu defnydd iaith ym mhob rhan o fywyd. Mae tri phrif thema neu amcan i waith y Llywodraeth, sef:

- **Cynyddu nifer siaradwyr Cymraeg**
- **Cynyddu defnydd o'r Gymraeg a**
- **Creu amodau ffafriol**

Er bod gwaith strategaeth Gwynedd wedi ei rhannu yn 5 prif faes gweithredu, rydym hefyd wedi nodi sut mae'r holl waith sydd yn cael ei amlinellu yn cyfrannu at 3 maes gweithredu strategaeth Cymraeg 2050.

4. Sefyllfa gyfredol - crynodeb o'r sefyllfa ystadegol a'r heriau

4.1 Sefyllfa ystadegol

Roedd canlyniadau cyfrifiad 2021 yn nodi gostyngiad bychan yn nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg yn y sir.

Ar ddiwrnod Cyfrifiad 2021 roedd **73,560** o bobl (3 oed a hŷn) yn gallu siarad Cymraeg yng Ngwynedd sy'n cyfateb i **64.4%**.

Yn 2011 roedd nifer y siaradwyr yng Ngwynedd yn 77,000 a'r ganran gyfatebol yn **65.4%**, felly mae'r cyfran wedi gostwng 1%.

[Linc i adroddiad tîm Ymchwil]

Y sail tystiolaeth arall sydd gennym yw'r Arolwg Defnydd Iaith cenedlaethol, sydd yn cael ei gynnal gan Lywodraeth Cymru. Cynhaliwyd yr arolwg diweddaraf yn ystod 2012-22 ac mae'n nodi sefyllfa gyffredinol Gwynedd fel a ganlyn:

Mae'r ganran o'r bobl a gymerodd ran yn yr arolwg o Wynedd ac a ddywedodd eu bod yn gallu siarad Cymraeg yn 64% ar gyfer 2019-20 ac yn codi i 69% ar gyfer 2021-22.

Roedd y gyfran a oedd yn nodi eu bod yn siarad Cymraeg yn ddyddiol, a mwy na ambell air, yn 61% yn 2019-20 ac yn 60% ar gyfer 2021-22.

Mae rhaid nodi mai arolwg, gyda sampl penodol o bobl, yw'r Arolwg Defnydd, a bod y Cyfrifiad, mewn cyferbyniad, yn arolwg sydd yn cynnwys y boblogaeth gyfan. Rhaid bod yn ofalus felly wrth wneud unrhyw gymhariaeth rhwng y gwahanol ffigyrau. Mae'n ddifyr nodi, serch hynny, bod y ganran yn ymddangos yn uwch yn yr arolwg defnydd, ac mae'n awgrymu bod y darlun ystadegol yn ddibynnol iawn ar y cwestiwn sydd yn cael ei ofyn yn y ddau arolwg.

[Canlyniadau Arolwg Cenedlaethol SatsCymru](#)

[Y defnydd o'r Gymraeg yng Nghymru. Gorffennaf 2019 i Fawrth 2020 LLYW.CYMRU](#)

Er bod angen amser i ddadansoddi'r ffigyrau yn fanwl a chywir (*ar amser ysgrifennu'r fersiwn ymgynghori yma, nid oedd modd cymharu gwahanol setiau data o'r cyfrifiad er mwyn ceisio cael dehongliadau manwl a threiddio i'r rhesymau pam bod newid wedi bod*) mae'r ystadegau yma yn rhoi'r sylfaen tystiolaeth i ni weithio arno.

4.2 Heriau

Er mwyn i ni allu canfod y cyfleoedd i gynyddu defnydd o'r Gymraeg ac i gynyddu nifer y siaradwyr, mae angen i ni hefyd allu cydnabod yr heriau a'r rhwystrau sydd yn atal hynny. Mae angen i ni allu adnabod y ffactorau sosio-economaidd sydd yn effeithio ar ein cymunedau, a deall sut mae'r rheiny yn cael effaith uniongyrchol ac anuniongyrchol ar statws a defnydd iaith, ac ar agweddau tuag at y Gymraeg. Rhaid hefyd edrych ar y sefyllfaoedd a'r amgylchiadau lle mae pobl yn defnyddio llai o'r iaith yn eu bywyd dyddiol, a deall pa ffactorau sydd yn gallu effeithio ar ddefnydd personol unigolyn o'r iaith.

Yn sicr ddigon, cael pobl i ddefnyddio'r sgiliau a'r gallu sydd ganddyn nhw i siarad Cymraeg, a hynny mewn cymaint â phosib o gyd-destunau, yw'r ffactor bwysig i ffyniant yr iaith yng Ngwynedd.

O safbwynt cynllunio ieithyddol, mae sawl ffactor allweddol i'w ystyried wrth drafod yr hyn sydd yn effeithio ar ddefnydd iaith unigolion. Mae'r rhain wedi eu disgrifio fel a ganlyn gan Gomisiynydd y Gymraeg: (Pwynt 3.36 [Canllaw arfer da Safonau Hybu CyG](#))

- **dilyniant** – parhad profiadau a chyfleoedd o addysg gynradd i uwchradd; o addysg uwchradd i addysg bellach neu uwch; o addysg i fyd gwaith, hamdden, magu teuluoedd, yn ogystal â rhwng profiadau cymdeithasol a chymunedol a rhwng dysgu Cymraeg a dod yn rhugl.
- **cyfle** – mae ansawdd a hwylustod cyfleoedd yn gallu effeithio'n fawr ar ddefnydd a chynnal defnydd o'r iaith i'r dyfodol.
- **agweddau** – mae'n bwysig ystyried sut mae siaradwyr Cymraeg yn teimlo am eu gallu a'u defnydd o'r iaith a'r modd maen nhw'n gweithredu ar hynny neu ddim, a sut mae pobl ddi-Gymraeg yn teimlo am yr iaith a'r modd y caiff hyn ei gyfleu a'i ganfod.
- **hyder** – mae hyder siaradwyr Cymraeg yn gallu amrywio yn ôl sefyllfa (ee. ffurfiol ac anffurfiol) ac felly mae angen ystyried sut a ble i dargedu cefnogaeth yn effeithiol.

O safbwynt yr heriau sydd wedi eu hadnabod yng Ngwynedd, dyma rai o'r prif rai ar hyn o bryd:

- **Trosglwyddo'r iaith o fewn y teulu:**
Teuluoedd ddim yn trosglwyddo'r iaith i'w plant gan arwain at golli'r Gymraeg fel iaith y cartref.
- **Defnydd iaith pobl ifanc:**
Nid yw defnydd iaith i weld yn adlewyrchu nifer y siaradwyr ymysg y genhedlaeth iau, ac mae pryder ein bod yn "colli" nifer o siaradwyr rheolaidd wrth iddynt adael addysg ffurfiol. Mae angen i bobl ifanc weld yr iaith fel ased a sgil berthnasol er mwyn parhau i'w defnyddio wrth symud i fyd gwaith a'u bywyd cymdeithasol fel oedolion.
- **Statws y Gymraeg yn y gymuned:**
Mae statws y Gymraeg yn cael ei heffeithio gan ddiffyg gwelededd a diffyg defnydd gan y sector breifat a chyhoeddus. Mae angen codi statws yr iaith fel iaith gwaith, a chanfod ffyrdd i argyhoeddi mwy o fusnesau i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ymwneud efo'r cyhoedd.
- **Cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned:**
Mae natur cymdeithas a chymunedau wedi bod yn newid yn gyson dros y degawdau diwethaf, gyda'r cydbwysedd rhwng y defnydd o'r Gymraeg a'r Saesneg yn newid yn raddol. Mae mwy o weithgareddau cymdeithasol yn cael eu cynnal yn ddwyieithog neu yn Saesneg. Er nad yw'r newidiadau hyn wedi digwydd yn sydyn, mae'r newidiadau sydd wedi dod yn sgil cyfnodau clo cyfnod y pandemig, a welodd nifer o gyfleoedd cymdeithas a chyfathrebu wyneb yn wyneb yn diflannu dros nos, yn sicr wedi gadael ei oel. Mae angen sicrhau bod nifer o weithgareddau amrywiol yn cael eu cynnal ar draws y sir, a bod grwpiau cymunedol yn cael eu cefnogi i ehangu cyfleoedd a sicrhau bod pobl o bob cefndir ieithyddol a chymdeithasol yn cael eu cynnwys mewn gweithgarwch cymunedol.
- **Creu siaradwyr newydd:**
Mae nifer o drigolion a newydd-ddyfodiad o fewn y sir sydd ag awydd a brwdfrydedd i ddysgu'r Gymraeg, ond mae angen sicrhau bod cyfleoedd amrywiol, amserol a hwylus ar gael iddynt, nid yn unig i ddysgu ond i ymarfer eu Cymraeg er mwyn dod yn siaradwyr hyderus.
- **Dylanwad technoleg:**

Mae technoleg yn chwarae rôl gynyddol amlwg ym mywydau pobl, yn gymdeithasol ac yn eu bywydau gwaith, ac mae'r dylanwad yma wedi dwysau ers y cyfnod clo. Mae diffyg adnoddau a datblygiadau cyfrwng Cymraeg yn golygu bod dylanwad y Saesneg yn cynyddu ar fywydau dydd i ddydd. Mae newidiadau yn arferion pobl, eto wedi ei dwysau gan newidiadau yn y modd mae gwasanaethau yn cael eu cyflwyno yn y blynyddoedd diweddar, yn cyflwyno heriau penodol o ran defnydd pobl o wasanaethau cyfrwng Cymraeg.

- **Sylfaen tystiolaeth:**

Mae'n dod yn gynyddol bwysig ein bod yn gallu asesu effaith cynlluniau ar y Gymraeg, ond ein bod hefyd yn gallu mesur effaith, a mesur llwyddiant ein cynlluniau a'n ymyraethau. Er bod llawer o waith ymchwil wedi ei wneud i'r Gymraeg, mae nifer o fylchau hefyd yn y dystiolaeth gyfredol sydd gennym i brofi'r cyswllt ac effaith ffactorau penodol, megis yr economi a twristiaeth, ar yr iaith.

- **Heriau demograffig a daearyddol:**

Mae nifer o heriau eraill, fwy cymhleth, yn effeithio ar ffyniant iaith a ffyniant ein cymunedau, a'r rheiny mewn meysydd lle mae dylanwad y Cyngor ar ei ben ei hun yn fwy cyfyng, neu yn cael ei rwystro gan ffactorau eraill. Mae'r rhain yn cynnwys yr heriau a wynebwr gan allfudo a mewnfudo, ynghyd a'r newidiadau yn oedran y boblogaeth a'r gwahaniaethau mawr sydd yna o ran natur cymunedau o un ardal i'r llall sydd yn gwneud cynllunio ymyraethau ar sail sirol yn anodd.

5. Camau nesaf

Mae'r gwaith sydd yn cael ei amlinellu isod yn edrych y tu hwnt i feysydd polisi a chyfrifoldebau statudol, ac yn ceisio adnabod y cyfleoedd sydd yna i hybu a hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach.

Bydd y prif ffocws ar **gynyddu defnydd** o'r Gymraeg, ac ar sicrhau bod pawb sydd yn gallu ei siarad yn gwneud hynny mewn cymaint o sefyllfaoedd ac mor aml â phosib. O ganlyniad, mae prif weithgareddau'r strategaeth yn dod o dan Thema 2 Strategaeth Cymraeg 2050, sef Cynyddu Defnydd o'r Gymraeg. Ond rydym hefyd yn nodi beth yw'r bwriad o ran cynyddu niferoedd -Thema 1 Cymraeg 2050 - a'r hyn rydym yn bwriadu ei wneud o ran gosod y sylfeini cadarn a chywir ar gyfer datblygu defnydd o'r Gymraeg yn y sir - Thema 3 Cymraeg 2050, Creu amodau ffafriol.

5.1 Targed:

Rydym am osod targed cyffredinol i weld cynnydd yn y defnydd rheolaidd o'r Gymraeg. Rydym hefyd eisiau gweld 100% o blant Gwynedd yn cael y cyfle i siarad Cymraeg a defnyddio'r iaith yn rheolaidd.

5.2 Gweithredu:

Thema 1: Cynyddu nifer siaradwyr

Sut byddwn yn cynyddu nifer siaradwyr?	Sut byddwn yn mesur ar lefel leol, ac yn ystod cyfnod y strategaeth?
Rhoi cyfleoedd i blant a phobl ifanc nad ydynt eto yn siaradwyr Cymraeg, i ddysgu a dod yn siaradwyr Cymraeg hyderus.	Nifer plant sydd yn cael addysg cyfrwng Cymraeg. Nifer plant sydd yn cael cefnogaeth drwy'r gyfundrefn drochi'r adran addysg.
Rhoi cyfleoedd i oedolion ddod yn siaradwyr newydd drwy gynlluniau cefnogi dysgwyr y Cyngor a darpariaeth gymunedol partneriaid.	Nifer gweithwyr y Cyngor sydd yn derbyn gwersi dysgu Cymraeg.

Thema 2: Cynyddu Defnydd o'r Gymraeg

Maes gweithredu 1: iaith y blynyddoedd cynnar

Sylfaen tystiolaeth
– <i>Ar ba sail ydym ni yn gweld angen i weithredu? Beth ydi'r heriau? Beth ydym ni'n ceisio ei gyflawni?</i>
Mae rhoi'r cychwyn gorau i deuluoedd a phlant o ran defnydd o'r Gymraeg yn hanfodol.
Mae hefyd angen sicrhau bod rhieni yn trosglwyddo'r iaith i'r genhedlaeth nesaf, a bod pob anogaeth a chefnogaeth yn cael ei roi i alluogi rhieni a darpar rieni i ddysgu Cymraeg.

Rydym yn ymwybodol bod cyfnod y pandemig wedi cael effaith sylweddol ar ddefnydd iaith teuluoedd a phlant ifanc, gyda'r diffyg cyfleoedd cymdeithasu y tu allan i'r cartref yn golygu bod nifer o deuluoedd wedi colli y cyfle allweddol yna i gael cyflwyniad cynnar i'r Gymraeg.

Mae'r heriau rydym yn eu hwynebu o safbwynt costau byw hefyd yn golygu bod posibil i rai teuluoedd fod yn methu allan ar gyfleoedd i gyflwyno'r Gymraeg yn fuan oherwydd cost adnoddau a chostau teithio i weithgareddau.

Mae Llywodraeth Cymru wedi gosod nod o agor 60 o grwpiau meithrin cyfrwng Cymraeg newydd ar draws Cymru erbyn 2026 (*Cynllun Cymraeg 2050 – 2012 i 2026*) ac rydym yn gobeithio gweld rhai o'r grwpiau hynny yng Ngwynedd.

Mae angen ymdrech arbennig nawr felly, nid yn unig i ailadeiladu'r rhwydweithiau cymunedol yna – a chynyddu nifer y plant sydd yn mynychu Cylchoedd Meithrin a grwpiau Ti a Fi – ond hefyd i fagu hyder ymysg rhieni, yn siaradwyr Cymraeg, dysgwyr, a'r rhai sydd heb eto gymryd y cam i ddechrau dysgu, i ddefnyddio'r Gymraeg ac i drosglwyddo'r Gymraeg y plant.

Beth sydd yn cael ei wneud yn barod?

- prosiectau neu gynlluniau sydd yn rhan o waith y Cyngor neu bartneriaid, sydd eisoes yn cael eu gweithredu, ac a fydd yn parhau i gyfnod y strategaeth nesaf.

Polisiâu a gwaith strategol perthnasol i'r maes yma:

Mae'r maes hwn yn cael sylw penodol yng Nghynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA): "Sicrheir bod pob lleoliad Blynyddoedd Cynnar yn gosod sylfaen gadarn ar gyfer y Gymraeg, a sicrhau fod pob plentyn yn cael asesiad sgiliau iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu yn y Gymraeg ar fynediad ac ar derfyn addysg feithrin rhan amser ac ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen"

Prosiectau a chynlluniau eraill:

Mae'r Cyngor a phartneriaid eraill yn cynnal nifer o weithgareddau sydd wedi eu hanelu yn benodol at gynnydd profiadau anffurfiol i rieni a babanod. Mae'r gwasanaeth llyfregelloedd, er enghraifft, yn cynnal nifer o sesiynau stori a chan rheolaidd.

Mae'r fenter iaith hefyd yn cynnal gweithgareddau ar gyfer teuluoedd, ac wedi cynnal gweithdai yn y gorffennol i ddarparwyr gweithgareddau a gofal er mwyn hyrwyddo manteision dwyieithrwydd.

Mae gwaith y Mudiad Meithrin a darparwyr gofal cyn oed ysgol yn allweddol yma.

Beth arall sydd angen sylw?

-beth fyddwn ni'n gweithio arno neu yn gobeithio rhoi sylw iddo yn ystod cyfnod y strategaeth nesaf?

Mae angen codi ymwybyddiaeth rhieni am y gyfundrefn addysg Gymraeg ac amlygu'r cyfleoedd sydd yna iddynt gael eu cyflwyno i'r Gymraeg cyn i'r plant gyrraedd oed ysgol.

Mae hefyd angen sicrhau bod gan bob teulu y modd i gael gafael ar adnoddau - yn llyfrau, posteri, cerddoriaeth Gymraeg a gwybodaeth am apiau a gweithgareddau - er mwyn eu galluogi i gyflwyno'r Gymraeg mor fuan â phosib.

Mae lle i dybio nad yw'r grwpiau Ti a Fi a'r cylchoedd meithrin mewn sefyllfa mor iach ag yr arferent fod, ac y gallai hynny fod yn rhannol oherwydd effeithiau cyfnod y pandemig. Bydd angen i'r Cyngor a'r Mudiad Meithrin gydweithio er mwyn asesu'r sefyllfa yn ofalus ac ystyried pa gamau sydd angen eu

cymryd er mwyn sicrhau bod cymaint â phosib o blant y sir yn manteisio ar y cyfleoedd addysg cyn ysgol yma ac i sicrhau bod grwpiau Ti a Fi a Chylchoedd Meithrin yn cael y gefnogaeth briodol i dyfu a ffynnu.

Mae angen ystyried cyfleoedd anffurfiol i rieni ymarfer a magu hyder yn eu defnydd o'r Gymraeg. Un syniad sydd wedi ei grybwyll yw bod angen creu cyfleoedd sydd yn cyd-fynd gyda bywydau prysur y teulu – megis sesiynau sgwrsio/dysgu tra bod y plant mewn gwersi a chlybiau ar ôl ysgol.

Bydd parhau i sicrhau amrywiaeth o weithgareddau ar gyfer teuluoedd ifanc yn allweddol, a hynny gan wasanaethau'r Cyngor a phartneriaid eraill yn y sector cyhoeddus a chymunedol. Mae hefyd angen edrych ar gyfleoedd i deuluoedd ymwneud mewn gweithgareddau gyda'i gilydd (yn rhy aml mae gweithgareddau yn cael eu hanelu at y plant, yn hytrach na bod yn weithgareddau sydd yn cynnwys y teulu cyfan) er mwyn annog y cyfathrebu a'r siarad rhwng y teulu cyfan.

Beth fyddwn ni'n ei fesur?

1. Data cyrhaeddiad y CSGA o ran nifer y lleoliadau gofal plant, a nifer plant sydd yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg.
2. Nifer cylchoedd Ti a Fi, grwpiau Rhiant a Phlentyn sydd yn cael eu cefnogi/cynnal.
3. Nifer y gweithgareddau sydd yn cael eu targedu yn benodol at deuluoedd ifanc/rhieni a babanod gan wasanaethau'r Cyngor.
4. Nifer y gweithgareddau teuluol sydd yn cael eu trefnu gan y fenter iaith.
5. Nifer ymgyrchoedd rhannu adnoddau a gwybodaeth.

Maes gweithredu 2: Iaith Dysgu

Sylfaen tystiolaeth

– Ar ba sail ydym ni yn gweld angen i weithredu? Beth ydi'r heriau? Beth ydym ni'n ceisio ei gyflawni?

Mae nifer o heriau wedi eu hadnabod o safbwynt addysg cyfrwng Cymraeg yn y sir, gan gynnwys yr angen i sicrhau cysondeb yng ngweithrediad y polisi, yr angen i sicrhau bod digon o anogaeth a chyfleoedd ac yn cael eu cynnig i ddisgyblion i ddilyn cyrsiau cyfrwng Cymraeg, a datblygu'r gwasanaeth trochi ymhellach. Mae sicrhau cyfleoedd astudio cyfrwng Cymraeg mewn addysg Ôl-16 yn her benodol hefyd, gan gynnwys yr angen i gryfhau sefyllfa asesu ac arsylwi cyfrwng Cymraeg. Mae'r elfennau yma eisoes yn cael sylw gan Cyngor ac mae targedau ar gyfer datblygiad yn y meysydd hyn wedi eu hadnabod yng Nghynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg, a gyhoeddwyd yn 2022 ([Cynllun-Strategol-Y-Gymraeg-mewn-Addysg.pdf \(llyw.cymru\)](#)).

Mae sicrhau cyfleoedd amrywiol, addas, i bobl o bob oed ddysgu'r Gymraeg yn allweddol, ac mae gan y Cyngor rôl bwysig i chwarae yn hynny wrth annog unrhyw aelodau o'n gweithlu sydd ddim yn cyrraedd dynodiad iaith eu swyddi i wella eu sgiliau neu dysgu'r Gymraeg. Yn ystod 2022-23, cafodd 29 elod o staff gefnogaeth y Cyngor i ddysgu Cymraeg drwy gyrsiau oedd wedi eu comisiynu yn benodol i ffitio o gwmpas amgylchiadau gwaith, a chafodd cyfanswm o 83 unigolyn fynediad i hyfforddiant iaith yn ystod y flwyddyn.

Rydym yn ymwybodol iawn hefyd bod angen datblygu'r cyfleoedd dysgu anffurfiol, ochr yn ochr â'r addysg ffurfiol. Mae'r adran hon hefyd yn cwmpasu cyfleoedd dysgu **anffurfiol** hefyd, gan gynnwys cyfleoedd hyfforddiant cymunedol a'r cyfleoedd dysgu mwy anffurfiol hynny sydd yn digwydd fel rhan o waith y Cyngor a phartneriaid, megis cymwysterau a hyfforddiant i bobl ifanc.

Un her amlwg yw diffyg cynnig Cymraeg gan ddarparwyr cymwysterau ac achrediadau cenedlaethol. Gwelwn bod y gwasanaethau ieuencid a phartneriaid yn aml yn gorfod addasu neu ymgyrchu yn hir i gael darpariaeth Gymraeg, yn hytrach na bod dealltwriaeth ehangach am yr angen a'r galw i gynnig y cyfleoedd hyn yn Gymraeg.

Rydym yn cydnabod bod nifer fawr o gyfleoedd hyfforddi cymunedol, yn enwedig clybiau chwaraeon megis pêl-droed, rygbi, hoci, karate ac ati, yn digwydd yn y Gymraeg, ac yn rhoi cyfleoedd cwbl naturiol ac anfesuradwy i bobl ifanc ddefnyddio a chlywed y Gymraeg y tu allan i'r dosbarth ac addysg ffurfiol, ond mae nifer o'r cyfleoedd hyn dan fygythiad hefyd, a nifer o weithgareddau ddim yn cael eu cynnal yn Gymraeg, nac yn ddwyieithog, naill oherwydd diffyg gwirfoddolwyr i gynnal y gweithgareddau neu oherwydd diffyg hyder yr arweinwyr i gynnal gweithgareddau yn Gymraeg.

Mae cynlluniau fel Cynllun Prentisiaethau'r Cyngor, sydd yn rhoi cyfleoedd dysgu cysylltiedig i waith hefyd yn berthnasol i'r maes yma, ac yn faes eto lle mae heriau wedi codi yn ddiweddar. Mae diffyg darpariaeth hyfforddiant Cymraeg, neu ddwyieithog, wedi ei adnabod fel rhwystr ar gyfer y cynllun prentisiaethau, ac yn enwedig felly prentisiaethau uwch, ac yn rhywbeth y mae'r Cyngor yn rhoi sylw iddo ar hyn o bryd.

Beth sydd yn cael ei wneud yn barod?

- prosiectau neu gynlluniau sydd yn rhan o waith y Cyngor neu bartneriaid, sydd eisoes yn cael eu gweithredu, ac a fydd yn parhau i gyfnod y strategaeth nesaf.

Polisiâu a gwaith strategol perthnasol i'r maes yma:

Mae Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn cael ei weithredu gan Adran Addysg y Cyngor, ac yn cyd-fynd gyda blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer datblygu addysg cyfrwng Cymraeg (yn unol â thargedau Cymraeg 2050). Mae 7 blaenoriaeth, neu ddeiliant, sydd wedi eu nodi isod, ac a fydd yn gweithio ar gynyddu nifer y plant sydd yn cael addysg cyfrwng Cymraeg yn y sir, sicrhau bod disgyblion yn parhau i wella sgiliau wrth drosglwyddo rhwng cyfnodau allweddol, ac yn cynyddu darpariaeth a nifer y disgyblion sydd yn dilyn pynciau cyfrwng Cymraeg.

7 deiliant y Cynllun:

1. Mwy o blant meithrin/3 oed yn cael addysg cyfrwng Cymraeg
2. Mwy o blant dosbarth derbyn/5oed yn cael addysg cyfrwng Cymraeg
3. Mwy o blant yn parhau i wella sgiliau wrth drosglwyddo o un cyfnod addysg i'r llall.
4. Mwy o ddysgwyr yn astudio Cymraeg fel pwnc a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg
6. Cynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau
7. Gwellu darpariaeth addysg Gymraeg i ddisgyblion ADY.
8. Cynyddu nifer staff sydd yn gallu addysgu yn Gymraeg

Mae un prosiect penodol wedi ei nodi dan Gynllun y Cyngor hefyd, sef y Prosiect Moderneiddio amgylchedd ddysgu Ôl-16.

Prosiectau a chynlluniau eraill:

Mae'r gwasanaeth **Dysgu a Datblygu** yn cynnig amrywiaeth o gyfleoedd gwellu sgiliau, ac yn trefnu cyrsiau a hyfforddiant dysgu Cymraeg, er mwyn sicrhau bod holl staff y Cyngor yn cyrraedd, neu yn gweithio tuag at gyrraedd dynodiad iaith eu swyddi.

Mae **Gwasanaeth Ieuenctid** y Cyngor yn cynnig cyfleoedd i ennill cymwysterau galwedigaethol.

Mae gan y Cyngor **Gynllun Prentisiaethau**, sydd yn rhoi cyfleoedd profiad gwaith a magu sgiliau i bobl ifanc ochr yn ochr ag ennill cymwysterau yn eu meysydd.

Beth arall sydd angen sylw?

-beth fyddwn ni'n gweithio arno neu yn gobeithio rhoi sylw iddo yn ystod cyfnod y strategaeth nesaf?

O ganlyniad i'r rhwystr sydd wedi ei adnabod gyda darpariaeth cymwysterau prentisiaethau, mae swyddogion y Cyngor wedi bod yn gweithio i ddwyn perswâd ac annog darparwyr cymwysterau cysylltiedig er mwyn eu cael i gynnig cymaint o'u darpariaeth ag sy'n bosib trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae gwaith ar y gweill i asesu a deall yr union sefyllfa o ran cyfrwng iaith y ddarpariaeth a gynigir, gyda'r nod o gydweithio gyda'r partneriaid ym maes addysg bellach i adnabod cyfleoedd i wella'r ddarpariaeth, i adnabod adnoddau ychwanegol i'w cynnig yn y Gymraeg yn ogystal â chyfleoedd pellach i hyrwyddo'r Gymraeg.

Byddwn yn annog mwy o staff y Cyngor i ddysgu'r Gymraeg ac i wella eu sgiliau llafar ac ysgrifenedig.

Byddwn yn parhau i gynnig cyfleoedd dysgu anffurfiol cyfrwng Cymraeg i bobl ifanc drwy waith y gwasanaeth ieuenctid, ac yn gweithio i sicrhau bod mwy o achrediau ar gael iddynt drwy gyfrwng y Gymraeg.

Byddwn yn edrych ar gyfleoedd i gefnogi gwirfoddolwyr sydd yn cynnal cyfleoedd dysgu a hyfforddi cymunedol, drwy gydweithio efo partneriaid fel yr Urdd a rhannu gwybodaeth am adnoddau megis yr Ap Geirfa Chwaraeon gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol. Byddwn yn trafod cyfleoedd cydweithio pellach gyda'r Coleg Cymraeg ac yn ystyried cyfleoedd i ddatblygu sgiliau cadernid iaith cymunedol (sut i beidio newid iaith i'r Saesneg yn ddiodyfyn ac i ddylanwadu ar ddefnydd iaith eraill).

O ran cefnogi gwaith yr adran addysg a'r gwaith sydd yn cael ei wneud yn yr ysgolion.

Mae angen ystyried ffyrdd o godi ymwybyddiaeth pobl ifanc, a'u rhieni, o werth a'r galw am sgiliau Cymraeg yn y byd gwaith, er mwyn cynyddu'r cymhelliant i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg a pharhau i ddatblygu sgiliau cadarn yn y ddwy iaith.

Mae hefyd angen ystyried sut rydym yn gallu cefnogi rhieni di-Gymraeg i fagu eu hyder i gefnogi eu plant drwy addysg cyfrwng Cymraeg, ac edrych ar sut y gallwn gael gwared ar y rhagdybiaethau am addysg ac ysgolion "fwy Seisnig".

Beth fyddwn ni'n ei fesur?

1. Ystadegau monitro CSGA
2. Nifer staff y Cyngor sydd yn derbyn hyfforddiant i wella sgiliau
3. Nifer prentisiaethau sydd yn cael eu cynnig gan y Cyngor
4. Nifer cyfleoedd hyfforddi/achrediau sydd yn cael eu cynnig gan y gwasanaeth ieuenctid.

Maes gweithredu 3: Iaith Gwaith a Gwasanaeth

<p>Sylfaen tystiolaeth <i>– Ar ba sail ydym ni yn gweld angen i weithredu? Beth ydi'r heriau? Beth ydym ni'n ceisio ei gyflawni?</i></p>
<p>Mae safonau'r Gymraeg yn gosod gofyn ar yr awdurdod a chyrrff cyhoeddus eraill i gynnig gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Mae tystiolaeth yn dangos, fodd bynnag, bod nifer y boblogaeth sydd yn defnyddio'r Gymraeg wrth ymwneud efo'r Cyngor, yn is o lawer na nifer y siaradwyr sydd wedi eu cofnodi.</p> <p>Er gwaethaf gosod y Safonau iaith ar fwy o gyrff dros y blynyddoedd diweddar, a dealltwriaeth ehangach am yr angen i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg, mae anghysondeb mawr yn dal i fodoli hefyd o ran y gwasanaethau cyhoeddus y mae posibil i drigolion eu defnyddio, ac mae Cyngor Gwynedd yn aml yn arwain y blaen ac yn sefyll ar eu pen eu hunain wrth alw ar eraill i gynyddu a gwella gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.</p> <p>Nod y Cyngor yn y maes hwn ydi edrych y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau, ac edrych ar ffyrdd o annog defnydd o'r gwasanaethau cyfrwng Cymraeg gan y cyhoedd.</p> <p>Rydym hefyd yn cydnabod bod rhaid gweithio yn barhaus i gynnal a datblygu sgiliau iaith gweithwyr, er mwyn gwneud yn siŵr bod y gweithlu addas gennym i gynnig y gwasanaethau angenrheidiol. Mae nifer o wasanaethau yn wynebu heriau recriwtio eithriadol ar hyn o bryd, a bydd yn hollbwysig bod y Gymraeg yn cael sylw teg wrth ddatblygu unrhyw gynlluniau recriwtio/datblygu gweithlu.</p> <p>Y tu hwnt i'r Cyngor, mae rhwystrau yn dal i fodoli gyda'r sector gyhoeddus a phreifat, ac mae diffyg defnydd o'r Gymraeg gan fusnesau a'r cwsmeriaid yn cael effaith ar statws y Gymraeg yn y gymuned.</p>
<p>Beth sydd yn cael ei wneud yn barod? <i>- prosiectau neu gynlluniau sydd yn rhan o waith y Cyngor neu bartneriaid, sydd eisoes yn cael eu gweithredu, ac a fydd yn cario mlaen i gyfnod y strategaeth nesaf.</i></p>
<p>Polisiau a gwaith strategol perthnasol i'r maes yma: Mwy na Geiriau – gwella gwasanaethau Cymraeg yn y maes gofal a gwasanaethau cymdeithasol.</p> <p>Prosiectau a chynlluniau eraill: Cynlluniau Gofal – prosiectau sydd wedi eu nodi yn Nghynllun y Cyngor ar gyfer 2023 – 2028 fydd yn edrych ar wella ac ail-ddylunio gwasanaethau gofal y Cyngor. Bydd sicrhau gwasanaethau dwyieithog effeithiol a gweithredu egwyddor y "cynnig rhagweithiol" yn rhan allweddol o unrhyw waith i wella'r maes hynod bwysig yma.</p> <p>Prosiect Cynllunio'r Gweithlu - mae'r prosiect yma wedi ei nodi yng Nghynllun y Cyngor ar gyfer 2023 - 2028 mewn ymateb i heriau recriwtio diweddar, ac eto, bydd sicrhau bod gan y gweithlu a'r gwasanaethau y sgiliau ieithyddol angenrheidiol i gynnig y gwasanaeth gorau i'r cyhoedd yn rhan allweddol o'r gwaith.</p> <p>Mae'r gwasanaeth Dysgu a Datblygu yn cynnig nifer o gyfleoedd i staff i ddysgu a datblygu eu sgiliau ieithyddol, ar lafar ac yn ysgrifenedig. Rydym hefyd wedi bod yn rhan o gynllun ymchwil Arfer, gan Brifysgol Bangor, sydd yn edrych ar newid arferion ieithyddol timau gwaith.</p>

Mae prosiect wedi ei adnabod gan yr adran Economi hefyd sydd yn anelu i roi cefnogaeth i fusnesau a mentrau cymunedol ffynnu, a chefnogi pobl Gwynedd mewn i waith. Mae cynllun Arfor hefyd yn cynnig cefnogaeth ariannol i fusnesau dyfu a datblygu, gyda phwyslais ar fusnesau sydd yn gweithredu yn Gymraeg, sydd eisiau datblygu eu defnydd o'r Gymraeg, ac sydd yn cynnig cyfleoedd gwaith i'r boblogaeth leol.

Mae'r Cyngor hefyd yn rhan o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn – lle maent yn cydweithio gyda cyrff cyhoeddus eraill er mwyn gwella profiad y cyhoedd wrth ddefnyddio gwasanaethau yn Gymraeg.

Beth arall sydd angen sylw?

-beth fyddwn ni'n gweithio arno neu yn gobeithio rhoi sylw iddo yn ystod cyfnod y strategaeth nesaf?

Mae angen i ni edrych ar y Gymraeg fel sgil, a datblygu dealltwriaeth pobl o bob oed am y galw yn y byd gwaith am sgiliau llafar ac ysgrifenedig.

Mae angen gweld mwy o gyrff cyhoeddus yn dilyn esiampl y Cyngor o safbwynt arddel y cynnig rhagweithiol, gwneud defnydd effeithiol o gyfieithu mewn cyfarfodydd a gweithredu yn fewnol drwy gyfrwng y Gymraeg.

Byddwn yn parhau i gydweithio gyda phartneriaid yn y sector cyhoeddus (drwy'r Bwrdd Gwasanaethau), yn ogystal â'r Comisiynydd a Llywodraeth Cymru i weld sut y gallwn ni drosglwyddo rhai o'r arferion da yma i sefydliadau eraill, a hefyd i gydweithio i wella profiadau'r defnyddwyr.

Byddwn yn treialu cynlluniau o fewn y Cyngor i annog mwy o bobl i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddefnyddio gwasanaethau ar-lein y Cyngor.

Mae nifer o wasanaethau yn wynebu heriau recriwtio eithriadol ar hyn o bryd, a bydd yn holl-bwysig bod y Gymraeg yn cael sylw teg wrth ddatblygu unrhyw gynlluniau recriwtio/datblygu gweithlu.

Bydd gwaith cefnogi dysgwyr a datblygu sgiliau'r gweithlu yn parhau o fewn y Cyngor, gyda'r bwriad o sicrhau bod pob aelod o staff yn gweithio tuag at gyrraedd y lefel iaith sydd wedi ei nodi ar gyfer eu swyddi, a bod y sgiliau ysgrifenedig priodol ganddynt i sicrhau bod iaith glir, safonol, a hawdd ei deall yn cael ei defnyddio wrth gyfathrebu a chyflwyno gwasanaethau i'r cyhoedd. Byddwn hefyd yn parhau i gymryd rhan yng nghynllun Arfer, drwy gyflwyno'r ymyrraeth mewn mwy o dimau, ac hefyd yn datblygu cynlluniau cyfeillio.

Rydym hefyd yn gweld bod angen edrych eto ar y gefnogaeth a'r anogaeth sydd yn cael ei roi i'r sector breifat i ddefnyddio'r Gymraeg, er mwyn sicrhau cymaint â phosib o gyfleoedd i'r trigolion ddefnyddio'r Gymraeg fel rhan o'u bywydau dyddiol. Mae hwn yn faes sydd wedi profi yn anodd cael canlyniadau ynddo dros y blynyddoedd, a bydd adnabod y ffynonellau cefnogaeth allanol cyfredol (megis Comisiynydd y Gymraeg a chynllun Helo Blod) yn bwysig er mwyn gallu symud pethau ymlaen.

Byddwn yn defnyddio unrhyw gyfleoedd sydd ar gael i'r Cyngor, megis drwy ddyfarnu cytundebau caffael a chynnig cymorth ariannol, i ddylanwadu a gosod amodau ieithyddol. Bydd cefnogaeth benodol yn cael ei roi i fusnesau a grwpiau cymunedol drwy grantiau **gwedd 2 Cynllun Arfor**, ac amodau am ddatblygu defnydd iaith yn cael eu gosod o fewn y broses ymgeisio ac amodau grant. Bydd cynllun Arfor yn rhoi sylwi i fusnesau sydd yn gweithredu yn Gymraeg, sydd eisiau datblygu eu defnydd o'r Gymraeg ac sydd yn cynnig cyfleoedd gwaith i'r boblogaeth leol.

Beth fyddwn ni'n ei fesur?

1. Nifer busnesau sydd yn derbyn cymorth ariannol drwy gynllun Arfor
2. Nifer staff sydd yn derbyn cefnogaeth i ddysgu Cymraeg neu ddatblygu sgiliau
3. Nifer staff sydd yn cymryd rhan mewn cynlluniau cyfeillio/pencampwyr.

Maes gweithredu 4: Iaith y Gymuned**Sylfaen tystiolaeth**

– Ar ba sail ydym ni yn gweld angen i weithredu? Beth ydi'r heriau? Beth ydym ni'n ceisio ei gyflawni?

Mae nifer o newidiadau wedi bod dros y blynyddoedd diwethaf sydd wedi cael effaith sylweddol ar gymunedau Gwynedd. Rydym yn dal i ddod i ddeall sgil effeithiau cyfnod y pandemig yn un peth, ac mae hefyd angen ystyried bod arferion pobl o ran cymdeithasu ac ymwneud efo'u cymunedau wedi newid.

Mae'r symud graddol dros y ddegawd neu ddwy ddiwethaf o ymwneud o fewn cymunedau daearyddol uniongyrchol (pentrefi a threfi) i gymdeithasu fwy mewn cymunedau o ddiddordeb, neu ar sail gweithgareddau plant, yn golygu ein bod yn edrych ar "gymuned" mewn ffordd eang iawn.

Mae yno hefyd heriau sylweddol i hyfywedd cymunedau daearyddol yn sgil diffyg cyfleoedd cyflogaeth amrywiol a phwysau ar y farchnad dai, sydd yn golygu bod pobl yn gorfod symud i gymunedau eraill er mwyn byw a gweithio. Nid yw'r sefyllfa dai ac allfudo yn broblemau newydd, ond mae teimlad eu bod wedi dwysau yn sgil cyfnod y pandemig.

Mae pryderon ymysg y boblogaeth am y materion hyn, a'r pwysau cynyddol sydd ar gymunedau yn sgil y diwydiant twristiaeth a'r economi llety ymweld, yn golygu bod y Cyngor wedi gorfod cymryd camau i geisio rheoli'r sefyllfa, ac wedi datblygu sawl cynllun strategol sydd yn mynd i'r afael a'r meysydd yma.

Mae'r strategaeth hon yn ceisio edrych y tu hwnt i'r ymyraethau hynny ac ystyried be arall allwn ni ei wneud i gefnogi'r iaith yn ein cymuned ac i annog mwy o bobl i'w defnyddio mewn gwahanol gyd-destunau.

Beth sydd yn cael ei wneud yn barod?

- prosiectau neu gynlluniau sydd yn rhan o waith y Cyngor neu bartneriaid, sydd eisoes yn cael eu gweithredu, ac a fydd yn cario mlaen i gyfnod y strategaeth nesaf.

Polisiâu a gwaith strategol perthnasol i'r maes yma:

- Cynllun Economi Ymweld Cynaliadwy
- Cynllun Gweithredu Tai Gwynedd 2020/21 - 2026/27 - cynllun sydd yn mynd i'r afael a'r gwahanol heriau o safbwynt tai yng Ngwynedd, gyda sylw penodol yn cael ei roi i helpu trigolion Gwynedd i fod yn berchen ar gartrefi yn eu cymunedau
- Ardal Ni 2035 – cynhaliwyd gwaith ymgynghori ac ymgysylltu helaeth gyda chymunedau Gwynedd yn ystod 2022 ac mae 13 cynllun adfywio lleol wrthi yn cael eu datblygu ar gyfer arfogi a chefnogi cymunedau Gwynedd dros y 15 mlynedd nesaf.

Prosiectau a chynlluniau eraill:

- Siarter Iaith ysgolion cynradd

- Strategaeth Iaith Ysgolion Uwchradd

Mae'r ddau brosiect yma yn edrych yn benodol ar gynyddu defnydd iaith disgyblion o fewn cymuned yr ysgol ac yn edrych y tu hwnt i'r addysg ffurfiol.

Mae'r fenter iaith, Hunaniaith, yn rhan o Uned Iaith y Cyngor ar hyn o bryd, ac yn gweithredu nifer o brosiectau sydd yn ceisio cynyddu defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned. Maent hefyd yn cynnal gweithgareddau penodol i gefnogi dysgwyr.

Mae prosiectau eraill y Cyngor yn cynnwys:

- Arfor - prosiect sydd yn gweithio yn benodol i ddatblygu cyfleoedd economaidd yn y pedair sir sydd yn cael eu hystyried yn "gadarnleoedd" y Gymraeg.
- Prosiect Enwau Lleoedd – prosiect sydd yn edrych ar gyfleoedd i hybu defnydd o enwau Cymraeg o fewn ein cymunedau ac yn ceisio sicrhau bod yr enwau hynny yn cael eu gwarchod.
- Map Gweithgareddau Gwynedd -map rhyngweithiol sydd wedi ei ddatblygu er mwyn gallu rhannu gwybodaeth yn rhwydd a hwylus am weithgareddau cyfrwng Cymraeg yn y sir.
- Gweithgareddau amrywiol gwasanaethau – Llyfrgelloedd, Amgueddfeydd, gwasanaeth leuencid, LleCHI,
- Pecyn Croeso i Wynedd – sydd yn rhoi gwybodaeth i newydd-ddyfodiaid am yr iaith yng Ngwynedd.

Beth arall sydd angen sylw?

-beth fyddwn ni'n gweithio arno neu yn gobeithio rhoi sylw iddo yn ystod cyfnod y strategaeth nesaf?

Wrth i'r gwaith o ddadansoddi data'r cyfrifiad fynd rhagddo, bydd angen i ni hefyd edrych ar wybodaeth sydd yn dod o wahanol ymgynghoriadau, ac o waith asesu llesiant y sir er mwyn datblygu dealltwriaeth o be mae "cymuned" yn ei olygu yn y Gwynedd fodern. Mae deall ein cymunedau yn allweddol er mwyn i ni allu cynllunio prosiectau sydd yn gynhwysol.

Byddwn yn edrych ar ffyrdd o fesur defnydd iaith yn gymunedol er mwyn gallu blaenoriaethau a chynllunio ymyraethau.

Mae datblygu cyfleoedd i bobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau amrywiol yn mynd i fod yn allweddol, ac yn enwedig felly fel rhan o'r cymunedau digidol.

Byddwn yn cydweithio felly efo partneriaid Fforwm Iaith Sirol – Ffermwyr Ifanc, yr Urdd, cynrychiolwyr mentrau cymunedol, er enghraifft - er mwyn canfod cyfleoedd i gynyddu'r cyfleoedd cymdeithasu cyfrwng Cymraeg a sicrhau bod adnoddau yn cael eu targedu mewn unrhyw ardaloedd lle mae diffyg cyfleoedd ar hyn o bryd.

Bydd hefyd angen gweld mwy o gynlluniau cyfeillion a sesiynau sgwrsio er mwyn cynorthwyo a magu hyder dysgwyr i wneud y cam o ddysgu mewn gwrsi i ddefnyddio'r iaith yn y gymuned.

Drwy gynlluniau fel Arfor, byddwn yn ceisio cefnogi mwy o fentrau cymunedol i greu gweithgareddau a chynlluniau economaidd fydd yn elwa'r cymunedau eu hunain. Mae nifer o fentrau cymunedol llwyddiannus iawn yng Ngwynedd, ac mae gan y Cyngor rôl allweddol i'w chwarae wrth sicrhau bod cyfleoedd yn cael eu gwasgaru yn gyfartal ar draws y sir, a bod cymunedau eraill yn cael cefnogaeth i ddatblygu mentrau hefyd.

Beth fyddwn ni'n ei fesur?

1. Nifer gweithgareddau wedi eu cynnal gan wasanaethau'r Cyngor a'r fenter iaith ar gyfer gwahanol grwpiau
2. Nifer mentrau cymunedol sydd yn cael eu cefnogi drwy gynlluniau Adfywio ac Economi

Thema 3: Creu amodau ffafriol

Maes gweithredu 5: Technoleg ac Ymchwil

Sylfaen tystiolaeth

– Ar ba sail ydym ni yn gweld angen i weithredu? Beth ydi'r heriau? Beth ydym ni'n ceisio ei gyflawni??

Mae'r ddau faes yma yn cael eu gosod yn fwriadol gyda'i gilydd gan y bydd datblygiadau ym maes technoleg yn ddibynnol i raddau ar ganlyniadau gwaith ymchwil i ddeall arferion pobl.

Mae technoleg yn chwarae rhan gynyddol amlwg yn ein bywydau oll, ac yn datblygu yn sydyn. Mae'n her sylweddol i'r Gymraeg, fel unrhyw iaith leiafrifol, i ddal i fyny efo'r datblygiadau parhaus, ac i ganfod ei le o fewn y byd yma sydd yn cael cymaint o ddylanwad ar fywydau pawb.

Mae lle i gredu bod arferion iaith pobl wrth ymwneud efo technoleg yn wahanol iawn i'w harferion iaith ar lafar ac wyneb yn wyneb hefyd. Mae hyn oherwydd nifer o ffactorau, gan gynnwys:

- bod technoleg, y we ac apiau yn gyffredinol wedi eu datblygu yn Saesneg yn gyntaf a bod pobl wedi mynd i'r arfer ag ymwneud efo technoleg drwy'r Saesneg.
- bod algorithmau peiriannau chwilio a cyfryngau cymdeithasol yn aml yn mynd yn groes i ddewis iaith ac yn golygu bod pobl yn gweld y dewis Saesneg yn gyntaf, hyd yn oed pan fydd dewis iaith Gymraeg ar gael.
- rhwystrau wrth ddatblygu apiau, sydd yn aml yn golygu bod pobl yn gorfod cymryd camau ychwanegol i gael y gwasanaeth Gymraeg

Yn ôl cyfrifiad 2021, mae'r ganran o bobl sydd yn nodi eu bod yn gallu siarad Cymraeg, ond ddim yn darllen nac ysgrifennu Cymraeg yn 5.4% yng Ngwynedd, sydd yn uwch na'r gyfran o 2.3% ar gyfer Cymru gyfan. Mae'r ganran yn cynyddu hyd at 10% mewn rhai ardaloedd o'r sir, sydd yn awgrymu bod gwahaniaeth mawr yn gallu bodoli rhwng defnydd llafar a defnydd ysgrifenedig.

Mae'r gwahanol ddylanwadau ar ddefnydd iaith pobl, ac yn benodol y cynnydd yn nylanwad technoleg ar fywydau pobl, a ffactorau ychwanegol fel effaith y pandemig a'r wasgfa ariannol bresennol ar arferion pobl, yn golygu bod y darlun yn gallu newid mewn cyfnod byr. Mae angen cadw hyn mewn cof wrth gynllunio unrhyw ymyraethau, a hefyd wrth edrych ar y sylfaen tystiolaeth.

Er bod llawer o waith ymchwil yn cael ei wneud yng nghyd-destun y Gymraeg, mae yna nifer o fylchau amlwg hefyd, ac yn benodol felly ymchwil cyfredol am ddewisiadau a defnydd iaith siaradwyr mewn gwahanol gyd-destunau, ac ymchwil sydd yn ein helpu i ddeall natur ein "cymunedau Cymraeg" a sut mae ffactorau megis economi a thwristiaeth yn effeithio yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol ar hyfywedd ieithyddol.

Beth sydd yn cael ei wneud yn barod?

- prosiectau neu gynlluniau sydd yn rhan o waith y Cyngor neu bartneriaid, sydd eisoes yn cael eu gweithredu, ac a fydd yn cario mlaen i gyfnod y strategaeth nesaf.

<p>Polisiau a gwaith strategol perthnasol i'r maes yma:</p> <p>Prosiectau a chynlluniau eraill:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prosiect Blaenoriaeth Cynllun Digidol y Cyngor • Prosiect 15 – prosiect i geisio creu cynnwys digidol yn Gymraeg, yn cael ei arwain gan yr Uned Iaith. • Gwaith ymchwil ar y cyd efo Prifysgol Bangor: <ul style="list-style-type: none"> • <i>PhD wedi ei gychwyn yn edrych ar arferion pobl wrth ymwneud efo gwasanaethau – er mwyn deall beth sydd yn effeithio ar ddewisiadau a defnydd</i> • <i>Gwaith ymchwil sbarduno yn edrych ar y cyswllt rhwng iaith ac economi/twristiaeth</i>
<p>Beth arall sydd angen sylw?</p> <p><i>-beth fyddwn ni'n gweithio arno neu yn gobeithio rhoi sylw iddo yn ystod cyfnod y strategaeth nesaf?</i></p> <p>Mae'r prosiectau sydd wedi eu nodi uchod yn rhai sydd yn parhau i gyfnod y strategaeth nesaf.</p> <p>Nodwyd yn y strategaeth bresennol bod angen i'r Cyngor edrych ar brosiectau fydd yn annog mwy o bobl i ddefnyddio'r Gymraeg ar y we ac wrth ddefnyddio gwasanaethau digidol y Cyngor, ac ystyried y ffyrdd gorau o gyflwyno'r Gymraeg yn y cyd-destunau hynny er mwyn dylanwadu ar ddefnydd. Bu'r gwaith yma yn araf yn cychwyn, ond mae cynlluniau a gwaith ymchwil ar y gweill gan y Cyngor yn y maes hwn erbyn hyn. Mae cyfnod y pandemig yn sicr wedi cynyddu'r her yma, gyda newidiadau amlwg yn arferion a defnydd pobl o dechnoleg, a hefyd symud gan y Cyngor i ddatblygu mwy o wasanaethau digidol, fel systemau archebu gwasanaethau newydd.</p> <p>Byddwn yn parhau i adeiladu'r berthynas gyda'r byd academaidd, er mwyn adnabod prosiectau ymchwil sydd yn cryfhau ein sylfaen tystiolaeth ac yn ein helpu i gynllunio gwaith fydd yn hybu a gwarchod y Gymraeg yn y dyfodol.</p> <p>Byddwn yn ystyried sut y gallwn gydweithio i sefydlu cronfa wybodaeth ac ymchwil ganolog, lle mae posib cael gafael yn rhwydd ar waith ymchwil perthnasol.</p> <p>Byddwn hefyd yn parhau i godi ymwybyddiaeth am yr apiau cyfrwng Cymraeg sydd ar gael, er mwyn annog pobl i ddefnyddio mwy ar y Gymraeg ar -lein.</p>
<p>Beth fyddwn ni'n ei fesur?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nifer prosiectau ymchwil sydd wedi eu cynnal gan y Cyngor, neu eu comisiynu gan y Cyngor.

5.3 Monitro a mesur

Bydd y gweithgareddau sydd wedi eu hamlinellu uchod yn llunio'r rhaglen waith **gychwynnol** ar gyfer y strategaeth. Bydd y strategaeth yn cael ei hadolygu yn rheolaidd, ac yn ffurfiol ar ddiwedd y 5ed flwyddyn, a bydd hynny yn rhoi cyfle i ni addasu ac ychwanegu prosiectau wrth ymateb i amgylchiadau ac anghenion allai godi.

Mae trefniadau casglu data blynyddol wedi eu sefydlu yn ystod y strategaeth bresennol sydd yn ein galluogi i gasglu gwybodaeth am ddigwyddiadau a gweithgareddau sydd yn cael eu cynnal gan wasanaethau'r Cyngor.

Mae gan y Pwyllgor Iaith gyfrifoldeb i fonitro sut mae adrannau'r Cyngor yn gweithredu gofynion y Safonau Iaith, ac yn cyfrannu at y strategaeth yma. Byddwn hefyd yn monitro gweithrediad y strategaeth yn flynyddol ac yn cyflwyno adroddiad blynyddol i Gabinet y Cyngor.

Asesu'r Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Anfantais Economaidd-Gymdeithasol

Gweler y daflen *Sut i Wneud Asesiad Effaith Cydraddoldeb* am gymorth i lenwi'r ffurflen yma. Mae croeso hefyd i chi gysylltu gyda Delyth Williams, Swyddog Polisi a Chydraddoldeb ar est 32708, neu DelythGadlysWilliams@gwynedd.llyw.cymru, am gymorth pellach.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor (dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010) i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchoddedig. Mae gan y Cyngor hefyd ddyletswyddau cyffredinol ychwanegol i sicrhau tegwch a meithrin perthnasau da. Rhaid felly gwneud asesiad amserol cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd gwarchoddedig).

Mae hefyd yn ofynnol i'r Cyngor, dan ofynion Safonau'r Gymraeg (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011) ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r ddogfen hon felly yn sicrhau bod y penderfyniadau yma'n diogelu ac yn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Gymraeg.

O Ebrill Iaf 2021 ymlaen mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi sylw dyledus i ddod i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol.

I) Manylion

I.1 Beth yw enw'r polisi / gwasanaeth dan sylw?

Strategaeth Iaith Gwynedd 2023-2033

I.2 Beth ydi pwrpas y polisi/gwasanaeth sy'n cael ei greu neu ei newid? Pa newidiadau sy'n cael eu hystyried?

Mae gofyniad statudol ar y Cyngor, fel rhan o Safonau'r Gymraeg, Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 i lunio strategaeth 5 mlynedd sydd yn amlinellu gweledigaeth y cyngor ar gyfer hybu a hyrwyddo defnydd o'r iaith yn y sir.

Mae Strategaeth Iaith newydd yn cael ei llunio yn ystod 2023, fel dilyniant i'r strategaeth gyntaf a luniwyd dan ofynion y Safonau yn 2018. Bydd y strategaeth yn adnabod prosiectau a ffrydiau gwaith penodol i hybu defnydd o'r Gymraeg gan drigolion Gwynedd.

Mae'r gwaith wedi ei rannu dan benawdau:
Cynyddu nifer siaradwyr;

laith y blynyddoedd cynnar;
laith dysgu;
laith Gwaith a Gwasanaeth;
laith y Gymuned, ac:
Ymchwil a Thechnoleg

Mae nifer o gynlluniau a phrosiectau wedi eu hadnabod dan bob pennawd sydd yn bennaf seiliedig ar waith y mae'r Cyngor ei hun yn gyfrifol amdano, ond hefyd yn cynnwys gwaith ar y cyd gyda rhai partneriaid allweddol.

Y bwriad yw edrych y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau dwyieithog, ac hefyd y tu hwnt i ymyraethau sydd yn cael eu gweithredu mewn meysydd polisi a strategol cysylltiedig, a chanfod cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg, gan gyfrannu at yr amcanion cenedlaethol (Cymraeg 2050) o gynyddu niferoedd siaradwyr a defnydd o'r Gymraeg o ddydd i ddydd.

Gan mai dilyniant a diwygiad i strategaeth flaenorol sydd dan sylw yma, mae rhywfaint o'r prosiectau a chynlluniau sydd yn rhan o'r strategaeth eisoes ar waith, ond rydym nawr angen cynnal proses ymgynghori er mwyn casglu syniadau am beth ddylid ei ychwanegu at y strategaeth derfynol er mwyn ei chryfhau.

Mae'r newidiadau sydd wedi eu gwneud yn y fersiwn drafft o'r strategaeth felly yn seiliedig ar gynlluniau sydd eisoes wedi cael cymeradwyaeth ac sydd yn weithredol (nifer ohonynt wedi bod yn destun asesiadau effaith unigol) a bydd unrhyw newidiadau pellach fydd yn cael eu cynnwys yn sgil yr ymgynghori angen eu cymeradwyo yn y fersiwn derfynol.

1.3 Pwy sy'n gyfrifol am yr asesiad yma?

Gwenllian Williams, Ymgynghorydd laith, Uned laith a Chraffu, Cyngor Gwynedd

1.4 Pryd wnaethoch chi gychwyn yr asesiad? Pa fersiwn yw hwn?

Fersiwn 1 – Fersiwn cyn ymgynghori cyhoeddus, Mawrth 2023

2) Gweithredu

2.1 Pwy yw'r budd-ddeiliaid neu bartneriaid fydd yn rhaid gweithio hefo nhw i wneud yr asesiad yma?

Aelodau Cabinet y Cyngor
Swyddogion a Phenaethiaid Adranau Cyngor Gwynedd
Pwyllgor laith
Trigolion
Aelodau Fforwm laith Gwynedd

2.2 Pa gamau ydych chi wedi eu cymryd i ymgysylltu gyda pobl hefo nodweddion gwarchoddedig, ynglŷn â'r iaith Gymraeg neu â chymunedau (un ai oherwydd lleoliad neu oherwydd angen) sy'n byw ag anfantais economaidd-gymdeithasol?

Does dim camau wedi eu cymryd i ymgynghori gyda grwpiau penodol eto. Bwriedir cynnal proses ymgynghori gyhoeddus (ar-lein) yn ystod Ebrill a Mai 2023, ac rydym yn ystyried cynnal rhai grwpiau ffocws penodol er mwyn sicrhau ein bod yn casglu barn amrediad eang o bobl.

O safbwynt y Gymraeg, rydym wedi cynnal trafodaethau cychwynnol gyda Phwyllgor Iaith y Cyngor a gydag aelodau Fforwm Iaith Gwynedd (cynrychiolwyr o sefydliadau partner sydd yn gweithredu cynlluniau hybu'r Gymraeg ac sydd yn cydweithio gyda'r Cyngor ar gynlluniau penodol).

2.3 Beth oedd canlyniad yr ymgysylltu?

Mae rhai blaenoriaethau wedi eu hadnabod o ganlyniad i'r trafodaethau cychwynnol gyda'r Pwyllgor Iaith a Fforwm Iaith Gwynedd, a'r rheiny wedi eu hymgorffori i'r fersiwn drafft o'r strategaeth ar gyfer yr ymgynghoriad cyhoeddus.

Mae'r rhain yn cynnwys angen i roi sylw penodol i ddefnydd iaith pobl ifanc a cheisio cynyddu'r defnydd y tu allan i'r ysgol ac wrth ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol.

2.4 Ar sail pa dystiolaeth arall ydych chi'n gweithredu?

Mae heriau ac amcanion y strategaeth ddrafft wedi eu seilio ar ddealltwriaeth o egwyddorion cynllunio ieithyddol a'r ffactorau sydd yn effeithio ar ddefnydd iaith. Mae dealltwriaeth dda yn bodoli am yr heriau sosio-economaidd sydd yn effeithio ar y Gymraeg yn y cymunedau, ac mae'r camau gweithredu yn seiliedig ar ymwybyddiaeth y swyddogion o'r gwaith y mae'r Cyngor yn ei wneud i fynd i'r afael a'r gwahanol ffactorau a heriau.

Mae'r gwahanol feysydd gweithredu yn rhai sydd wedi eu hadnabod gan arbenigwyr ar lefel genedlaethol fel meysydd allweddol i gynnal a hybu'r iaith.

Mae gennym hefyd rhywfaint o dystiolaeth o ymgynghoriadau eraill gan y Cyngor sydd yn rhoi syniad i ni am yr heriau sydd yn bodoli o ran ceisio hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg, ac hefyd am rai o'r agweddau tuag at y Gymraeg.

Mae cwynion sydd wedi bod yn cael eu derbyn gan yr Uned Iaith a Chraffu, a sylwadau sydd wedi eu derbyn mewn ymgynghoriadau eraill gan y Cyngor (ymgynghoriad gan yr uned Cydraddoldeb, ac ymgynghoriadau Ardal Ni a Cynllun y Cyngor yn enghreifftiau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf), er enghraifft, wedi amlygu rhai agweddau negyddol tuag at yr iaith, a barn bod y Cyngor yn gwahaniaethu yn erbyn unigolion nad ydynt yn siarad Cymraeg neu unigolion sydd wedi symud i'r ardal.

Drwy greu strategaeth gynhwysol, sydd yn ceisio sicrhau cyfle i bob aelod o'r gymdeithas gael profiad cadarnhaol o'r Gymraeg, rydym yn gobeithio gallu mynd i'r afael a rhai o'r agweddau yma.

2.5 Oes yna unrhyw fylchau yn y dystiolaeth sydd angen ei gasglu?

Mae'n debyg y bydd canlyniadau'r ymgynghori yn dangos i ni os oes bylchau amlwg yn y sylfaen tystiolaeth.

Byddwn yn ceisio sicrhau bod safbwyntiau a lleisiau gwahanol yn cael eu cynrychioli yn yr ymgynghori, ac os byddwn yn gweld bod grwpiau penodol yn cael eu tangynrychioli (megis llais pobl ifanc) byddwn yn ystyried ffyrdd o gasglu barn bellach ganddynt.

Mae sawl un o'r cynlluniau newydd sydd wedi cael eu hadnabod fel rhai sydd yn cyfrannu at amcanion y strategaeth yn gynlluniau sydd wedi eu cynnig yn y fersiwn ddiweddaraf o Gynllun y Cyngor, ond gan nad oes asesiadau effaith unigol wedi eu cynnal ar y prosiectau hynny eto, mae bwch yn bodoli o ran ein asesiad ni. Byddwn yn gobeithio casglu gwybodaeth bellach am y prosiectau yma er mwyn llenwi'r bwch ac adnabod unrhyw gyfleoedd i wella effaith cadarnhaol y gwaith wrth i ni lunio'r strategaeth derfynol dros yr haf.

Does dim modd i ni roi ystadegau/tystiolaeth meintiol i gefnogi ein safbwyntiau ar hyn o bryd gan nad ydi dadansoddiad llawn y cyfrifiad wedi ei wneud, ond byddwn yn gobeithio ychwanegu at ein Sylfaen data wrth i fwy o waith cymharu setiau data fod yn bosib dros y misoedd nesaf.

..

3) Adnabod yr Effaith

3.1 Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r effaith fydd unrhyw newidiadau'n ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb isod. Beth yw'r effaith fydd y polisi/gwasanaeth newydd neu'r newidiadau arfaethedig yn ei gael ar bobl hefo'r nodweddion hyn? Mae hefyd angen ystyried yr effaith ar anfantais economaidd-gymdeithasol ac ar y Gymraeg.

Nodweddion	Sut fath o effaith? *	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Hil (gan gynnwys cenedligrwydd)	Positif / negyddol/ dim	<p>Er nad yw iaith yn nodwedd cydraddoldeb warchoddedig, mae hyn yn aml yn cael ei gysylltu yn uniongyrchol gyda'r agwedd hil.</p> <p>Mae gwybodaeth sydd yn cael ei gasglu o arolygon ac ymgynghoriadau cyhoeddus gan y yn dangos bod rhai agweddau negyddol yn bodoli am bolisi iaith y Cyngor a'i ymdrechion i hybu'r Gymraeg, a bod rhagdybiaeth fod yr ymdrechion hynny yn gwahaniaethu yn erbyn pobl o hil gwahanol neu o leiafrifoedd ethnig (h.y. pobl sydd ddim yn drigolion "brodorol"). Cafodd yr agweddau hyn eu gweld yn yr adborth sydd wedi ei dderbyn yn ddiweddar gan gyd-swyddogion, er enghraifft yn sgil ymgynghori cyhoeddus gan yr Uned Gydraddoldeb, ymgysylltu gan dim y we ar ddefnydd y cyhoedd o'r wefan, a sylwadau o ymgynghoriadau Llesiant a Chynllun y Cyngor.</p> <p>Mae posib y byddwn ni'n gweld yr un agweddau wrth ymgynghori ar y strategaeth hon.</p>

		<p>Yn y gorffennol, mae rhai aelodau'r cyhoedd wedi cyhuddo'r Cyngor o wastraffu arian wrth hybu'r Gymraeg, gan nodi fod hynny yn dangos ffafriaeth i'r Cymry Cymraeg ac yn cael effaith negyddol ar fewnfudwyr a rhai nad ydynt yn siarad Cymraeg.</p> <p>Yn yr un modd, gallai rhai deimlo bod y strategaeth yn trin ieithoedd eraill yn llai ffafriol, ac o ganlyniad yn gwahaniaethu yn erbyn trigolion o leiafrifoedd ethnig (sydd o bosib yn siarad ieithoedd eraill heblaw y Gymraeg a'r Saesneg) gan nad yw'n edrych ar gyfleoedd i hyrwyddo ieithoedd eraill.</p> <p>Gan fod y strategaeth yn cael ei llunio fel rhan o ofynion statudol Mesur y Gymraeg 2011, ni fwriedir iddo ddelio gydag/cyfarch anghenion y boblogaeth o ran ieithoedd eraill.</p> <p>Mae nifer o amcanion y strategaeth, serch hynny, yn ceisio mynd i'r afael a'r angen i gynyddu cyfleoedd i bobl o bob cefndir ddysgu'r Gymraeg, ac i sicrhau bod rhieni yn cael y gefnogaeth briodol i gyflwyno'r Gymraeg i'w plant ac i gefnogi eu plant drwy addysg cyfrwng Cymraeg. Mae amcanion y strategaeth felly yn ceisio sicrhau bod y Gymraeg ar gael i bawb.</p> <p>Mae'r Cyngor hefyd yn cyfarch gofynion ieithoedd eraill drwy ei gyfrifoldebau Cydraddoldeb, ac wedi ymrwymo i gynnig darpariaeth lle bo'r angen er enghraifft anghenion cyfieithu mewn cyfarfodydd llesiant. Caiff hyn ei danlinellu yn y Polisi Cydraddoldeb a Chynhwysiant.</p>
<p>Anabledd</p>	<p>Positif / negyddol / dim</p>	<p>Nid ydym yn ystyried bod unrhyw beth yng nghynnwys y strategaeth fyddai yn arwain at effaith negyddol ar bobl anabl.</p> <p>Gwnaed sylwadau am gynhyrchu deunyddiau dwyieithog a hygyrchedd gwasanaethau yn gyffredinol wrth ymgynghori efo'r grŵp Cydraddoldeb Craidd ar y Polisi Iaith newydd yn ystod 2022, ac felly mae rhywfaint o'r gwaith sydd wedi ei adnabod dan yr adran Iaith Gwaith a Gwasanaeth yn ceisio ymateb i'r angen i symleiddio'r iaith sydd yn cael ei ddefnyddio wrth gyfathrebu efo'r cyhoedd.</p> <p>Un o'r problemau a godwyd (mwy o fanylion wedi eu cynnwys yn asesiad effaith y Polisi) oedd bod effaith negyddol posib ar bobl gydag anawsterau deallusol os nad yw'r Cyngor yn cynhyrchu deunyddiau sydd yn dilyn egwyddorion Cymraeg Clir. Mynegwyd y farn bod y Cyngor yn defnyddio iaith rhy ffurfiol, jargonistaidd, a bod angen gweithio ar gynhyrchu deunyddiau fwy syml ac eglur.</p> <p>Gan fod gwaith y Cyngor dan Fframwaith Mwy na Geiriau Llywodraeth Cymru hefyd yn cyfrannu at amcanion y Strategaeth, mae effaith gadarnhaol wedi ei adnabod ar grwpiau o bobl anabl hefyd, gan fod gwasanaethau cymdeithas a gofal y Cyngor yn dilyn yr egwyddor o gynnig rhagweithiol. Mae'r Cyngor yn cydnabod y ffaith bod cynnig gwasanaethau yn iaith gyntaf unigolion yn gallu bod yn allweddol mewn achos o salwch neu anabledd, bod unigolion yn gallu mynegi eu hunain yn well yn eu hiaith eu hunain, ac felly ei fod yn rhan allweddol o gynnig gofal a gwasanaeth o safon. Mae fforwm Mwy na Geiriau mewnol wedi ei sefydlu fydd yn edrych ar gyfleoedd i ehangu'r effaith gadarnhaol.</p>

Rhyw	Positif / negyddol / dim	Dim effaith wedi ei adnabod ar hyn o bryd
Oedran	Positif / negyddol / dim	<p>Bydd angen dadansoddiad manylach o ganlyniadau cyfrifiad 2021 dros y misoedd nesaf i ddeall y newidiadau sydd wedi digwydd o ran defnydd iaith mewn gwahanol grwpiau oedran, ond mae'r Strategaeth yn anelu i fod yn un gynhwysol ac i sicrhau bod cyfleoedd yn cael eu cynnig i bobl o bo oed ddefnyddio'r Gymraeg ac draws y sir.</p> <p>Mae defnydd iaith ymysg pobl ifanc yn broblem benodol sydd wedi ei hadnabod ac felly mae sylw penodol yn cael ei roi o fewn y strategaeth i geisio mynd i'r afael a'r heriau ac i gael effaith gadarnhaol ar ddefnydd iaith yn y dyfodol. Mae hyn yn cynnwys ymyraethau ym myd addysg a cheisio edrych ar y cyfleoedd anffurfiol a chymunedol sydd yna i bobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg.</p> <p>Fel rhan o waith y Cyngor a gwaith y strategaeth, byddwn hefyd yn edrych ar geisio deall arferion pobl ifanc a cheisio cael gwell dealltwriaeth o'r ffactorau sydd yn dylanwadu ar eu dewisiadau a'u defnydd ieithyddol er mwyn gallu cynllunio ymyraethau fydd yn cael effaith gadarnhaol yn y dyfodol.</p>
Cyfeiriadedd rhywiol	Positif / negyddol / dim	Dim effaith ychwanegol wedi ei adnabod ar hyn o bryd
Crefydd neu gred (neu ddiffyg cred)	Positif / negyddol / dim	Dim effaith ychwanegol wedi ei adnabod ar hyn o bryd
Ailbennu rhywedd	Positif / negyddol / dim	Dim effaith ychwanegol wedi ei adnabod ar hyn o bryd
Beichiogrwydd a mamolaeth	Positif / negyddol / dim	Dim effaith negyddol wedi ei adnabod ar hyn o bryd. Mae sylw penodol yn cael ei roi yn y strategaeth i ddatblygu defnydd o'r Gymraeg yn y blynyddoedd cynnar. Bydd hyn yn cynnwys ceisio dylanwadu ar rieni, cyn i blant gyrraedd oed ysgol, rhannu gwybodaeth gyda rhieni beichiog am fanteision amlieithrwydd, a sicrhau cyfleoedd i gyflwyno'r Gymraeg i'r teulu yn ystod misoedd cyntaf bywyd. Mae bwriad penodol felly i gael effaith gadarnhaol.
Priodas a phartneriaeth sifil	Positif / negyddol / dim	Dim effaith ychwanegol wedi ei adnabod ar hyn o bryd
Yr iaith Gymraeg	Positif / negyddol / dim	Holl fwriad y strategaeth yw canfod cyfleoedd i gael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg ac i annog mwy o ddefnydd o'r iaith ymysg trigolion y sir.

Anfantais Economaidd-Gymdeithasol	Positif / negyddol / dim	<p>Codwyd nifer o bwyntiau yn y Grŵp Craidd Cydraddoldeb wrth ymgynghori ar y Polisi Iaith y llynedd am hygyrchedd gwasanaethau a gwybodaeth gan y Cyngor yn fwy cyffredinol. Nodwyd bod effaith bosib i rai grwpiau o ran mynediad i wasanaethau wrth i fwy o wasanaethau fynd ar-lein.</p> <p>Bydd rhan o waith y strategaeth yn edrych yn benodol ar ddefnydd iaith y cyhoedd ar-lein ac i geisio deall y gwahaniaethau rhwng eu defnydd iaith wyneb yn wyneb ac ar-lein.</p> <p>Rydym hefyd wedi tynnu sylw yn y strategaeth at y broblem bod rhai pobl o bosib yn cael eu hamddifadu o gyfleoedd i ddefnyddio a gweld y Gymraeg yn eu cartrefi oherwydd cost adnoddau, ac yn nodi y byddwn yn ystyried sut i fynd i'r afael a'r broblem yma.</p>
--	---------------------------------	---

* I'w ddileu yn ôl yr angen

3.2 Mae'n ddyletswydd ar y Cyngor dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 i gyfrannu'n bositif i gymdeithas decach trwy hybu cydraddoldeb a pherthynas dda yn ei weithgareddau ym meysydd oedran, rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd, hil, trawsrywedd, anabledd a beichiogrwydd a mamolaeth. Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r ffordd mae unrhyw newid yn effeithio'r dyletswyddau yma.

Dyletswyddau Cyffredinol y Ddeddf Cydraddoldeb	A yw'n cael effaith?*	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Cael gwared â cham-wahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth	Ydi / nac ydi / posib	Ni ystyrir bod unrhyw gam-wahaniaethu anghyfreithlon oherwydd bod y strategaeth yn cael ei datblygu dan ofyn statudol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 sydd yn nodi'r angen i'r Cyngor ddarparu gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg, ac hefyd i greu strategaeth sydd yn amlinellu bwriadau i hybu'r Gymraeg o fewn y sir.
Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	Ydi / nac ydi / posib	Credwn bod y camau gweithredu sydd yn cael eu hamlinellu yn y strategaeth yn cyd-fynd gyda'r gofynion hynny ac yn ceisio sicrhau cyfleoedd cyfartal i bobl o bob oed a chefnidir ddefnyddio'r Gymraeg.
Meithrin perthnasau da	Ydi / nac ydi / posib	<p>Bydd yn bwysig ein bod yn cyfathrebu ein bwriadau o ran y strategaeth yn glir er mwyn meithrin perthnasau da a sicrhau bod y trigolion yn deall pam ein bod yn gweithredu.</p> <p>Mae rhan o'r strategaeth hefyd yn rhoi sylw i'r angen i godi ymwybyddiaeth pobl at fanteision dwyieithrwydd a phwysigrwydd cynnig gwasanaethau Cymraeg. Rydym yn</p>

		<p>gobeithio y bydd hyn yn magu ewyllys da ac agweddau cadarnhaol tuag at ein gwaith ac at yr iaith yn fwy cyffredinol.</p> <p>Bydd magu perthynas gydweithio dda gyda phartneriaid a sefydliadau eraill hefyd yn allweddol er mwyn gweithredu'r strategaeth yn llwyddiannus.</p> <p>Rydym wedi creu Fforwm iaith Sirol, sydd yn dod a chynrychiolwyr o wahanol sefydliadau a grwpiau cymunedol at ei gilydd, er mwyn hwyluso'r gwaith o feithrin perthynas dda (efo partneriaid a'r cyhoedd).</p>
--	--	--

* I'w ddileu yn ôl yr angen

3.3 Sut mae eich cynnig yn sicrhau eich bod yn gweithio yn unol â gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), i sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac y manteisir ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg (y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog) a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu'r iaith yn y gymuned?

Mae'r Strategaeth wedi ei ysgrifennu i adlewyrchu gofynion statudol Safonau'r Gymraeg ac ymrwymiad y Cyngor i hyrwyddo'r Gymraeg yn y sir.

3.4 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer er mwyn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, ac i leihau neu atal unrhyw effeithiau andwyol y gallai'r polisi/ymarfer ei gael ar yr iaith Gymraeg?

Dim ar hyn o bryd. Bydd y strategaeth yn cael ei chyflwyno ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus a byddwn yn ystyried unrhyw newidiadau i gryfhau'r cynnwys a'r cynlluniau yn sgil yr ymgynghoriad hwnnw.

3.5 Sut mae'r cynnig yn dangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i fynd i'r afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol? (Sylwch fod hyn yn ymwneud â chau bylchau anghydraddoldeb yn hytrach na gwella canlyniadau i bawb yn unig).

Mae'r strategaeth yn ceisio mynd i'r afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol drwy geisio sicrhau bod pawb drwy'r sir yn cael cyfleoedd digonol i ddefnyddio eu Cymraeg.

Rydym wedi nodi yn y strategaeth bod y sefyllfa ariannol (o ran cyllideb gweithredu y Cyngor) a'r argyfwng costau byw yn gall effeithio ar allu pobl i gael mynediad i adnoddau a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Er nad oes cynlluniau penodol wedi eu hadnabod ar hyn o bryd i fynd i'r afael a hyn, mae'n fater y bydd angen i ni ei ystyried wrth adolygu a llunio rhaglenni gwaith blynyddol y Strategaeth.

3.6 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol, yn unol â'r Ddeddf Economaidd-Gymdeithasol?

Yn dilyn derbyn holl ganlyniadau'r cyfrifiad byddwn maes o law yn edrych a oes angen cefnogaeth benodol i rai cymunedau neu drigolion sydd yn dioddef o anfantais economaidd-gymdeithasol gyda chynyddu defnydd o'r Gymraeg.

Fel y nodir uchod, bydd angen i ni ystyried a oes angen gweithredu cynlluniau penodol yn ystod oes y strategaeth fydd yn ceisio sicrhau nad oes unrhyw un yn colli allan ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg oherwydd rhwystrau economaidd-gymdeithasol.

4) Dadansoddi'r canlyniadau

4.1 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, bositif ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Effaith positif ar yr iaith Gymraeg.

4.2 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, negyddol ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Na
Mae'r strategaeth yn adlewyrchu gofyn statudol a'r angen i ymateb i anghenion ieithyddol y cyhoedd ar draws y sir.

4.3 Beth ddylid ei wneud?

Dewiswch un o'r canlynol:

Parhau gyda'r polisi / gwasanaeth gan ei fod yn gadarn	x
Addasu'r polisi i ddileu unrhyw rwystrau	
Atal a dileu'r polisi gan fod yr effeithiau niweidiol yn rhy fawr	
Parhau a'r polisi oherwydd gellir cyfiawnhau unrhyw effaith niweidiol	
Dim camau pellach ar hyn o bryd, mae'n gynamserol i benderfynu, neu does dim digon o dystiolaeth	

4.4 Os yn parhau hefo'r cynllun, pa gamau fyddwch chi'n cymryd i leihau neu liniaru unrhyw effeithiau negyddol?

--

4.5 Os nad ydych yn gweithredu ymhellach i ddileu neu leihau effeithiau negyddol, esboniwch pam yma.

Bydd hyn yn cael ei ystyried yn bellach wedi derbyn canlyniadau'r ymgynghoriad.

5) Monitro

5.1 Pa gamau fyddwch chi'n gymryd i fonitro effaith ac effeithiolrwydd y polisi neu wasanaeth (cynllun gweithredu)?

Byddwn yn ailymweld efo'r asesiad effaith yn dilyn y cyfnod ymgynghori ac wedi i ni fod a chanlyniadau'r ymgynghori a chynigion am newidiadau i'r Pwyllgor Iaith.

Bydd cynllun gweithredu/rhaglen waith yn cael ei chreu i gyd-fynd efo'r strategaeth derfynol, a bydd trefniadau monitro yn cael eu sefydlu fydd yn cynnwys adrodd ar elfennau drwy drefniadau Herio Perfformiad, adroddiadau adrannol i'r Pwyllgor Iaith ac adroddiad blynyddol i'r Cabinet.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod: 28ain Mawrth 2023
Aelod Cabinet: Y Cyngorydd Nia Jeffreys
Swyddog Cyswllt: Anwen Davies, Rheolwr Rhanbarthol ARFOR
Sioned Eirian Williams, Pennaeth Economi a Chymuned
Rhif Ffôn Cyswllt: Anwen Davies 32393
Teitl yr Eitem: **ECONOMI CYLCHOL GWYNEDD**

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Cytuno i Gyngor Gwynedd arwain ar gais grant a rhaglen i ddatblygu cynlluniau blaengar yn y maes gwaith economi cylchol.

Awdurdodi'r Pennaeth Economi a Chymuned a'r Pennaeth Cyllid i dderbyn cynnig grant Economi Gylchol gan Llywodraeth Cymru a sefydlu trefniadau priodol ar gyfer cyflawni'r rhaglen yng Ngwynedd.

Cytuno i gytundebau partneriaethol cael ei rhoi mewn lle i bob partner sy'n amlinellu gweithdrefnau i'r prosiectau unigol.

2. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

Mae Llywodraeth Cymru wedi gwahodd Awdurdodau Lleol i gyflwyno ceisiadau am arian grant o'i Gronfa Economi Cylchol. Mae gwahanol wasanaethau'r Cyngor wedi cydweithio ar gais i ariannu pecyn o gynlluniau blaengar yn y maes economi cylchol.

Mae angen cymeradwyaeth y Cabinet i dderbyn grant gan Llywodraeth Cymru i ariannu'r ymyraethau hyn, sy'n ymrwymiad o £5,725,687.73

Gwariant 2023/2024 (Cyfalaf a Refeniw)	£3,470,980.03
Gwariant 2024/2025 (Cyfalaf a Refeniw)	£2,254,707.70

3 CYFLWYNIAD

3.1 Mae'r Economi Cylchol yn flaenoriaeth gan Llywodraeth Cymru o ran y gwaith ailddefnyddio/ail-greu/ail-pwrpasu. Prif flaenoriaethau strategol Llywodraeth Cymru yn y maes yw:

- Cynyddu effeithlonrwydd adnoddau a gweithgarwch economaidd sy'n gysylltiedig â'r economi gylchol yng Nghymru.
- Lleihad yn y gwastraff a gynhyrchir a/neu symud i fyny'r Hierarchaeth Wastraff, yn enwedig o ran cynyddu ailddefnyddio ac atgyweirio;
- Cynnydd pellach mewn cyfraddau ailgylchu – gan gynnwys ar gyfer eiddo annomestig;
- Gostyngiadau mewn allyriadau sy'n ymwneud â'r economi gylchol, gan gynnwys datgarboneiddio seilwaith a gweithrediadau gwastraff a'u gwydnwch hinsawdd;

3.2 Mae'r Adran Economi a Chymuned wedi bod yn cyd-lynu'r gwaith gyda gwahanol Adrannau'r Cyngor a phartneriaid dros y 3 blynedd diwethaf i ddatblygu'r Economi Cylchol yng Ngwynedd a pharatoi cais i'w gyflwyno i Llywodraeth Cymru i ariannu pecyn o gynlluniau. Mae'r cynlluniau am alluogi Gwynedd i arwain o fewn y maes, ac yn cynnwys:

- Ymyraethau ar gyfer agenda Tlodi Bwyd - creu hybiau bwyd; annog ymgyrchoedd ail ddefnyddio bwyd ag ailgylchu dillad ysgol i gefnogi teuluoedd bregus yng Ngwynedd
- Ymyraethau Ailddefnyddio/Ail-greu/Ail-pwrpasu - nifer o brosiectau i ddatblygu cyfleoedd economaidd o greu cyfleon i ddatblygu sgiliau yn y maes technoleg gyda gofodau Ffiws
- Creu Caffis Trwsio yn y Sir
- Parhau i ddatblygu Llyfrgell y Pethau mewn partneriaeth gyda Gwasanaeth Llyfrgelloedd y Cyngor
- Datblygu Sied Werdd i Antur Waunfawr i gynyddu ailgylchu ac ail-greu.
- Rhwydwaith o Swyddogion Economi Cylchol Cymunedol i fod yn edrych ar addysgu ysgolion; creu trefi di-blastig
- Cefnogi datblygiadau i fod yn ailgylchu offer iechyd galwedigaethol.
- Creu gofod ym Methesda i fod yn unedau busnes ar gyfer busnesau sydd yn dilyn egwyddorion o ailgylchu ac ail bwrpasu. Gofod Creu
- Creu Hwb Gwyrdd i annog trigolion i fod yn ailgylchu/ail bwrpasu yn Nyffryn Nantlle.

Mae'r prosiectau yma wedi bod yn rhan o waith Economi Cylchol dros y 3 blynedd diwethaf. Y bwriad yw dysgu o'r cynlluniau hyn ac ymestyn allan i fwy o bartneriaid a chymunedau ar sail y llwyddiant dros y blynedd nesaf. Mae gwerth nodi y bydd mwy o gyfleoedd ariannol i ddod gan Llywodraeth Cymru dros y misoedd nesaf.

3.3 Rydym wedi cyflwyno'r cais i Llywodraeth Cymru ers Mehefin 2022. Rhagwelir bydd penderfyniad ar y cais mis Mawrth. Cyfanswm gwerth y cais yw £5,725,687.73 ac mae mwy o fanylion am y gwahanol elfennau wedi ei gynnwys yn y tabl isod:

PROSIECT	DISGRIFIAD	CORFF ARWEINIOL	COST – 100% Grant	ALLBYNNAU
Gofodau Ffiws/Caffis Trwsio	Parhau gyda datblygiadau gofodau creu/arloesi a datblygu rhwydwaith o Gaffis Trwsio	Menter Môn ydi'r corff arweiniol gyda chefnogaeth gan Adran Economi	£1,723,110	<ul style="list-style-type: none"> • Creu Gofodau Ffiws • Creu Caffis Trwsio • Swyddi Rheoli Prosiect • Lleihau gwastraff i dirlenwi • Datblygu Mentergarwch mewn gofodau a chefnogi busnesau newydd
Petha/ Gofod ReMake	Parhau gyda datblygiadau Llyfrgell y Pethau yn Blaenau Ffestiniog/ Penygroes/ Bethesda. Adnabod cyfleoedd i ehangu. Creu gofod ReMake ym Mangor	Adran Economi - Gwasanaeth Llyfrgelloedd gyda Benthyc Cymru yn arwain. O ran gofod ReMake MSParc wedi cael ei adnabod i arwain gyda Benthyc Cymru.	£890,154	<ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu nifer o eitemau yn gallu cael eu benthyc • Lleihau gwastraff i tirlenwi • Creu Gofod amlbwrpas creu/ailpwrpasu • Swyddi Rheoli Prosiect • Datblygu gwasanaethau Llyfrgelloedd
Hwb Gwyrdd – Siop Griffiths	Cymryd perchnogaeth o adeilad i greu Hwb Gwyrdd i ddatblygu cynlluniau yn y maes ailgylchu/ ailpwrpasu	Siop Griffiths	£249,077	<ul style="list-style-type: none"> • Trawsnewid hen adeilad • Datblygu'r Stryd Fawr • Creu Swyddi
Yr Hen Bost, Bethesda	Datblygu gofod Stryd Fawr i ofod pwrpasol ar gyfer gwaith 'Gwyrdd' Unedau Busnes, Gofod Creu a thrwsio	Partneriaeth Ogwen	£250,000	<ul style="list-style-type: none"> • Unedau Busnes • Annog busnesau i'r Stryd Fawr • Creu Swyddi

ALTro	Prosiect i ail ddefnyddio offer iechyd Galwedigaethol	BIC Innovation, Antur Waunfawr a Byw Bywyd a phartneriaethau eraill	£350,921	<ul style="list-style-type: none"> • Creu Swyddi pwrpasol i ddatblygu'r cynllun ymhellach • Cynnig offer iechyd galwedigaethol i bobl Gwynedd • Lleihau gwastraff i dirlenwi
Sied Werdd Antur Waunfawr	Prosiect i ddatblygu gofod Gwyrdd newydd yn Warws Werdd. Cyfle i neud mwy o waith ailgylchu/ ailpwrpasu	Antur Waunfawr	£150,100	<ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu eitemau a all gael ei aildefnyddio/ ail-greu • Lleihau gwastraff i dirlenwi
DOLAN	Prosiect i greu 3 swydd Economi Cylchol yn Blaenau Ffestiniog/ Penygroes/ Bethesda. Plethu gyda Llyfrgell y Pethau	Partneriaeth Ogwen Siop Griffiths Antur Stiniog	£290,308	<ul style="list-style-type: none"> • 3 Trefi Di Blastig • Ymgyrchoedd penodol Economi Cylchol
Ar y Lôn	Prosiect i fynd a MSParc i ardaloedd Gwynedd mynd a Thechnoleg a Gwyddoniaeth i ardaloedd gwledig - Pwllheli i baratoi am yr Eisteddfod Blaenau Ffestiniog; Penygroes	MSParc	£124,300	<ul style="list-style-type: none"> • Gofod Pop Up 6 mis • Nifer yn Dysgu am Dechnoleg a Gwyddoniaeth
Pantri Bwyd	Cynllun i ddatblygu a chefnogi Hybiau Bwyd yng Ngwynedd i ymateb i'r gwaith o gefnogi teuluoedd a chymunedau bregus.	Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd	£1,095,889	<ul style="list-style-type: none"> • Creu a datblygu hybiau bwyd • Ymateb i heriau tldi bwyd yng Ngwynedd • Lleihau gwastraff bwyd
Rheolaethol	<ul style="list-style-type: none"> • Monitro a Gwerthuso • Swyddog Prosiect yn Economi a 	Adran Economi i arwain a'r gwaith monitro a	£682,828	5 Swydd Cydlynu/Rheoli Prosiect

	<ul style="list-style-type: none"> • Swyddog Prosiect Economi Cylchol yn Adran Priffyrdd a YGC i Gymunedau Glan a Thaclus • Swyddogion newid Ymddygiad a Rheolwr Prosiect i Adran Amgylchedd • Gwaith Marchnata i'r cynllun yn drawsadrannol • Gwaith astudiaeth achos ar weledigaeth canolfannau ailgylchu 	gwerthuso a chydlynu hawliadau i Lywodraeth Cymru Swyddog i Adran Priffyrdd i gyd fynd hefo gwaith Cymunedau Glan a Thaclus a swyddogion i Adran Amgylchedd i gefnogi gyda chreu'r weledigaeth newydd i'r Gwasanaeth Gwastraff ag Ailgylchu		Ymgyrch Marchnata i Wynedd Cefnogi'r weledigaeth i gynyddu targedau ailgylchu yn y Sir.
--	---	---	--	---

3.4 Mae'r Rhaglen yn cyfrannu tuag at flaenoriaeth Cynllun y Cyngor fel a ganlyn:

Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur

Hyrwyddo economi gylchol er mwyn lleihau nifer yr eitemau sy'n cael eu gwaredu a lleihau allyriadau carbon yn y gadwyn gyflenwi o brynu nwyddau newydd

Rhaglen Cefnogi Pobl

Cyfrannu tuag at yr agenda tlodi bwyd sy'n rhan o ymateb y Cyngor i'r argyfwng costau byw. Mae'r gweithgarwch yn y cais hefyd yn cyfrannu tuag at y Fframwaith Gwydnwch Cymunedol drwy adeiladu ar y ddarpariaeth tyfu, paratoi, coginio bwyd, hybiau cynnyrch lleol sydd yn yr Hybiau Cefnogi Pobl.

Economi a Chymuned

Cyfrannu tuag at y gwaith ehangach o gefnogi busnesau i ffynnu;

- Annog mentrau lleoli ddatblygu a chreu a chynnal swyddi
- Hybu Canol Trefi

Amgylchedd

Mae'r cais yma yn cefnogi ymgyrch i gynyddu targedau ailgylchu ag i hyrwyddo egwyddorion a gwaith yr economi cylchol yn ehangach.

Mae'r cais yn cynnwys adnoddau ar gyfer penodi Swyddogion i gydlynu gweithgareddau ac i sicrhau ein bod yn cyflawni yn unol â gofynion, telerau ac amodau'r grant. Bydd gwaith yn digwydd i greu strwythur mewnol i sicrhau fod yr holl weithgareddau ar draws adrannau yn cael ei gydlynu a bod nhw yn cael eu bwydo i mewn i'r Cynllun Newid Hinsawdd.

Bydd allbynnau'r rhaglen yn cyfrannu tuag at ddata a thargedau aildefnyddio statudol i Adran Amgylchedd.

4 RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

Mae hwn yn gyfle i Gyngor Gwynedd fod yn flaengar yn y maes Economi Gylchol. Hefyd, yn gyfle i ddatblygu prosiectau sydd am ddatblygu a chyfnerthu cymunedau Gwynedd. Drwy fod yn arloesol yn eu hymatebion i heriau cymunedol o ran darparu cyfleoedd a gwasanaethau i drigolion y Sir e.e. cyfleoedd hyfforddiant; cyfleoedd mentergarwch; datblygu sgiliau; cyfleoedd busnesau newydd; creu a gwarchod swyddi; datblygu a chryfhau'r gadwyn cyflenwi ag ymateb i heriau trechi dlodi o fewn ein cymunedau.

5 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Disgwylir cymeradwyaeth gan Lywodraeth Cymru ym mis Mawrth 2023.

Gweithredu trefniadau rheolaethol a chomisiynu partneriaid (Mawrth 2023 ymlaen) gyda'r holl weithgarwch i gychwyn o fis Ebrill 2023 ymlaen hyd ddiwedd Mawrth 2025.

6 UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

sylwadau'r Swyddogion Statudol

Prif Swyddog Cyllid

"Nid oes gennyf wrthwynebiad i'r penderfyniad a geisir. Fel mae'r adroddiad yn egluro, bydd y grant arfaethedig yn rhoi cyfle i Gyngor Gwynedd gefnogi ystod o fentrau cymdeithasol. Gallaf gadarnhau bydd swyddogion Cyllid yn cefnogi'r Adran Economi a Chymuned wrth weinyddu unrhyw arian grant byddwn yn ei dderbyn o'r Gronfa Economi Cylchol."

Swyddog Monitro

"Bydd yn bwysig fod trefniadau ar gyfer cytundebau ariannu mewn unwaith y bydd y pwynt yna wedi ei gyrraedd."

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod y Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	28ain o Fawrth, 2023
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Dyfrig Siencyn
Swyddog cyswllt:	Sian Jones, Rheolwr Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau Gareth Jones, Pennaeth Cynorthwyol Amgylchedd
Manylion cyswllt:	sianjones@gwynedd.llyw.cymru garethjones3@gwynedd.llyw.cymru
Teitl yr Eitem:	Ymateb Cyngor Gwynedd i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru i sefydlu cynllun trwyddedu statudol yng Nghymru ar gyfer llety gwyliau

1 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Cefnogaeth i ymateb Cyngor Gwynedd i ymgynghoriad Croeso Cymru ar sefydlu cynllun trwyddedu statudol yng Nghymru ar gyfer llety gwyliau.

2 Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

2.1 Ar 16 Rhagfyr 2022 cyhoeddoedd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad ar sefydlu cynllun trwyddedu statudol i ddarparwyr llety ymwelwyr yng Nghymru a bod angen ymateb erbyn 17 Mawrth 2023.

Mae'r ymgynghoriad yn ceisio adborth ar yr opsiynau posibl ar gyfer cyflwyno cynllun trwyddedu statudol ar gyfer pob math o lety ymwelwyr, gan gynnwys llety gosod tymor byr, a fyddai'n ei gwneud yn ofynnol cael trwydded gyda'r nod o godi safonau yn y diwydiant Twristiaeth. Ceisir barn ar ffurf, natur a gweithredu'r cynllun yn ogystal a gofynion creu cyfundrefn trwyddedu statudol yma yng Nghymru.

Bu trafodaeth Rhyngadrannol cyn llunio'r adborth i'r 27 cwestiwn sydd yn rhan o'r holiadur canfod barn Croeso Cymru. Ceisir cefnogaeth y Cabinet i safbwynt Cyngor Gwynedd sydd wedi ei ddatgan drwy'r ymatebion yn yr holiadur.

3. CEFNDIR

- 3.1 Mae'r economi ymweld yn newid yn gyflym, ac mae rôl llety ymwelwyr yn gysylltiedig â heriau mawr i gymunedau ledled Cymru. Ym mis Gorffennaf 2022 ymrwymodd Llywodraeth Cymru i sefydlu cynllun trwyddedu statudol ar gyfer llety gwyliau fel rhan o becyn o fesurau i fynd i'r afael â'r effaith negyddol y gall ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr ei chael ar argaeledd a fforddiadwyedd tai i bobl leol yn ein cymunedau. Gallai'r system drwyddedu statudol arfaethedig gael ei defnyddio i hwyluso'r broses o gasglu'r ardoll a helpu i sicrhau bod data cywir ar bob darparwr llety ymwelwyr fel y gellir codi'r arddoll mewn ffordd deg. Mae Croeso Cymru eisoes yn gweithredu cynllun graddio ansawdd ddi dal gwirfoddol ar gyfer llety ymwelwyr.
- 3.2 Yn ystod y flwyddyn diwethaf, mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid ac wedi bod yn ystyried sut y gallai cynllun o'r fath weithio yng Nghymru. Cododd rhanddeiliaid a gymerodd ran yn yr ymarfer cwmpasu cychwynnol a'r ymchwil ar gyfer y cynnig hwn bryderon nad yw rhannau penodol o'r sector yn bodloni nac yn cydymffurfio â'u rhwymedigaethau statudol.
- 3.3 Bwriedir i gynllun trwyddedu statudol gynnig ffordd o fynd i'r afael â hyn drwy ei gwneud yn ofynnol i bob darparwr roi tystiolaeth ei fod wedi bodloni gofynion penodol er mwyn gweithredu, megis cael yr yswiriant cywir ar gyfer darparwyr llety, cadarnhad o ganiatâd cynllunio i ganiatáu i'r safle gael ei osod, tystiolaeth o asesiad risg tân, tystysgrif diogelwch nwy, a phrawf o ddiogelwch trydanol, i rhestru ychydig o enghreifftiau.
- 3.4 Bydd y cynllun hwn yn sicrhau bod safon gyson (o ran cyflwyno tystiolaeth ynglŷn â'r gofynion hynny) y bydd yn rhaid i bob weithredwr ei chyrraedd.
- 3.5 Byddai cynllun trwyddedu statudol hefyd yn rhoi gwell data a chofrestr gynhwysfawr i Lywodraeth Cymru a'r awdurdodau perthnasol, nad ydynt ar gael ar hyn o bryd. Bydd dealltwriaeth o raddfa a natur y sector yn adnodd pwysig yn y ffordd y caiff polisiâu a gwasanaethau eu defnyddio a'u datblygu, naill ai'n lleol neu'n genedlaethol.
- 3.6 Cynigir y dylid cynnwys pob math o lety ymwelwyr o dan y cynllun hwn a bydd camau gorfodi yn cynnwys arolygiadau, yn bennaf archwilio'r ddogfennaeth a'r dystiolaeth wreiddiol er mwyn sicrhau eu bod yn ddilys ac yn gywir. Argymhellir bod y gofrestr o ddarparwyr trwyddedig yn un cyhoeddus ac ar gael i ddarpar ymwelwyr er mwyn cadarnhau cydymffurfiaeth eiddo y maent yn dymuno aros ynddo.
- 3.7 Bu i Wasanaeth Polisi Cynllunio'r Cyngor gyflwyno adroddiad a gwaith ymchwil tai gwyliau i'r Cabinet ar y 15 o Ragfyr 2020. Un o argymhellion y papur hynny oedd y dylai Llywodraeth Cymru ystyried cyflwyno system o drwyddedu statudol ar lety gwyliau er mwyn sicrhau gwell rheolaeth ar y rhannau o'r sector na gaiff ei reoli o dan y trefniadau presennol.
- 3.8 Mae'r ymgynghoriad yn gofyn am farn ar fwriad Llywodraeth Cymru i sefydlu cynllun trwyddedu statudol i ddarparwyr llety ymwelwyr yng Nghymru.
- 3.9 Er bod y Cyngor yn cefnogi'r egwyddor o ddatblygu cynllun cofrestru gorfodol ar gyfer llety gwyliau, dylid nodi bod rhai o fewn y sector yn lleisio pryderon ynghylch creu prosesau ychwanegol i fusnesau twristiaeth sydd eisoes yn wynebu heriau wrth ail-

adeiladu busnes yn sgil Brexit, Covid a heriau costau byw. Byddai angen i unrhyw brosesau a threfniadau cofrestru newydd fod mor syml a phosib.

Ymateb

- 3.10 Fel rhan o'r broses ymgynghori, mae yna gyfres o 27 o gwestiynau penodol yn cael ei ofyn er mwyn hwyluso'r broses o ymateb. Gweler yr ymateb drafft sydd wedi ei baratoi i'r cwestiynau hynny yn **Atodiad 1**. Mae'r isod yn grynodedb o'r prif bwyntiau sydd yn cael ei wneud mewn yn yr ymateb drafft i'r ymgynghoriad:
- 3.11 Mae'r Cyngor yn cefnogi'r egwyddor o sefydlu cynllun trwyddedu statudol i ddarparwyr llety yng Nghymru. Bydd y gweithdrefn gorfodol yn cynnig cyfundrefn teg i bob darparwr llety. Ystyrir fod y cynllun trwyddedu yn un o ystod o fecanweithiau hanfodol sydd angen ei roi ar waith er mwyn ceisio cael rheolaeth dros y defnydd a wneir o dai fel llety gwyliau. Gan hynny, llwyr cefnogir egwyddor y bwriad ac ystyrir fod yna fanteision amlwg cysylltiedig.
- 3.12 Pwysleisir y bydd angen sicrhau fod yna hyfforddiant ac adnoddau priodol ar gael er mwyn sicrhau llwyddiant y mesur rheoli hwn. Os oes cynlluniau i drosglwyddo'r cyfrifoldebau am orfodaeth a sicrhau safonau ynghlwm a'r cynllun trwyddedu yma i Lywodraeth Leol, mae pryder sylweddol am adnoddau fyddai ei angen i gwblhau a sicrhau llwyddiant unrhyw gynllun.
- 3.13 Credir fod angen cael gweithdrefn trwyddedu orfodol mewn lle fel modd o reoleiddio'r sector. Yn bresennol mae yna ddiffyg mecanwaith rheoleiddio yn bodoli ynghyd a mecanwaith sydd yn sicrhau fod safonau disgwylidig yn cael eu cyrraedd a'u cadw (iechyd a diogelwch). Ymhellach fe fyddai gan weithdrefn drwyddedu orfodol y fantais ychwanegol o fod yn gronfa gwybodaeth (math, ansawdd a lleoliad) a fydd yn cynorthwyo i gael gwell dealltwriaeth o'r ddarpariaeth bresennol.
- 3.14 Credir y byddai gweithdrefn trwyddedu yn sicrhau fod pawb sydd yn darparu llety gwyliau yn gweithredu i'r un gofynion a chan hynny sicrhau tegwch a chysondeb.
- 3.15 Byddai angen cytuno ar y dystiolaeth sydd ei angen a'r safonau sydd angen eu cyrraedd gan y gallai hyn olygu gwaith sylweddol.
- 3.16 Pwysleisir yr angen i Lywodraeth Cymru yn genedlaethol lunio rhestr o ddarparwyr llety ymwelwyr er mwyn gwybod pwy sy'n gweithredu yn y diwydiant. Hyn yn hanfodol bwysig er mwyn cael gwell dealltwriaeth o berfformiad y sector twristiaeth yn lleol ynghyd a bod o gymorth wrth lunio strategaethau a pholisïau perthnasol yn y dyfodol gan sicrhau llwyfan effeithiol ar gyfer cyfathrebu rhwng Llywodraeth Cymru ac Awdurdodau Lleol a darparwr llety ymwelwyr yng Nghymru.
- 3.17 Oherwydd y goblygiadau ar gost mae'r Cyngor yn anghytuno gyda'r cwestiwn o brosesu yn Genedlaethol a gorfodi yn lleol trwy Awdurdodau Lleol. Does gan y Cyngor mor capasiti i weithredu yr elfen gorfodi. Bydd angen llawer iawn o adnoddau ychwanegol i gyflawni hyn yn yr enwedig yn yr ardaloedd lle mae lefel uchel o lety gwyliau fel sydd yng Ngwynedd. Mae angen sicrhau bod trefniadau trwyddedu ayb yn cael eu defnyddio yn hytrach na dyblygu ar gyfer trwyddedu gorfodol.
- 3.18 Amlygir yr ystyriaeth i dderbyn drwydded gyfyngedig ar gyfer digwyddiadau untro neu flynyddol. Pryderir y galli'r gofynion yn gysylltiedig â gosod llety gwyliau ar gyfer y math yma o ddefnydd, a thrwy hynny cyd-fynd efo'r holl anghenion cysylltiedig fod yn feichus ar gyfer cyfnod y ddarpariaeth. Cwestiynir os oes yna ymagwedd fwy hyblyg a llai beichus y gellir ei gymryd?

- 3.19 Cytunir y dylai darparwyr llety ymwelwyr ddarparu'r wybodaeth / y ddogfennaeth ac y dylai fod yn ofynnol iddynt roi tystiolaeth/cadarnhad eu bod yn cydymffurfio â'r gofynion.
- 3.20 Cytunir â'r egwyddor y dylai ddarparwyr llety ymwelwyr nad ydynt yn cydymffurfio wynebu mesurau gorfodi. Oni bai fod yna fesurau gorfodaeth briodol mewn lle, mae'r ymarferiad a'r gofynion yn ddiwerth, ond bydd hyn angen adnoddau ychwanegol sylweddol a dylid gweithredu hyn ar lefel genedlaethol.
- 3.21 Mae'r Cyngor yn cytuno gyda'r egwyddor o osod ffi safonol. Ond bod cytuno i'r egwyddor yn ddibynnol ar y ffi a fwriedir ei osod. Hynny yw os yw'r gost yn gysylltiedig â'r ffi yn gymharol fychan efallai y byddai'n haws ac yn dderbyniol gosod yr un ffi. Credir hefyd ei fod yn ddibynnol ar beth yw oblygiadau archwiliadau posib o lety ymwelwyr.
- 3.22 O ran amlyder adnewyddu argymhellir adnewyddu fod yn seiliedig ar yr amllder sydd angen adnewyddu'r dogfennau cysylltiedig a bod rhif y drwydded yn cael iw arddangos gan y darparwr lletya unrhyw platform hyrwyddo digidol trydedd parti
- 3.23 Argymhellir bod elfen o'r ffi trwyddedu neu ardoll ymwelwyr gael ei ddefnyddio i amlygu ac hyrwyddo yr Iaith Gymraeg a'r diwylliant o fewn gwahanol ardaloedd.

4. RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

- 4.1 Croesawir yr ewyllys a'r cymhelliant sydd wedi ysgogi'r Llywodraeth i gynnal yr ymgynghoriad hwn i sefydlu trefn trwyddedu statudol i ddarparwyr llety ymwelwyr yng Nghymru. Bwriedir cyflwyno adborth y Cyngor i Llywodraeth Cymru ystyried ymhellach tra yn datblygu'r strwythurau i gyflwyno trefn trwyddedu statudol i ddarparwyr llety gwyliau yng Nghymru.

5. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 5.1 Bydd ymateb Cyngor Gwynedd i'r ymgynghoriad yn cael ei gadarnhau gyda Croeso Cymru.

UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

Sylwadau'r Swyddog Monitro:

"Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb".

Sylwadau'r Pennaeth Cyllid:

"Nid yw'r penderfyniad a geisir yn creu ymrwymiad ariannol. Nid oes gennyf wrthwynebiad i gynnwys yr ymateb o safbwynt priodoldeb ariannol."

**YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU – TRWYDDEDU STATUDOL AR GYFER LLETY GWYLIAU
YNG NGHYMRU – ADBORTH ERBYN 17/3/23**

C1 Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig i sefydlu cynllun trwyddedu fel y disgrifir ar gyfer pob math o lety ymwelwyr yng Nghymru?

• Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich atebion? Pa effaith, yn gadarnhaol neu'n negyddol, y bydd y cynllun trwyddedu statudol ar gyfer pob math o lety ymwelwyr yn ei chael, yn eich barn chi?

CYTUNO: Mae'r Cyngor yn cytuno gyda'r cynnig i sefydlu cynllun trwyddedu fel y disgrifir ar gyfer pob math o lety ymwelwyr yng Nghymru. Mae angen cael gweithdrefn trwyddedu orfodol mewn lle fel modd o reoleiddio'r sector. Yn bresennol mae yna ddiffyg mecanwaith rheoleiddio yn bodoli ynghyd a mecanwaith sydd yn sicrhau fod safonau disgwylidig yn cael eu cyrraedd a'u cadw (iechyd a diogelwch).

Ymhellach fe fyddai gan weithdrefn drwyddedu orfodol y fantais ychwanegol o fod yn gronfa gwybodaeth (math, ansawdd a lleoliad) a fydd yn cynorthwyo i gael gwell dealltwriaeth o'r ddarpariaeth bresennol ynghyd ac adnabod anghenion y dyfodol (wrth lunio strategaethau a pholisïau perthnasol) Yn arf gwybodaeth hefyd i wella y cyswllt ar cyfathrebu gyda'r sector.

C2 Os ydych chi'n anghytuno â'r cynnig i sefydlu cynllun trwyddedu, a ydych chi'n cytuno â chreu cynllun cofrestru ar gyfer pob math o lety ymwelwyr yng Nghymru?

- Cytuno – os ydych chi'n cytuno â chreu cynllun cofrestru, sut y dylai'r cynllun weithredu yn eich barn chi?
- Anghytuno – nid wyf am weld cynllun trwyddedu na chynllun cofrestru
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich atebion? Pa effaith, yn gadarnhaol neu'n negyddol, y bydd y cynllun cofrestru ar gyfer pob math o lety ymwelwyr yn ei chael yn eich barn chi?

Ddim yn berthnasol, gweler yr ymateb i cwestiwn 1.

C3 Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno y bydd cyflwyno cynllun trwyddedu statudol fel y disgrifir yn sicrhau tegwch i bob darparwr llety sy'n gweithredu yng Nghymru?

• Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich atebion?

CYTUNO : Credir y byddai gweithdrefn trwyddedu yn sicrhau fod pawb sydd yn darparu llety gwyliau yn gweithredu i'r un gofynion a chan hynny sicrhau tegwch a chysondeb.

Ymhellach fe fyddai trefn trwyddedu yn hytrach na chofrestru yn sicrhau fod angen cyrraedd gofynion penodol a chyflwyno tystiolaeth i gefnogi i'w dilysrwydd i fod yn ddarparwyr llety gwyliau.

Byddai angen cytuno ar y dystiolaeth sydd ei angen a'r safonau sydd angen eu cyrraedd gan y gallai hyn olygu gwaith sylweddol.

C4 Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno bod angen i Lywodraeth Cymru lunio rhestr o ddarparwyr llety ymwelwyr yng Nghymru er mwyn gwybod pwy sy'n gweithredu yn y diwydiant?

• Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich atebion?

CYTUNO: Hanfodol bwysig er mwyn cael gwell dealltwriaeth o berfformiad y sector twristiaeth yn lleol ynghyd a bod o gymorth wrth lunio Strategaethau a Pholisïau perthnasol yn y dyfodol.

Economi Ymweld Cynaliadwy + perchnogaeth + marchnata cynnig Gwynedd.

C4A Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno bod angen i awdurdodau lleol lunio rhestr o ddarparwyr llety ymwelwyr yng Nghymru er mwyn gwybod pwy sy'n gweithredu yn y diwydiant?

- Cytuno

• Anghytuno

- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich atebion?

Anghytuno Gweler cwestiwn 4 uchod Mae Cyngor Gwynedd yn credu y dylai hon fod yn broses genedlaethol o ran cysondeb casglu data a sy'n gweithredu i safonau a goruchwyliaeth genedlaethol.

C5 Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno y bydd cyflwyno cynllun trwyddedu statudol yn sicrhau llwyfan effeithiol ar gyfer cyfathrebu rhwng Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol a darparwyr llety ymwelwyr yng Nghymru?

• Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich atebion?

CYTUNO: Yn ddibynnol ar sicrhau fod y broses gywir wedi cael ei ddilyn a bod yna adnoddau priodol ar gael. Diffyg presennol o ran cyfathrebu lleoliadau sydd heb eu graddio – byddai hyn yn caniatáu cyfathrebu a hyrwyddo'r cynnig cyfan yn deg . Byddai hefyd yn gwella argaeledd gwybodaeth i alluogi cyfathrebu amserol gyda 'r holl ddarparwyr llety . Hyn wedi amlygu fel her yn ystod cyfnod COVID.

C6 Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno y bydd cyflwyno cynllun trwyddedu statudol yn sicrhau bod mwy o hyder mewn darparwyr llety ymwelwyr a llety yng Nghymru?

• Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich atebion?

CYTUNO :Mae cael strategaeth cyfathrebu a chyfnod o godi ymwybyddiaeth yn rhan annatod o lwyddiant y darpar Gynllun Trwyddedu. Drwy godi ymwybyddiaeth gyhoeddus o amcan y Cynllun Trwyddedu mae'n debygol o sicrhau fod gan unigolion sydd yn chwilio am ddarparwyr lety gwyliau fwy o hyder fod y gofynion hanfodol (iechyd a diogelwch) yn cael eu tystiolaethu gan y llety gwyliau a chan hynny yn cadarnhau dilysrwydd a hygrededd yn y darparwyr.

Llawer o adolygiadau annibynnol heddiw ar gyfer darparwyr trwy platfformau digidol – ond gallai hwn fod yn ffordd cyson o sicrhau safonau.

C7 Rydym o'r farn y dylai cynllun statudol gael ei weithredu ar sail hybrid, gan ymdrin ag elfennau craidd megis cofrestru darparwyr a phrosesu ceisiadau ar sail genedlaethol, gyda champau gorfodi yn cael eu cymryd gan awdurdodau lleol yn ôl y gofyn .Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â hyn?

- Cytuno
- **Anghytuno.** Os ydych chi'n anghytuno, beth yw'r ffordd orau o weinyddu a gorfodi'r cynllun yn eich barn chi?
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich atebion?

ANGHYTUNO: Nid oes gan Gyngor Gwynedd y capasiti na'r staff i fedru ymgymryd a'r gofyn yma. Byddai'n afresymol disgwyl i'r Awdurdodau Lleol orfodi'r maes yma ac mae angen i hwn gael ei adnabod fel cynllun cenedlaethol sy'n plethu mewn i amcanion hyrwyddo a marchnata cynnig llety gwyliau Cymru.

Angen sicrhau fod modd cael gwybodaeth allan o gofrestr genedlaethol i lefel awdurdod lleol ynghyd a sicrhau fod modd cael gwybodaeth lleol am darpariaeth o fewn gwahanol ardaloedd.

C8 Cynigir bod yr holl lety ymwelwyr yn cael ei ystyried o fewn cwmpas cynllun statudol. Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â hyn?

• Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno

- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

I greu system teg mae angen cynnwys pob math o lety o fewn cwmpas cynllun statudol. Dylid creu mecanwaith i reoli y llety sydd ddim yn cael l'w rheoli ar hyn o bryd a ni ddylid ychwanegu baich ar y rhai sydd yn cael l'w rheoli drwy weithdrefnau megis e.e trwyddedu .Oes yna fygythiad fod hyn yn mynd i ddyblygu gweithdrefnau sydd yn bodoli eisoes. Hynny yw oes yna ofynion tebyg gan Croeso Cymru neu gan trwyddedu ar gyfer safleoedd carafanau?

Mae cyfundrefnau mewn lle ar gyfer llety gwyliau amrywiol e.e trwyddedu ar gyfer meysydd carafanau a deddfwriaeth berthnasol, graddio llety gwyliau 'gwirfoddol' Croeso Cymru / AA ayb.

Dylid datblygu system sydd yn caniatáu derbyn cyfundrefnau rheoli presennol rhai mathau o lety e.e carafanau a bod yr elfen hynny yn haen or system rheolaeth / cofnodi tystiolaeth ehangach.

C9 A allwch chi nodi unrhyw fath o lety ymwelwyr y dylid ei eithrio rhag bod yn rhan o gynllun statudol a beth yw'r rhesymau dros eich ateb (e.e. llety a ddefnyddir at ddibenion addysg neu grwpiau agored i niwed yn unig)?

SYLW :Mae angen ystyried trefniadau ar gyfer meysydd llety gwyliau sydd eisoes o dan oruchwyliaeth e.e. wedi' trwyddedu fel nad oes dyblygu.

C10 Rydym yn cynnig y dylai fod yn ofynnol i bwy bynnag sy'n gyfrifol am osod y llety at ddibenion gwyliau mewn safleoedd carafanau a/neu feysydd gweryslla (h.y. perchennog y parc neu'r perchennog unigol) gael trwydded. Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig hwn?

Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

CYTUNO :Pwysig fod y sawl sydd yn gyfrifol am y trefniadau gosod yn sicrhau fod y safonau hanfodol yn cael ei gyrraedd. Grym a chyfrifoldeb yn eu dwylo hwy.

Mae angen sicrhau bod trefniadau trwyddedu ayb yn cael eu defnyddio yn hytrach na dyblygu ar gyfer trwyddedu gorfodol.

C10A Oes gennych unrhyw sylwadau neu awgrymiadau eraill ynglŷn â chynllun statudol a'r sector carafanau a gweryslla?

Dim i'w nodi.

C11 Rydym yn cynnig y dylai trwydded fod yn ofynnol hyd yn oed os mai'n anaml y mae'r llety ymwelwyr yn gweithredu (gan gynnwys am un noson y flwyddyn).Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig hwn?

• Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

CYTUNO :Ni ddylai amllder gosod effeithio ar yr angen i dderbyn trwydded yn enwedig os oes angen profi cymhwysedd safonol o ran materion iechyd a diogelwch ac ansawdd i ddarpar gwsmeriaid. Gwbl bwysig gan hynny fod holl ddarparwyr yn cael ei gynnwys.

Dylid o bosib ystyried y diffiniadau gwahanol sydd yn ar gyfer llety gwyliau (e.e. diffiniadau er pwrpas cynllunio) wrth ystyried yr agwedd yma gall wrth gwrs fod yn golygu fod defnydd angen trwydded ond ella ddim angen caniatâd cynllunio.

C12 Ydych chi'n cytuno â'r angen am drwydded gyfyngedig ar gyfer digwyddiadau untro neu flynyddol?

- Cytuno
- Anghytuno. Os ydych chi'n anghytuno, oes gennych unrhyw awgrymiadau ynglŷn â sut y gallai darparwyr llety sy'n gweithredu ar sail dros dro ar gyfer digwyddiadau untro gael eu rheoleiddio er mwyn sicrhau diogelwch ymwelwyr a thegwch?

• Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno

- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

DDIM YN CYTUNO NAC YN ANGHYTUNO: Mae trefniadau trwyddedu mewn lle ar gyfer digwyddiadau un-tro megis yr Eisteddfod a all ddiwallu'r angen yma ac felly mae'n bwysig peidio dyblygu

Yng Nghymru mae'r Eisteddfod/Sioeau Amaethyddol yn enghraifft o wyl flynyddol sydd yn arwain at gynnydd yn y galw am ddarpariaeth achlysurol o lety gwyliau mewn ardal benodol. Mewn rhai ardaloedd ble fo'r galw yn uwch na'r ddarpariaeth, mae enghreifftiau/achlysuron yn codi pan fo perchnogion eiddo yn penderfynu gosod eu heiddo hwy am gyfnod penodol er mwyn ateb y galw. Mae'r ddarpariaeth hyn yn aml yn gallu bod yn ddarpariaeth fforddiadwy ac yn ffordd rhwydd o ddiwallu'r angen.

Pryderir y galli'r gofynion yn gysylltiedig â gosod llety gwyliau ar gyfer y math yma o ddefnydd, a thrwy hynny cyd-fynd efo'r holl anghenion cysylltiedig fod yn feichus ar gyfer cyfnod y ddarpariaeth. Cwestiynir os oes yna ymagwedd fwy hyblyg a llai beichus y gellir ei gymryd?

C13 Rydym yn cynnig y dylai darparwyr llety ymwelwyr ddarparu'r wybodaeth / y ddogfennaeth uchod ac y dylai fod yn ofynnol iddynt roi tystiolaeth/cadarnhad eu bod yn cydymffurfio â'r gofynion fel y nodir uchod

• Cytuno

• Anghytuno. Os ydych chi'n anghytuno, pa wybodaeth / dogfennaeth / tystiolaeth y dylid bod yn rhaid i ddarparwyr ei chyflwyno er mwyn gwneud cais am drwydded?

• Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno

• Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

CYTUNO : Yr hyn a ofynnir amdano yn ymddangos fel gwybodaeth hanfodol er mwyn sicrhau fod y ddarpariaeth llety gwyliau yn cyrraedd gofynion o ran safonau a gofynion iechyd a diogelwch.

C14 Rydym yn cynnig y dylid cynnal arolygiadau ar gymhareb o 1:50 drwy ddefnyddio dull gweithredu sy'n seiliedig ar risg ac arolygiadau ychwanegol mewn ymateb i gwynion cwsmeriaid neu bryderon eraill sy'n cael eu dwyn i sylw'r awdurdod trwyddedu. Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig hwn?

• Cytuno

• **Anghytuno.** Os ydych chi'n anghytuno, beth y dylid ei wneud yn lle hynny yn eich barn chi er mwyn sicrhau bod deiliaid trwyddedau yn bodloni'r meini prawf perthnasol?

• Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno

• Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

ANGHYTUNO : Nid yw amllder cynnal yr archwiliadau yn eglur. Hynny yw ai cynnal archwiliad ar gyfradd 1:50 ar gyfer darparwyr yn flynyddol fyddai'r bwriad? Er ddim yn gwrthwynebu'r egwyddor o ddefnyddio cyfradd/canran, rhaid cofio fod yna ystod eang o ran math a niferoedd o lety gwyliau ar draws Gymru gyfan. Gan hynny fe fyddai rhaid sicrhau fod yr adnoddau priodol ar gael er mwyn cynnal yr archwiliadau yn enwedig os yw hyn yn faich ar yr Awdurdod Lleol. Ymhellach, nodir nad yw'n eglur o'r ddogfen ymgynghori pwy fyddai'n gyfrifol am gynnal yr archwiliadau.

A fyddai'n fwy doeth sicrhau fod yr archwiliadau yn cael ei gynnal yn achlysurol dros gyfnod o amser penodol, er enghraifft pob dwy flynedd. Hyn yn sicrhau cysondeb.

Ymhellach credir fod cynnal canran o'r archwiliadau yn seiliedig ar gwynion yn annoeth. Ystyrir (pan yn briodol ac yn berthnasol) y dylai pob cwyn arwain at archwiliad, gyda'r egwyddor o gynnal archwiliadau achlysurol yn berthnasol i'r holl weithredwyr eraill.

C15 Ydych chi'n cytuno â'r egwyddor y dylai ddarparwyr llety ymwelwyr nad ydynt yn cydymffurfio wynebu mesurau gorfodi?

• **Cytuno.** Os ydych chi'n cytuno, pa fesurau gorfodi y dylid / na ddylid eu defnyddio, yn eich barn chi?

- Anghytuno. Os ydych chi'n anghytuno, pa fesurau amgen y byddech yn eu hawgrymu er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth?
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

CYTUNO: Oni bai fod yna fesurau gorfodaeth briodol mewn lle, mae'r ymarferiad a'r gofynion yn ddiwerth, ond bydd hyn angen adnoddau ychwanegol sylweddol a dylid gweithredu hyn ar lefel genedlaethol.

O gysidro nad oes Deddfwriaeth perthnasol yn bodoli yn y maes yma parthed diogelwch, fydd angen datblygu a gweithredu Deddfwriaethau newydd i sicrhau safonau gyda darpariaeth adnoddau sylweddol. Bydd y darpariaeth i sicrhau cydymffurfiaeth yn amrywio o Awdurdod i Awdurdod yn unol a'r niferoedd o lety ymwelwyr sydd yn bodoli ym mhob Sir.

C16 Ydych chi'n cytuno y dylid cynnwys prawf person cymwys a phriodol neu brawf tebyg fel rhan o ofynion y cynllun ar gyfer pob darparwr llety ymwelwyr?

• **Cytuno**

- Anghytuno. Os ydych chi'n anghytuno, pa ffyrdd eraill, yn eich barn chi, y gellid eu defnyddio i gadarnhau bod darparwyr yn bobl addas i osod llety i ymwelwyr?
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb? Pa faterion y dylai neu na ddylai'r awdurdod trwyddedu eu hystyried, yn eich barn chi, wrth iddynt benderfynu a yw person yn berson cymwys a phriodol i roi trwydded iddo?

CYTUNO : Hyn yn ystyriaeth gyda trefniadau trwyddedu ar arferol ac yn iawn mewn egwyddor, er mwyn sicrhau fod yr unigolyn yn gymwys ac er mwyn rhoi ffydd i'r sawl fydd yn aros yn y llety o'i gymhwysedd. Ystyrir hefyd ei fod yn bwysig fod yna feini prawf penodol ar gyfer prawf person cymwys a phriodol yn cael ei gosod allan yn glir i sicrhau cysondeb yn y broses.

C17 Hoffem gael eich barn ynghylch a ddylai pob darparwr llety ymwelwyr dalu'r un ffi safonol neu a ddylai'r ffioedd fod ar raddfa (h.y. yn seiliedig ar y math o lety ymwelwyr a maint y llety ymwelwyr)?

ADBORTH : Cytunir gyda'r egwyddor o godi ffi ar ddarparwyr llety. Mae cytuno i'r egwyddor yn ddibynnol ar y ffi a fwriedir ei osod.

Hynny yw os yw'r gost yn gysylltiedig â'r ffi yn gymharol fychan efallai y byddai'n haws ac yn dderbyniol gosod yr un ffi.

Credir hefyd ei fod yn ddibynnol ar beth yw oblygiadau archwiliadau posib o lety ymwelwyr, hynny yw a yw'n golygu llawer iawn fwy o waith ac amser efo safle mawr (nifer o unedau gwyliau) o'i gymharu a safle bach (nifer bach o unedau gwyliau) yna credu dylai'r ffi adlewyrchu'r gwahaniaeth costau archwilio yma.

C17a Ydych chi'n cytuno y dylai pob darparwr llety ymwelwyr dalu'r un ffi?

o Cytuno

- o Anghytuno
- o Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- o Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

CYTUNO: Gweler yr ymateb i gwestiwn 17.

17b Ydych chi'n cytuno y dylai ffioedd fod ar raddfa yn seiliedig ar faint y llety ymwelwyr?

- o Cytuno
- o Anghytuno
- o Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- o Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

ADBORTH :Gweler yr ymateb i gwestiwn 17.

C18 Yng Nghwestiwn 12, gofynnwyd am drwyddedau cyfyngedig am ddiwyddiadau untro neu flynyddol. Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno y gallai darparwyr wneud cais am drwydded untro am gost ostyngol?

- Cytuno
- Anghytuno

• Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno

- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

DDIM YN CYTUNO NAC YN ANGHYTUNO: Os yw cynnal archwiliadau yn rhan o gost y ffi, ac os na fydd yna archwiliadau yn cael ei gynnal yn gysylltiedig â chynnal archwiliadau ar gyfer darparwyr un tro ystyrir na fyddai'n briodol fod darparwyr o'r math hyn yn talu'r ffi safonol .

C19 Pa mor aml y dylai fod yn ofynnol i ddarparwyr llety ymwelwyr adnewyddu eu trwydded?

- Bob blwyddyn
- Bob 2 flynedd
- Bob 3 blynedd
- Bob 4 blynedd
- Bob 5 mlynedd
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

ADBORTH : A yw amllder adnewyddu angen fod yn seiliedig ar yr amllder sydd angen adnewyddu'r dogfennau cysylltiedig? Hynny yw, er enghraifft, os yw'n ofynnol cyflwyno Prawf Tystysgrif Diogelwch Nwy, pa mor aml sydd angen adnewyddu'r prawf hynny (ynghyd a phrofion eraill)? Un ai fod y cyfnod adnewyddu yn cyd-fynd gyda gofynion hanfodol eraill neu fod yna system yn ei le ble fo rhaid gwybyddu'r Awdurdod hefo'r wybodaeth ddiweddaraf hyn.

C20 Os bydd yn ofynnol adnewyddu trwyddedau'n llai aml na phob blwyddyn, ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno y dylai fod yn ofynnol i ddarparwyr llety ymwelwyr gymryd rhan mewn adolygiad blynyddol h.y. lawrlwytho tystiolaeth gyfredol/cadarnhad eu bod yn cydymffurfio â gofynion eu trwydded?

• Cytuno

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

CYTUNO : Gweler y cyfiawnhad i gwestiwn 19 uchod.

C21 Rydym yn cynnig, fel rhan o'r broses gwneud cais am drwydded, y gofynnir i ddarparwyr llety gydsynio i'r wybodaeth a ddarperir ganddynt gael ei rhannu rhwng awdurdodau a phartneriaid allweddol at ddibenion cyfathrebu, diogelwch, cydymffurfiaeth, gorfodi a rhoi ardoll ymwelwyr ar waith. Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig hwn?

• Cytuno

- Anghytuno. Os ydych chi'n anghytuno, a wnewch chi ddweud pa wybodaeth (os o gwbl) a ddylai gael ei rhannu rhwng awdurdodau a phartneriaid allweddol yn eich barn chi?
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

CYTUNO: Hyn yn hanfodol ac allweddol er mwyn sicrhau fod y gofynion ar y gweithredwyr ddim yn rhy feichus ac yn osgoi dyblygu gwaith.

C22 Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig y dylai fod yn ofynnol i bob darparwr llety arddangos ei rif trwydded ar bob deunydd hysbysebu/marchnata ac yn ei lety i ymwelwyr ac y dylai fod yn agored i gosbau os nad yw'n cydymffurfio?

• **Cytuno**

- Anghytuno
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb?

CYTUNO: Hyn i weld fel gofyniad rhesymol ac yn rhoi ffydd/tawelwch meddwl drwy gyfrwng rhwydd (gweledol) fod y gweithredwyr yn cydymffurfio hefo'r gofynion hanfodol, hynny yw eu bod wedi cyrraedd y gofynion hanfodol ac yn gymwys ar gyfer derbyn trwydded.

C23 Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r cynnig Y DYLAID FOD YN OFYNNOL i drefnwyr gwyliau ar-lein, sefydliadau masnach teithio, sianeli archebu a sianeli cyfryngau cymdeithasol eraill, llwyfannau marchnata ac asiantaethau hunan ddarpar arddangos rhif trwydded y llety ymwelwyr y maent yn ei hyrwyddo ar eu rhestrau a/neu hysbysebion ac y dylent fod yn agored i gosbau os ydynt yn hysbysebu llety ymwelwyr heb drwydded yn fwriadol neu'n esgeulus?

• **Cytuno** – Pa gosbau y dylid eu rhoi o dan yr amgylchiadau hyn yn eich barn chi?

- Anghytuno – Oes unrhyw gosbau na ddylid eu rhoi o dan yr amgylchiadau hyn yn eich barn chi?
- Ddim yn Cytuno nac yn Anghytuno
- Beth yw'r rhesymau dros eich ateb? Sylwadau terfynol

CYTUNO : Cymerir mai cosb ariannol y dylai'r cam cyntaf ei fod, yna os yw'r sefyllfa ddim yn newid y byddai'n briodol ystyried camau pellach, er enghraifft diddymu'r drwydded.

C24 Hoffem wybod eich barn am yr effeithiau y byddai cynllun trwyddedu statudol yn eu cael ar y Gymraeg, yn benodol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Beth fyddai'r effeithiau, yn eich barn chi? Sut y gellid cynyddu effeithiau cadarnhaol, neu leihau effeithiau negyddol?

ADBORTH : A all elfen o'r ffi trwyddedu neu ardoll ymwelwyr gael ei ddefnyddio i amlygu ac hyrwyddo yr Iaith Gymraeg a'r diwylliant o fewn gwahanol ardaloedd.

Gellid amlygu y ddarpariaeth ar gefnogaeth sydd ar gael i fusnes o ran defnydd or Gymraeg a Naws am Le e.e Helo Blod ac canllaw Naws am le, Croeso Cymru.

C25 Oes gennych unrhyw wybodaeth neu dystiolaeth o effaith unrhyw fathau gwahanol o gynlluniau sydd eisoes yn rhedeg, neu ddulliau gweithredu a fabwysiadwyd mewn rhannau eraill o'r byd, y gallai Llywodraeth Cymru ddysgu ganddynt neu eu rhoi ar waith?

ADBORTH :Yn credu fod yn werth cyfeirio at y trefniadau sydd yn weithredol yn Gogledd Iwerddon ac ella mai rhywbeth tebyg sydd ei angen yma?

<https://www.tourismni.com/business-guidance/sector/accommodation/accommodation-getting-started/what-do-you-need-to-consider/>

C26 Oes gennych unrhyw sylwadau eraill ar y cynllun trwyddedu statudol arfaethedig nas cwmpaswyd yn eich atebion i unrhyw un o'r cwestiynau uchod?

ADBORTH :Ystyrir fod y Cynllun Trwyddedu yn un o ystod o fecanweithiau hanfodol sydd angen ei roi ar waith er mwyn ceisio cael rheolaeth dros y defnydd a wneir o dai fel llety gwyliau. Gan hynny, llwyr cefnogir egwyddor y bwriad ac ystyrir fod yna fanteision amlwg cysylltiedig.

Pwysleisir y bydd angen sicrhau fod yna hyfforddiant ac adnoddau priodol ar gael er mwyn sicrhau llwyddiant y mesur rheoli hwn.

Os oes cynlluniau i drosglwyddo'r cyfrifoldebau am orfodaeth a sicrhau safonau ynghlwm a'r cynllun trwyddedu yma i Lywodraeth Leol, mae pryder sylweddol am adnoddau fyddai ei angen i gwblhau a sicrhau llwyddiant unrhyw gynllun.

Er bod y Cyngor yn cefnogi'r egwyddor o ddatblygu cynllun cofrestru gorfodol ar gyfer llety gwyliau, dylid nodi bod rhai o fewn y sector yn lleisio pryderon ynghylch creu prosesau ychwanegol i fusnesau twristiaeth sydd eisoes yn wynebu heriau wrth ail-adeiladu busnes yn sgil Brexit, Covid a heriau costau byw. Byddai angen i unrhyw brosesau a threfniadau cofrestru newydd fod mor syml a phosib.

C27 Oes unrhyw beth arall yr hoffech ei ddweud a fyddai'n helpu Llywodraeth Cymru i fwrw ymlaen â'i chynigion yn eich barn chi? Na dim.